GRATIARUM ACTIO
PRO REDEMPTIONE GENERIS HUMANI,
Trigintatria Epitheta ordine alphabetico complectens:
SANCTISSIMO CRUCIFIXO
DOMINO JESU CHRISTO REDEMPTORI MUNDI,
In Ecclesia Sancti Pauli extra Urbis Romæ muros
MIRACULIS CORUSCANTI,

(Cujus Imago ex arbore buxea ante annum 1300. sculpta,
Crucisquè ligno nuceo affixa, licet formata esset cum bucca
Et oculis clausis, capiteque inclinato adinstar mortui,
Prout apparet ex apertura lateris ejus dextri:
Divinitùs tamen elevato capite, buccaquè & oculis apertis,
Pluries locuta est Sanctæ Brigittæ Svecæ Viduæ,
Dum recolebat Passionem Christi, orans genuflexa à latere ejus dextro.

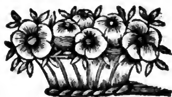
De hoc Miraculo nonsolùm ex antiqua traditione usque ad hæc tempora traducta constat, ob continuum populi Romani concursum primà Dominicà cujuslibet Mensis: verumetiam graves Authores scribentes de hac sacra Imagine idipsum attestantur, scilicet Durantus Episcop. Feratranus de Visionib. cap. 10. Jepes in Chronic. Bened. Cent. 1. pag. 67. Cajetanus Abb. Ord. S. Bened. apud Justinianum Abb. tom. 3. Epist. 39. quos citat P. Guill. Burlamac. in Vita Sanctæ Brigittæ Viduæ, edita Neapoli anno 1692. lib. 2. cap. 2. pag. 148. & lib. 3. cap. 8. pag. 418. Ibidemq; lib. 2. cap. 1. pag. 140. & cap. 26. pag. 332. refert S. Brigittam per xv. annos mansisse Romæ & obiisse anno 1373. die 23. Julii, cùm complevisset 70. annos ætatis suæ.)

Ex particulari devotione & voto exhibita,

ET DEDICATA SIMUL CUM LIBRO

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

A R.P. FR. BERNARDO BOGDANOVITZ POLONO,
Copriunicensi, Sacerdote, Monacho Monasterii
Andreovien. Ordinis Cistercien.

ROMÆ, ANNO M.DC.XCVII.

Ex Typographia Joannis Jacobi Komarek Bohemi, apud Sanctos Vincentium & Anastasium, in Trivio.

SUPERIORUM PERMISSU.

Imprimatur,

Si videbitur Reverendissimo P. Mag.Sac. Pal. Apost.

Sperell.Episc.Interamn.Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Ioseph Maria Berti Sacræ Theologiæ Magister, ac Reverendissimi Patris Fratris Paulini Bernardini Sac. Apost. Pal. Mag. Socius Ord. Prædicat.

SANCTISSIMO CRUCIFIXO.

In Basilica Sancti Pauli extra Romæ muros Miraculis coruscanti:

DOMINO JESU CHRISTO

Agno immaculato, Aduocato Ecclesiæ, Amatori misericordi,
Benefactori nostro, Creatori pro creatura occiso, Doctori veritatis,
Domino universorum, Duci benigno, Filio Dei Unigenito,
Fonti omnium gratiarum, Gubernatori sollicito, Imperatori mundi,
Judici vivorum & mortuorum, Largitori gratuito, Legislatori nostro,
Liberatori nostro, Magistro nostro, Mediatori Dei & hominum,
Medico animarum nostrarum, Pastori Summo, Pontifici animarum nostrarum,
Protectori vitæ nostræ, Redemptori nostro, Regi Angelorum,
Regi nostro Crucifixo, Remuneratori nostro, Salvatori nostro,
Spei nostræ, Sponso Ecclesiæ, Vitæ nostræ,
Viti veræ, Unigenito Dei Patris, Zeloti fortissimo,

Qui salutem nostram triginta & tribus annis operatus est in medio terræ;

Has trigintatres gratiarum actiones
Simul & librum Philosophiæ Christianæ
Fr. Bernardus magni nominis umbrâ, appellatione Bogdanus,
Professione Monachus Cisterciensis, vitâ peccator,
In aliqualem gratitudinem beneficii redemptionis nostræ,
Mente, corde, verbo, & scripto
Dedicat & consecrat;

Totumquè Opus Sanctissimis pedibus ejusdem Crucifixi humiliter advoluit,
Ipsiquè & suo & totius Populi redempti nomine gratias agit.

I. *Gratias agimus*

AGNO IMMACULATO:

QUI salutem nostram (b) operabatus in medio terræ, in utero videlicet Virginis MARIÆ. Christus namque ibi primùm medicinam apposuit, ubi primus vulneri patebat locus: & substantialiter utero Virginis illapsus, de Spiritu Sancto conceptus est, ut conceptionem nostram mundaret, quam spiritus malus si non fecerat, tamen infecerat: ut non esset etiam in utero vita ipsius otiosa, dum novem mensibus purgat vulnus antiquum, scrutans (ut dicitur) usque ad imum putredinem virulentam, ut sanitas sempiterna succederet. Quis itaque (c) potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi qui solus sine omni illicita & immunda conceptus est voluptate? In ipsa radice & origine mea infectus & inquinatus sum, immunda est conceptio mea; sed est à quo tollatur ista confusio. Ipse eam tollit, in quem solum ipsa non cadit. Patrem quidem habet, (d) sed Deum: & æqualis est illi, Deus de Deo, lumen de lumine. Nam inDeum peccatum cadere non posse quis nesciat? An verò de Matre? Nam & Matrē habet, sed Virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuit, quæ sine iniquitate concepit, & salva integritate Virginitatis peperit? Quam maculam habere potest Agnus sine macula? Non cadit in Matrem Evæ maledictio, (e) non cadit in Prolem generalis illa conditio, de qua dictum est per Prophetam: *Nemo mundus à sorde, nec infans, cujus est unius diei vita super terram.* Ecce Infans sine sorde, solus inter homines verax, imò & Veritas ipsa. Ecce Agnus sine macula, Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata meliùs tolleret, quàm is in quem peccatum non cadit? Iste sine dubio lavare me potest, quem constat inquinatum non esse. Est quidem ei Pater ab æterno, (f) sed Deus est, in quem peccatum non cadit. Est & Mater ex tempore, sed Virgo, nec parere potuit incorruptio corruptelam. Super hæc omnia circumciditur Puer, Agnus sine macula. Etsi non eguit, tamen voluit circumcidi. Nec vestigium quidem ullum vulneris habens, alligaturam tamen non refugit vulneris. Meritò sanè dum circumciditur Puer, (g) Salvator vocatur, quòd videlicet ex

S. Bernar. Abb. juxta ejus libror. edit. authore Horstio in VI. tom. impress. Parisiis an. 1667. a *Tract. de vite myst. cap. 31. num. 127.* b *Serm. 2. in die Pent. num. 4.* c *Serm. 4. in Vig. Nat. Dom. num. 2.* d *Serm. 1. in Epiph. Dom. num. 7.*

e *Serm. 4. in Vig. Nat. Dom. num. 5.* f *Serm. 2. in Circumcis. Dom. num. 1.* g *Serm. 2. in Circumcis. Domini num. 2.*

hoc jam cœperit operari salutem nostram, immaculatum illum pro nobis Sanguinem fundens. Benè ergo (h) in prima effusione Sanguinis Agni purissimi aptatum est ei nomen Jesus, eò quòd tunc pro salute nostra Sanguinem fundere inciperet, qui in completione salutis nostræ totus erat effundendus. Meritò flebat Joannes Apostolus (i) non inveniri qui aperiret librum, & solveret signacula ejus: dum enim clausus staret, nemo ex nobis Divinam illam attingere Sapientiam prævaleret. Aperuit librum Agnus Dei, verâ mansuetudo. Fodiendas exposuit Judæo manus suas & pedes suos, ut qui in eis latebat procederet thesaurus salutis, & copiosa redemptio. Duo sunt (k) quæ timet humana fragilitas, pudor & dolor. Utrumque Christus tollere venit, unde & utrumque suscepit, quando morte, & morte turpissima condemnatus est ab impiis. Denique (l) in Christi Passione singularis patientia commendatur, quòd videlicet cùm supra dorsum ejus fabricarent peccatores, cùm sic extenderetur in ligno ut dinumerarentur omnia ossa ejus, cùm fortissimum illud propugnaculum quod custodit Israel undique forareretur, cùm foderentur manus & pedes: sicut agnus ad occisionem ductus sit, & tanquam ovis coram tondente non aperuit os suum: non adversùs Patrem murmurans, à quo missus fuerat: non adversùs humanum genus, pro quo quę non rapuit exolvebat: non denique vel contra populum ipsum peculiarem sibi, à quo pro tantis beneficiis tanta mala recipiebat. Quia cùm malediceretur, (m) non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur; Sed pro transgressoribus rogavit, (n) ut non perirent: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Quis hoc ait? (o) Agnus utique qui pendebat in Cruce. Agnus planè totus suavis, totus delectabilis, denique totus unctus. Hanc enim interpretationem habet Nomen ejus, quod est Christus. Videamus adhuc opera ejus, (p) quæ posuit prodigia super terram. Flagellis cæsus est, spinis coronatus, clavis confossus, affixus patibulo, opprobriis saturatus: omnium tamen dolorum immemor, *Ignosce*, ait, *illis*. Hinc multæ miseriæ corporis, hinc multæ misericordiæ cordis: hinc dolores, hinc miserationes: hinc oleum exultationis, hinc Sanguinis guttæ decurrentis in terram. Qualis est hic, (q) qui in omnibus pressuris suis nec semel aperuit os suum, ut aut querelæ, aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis verbum adversùs maledictos canes illos proferret? Sed novissimè verbum benedictionis super inimicos suos, quale à sæculo non est auditum, effudit: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Proinde (r) digna est *charitas* tam inæstimabilis, *humilitas* tam admirabilis, *patientia* tam insuperabilis. Dignus est Agnus qui occisus est, accipere fortitudinem, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autem dico, peccatum triplex quod invaluit super terram, scilicet concupiscentiam *carnis*, concupiscentiam *oculorum*, & superbiam *vitæ*. Quomodò enim non illius *patientiæ* recordatio omnem arceat voluptatem? quomodò non illius *humilitatis* consideratio superbiam vitæ prorsùs extundat? cùm *charitas* illa planè digna ejus meditatione sic mentem occupet, sic totam sibi vendicet animam, ut omninò vitium curiositatis exsufflet. Fortis est igitur contra hæc tria Passio Salvatoris. Meritò (s) Joannes Baptista præco ipsius clamat: *Ecce*, inquit, *Agnus Dei: ecce qui tollit peccat mundi.* Non dicit morbos corporis, non molestias carnis; sed peccatum, quod est morbus animæ, & corruptio mentis. *Ecce qui tollit peccata mundi.* Unde? Utique à manu, ab oculis, à collo, demùm etiam à carne ipsa, cui altiùs infixum est. Tollit peccatum à *manibus*, (t) commissa peccata delens: tollit ab *oculo*, purgans cordis intentionem: tollit à *collo*, violentam removens dominationem, sicut scriptum est, *Sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian:* tollit à *carne* ipsa, sicut Apostolus loquitur dicens: *Ut non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Sed tu ô homo, (u) fortassis timeas eam quam facere venit delictorum purgationem, ne ustione & scissione ossa & medullam ossium collidat, ne dolorem inferat morte graviorem? Audi, Agnus est, in mansuetudine venit cum lana & lacte, solo verbo justificans impium. O dulcissime (x) atque amantissime Jesu crucifixe, Agne immaculate, candide per innocentiam, rubicunde per Sanguinem passionis, quàm jucundum est cogitare, & quàm salubre loqui de te! Tu enim de te loquentibus præsens, mentem dulcis accendis, informas verba, & omnium in te loquentium trahis affectus. O suavissime universorum Domine (y) & Salvator bone Jesu, quales tibi condignas gratiarum referre potero actiones, qui à principio ortus tui usque ad mortem durissimam, imò & post mortem pro me preciosissimum Sanguinem tuum effudisti? Tibi sit Domine potestas & imperium, (z) Tibi honor & gloria, Te laudet omnis spiritus in sæcula sæculorum. Amen.

II. *Gratias agimus* a ADVOCATO ECCLESIÆ.

Ipse enim ad hoc induit formam, (b) ut susciperet causam. Quippè *disciplina pacis super eum*, (dicente Isaia Propheta) *& Dominus in eo posuit iniquitatem omnium nostrûm.* Unde *debuit fratribus per omnia similari*, (sicut ait Apostolus) *ut misericors fieret.* Denique in similitudinem hominum factus, (c) & habitu inventus ut homo, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens. Filius erat: & factus est tanquam servus. Non solùm formam servi accepit, ut subesset: sed etiam servi, ut vapularet: & servi peccati, ut pœnam solveret cùm culpam non haberet. Sustinuit in assumpta carne (d) incommoda nostra sine peccato carnis, portans in Carne peccata nostra. Et hoc totum non propter se, sed propter nos sustinuit: ut redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de servis. Duo nobis (e) in hæreditatem reliquerat ille vetustus Adam,

h Tract. de vita myst. cap. 7. i Serm. 2. in Nat. Domin. num. 5. k Serm. 4. in Vig. Nat. Dom. num. 5. l Serm. in fer. 4. hebd. San. num. 2. m Serm. 3. de Resur. Dom. num. 2. n Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 8. o Serm. 4. in Vig. Nat. Dom. num. 3. p Serm. in fer. 4. hebdom. Sanct. num. 8. q Serm. de Pass. Dom. num. 15. r Ser. in fer. 4. heb. San. nu. 5.

s Serm. 6. de Adven. Dom. num. t Ibidem. num. u Ser. de S. Ioan. Bapt. num. 12. x Tract. de vite myst. cap. 31. num. 127. y Ibidem cap. 41. num. 149. z Ser. in fer. 2. Pascho. num. 27. tom. 6. pag. 731. a Serm. 33. in Cant. num. 8. b Serm. in Cant. num. 3. c Serm. in fer. 4. hebd. Sanct. num. 10. d Ser. 2. in Cant. Dom. num. e Ser. in fer. 2. hebd. San. nu. 11.

Adam; qui fugit à facie Dei, laborem videlicet & dolorem: *laborem* in actione, *dolorem* in passione. Et hæc quidem (f) ut sciant homines quoniam homines sunt, actionibus jam & passionibus deputati. Christus verò laborem & dolorem consideravit, (g) ut traderet eos in manus suas: imò se magis in manus eorum tradidit, infixus in limo profundi: & intraverunt aquæ passionum usque ad Animam ejus. De *labore* inquit ad Patrem: *Vide humilitatem meam, & laborem meum*: quia *pauper ego sum, & in laboribus à juventute mea*. De *dolore* autem dicit: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor, sicut dolor meus*. Hic attentiùs intuere anima mea, (h) quàm grandi admiratione, & tenerrima compassione dignus apparet. Vide nudum & verberibus laceratum, in medio latronum Cruci ignominiosæ ferreis clavis affixum, aceto in Cruce potatum, & post mortem lanceâ in latere vulneratum. Fletus deducite oculi mei, & liquesce anima igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Intantùm enim in Cruce distensus fuit, (i) ut numerari possent omnia membra ejus. Ita enim dixit per Prophetam: *Foderunt manus meas, & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea*. O dulcissime & amatissime Jesu, (k) quis te tam amaræ & tam odiosæ morti addixit? quis te usque ad hæc non solùm durissima, sed etiam turpissima vulnera pertraxit? Vulnerum antiquorum nostrorum unica mors. Electe puer Dei mei, (l) quid tanta amaritudine, quid tanta confusione dignum commiseras? Prorsùs nihil. Ego, ego homo perditus, totius perditionis tuæ causa extiti! O quàm horrenda (m) & insanabilis plaga erat prævaricationis nostræ, pro qua Filium Dei oportebat tot dura opprobria, tot & tam dira vulnera sustinere? Agnosce ò homo, (n) quàm gravia sunt vulnera animæ tuæ, pro quibus necesse fuit Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius moreretur. *Verè languores nostros ipse tulit, (o) & infirmitates nostras ipse portavit*, Vir dolorum, pauper & dolens, tentatus per omnia absque peccato. Et in vita passivam habuit actionem, & in morte passionem activam sustinuit, dum salutem nostram operaretur in medio terræ. O anima Christiana, (p) respice in faciem Christi tui, & eleva oculos tuos ad tormenta illius non sine lachrymis, & cor contritum non sine singultu, & vide quantam tribulationem & dolorem invenit, dum quæreret te, ut inveniret te. Ausculta auribus erectis, sed in dolore tanto quod proferat verbum semel auditum, pro preciosissimo reconde thesauro in cubiculo cordis tui. Christus enim in ipsa elevatione manuum suarum, (q) cùm jam sacrificium matutinum in holocaustum vespertinum transiret: in ipsa inquam virtute incensi, quod cœlos ascendebat, terram operiebat, inferos respergebat, exaudiendus pro reverentia sua clamavit; *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Ac si diceret: (r) Per dilectionem paternam qua unum sumus, supplico Tibi, ut exaudias me pro his occisoribus meis ignoscendo: agnosce Filii tui amicitiam, ut inimicis meis ignoscas, *quia nesciunt quid faciunt*. Sed & modò pius & dulcis Jesus, (s) qui mortuus est pro delictis nostris, qui resurrexit propter justificationem nostram, qui sedet ad dexteram Patris, interpellat pro nobis: militans in terra, regnans & in cœlo, nihil sitit nisi nostram salutem. Stat Mediator noster (t) in conspectu Patris sui in constructione, ut avertat iram ejus, ne disperdat nos. Verè non cadit mente; stat constanter etiam perseverantiâ bonæ voluntatis. Plagamquè lateris sui, (u) in precium redemptionis nostræ & placationem continuam jugiter exhibet ante oculos Patris. Respice Domine Sancte Pater (x) in faciem Christi tui, qui tibi usque ad mortem obediens factus est; non recedant ab oculis tuis cicatrices ejus in perpetuum, ut memineris quantam ab eo pro peccatis nostris satisfactionem receperis. Utinam Domine Pater appendas in statera peccata quibus iram meruimus, & calamitatem quam pro nobis passus est innocens Filius tuus: certè gravior apparebit & magis digna, ut propter ipsam effundas super nos misericordiam tuam, quàm fuit illa ut pro peccatis nostris contineas in ira misericordias tuas. Gratias tibi, Sancte Pater, referat omnis lingua pro superabundantia bonitatis tuæ, qui unico Filio cordis tui non pepercisti; sed pro nobis omnibus illum tradidisti, ut eum tanquam fidelem Advocatum haberemus coram te in cœlis. Hinc est, (y) quòd in omnibus orationibus nostris subjicimus; *Per Christum Dominum nostrum*: vel quia omnes orationes nostras & sacrificia ad Deum Patrem dirigimus per eum, sicut per Mediatorem nostrum: vel quia quidquid speramus à Patre luminum, omne datum optimum, & omne donum perfectum, per Christum petimus infundi nobis. Ipsum proinde offeramus propitiationem pro peccatis nostris, (z) quoniam ad hoc ipse natus & datus est nobis. Ipsum oculis Patris, ipsum offeramus & suis, quia & Pater proprio Filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum: & ipse Filius semetipsum exinanivit, formam servi accipiens; ipse tradidit in mortem Animam suam, & cum sceleratis reputatus est; ipse etiam peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit, ut non perirent. Non possunt perire pro quibus Filius rogat ne pereant, pro quibus Pater tradidit Filium in mortem ut vivant. Æqualiter autem ab utroque speranda est venia, quibus æqualis est in pietate misericordia, par in voluntate potentia, una in Deitate substantia, in qua unus cum eis Spiritus Sanctus vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Gra-

f Ser. 2. din. num. 6. g Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 11. h Ser. de Pass. Domin. num. 12. i Tract. de vite myst. cap. 7. num. 40. k Ibid. cap. 5. num. 22. l Serm. de Pass. Dom. num. 11. m Lib. 3. de amore Dei cap. 16. num. 88. n Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4. o Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 1. p Tract. de vite myst. cap. 7. num. 40. q Serm. in fer. 4. hebd. San. num. 2.

r Tract. de vite myst. cap. 8. num. 43. s Epist. 385. num. 8. t Tract. de vite myst. cap. 5. num. 24. u Lib. 3. de amore Dei cap. 10. num. 68. x Serm. de Pass. Dom. n. 17. y Lib. 2. de amore Dei cap. 10. num. 30. z Ser. 3. sup. missus num. 14.

III. *Gratias agimus*

a AMATORI MISERICORDI:

QVem charitate constat esse exinanitum, (b) charitate minoratũ ab Angelis, charitate parentibus subditum, charitate Joannis Baptistæ manibus inclinatum, charitate carnis infirma passum, charitate postremò morti obnoxium, cruce inglorium extitisse. Dignus planè qui redametur, (c) præsertim si advertatur, quis, quos, quantùmquè amaverit. *Quis* enim amaverit? Num is cui omnis spiritus creatus confitetur: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges?* Est vera hujus charitas Majestatis quippè non quærentis quæ sua sunt. *Quibus* autem tanta charitas exhibetur? *Cùm adhuc* (inquit Apostolus) *inimici essemus, reconciliati sumus Deo*. Dilexit ergo Deus, & gratis, & inimicos. Sed *quantùm* dilexit? Quantùm dicit Joannes: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*. Et ipse Filius pro se: *Majorem*, inquit, *charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Qualiter denique amaverit nos Amator noster, (d) exponit ille qui ait: *Cùm adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo*. Justus enim injustos, solus bonus & pius peccatores & impios adamavit. O quanta dignatio! O quàm indebita miseratio, (e) quàm gratuita & sic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm stupenda dulcedo, quàm invicta mansuetudo, quàm vilis negociatio, ubi Filius Dei pro servo traditur, pro creatura Creator occiditur, pro mancipio Dominus condemnatur! Tua sunt hæc Rex Christe opera, qui de lumine cœli ad tenebras inferni, à dextera Majestatis ad miseriam humanitatis, à gloria Patris ad mortem crucis descendisti: infernum illustrando, hominem redimendo, superando mortem, & mortis auctorem. Propter nimiam charitatem suam, (f) qua dilexit nos Deus, ut servum redimeret, nec Pater Filio, nec sibi Filius ipse pepercit. Verè *nimiam*, quia & mensuram excedit, modum superat, planè supereminens universis. *Majorem*, inquit, *charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Tu majorem habuisti Domine Jesu, ponens Animam tuam etiam pro inimicis. Cùm enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam & tibi reconciliati sumus, & Patri. Verè Domine Jesu (g) nimis excessisti: quia cùm sis splendor paternæ gloriæ, & figura substantiæ ejus, & cùm sis Dominus majestatis, pati dignatus es tormentum abiectissimæ passionis. Quænam alia charitas videbitur esse, (h) vel fuisse, vel fore similis charitati? Vix pro justo quis moritur: Tu pro impiis passus es, moriens propter delicta nostra, qui venisti justificare gratis peccatores, servos facere fratres, captivos hæredes, exules reges. Sic nos Deus Pater amavit, (i) quòd unico Filio suo non pepercit: sed pro nobis tradidit illum. Tradidit inquam (k) pro nobis Pater Unigenitum suum morti. Tradidit & Filius seipsum pro nostra salute in mortem. Christus intantùm nos dilexit, (l) quia pro nobis peccatoribus Animam suam in mortem tradidit, & suo Sanguine lavit nos à peccatis: faciens nos de peccatoribus justos, de mortuis vivos, de terrigenis cælites, de terrenis cælestes, de consortibus iumentorum consortes Angelorum. Sed quis unquam (m) valebit explicare sermone amoris abundantiam, charitatis eminentiam, quam habuit Christus in nobis, qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo: qui mortem nostram sua morte destruxit, pro nobis eligens mori, ut nos à morte liberaret æterna, & nos illuc attraheret, ubi ipse est in gloria Patris? Ait enim: *Volo Pater, ut ubi ego sum, illic sit & minister meus*. Ecce quomodo dilexit nos: pro nobis elegit mori, ne nos morte damnaremur æterna. Addo (n) quòd hanc ipsam dilectionem non reddidit, sed addidit. Nam quis prior dedit, & retribuetur ei? Sed ut Sanctus Joannes Evangelista ait: *Non quia dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos*. Denique dilexit etiam non existentes. Sed adiecit & resistentes diligere, juxta Pauli testimonium dicentis: *Quoniam cùm adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus*. Alioquin si non dilexisset inimicos, nondum possedisset amicos: sicut necdum quos sic diligeret essent, si non dilexisset qui nondum essent. Dilexit autem dulciter, (o) sapienter, fortiter. *Dulce* nempè dixerim, quòd carnem induit: *cautum*, quòd culpam cavit: *forte*, quòd mortem sustinuit. Nam quos sanè in carne visitavit, carnaliter tamen nequaquam amavit, sed in prudentia spiritûs. Spiritus quippè ante faciem nostram Christus Dominus, æmulans nos Dei æmulatione, non hominis, & certè saniori quàm primus Adam Evam suam. Denique non superficialiter diligit nos, (p) non simulatoriè, non mediocriter: sed plenè, sed sincerè, sed medullitùs. Et verè, (q) in nullo sic commendat Deus charitatem, quomodo in mysterio Incarnationis & Passionis suæ: in nullo sic revelatur ejus pietas, in nullo sic apparet benignitas, quomodo in humanitate Salvatoris. Itaque quos in carne quæsivit, (r) dilexit in spiritu, redemit in virtute. Plenum prorsus omni suavitatis dulcedine, videre Hominem hominis Conditorem. At dum naturam prudenter selegit à culpa, etiam potenter mortem propulit à natura. Cùm enim geminâ morte (s) secundùm utramque naturam homo damnatus fuisset; altera quidem spirituali & voluntaria, altera corporali & necessaria: utrique Deus Homo una sua corporali ac voluntaria morte benignè & potenter occurrit, illaquè una sua morte nostram utramque damnavit. In carnis assumptione condescendit mihi (t) in culpæ vitatione consuluit sibi, in mortis susceptione satisfecit Patri: amicus dulcis, consiliarius prudens, adjutor fortis. Huic securus me credo, qui salvare me velit, noverit, possit. Quem quæsivit, hunc & vocavit per gratiam suam: numquid venientem eiiciet foras? Sed nec vim nec fraudem metuo profe-

ctè

a Tract. de vita myst. cap. 34. nu. 141. b Ser. 42. in Cant. nu. 8. c Tract. de diligen. Deo d Tract. de vite myst. cap. 34. nu. 142. e Serm. 42. diver. num. 1. f Serm. in fer. 4. hebd. San. num. 4. g Serm. in fer. 2. Paschae num. 8. h Serm. in fer. 4. heb. San. n. 4. i Serm. 5 in ult. Cana num. 33. k Lib. 3. de amore Dei cap. 20. n. 60.

l Serm. 5. in ult. Cena n. 33. m Serm. 12. in ult. Cena nu. 101. n Serm. 20. in Cant. num. 2. o Ibidem num. 9. p Lib. 3. de amore Dei cap. 33. nu. 106. q Serm. 29. diver. num. 7. r Serm. 20. in Cant. num. 7. s Tract. de exhort. ad milites templi cap. 11. num. 20. t Ser. 20. in Cant. num. 3.

ab ullam, quòd me videlicet de manu ejus possit eruere, qui & vincentem omnia vicit mortem, & seductorem Vniuersitatis serpentem arte utique sanctiore delusit, isto prudentior, illâ potentior. Carnis quidem assumpsit veritatem, sed peccati similitudinem, dulcem prorsùs in illa exhibens consolationem infirmo generi humano: & in hac prudenter abscondens laqueum deceptiones diabolo. Oportebat enim (u) à principe mundi aliquandiù celari Divini consilii sacramentum: non quòd Deus si palàm opus suum facere vellet impediri posse ab illo metueret; sed quia ipse in hoc tam magnifico Opere suo, nostræ videlicet reparationis, non tantùm potentiam, sed & prudentiã ostendere voluit: quatenùs malitię fraudi dum ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi Virtus contereret, diabolo Deus & prudentior appareret & fortior. Porrò ut Patri nos reconciliaret, (x) mortem fortiter subiit & subegit, fundens precium nostrę redemptionis Sanguinem suum. Ergo nisi amâsset dulciter, non me in carcere requisîsset illa Majestas. Sed iunxit affectioni sapientiam, qua tyrannum deciperet: iunxit & patientiam, qua placaret offensum Deum Patrem. Agamus gratias Amatori Redemptori nostro, (y) per quem nobis innotuit tam bona erga nos voluntas Dei Patris. Profectò enim tale est erga nos cor Dei Patris, quale nobis expressit qui de ejus corde processit. Ipse est Jesus Christus, (z) Deus & Dominus noster: cui sit laus & gloria, & gratiarum actio in sempiterna secula. Amen.

IV. *Gratias agimus*

a BENEFACTORI NOSTRO.

IPse enim est, (b) qui cælestia elementa in usus hominum creavit. Nempè facta memorantur, ut essent in signa, & tempora, & dies, & annos. O homo diligenter attende, (c) quòd tibi Universitas mundi de mandato obsequitur, omnis natura tuis famulatur obsequiis. Cœlum, aër, terra, mare & omnia quæ in eis sunt, tuis pariter necessitatibus & oblectamentis inserviunt. Cœlum (d) in modum magni cujusdam tentorii universam operiens faciem terræ Solis & Lunæ & Stellarum varietate tam spectabili humanos oblectat aspectus. Annua revolutio flores, (e) fructusquè arborum & herbarum rediviva innovatione reformat, atque habentibus & repullulantibus naturis germinum antiquitatis, continua Dei munera tibi circuitus temporum subministrat. Omnis creatura (f) propter te facta est: *Cœlum*, ut esset tibi patria, & delectareris in aspectu pulchritudinis ejus: *Terra*, ut delectabiles & pulcherrimos ferret tibi fructus: Solem & Lunam & cætera Sydera tibi fecit Deus lucentia: dominium dedit tibi super volucres cœli, & bestias agri, & super pisces maris, ut omnibus his ad libitum tuum dominareris. Cæterùm tria in magno hujus mundi opere cogitare debes, (g) videlicet quid sit, quomodo sit, & ad quid sit constitutus. Et in *esse* quidem rerum in æstimabilis *potentia* Dei commendatur: quòd tam multa, tam magna, tam multipliciter, tam magnificè sunt creata. Sanè in *modo* ipsa *sapientia* Dei elucet singulans: quòd hæc quidem sursùm, hæc verò deorsùm, hæc in medio sint locata. Si verò *ad quid* factus sit mediteris, occurrit tam utilis *benignitas* Dei, tam magna utilitas, quæ etiam ingratissimos quoque multitudine & magnitudine beneficiorum possit obruere. Potentissimè siquidem ex nihilo omnia, sapientissimè pulchra, benignissimè utilia sunt creata. Quòd si infideles hæc latent, (h) Deo tamen in promptu est ingratos confundere super innumeris beneficiis suis, humano nimirùm & usui præstitis, & sensui manifestis. Nempè quis alius administrat cibum omni vescenti, cernenti lumen, spiranti flatum? Sed stultum est velle modò enumerare quæ innumera esse non longè ante præfatus sum: satis est ad exemplum præcipua protulisse, Panem, Solem, & Aërem. Præcipua dico non quidem excellentiora, sed quia necessaria, quippè corporis. Quis enim vel infidelis ignoret suo corpori non ab alio in hac mortali vita prædicta hæc necessaria ministrari, unde videlicet subsistat, unde videat, unde spiret: quàm ab illo *qui dat escam omnia carni, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos?* Quàm copiosus in hoc beneficio, (i) quàm liberalissimus fuit Deus! Quanta largitus est ad sustentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ex hoc jam ad correptionem, quanta etiam ad delectationem! Vbi similem benefactorem invenies, (k) qui tibi ministrat Syderum cursus, temperiem aëris, fœcunditatem terræ, fructuum ubertatem? Verùm hæc omnia gratis, (l) & dupliciter gratis fecit. Quid dico dupliciter gratis? Sine merito tuo, sine labore suo. Nempè *dixit, & facta sunt*. An idcirco minùs devotus, minùs obnoxius, minùs gratus es quòd hæc quidem sicut pro nihilo, ita de nihilo fecit? Perversi cordis est occasiones ingratitudinis vestigare. Nemo id facit, nisi qui etiam gratis esset ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minùs utile, quàm quod præstanti minimè difficile fuit. Ad extremum, (m) ut omnium tibi beneficiorum cumulum aggregaret, proprio Filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum: tradens Vnigenitum pro adoptivis, Dominum pro servis, justum pro impiis. Quid tibi ultra debuit facere & non fecit? Totum ergo quod es, (n) illi debes, à quo totum habes: illi præcipuè Benefactori, qui & te fecit, & benefecit tibi; qui tibi ministrat Syderum cursus, aëris temperiem, fœcunditatem terræ, fructuum ubertatem. Hæc beneficia non recedant à corde tuo, (o) non ab ore, non à memoria, non ab affectione. Hæc cogita semper, in his jugiter delectare. His velut quibusdam stimulis urgens sollicita animam tuam, his facibus inflammare curato ad redamandum eum, qui tam multipliciter suum tibi erga te commendat amorem paternum.

Di-

u *Ser. 2. sup. missus. num. 13.* x *Ser. 20. in Cant. num. 3.* y *Ser. 2. in. Epiph. Dom. num. 4.* z *Serm. 3. de Virg. Deip. num. 7.* a *Serm. 14. sup. Psal. 90. num. 1.* b *Ibidem num. 2.* c *Lib. 3. de amore Dei cap. 21 num. 71.* d *Serm. 27. in Cant. num. 2.* e *Lib. 3. de amore Dei cap. 21. num. 71.* f *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 1. num. 4.* g *Ser. 3. in die Pent. num. 3.*

h *Lib. de diligen. Deo cap. 2. num. 2. & 6.* i *Serm. 14. sup. Psal. 90. num. 2.* k *Ser. 40. diver. num. 5.* l *Serm. 14. sup. Psal. 90. nu. 2.* m *Ser. 40. diver. nu. 5.* n *Serm. 22. diver. num. 9.* o *Ser. 14. sup. Psalm. 90. num. 3.*

Disce in referendo gratiam (p) non esse tardus aut segnis, disce ad singula dona gratias agere. *Diligenter* (inquit Scriptura) *considera quæ tibi apponuntur*, ut nulla videlicet Dei dona debitâ gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocra, non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant, id est, nec minima beneficia oblivisci. Felix (q) qui sibi studiosè colligere divina collata humano generi beneficia, & ante mentis suæ oculos digna cum gratiarum actione reducere curat. Si enim in Christo caput ad Divinitatem referendum est, dicente Paulo, *Caput Christi Deus*: proculdubio caput Christi ungit, qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Non quia non sit homo qui Deus est, siquidem Deus & homo unus est Christus: sed quia omne bonum à Deo, non ab homine est, etiam ipsum quòd per hominem ministratur. Felix (r) qui ad singula dona gratiæ redit ad eum, in quo est plenitudo omnium gratiarum: cui dum nos pro acceptis beneficiis non ingratos exhibemus, locum in nobis facimus gratię, vt majora adhuc accipere mereamur. Confitenti humiliter, (s) & devotè gratias referenti non immeritò ampliora beneficia promittuntur. Nam qui fidelis inuenitur in modico, iure constituetur super multa: sicut è contrario accipiendis indignus est, qui fuerit de acceptis ingratus. Numquid non perit (t) quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo est ventus urens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluenta gratiæ. Putasne quia major illi detur gratia, (u) & non magis etiam quod videtur habere auferatur ab eo? Nonne enim iure perditum reputatur, quod ingrato donatum est? aut dedisse non pœnitet, quod periisse videtur? Oportet proinde gratum te esse & devotum, qui percepta gratiæ munera non modò manere tibi desideras, sed & multiplicari. Alioquin Deus Benefactor, (x) instaurat adversùm te testes hujus corporis victum, & usum temporis hujus, & super omnia Sanguinem suum clamantem de terra. Sciasquè quòd si te ingratum repererit, (y) nec velle uti tanto beneficio, exiget à te districtissimè mortem suam, vereorquè ne quando indignantissimè dicat tibi: *Tolle manum & mitte in latus meum dextrum, mitte digittos tuos in fixuras clauorum, & vide quanta pro te passus sum*. O ingrata & crudelis impietas, nonne putas Deum de collatis tibi beneficiis pœnitere, si ea viderit per ingratitudinem periisse? Propterea oratio nostra sæpè repellitur: & hoc ipsum ipsa pia dispensatione fieri existimo, ne qui de præacceptis beneficiis ingrati fuimus, ex noua largitione cælestium munerum graviore culpa ingratitudinis oneremur. Cùm enim Deus illud beneficium perditum reputat, quod non prosequitur actio gratiarum; nobis expedit non exaudiri potiùs, quàm ad cumulum damnationis nostræ ingratitudinis materiam obtinere quod petimus. Quod avertat à servulis suis (z) Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

p *Ser. 51. in Cant. num. 7.* q *Ser. 10. in Cant. num. 7. & 8.* r *Ser. 27. d. diuer. num. 7.* s *Ser. 4. sup. Psal. 90, nu. 1.* t *Ser. 51. in Cant. nu. 7.* u *Ser. 1. in Dom. 6. post. Pent. num. 2.* x *Ser. 16. in Cant. num. 5.* y *Lib. 3. de amore Dei cap. 22. num. 69.* z *Ser. 34. in Cant. num. 5.*

V. *Gratias agimus*

a CREATORI PRO CREATVRA OCCISO.

IN opere conditionis nostrę (b) de limo terræ plasmavit hominem Deus, & inspiravit in faciem ejus spiritum vitæ. Compacta & confœderata sunt in homine caro & anima: illa plasmata, hæc inspirata. Charitatem mihi conjunctio ista commendat, (c) charitatem in hac ipsa conditionis propriæ pagina lego. Charitatem in ipso statim principio non solùm prædicat, sed ingerit mihi manus benignissima Creatoris. Adverte homo quia limus es, (d) & non sis superbus: quia Deo conjunctus es, & non sis ingratus. Vide quid tibi Deus erogauit, (e) imò quod prærogavit, & supererogavit: *Creavit te ad imaginem & similitudinem suam.* Ad *imaginem*, conferens tibi dona naturalia; ad *similitudinem*, largiens gratuita dona: ut mente excelleres, & omnia irrationalia ratione vinceres. *Fecit te ad imaginem & similitudinem suam Deus*. Ad *imaginem*, ut haberes memoriam, intellectum, discretionem, & cætera naturalia dona: ad *similitudinem*, ut haberes innocentiam, iustitiam, & alia gratuita dona. Fecit te Deus ad imaginem, & cognitionem veritatis: ad similitudinem in amore virtutis. Cogita qualem te fecit. (f) Nempè etiam secundùm corpus egregiam creaturam, sed secundùm animam magis, vtpotè imagine Creatoris insignem, rationis participem, capacem beatitudinis sempiternæ. Porrò secundùm ambo simul præ cæteris creaturis maximè admirandum, cohærentem sibi incomprehensibili artificio, inuestigabili sapientia Conditoris. Voluit quoque (g) infirmiora nostra abundantiori gloria sublimare, & contraxit se Majestas: ut quod melius habebat, videlicet seipsum limo nostro conjungeret, & in persona una sibi inuicem unirentur Deus & limus, Majestas & infirmitas, tanta vilitas & sublimitas tanta. Venit Verbum ad carnem, (h) Deus ad hominem: *Verbum caro factum est.* & Deus factus est homo: inclinavit se Verbum ad Carnem, Deus ad hominem. Porrò attende, (i) sicut in illa singulari divinitate Trinitas est in personis, Unitas in substantia: sic in ista speciali commixtione trinitas est in substantiis, in personis unitas. Et sicut ibi tres personę non scindunt vnitatem, unitas non minuit Trinitatem: ita & hîc persona non confundit substantias, nec substantię ipsæ dissipant unitatem. Summa illa Trinitas hanc nobis exhibuit trinitatem opus mirabile, opus singulare inter omnia & super omnia opera sua. Verbum enim & Anima & Caro in unam conuenère personam: & hæc tria unum, & hoc unum tria, non confusione substantiæ, sed unitate personæ. *Verbum*, inquam, (k) quod erat in principio apud Deum, & Deus erat; *Anima*, quæ de nihilo creata est, & ante non erat; *Caro* de massa corruptionis sine corruptione aliqua divino segregata artificio, vinculo indissolubili in personæ coëunt vnitatem. Habes in his

a *Ser. 42. diu. num. 1.* b *Ser. 2. in Nat. Dom. num. 1.* c *Ibid. num. 2.* d *Ser. 2. in vig. Nat. Dom. num. 8.* e *Tract. de 3. precip. myst. cap 1. num. 3. & 4.* f *Ser. 14. sup. Psalm. 90. nu. 1.* g *Ser. 3. in vig. Nat. Dom. nu. 8.* h *Ser. 7. in vult. cæna nu. 4 5.* i *Ser. 3. in vig. Nat. Dom. num. 8.* K *Ser. 2. in Nat. Dom. num. 4.*

his tribus triplex genus potentiæ: quod non erat creatum: quod perierat, reparatum: quod super omnia erat, paulòminùs ab Angelis minoratum. Nihil Deo sublimius, [l] nihil vilius limo: & tamen tanta dignatione Deus descendit in limum, tantaquè dignitate limus ascendit ad Deum, ut quidquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: quidquid limus pertulit, Deus in illo pertulisse dicatur, tam ineffabili quàm incomprehensibili sacramento. Propterea sanè Unigenitus Dei Patris (m) passione sua hominem redempturus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in Divinitate) suscepit: sic etiam in terris visus est, & cum hominibus conversatus est, ut humiliaret etiam seipsum in loco afflictionis. Sed dicet aliquis vestrûm: [n] Non valuit opus suum reparare Creator absque ista difficultate? Valuit, sed maluit cum injuria sui, ne pessimum atque odiosissimum vitium ingratitudinis occasionem ultra reperiret in homine. Sanè multum fatigationis assumpsit, quo multæ dilectionis hominem debitorem teneret, commoneretquè gratiarum actionis difficultas redemptionis, quem minùs esse devotum fecerat conditionis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus & ingratus? Gratis quidem conditus sum, sed nullo gravamine Auctoris vel labore. Siquidem dixit, & factus sum: quemadmodùm & universa. Quid magnum est, quamlibet magna in verbi facilitate donaveris? Sic beneficium creationis attenuans humana impietas, ingratitudinis materiam inde sumebat, unde amoris causam habere debuerat, idquè ad excusandas excusationes in peccatis. Sed obstructum est [o] os loquentium iniqua. Luce clarius patet quantum pro te, ô homo, dispendium fecit: de Domino servus, de divite pauper, caro de Verbo, de Dei Filio hominis filius fieri non despexit. O amanda, [p] ô admiranda dignatio! Deus immensæ gloriæ, vermis contemptibilis fieri non despexit: Deus omnium, conservus servorum apparere voluit. Invenimus quoniam ille cùm esset dives, [q] propter nos pauper factus est. Descendit ab inenarrabilibus cœli divitiis, & veniens in mundum, nec istas qualescunque divitias habere voluit: sed in tanta paupertate venit, ut natus continuò poneretur in præsepio, quia ei non erat locus in diversorio. Neque cunabula, [r] quæ teneritudinem suam exciperent, habuit: sed in vili præsepio sordentis stabuli, ille qui terram palmo concludit, involutus panniculis reclinatus est. Et hoc ipsum à brutis animalibus Mater sua mutuò accepit. At ubi robustioris ætatis plenitudo advenit, [s] missurus manus ad fortia, egressus est in salutem populi sui, ut gigas magnificus ad currendam viam totius nostræ miseriæ. Hic est enim [t] qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo: qui stetit in loco campestri, ut doceret turbas: qui stetit ante Præsidem, ut alapas sustineret: qui toto tempore quo in terris visus est, & cum hominibus conversatus est, in laboribus multis fuit, stans & operans salutem in medio terræ. O homo [u] memento jam te etsi de nihilo factum, non tamen de nihilo redemptum. Sex diebus condidit omnia, & te inter omnia. At verò per totos triginta tres annos operatus est salutem tuam in medio terræ. O quantùm laboravit sustinens carnis necessitates, hostis tentationes! nonne sibi crucis aggravavit ignominiâ, mortis cumulavit horrore? Necessariè quidem. Necessitas enim nostra fuit, [x] & necessitas dura sedentium in tenebris & in umbra mortis. Opus æquè nostrum fuit, & Dei ipsius, & sanctorum Angelorum. *Nostrum*, ut auferret jugum captivitatis nostræ: *Suum*, ut impleretur propositum voluntatis ejus: *Angelorum*, ut numerus impleretur eorum. Cæterùm [y] ex hoc jam opus tuæ redemptionis attende ô homo. Non est velamen excusationis, laboratum est prorsùs in ea. Gratis hoc quidem præstitum est, sed gratis quod ad te pertinet. Nam quod ad illum, planè non gratis. Saluus factus es pro nihilo, non de nihilo tamen. Quid ad hæc dormitat affectio? Imò verò mortua est illa, non dormit quæ huic beneficio non respondet, quæ se totam non effundit in gratiarum actionem, & vocem laudis. Agamus gratias Factori nostro, Redemptori nostro. Benedicamus Domino [z] & Nomini Sancto ejus. Benedicamus, & dicamus: *Gloria, laus, & honor sit tibi Rex Christe Redemptor noster*. Amen.

VI. *Gratias agimus*

a DOCTORI VERITATIS:

CUjus schola est in terris, (b) & cathedra in cælis. Filius Altissimi (c) scientiæ clavem habet: imò & ipse est clavis David, qui claudit & nemo aperit. In eo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Docet [d] vel monet sine lingua, præbet vel tenet sine manibus, sine pedibus currit. Actitabat ista & cum Patribus prioribus sæculis: experiebantur homines sedula beneficia, sed latebat eos beneficus: & gaudebant de bonis, sed Dominum Sabaoth (eò quòd cum tranquillitate judicaret omnia) omninò nesciebant. Ab ipso erant, sed non cum ipso. Per ipsum vivebant, sed non ipsi. Ex ipso sapiebant, sed non ipsum: alienati, ingrati, insensati. Hinc demùm factum est, ut quod erant, quod vivebant, quod sapiebant, non Auctori tribuerent, sed naturæ adscriberent, aut certè (quod insipientius erat) fortunæ. Propriæ quoque industriæ atque virtuti multi multa arrogabant. Quanta sibi usurparunt seductorii Spiritus? quanta Soli & Lunæ data sunt? quanta terris & aquis attributa sunt? quanta etiam manufactis fabrilibusquè mortalium deputata sunt operibus? quantum herbis, arbustis, minutissimis vilissimisquè seminibus pro Numinibus deferebatur? Tunc erat nox in universo orbe (e) ante veri luminis ortum, ante Christi nativitatem. An non profundissima nox, & densissimæ tenebræ erant super universam faciem terræ, cùm olim Patres nostri factitios colerent Deos, & insano penitùs sacrilegio ligna & lapides adorarent? Heu, [f] sic homines perdi-

b de-

l *Ser. 3. in Vig. Nat. Dom. num. 8.* m *Ser. 34. div. n. 2.* n *Ser. 11. in Cant. num. 7.* o *Ibidem. num. 8.* p *Ser. de Passione Dom. num. 3.* q *Ser. 3. de Resur. Dom. num. 1.* r *Ser. de Passione Dom. num. 3.* s *Ibidem num. 5.* t *Ser. 2. de Ascens. Dom. num. 1.* u *Ser. 11. in Cant. num. 8.*

x *Tract. de error. Abailar. Cap. 8. num. 19.* y *Ser. 14. super Psal. 90. num. 2. & 1.* z *Tract. de interior. domo cap. 37. nu. 83.* a *Ser. 22. in Cant. n. 7.* b *Ser. de S. Andr. num. 2. Tom. 6. pag. 784.* c *Ser. 1. de Advent. Dom. num. 3.* d *Ser. 6. in Cant. num. 1.* e *Ser. 5. in vig. Nat. Dom. n. 1. & 2.* f *Ser. 6. in Cant. num. 2.*

derunt, & commutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum. Quorum Deus miseratus errores, de monte umbroso & condenso dignanter egrediens, in Sole posuit tabernaculum suum. Obtulit Carnem sapientibus carnem, per quam discerent sapere & spiritum. Nam dum in Carne & per Carnem facit opera non carnis, sed Dei, naturæ utique imperans superansquè fortunam, stultam faciens sapientiam hominum, dæmonumquè debellans tyrannidem: manifestè se indicat esse, per quem eadem & ante fiebant, quando fiebant. Descendit de monte potentiæ, [g] carnis infirmitate circumdatus: descendit de monte sapientiæ, quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Quid enim tenello corpore & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius apparet parvulo, qui sola Matris ubera noverit? Quis impotentior eo, cujus omnia membra clavis affixa, cujus omnia dinumerata sunt ossa? Quis insipientior eo, qui tradebat in mortem Animam suam, & quæ non rapuit tunc exolvebat? In carne tamen [h] & per carnem potenter ac patenter operatus mira, locutus salubria, passus indigna, evidentissimè ostendit quia ipse sit, qui potenter, sed inuisibiliter sæcula condidisset, sapienter regeret, benignè protegeret. Sustinuit in assumpta [i] carne incommoda nostra sine peccato carnis, portans in carne peccata nostra: & hoc totum non propter se, sed propter nos, ut redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de servis. Denique [k] dum evangelizat ingratis, signa præbet infidelibus, pro suis crucifixoribus orat: nonne liquidò ipsum se esse declarat, qui cum Patre suo quotidiè oriri facit Solem suum super bonos & malos, & pluit super iustos & injustos? Hoc enim est, quod ipse ajebat: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere*. En etiam aperit os Carnis suæ docens in monte discipulos, qui in silentio Angelos in cælestibus docet. *Et aperiens os suum*, [l] *docebat eos*. Aperuit nunc os suum, qui Prophetarum priùs aperuerat ora. Et qui multifariè multisquè modis olim locutus fuerat in Prophetis, demùm suo ipsius ore locutus est, tanquam si diceret: En qui loquebar, ecce adsum. Beati qui audierunt loquentem in Carne Sapientiam Christum: beati qui Verbi Dei verba, quæ ab ipsius ore processerunt, audierunt. *Discite*, ait, *à me*, [m] non quòd sobrius, aut castus, aut prudens, aut aliquid ejusmodi: sed *quia mitis sum & humilis corde*. *A me*, inquit, *discite*. Non ad doctrinam Patriarrum, non ad Prophetarum libros ego vos mitto, sed me vobis exemplum, me formam humilitatis exhibeo. Filius Dei apparuit, [n] ut nos adiuvaret & erudiret: quod potest, quia est Virtus Patris & Sapientia. Virtus adiuuat, Sapientia erudit & informat. Infirmitati auxilium est necessarium: cæcitas eruditione indiget & doctrinâ. Erudit sanè, faciens abnegare impietatem & sæcularia desideria, ut sobriè & iustè & piè vivamus. Ipse est Dei Sapientia, [o] cui sapientia in promptu sit instruere ignorantes: ipse est Dei Virtus, cui facile sit & deficientes reficere, & eripere periclitantes. Ad hunc ergo tantum Eruditorem in omni deliberatione curramus: hunc tam strenuum adiutorem in omni operatione inuocemus: huic tam fido propugnatori in omni colluctatione committamus animas nostras: qui ad hoc ipsum venit in mundum, ut habitans in hominibus, cum hominibus, pro hominibus, & tenebras nostras illuminaret, labores levaret, & pericula propulsaret. Intellectus noster turbatus erat, [p] ne dicam cæcatus: sed Christus intellectum illuminat. Venit enim Filius Dei, & tot & tanta mirabilia in mundo operatus est, ut non immeritò intellectum nostrum ab omnibus mundanis rebus evocaverit: ut semper cogitemus, & nunquam cogitare sufficiamus, quia mirabilia fecit. Hoc quotidiè [q] singuli in nobis actitari sentimus, & cordi scilicet tribui intelligentiæ lumen, & ori ædificationis verbum, & opus iustitiæ. Dat sentire fideliter, dat proferre utiliter, dat efficaciter adimplere. Verè latissimos nobis [r] ad spatiandum intelligentiæ campos dereliquit, qui juxta Prophetam Ezechielem non possit transuadari. Quis enim sufficiat cogitare, qualiter rerum Dominus prævenerit nos, venerit ad nos, subuenerit nobis: & singularis illa Majestas voluerit mori, ut viveremus; servire, est regnaremus; exulare, ut repatriemur; & usque ad servilissima opera inclinari, ut constitueret nos super omnia opera sua? Talem se obtulit Apostolis Apostolorum Dominum, ut jam non inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspicerent, sed ipse facie ad faciem videretur, qui omnia fecit. Num tibi videtur eis intellectum illuminâsse, cùm aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas, ostendens quòd hæc oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam? Ideo quoque Unigenitus Dei, [s] Sol iustitiæ, tanquam immensi & præclari luminis cereus in hujus mundi carcerem illuminatus est & accensus, ut omnes qui illuminari voluerint, ad illum accedant. Ad te igitur (t) libenter accedimus Domine Jesu, discipuli ad Magistrum. Omninò propter mansuetudinem, (u) quæ in te prædicatur, currimus post te Domine Jesu, audientes quòd non spernas pauperem, peccatorem non horreas. Porrò sapientiæ tuæ odorem ex eo percipimus, quòd audimus quia si quis indiget sapientiâ, postulet eam à te, & dabis ei. Aiunt siquidem quòd des omnibus affluenter, & non improperes. Illumina oculos meos Domine, (x) ut sciam quid acceptum sit coram te omni tempore, & sapiens sum. Frustra hujus sæculi Sapientes (y) de quatuor virtutibus tam multa disputaverunt, quas tamen apprehendere omninò nequiverunt: cùm illum nescierint, qui *factus est nobis à Deo sapientia* docens prudentiam, & *iustitia* delicta donans, & *sanctificatio* in exemplum temperantiæ vivens, & *redemptio* in exemplum patientiæ fortiter moriens. Quid vobis cum virtutibus, (z) qui Dei Virtutem Christum ignoratis? Ubinam quæso vera *prudentia*, nisi in Christi doctrina? Unde

---

g *Ser. 4. de Ascens. Dom. num.* 6. h *Serm. 6. in Cant. num.* 2. i *Ser. 2. in Cœna Dom. num.* 2. k *Ser. 6. in Cant. num.* 2. & 3. l *Serm. 1. de omn. Sanct. num.* 7. m *Tract. de mor. & offic. Episc. cap. 5. num.* 18. n *Ser. 54. diver.* o *Serm. 7. de Advent. Dom. num.* 2.

p *Ser. 3. de Ascens. Dom. n.* 2. q *Serm. 16. in Cant. n.* 2. r *Ser. 3. de Ascens. Dom. n. 2. & 3.* s *Serm. 42. diver. nu.* 1. t *Ser. 40. diu. nu.* 1. u *Ser. 22. in Cant. nu.* 8. x *Ibidem num.* 9. y *Ibidem num.* 12. z *Ibidem num.* 13.

de vera iustitia, nisi de Christi misericordia? Ubi vera *temperantia*, nisi in Christi vita? Ubi vera *fortitudo*, nisi in Christi passione? Soli ergo qui ejus doctrinâ imbuti sunt, *prudentes* dicendi sunt: soli *iusti* dicendi sunt, qui de ejus misericordia veniam peccatorum consecuti sunt: soli *temperantes* dicendi sunt, qui ejus vitam imitari student: soli *fortes* dicendi sunt, qui ejus patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. In cassum profectò quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quàm à Domino virtutum, cujus *doctrina* seminarium est prudentiæ: cujus *misericordia* opus est iustitiæ: cujus *vita* speculum est temperantiæ: cujus *mors* insigne est fortitudinis. Ipsi honor sit & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

VII. *Gratias agimus* a DOMINO VNIVERSORUM.

IPse quidem est, [b] qui dicit in Psalmo: *Meus est orbis terræ, & plenitudo ejus*. Et tamen in stabulo nascitur, & in præsepio reclinatur. Dominus universorum, [c] qui nullam habet indigentiam, intra ipsa Nativitatis suæ initia non abhorruit abjectissimæ paupertatis incommoda. Denique fugiens in Ægyptum, [d] ibi diu in extrema paupertate & indigentia commoratus est, & inde maximo cum labore rediit. Esuriit in deserto & sitivit, qui est fons vitæ & fons sapientiæ, qui pascitur inter lilia, & implet omne animal benedictione. Fatigatus ex itinere sedit supra fontem, qui totius mundi statum regit. Factus in agonia prolixiùs oravit, qui omnia omnibus sufficienter administrat. Ab Angelo etiam ipse qui est dulcedo & consolatio Angelorum & hominum, consolationem nihilominùs recepit. Ille qui totius orbis est sustentamentum, ligatus & flagellatu est. Ipse qui est Angelorum splendor, sputis illitus est, palmis in facie percussus est, spineâ coronâ coronatus est, opprobriis saturatus est, cum iniquis deputatus est: & pro nobis in cruce pendens & moriens, spiritum suum in manus Patris commendavit. O quàm indebita miseratio, (e) quàm gratuita & sic probata dilectio, ubi Filius Dei pro servo traditur, pro creatura Creator occiditur, pro mancipio Dominus condemnatur! Ipse est Dominus, [f] cui assistunt Angeli ad audiendum vocem sermonum ejus: qui stellas vocat, & dicunt, Adsumus: cujus manus extendit cælos: qui fundavit terram super stabilitatem suam: qui graditur super fluctus maris: qui facit mirabilia solus. Denique ipse est, [g] qui ambulat super undas carnalibus pedibus, cui necdum carne vestito jam Psalmista præcinerat dicens: *In mari via tua, & semita tua in aquis multis*. Hoc est: Conculcas corda tumentia superborum, & fluxa desideria carnalium comprimis, justificans impios, & superbos humilians. Ipse est Dominus, [h] cui jure omnis creatura subditur. *Terra* enim cognovit Dominum, [i] quia ad vocem virtutis ejus cùm clamasset voce magna, *Lazare veni foras*, mortuum reddidit. Cognovit *mare*, quia solidum se præbuit sub pedibus ejus, ita ut Apostoli eum putarent phantasma esse. Cognovit *infernus*, cujus ipse portas æreas & vectes ferreos confregit, ubi & ligavit illum insatiabilem homicidam, qui vocatur diabolus & Satanas. Confregit autem ferreos vectes, [k] & repagula universa contrivit, ut liberè suos educeret, quos redemerat de manu inimici: & planis egrederentur portis agmina sanctorum dealbatorum, qui lavârunt stolas suas, & candidas fecerunt in Sanguine Agni. Profectò qui mortuos suscitavit, [l] leprosos mundavit, cæcos illuminavit, claudos firmavit, & omnes exsufflavit infirmitates, Dominus omnium fuit, & eadem manu quâ fecerat, quæ defecerant reficiebat. Sic & qui in ore piscis cum ipso pisce staterem inveniri prædixit, patet proculdubiò quia maris & omnium quæ in mari moventur, Dominus fuit. Qui verò traduxit aëras potestates, & affixit eas Cruci suæ, claret quia super infernales officinas potestatem accepit: Porrò dum videntibus discipulis, [m] per medium aëris sicut aëris Dominus ascendit super omnes cælos, extunc probatur quia Dominus universorum ipse est, quia omnia in omnibus adimplevit: & jam sibi profectò debetur, ut in Nomine ejus omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur quia Dominus Jesus Christus est in gloria, & in dextera Dei Patris. Sedet ad dexteram, [n] habens in dextera misericordiam, in sinistra judicium: & misericordiam multam nimis, & judicium multum nimis. Pensa ô homo, [o] cujus sit formidinis & horroris offendisse Dominum majestatis. Majestatis est timeri, Domini est timeri, & maximè hujus Majestatis, hujusquè Domini. Nam si reum regiæ majestatis quamvis humanæ, humanis legibus plecti capite sancitum sit: quis finis contemnentium Divinam omnipotentiam? Tangit montes, & fumigant; & tam tremendam Majestatem audet irritare vilis pulviculus, uno levi flatu dispergendus, & minimè recolligendus? Ille ille timendus est, qui postquam occiderit corpus, potestatem habet mittere & in gehennam. Dole ô homo quia Dominum offendisti, [p] cujus legem cælestia & terrestria præter te indefessa statione conservant: & in tanta republica Dei tu solus peregrinus es, & Imperatoriæ Majestatis decreta non curas. Quisquis sanè nec ob hoc quidem converti voluerit, (q) nonne meritò audiet: *Quid debui facere tibi, & non feci?* Ac si dicat Dominus: (r) Quid causæ est, quòd inimico meo vestroquè libet magis servire quàm mihi? Neque enim ille creavit vos, sed nec pascit quidem, aut tempora vestra disponit. Si parva hæc videntur ingratis: non ille, sed ego redemi vos proprio cruore. Cæterùm si neque tam multiplici jure debitum à vobis elicere est famulatum, omissis his omnibus, mecum saltem ex diurno denario convenite. Ei obtemperate, qui plura vobis & potiora pollicetur, apud quem certior copiosiorquè remuneratio est. Huic enim servire regnare est, (s) qui servivit pro nobis dura & gravi necessitate, & purpuram suæ Divinitatis cilicio nostræ mortalitatis operiens,

b 2 pau-

a Ser. 2. de Ascens. Dom. num. 1. b Ser. 3. in Nat. Dom. n. 2. c Ser. de Pass. Dom. nu. 3. d Formula honest. vit. num. 3. tom. 6. pag. 1024. e Ser. 42. div. nu. 1. f Ser. de S. Andr. n. 1. tom. 6. pag. 783. g Ser. 6. in Cant. num. 3. h Formul. honest. vitæ num. 3. i Ser. 2. de Ascens. Dom. num. 1.

k Ser. 1. in die Pasche num. 5. l Ser. 2. de Ascens. Dom. num. 1. m Ibidem nu. 2. n Ibid. num. 5. o Ser. 16. in Cant. num. 7. p Serm. de S. Andr. num. 6. pag. 786, q Serm. 29. diver. num. 3. r Tract. de Vit. & mor. Cleric. cap. 16. n. 53. s Ser. de S. Andr. nu. 1. tom. 6. pag. 783.

pauper & mendicus venit in regionem nostram. Hic est Dominus, (t) nos servi: hic pro servis dignatus est fieri servus, peregrinus pro peregrinis, pro exulibus exul, pro pauperibus pauper, pro humilibus humilis, pro mortalibus non tantùm mortalis, sed mortuus. Non qualicunque morte, sed durâ nimis, amarâ nimis & turpissimâ, morte scilicet crucis. Proinde (u) omnis hoc sapiens ab illius se nollet absolvere servitio, cui servire regnare est. Quis autem regnare nolit? Vis regnare feliciter, servi benigno Jesu, & regnabis: quia illi servire, regnare est. O virum beatum, (x) cujus anima suo famulatur Creatori! O beata anima, quæ suo pro viribus placere satagit Redemptori! Servite Domino in *timore*, (y) ut sine timore quandoque de manu inimicorum vestrorum liberati serviatis illi. Servite in *spe*, quoniam fidelis est in promissis. Servite ex *merito*, quia multus in meritis est. Nam etsi cætera taceam, hoc solo certè non immeritò vitam sibi vendicat nostram, quòd pro ea præbuit suam. Nemo igitur sibi vivat, sed ei qui pro se mortuus est. Cui enim justiùs vivam, quàm ei qui si non moreretur, ego non viverem? Cui commodiùs, quàm promittenti vitam æternam? Cui magis ex necessitate, quàm flammas perpetuas minitanti? Sed servio voluntariè, quia charitas libertatem donat. Huc provoco omnes Christianos: Servite Domino in *charitate* illa, quæ timorem expellit, laborem non sentit, meritum non intuetur, præmium non requirit, & tamen plùs omnibus urget. Nullus terror sic sollicitat, nulla præmia sic invitant, nulla justitia sic exigit, sicut charitas. Quod ipse nobis (z) Dominus Jesus Christus largiri dignetur, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

VIII. *Gratias Agimus* a DUCI BENIGNO.

IPse enim est, (b) qui mare rubrum divisit in duas partes, & deduxit Judæos per medium ejus, & excussit Pharaonem & virtutem ejus in eodem mari. Duos Jesus (c) lego in typo nostri Jesu præcessisse, ambos populis præfuisse: quorum unus populum suum de Babylone eduxit, alter suum in terram promissionis introduxit. Et quidem illos quibus præerant, ab hostibus defendebant, sed numquid saluabant à peccatis eorum? Is autem noster Jesus & à peccatis saluat populum suum, & introducit in terram viventium. Regnum cœlorum, [d] terra viventium est. Unde Propheta ait: *Credo videre bona Domini in terra viventium*. Christus (e) transivit de hoc mundo: & sic nos fecit transire de vitiis ad virtutes, de morte ad vitam, de mundo ad cælum, pro nobis victima factus & sacrificium, seipsum Deo Patri in Ara Crucis offerens holocaustum. Beati (f) qui digni habiti sunt testimonio tuo, benigne Jesu. Ipsi revera ibant post te & pedibus & affectibus. Notas ei fecisti vias vitæ, vocans eos post te, qui via & vita & veritas es, dicens: *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Item: *Qui mihi ministrat me sequatur*: Et, *Ubi sum ego, illic & minister meus erit*. Dicebant ergo discipuli gloriantes: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Sic & dilecta Sponsa tua [g] relictis omnibus propter te, concupiscit semper ire post te, semper tuis inhærere vestigiis, atque sequi te quocunque ieris, sciens quoniam viæ tuæ pulchræ, & semitæ tuæ pacificæ: & quia qui sequitur te, non ambulat in tenebris. Precatur autem se trahi, quia nemo venit ad te, nisi Pater tuus traxerit eum. Porrò quos Pater trahit, trahis & tu. Opera quippè quæ Pater facit, hæc & Filius similiter facit. Sed familiariùs à Filio postulat trahi, tanquam à Sponso proprio, quem Pater misit obviam ei Ducem ac Præceptorem, qui sibi præiret in via morum, & præpararet iter virtutum, & erudiret eam sicut semetipsum, & viam prudentiæ doceret, & traderet ei legem vitæ & disciplinæ: et sic meritò ipse concupisceret decorem ejus. *Beati*, (h) qui ambulant in via tua Domine virtutum: *beatiores*, qui currunt viam mandatorum tuorum: *beatissimi*, qui currunt in odore unguentorum tuorum. Felix, (i) qui sic cucurrerit ut comprehendat, imò ut ipse comprehendatur, & in illam plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix, qui in illum beatificum montem [*Christum*] tam desideranter & perseveranter ascenderit, ut in loco sancto locum accipiens stationis, Deo Patri in Sancto ejus appareat, simul & videat virtutem ejus & gloriam. Nunc verò trahi necesse habet Sponsa, (k) nec sanè trahi ab alio, quàm ab eo ipso qui ait: *Sine me nihil potestis facere*. Scio, inquit Sponsa, me nequaquam posse pervenire ad te nisi gradiendo post te, sed neque hoc quidem nisi adjutam abs te: ideoquè precor ut trahas me post te. Non valet ex æquo currere, (l) non potest pari cum illo celeritate contendere, qui exultat ut gigas ad currendam viam: non potest suis viribus currere, & propterea rogat se trahi. Fessa sum, inquit, deficio, noli me deserere, sed trahe me post te, ne curram in incertum. Trahe me post te, quia satiùs mihi est ut me trahas, ut scilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut excercendo flagellis inferas, quàm parcens in meo me torpore malè securam derelinquas. Trahe quodammodò invitam, ut facias voluntariam. Trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntariè & cum alacritate curram. Curram inquā secura, (m) te solum habens in itinere Ducē, in periculis protectorem, consortem in tribulatione. Vias tuas Domine demonstra nobis, (n) & semitas tuas edoce nos. *Via enim tua via pulchra, & omnes semitæ pacificæ*. Maledicti qui dixerunt Domino Jesu: Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Nos autem quærimus te de die in diem, & scire vias tuas volumus. Principales viæ tuæ (o) duæ sunt: *Confessio & obedientia*. In confessione omnia lavantur, in *obedientia* virtutes solidantur. Porrò viæ Domini (p) sunt viæ rectæ, viæ pulchræ, viæ plenæ, viæ planæ. *Recta* sine errore, quia ducunt ad vitam. *Pulchra* sine

t *Ser.13. in ult. cæna n.105.* u *Tract. de vite myst. cap.30. n.120.* x *Ser.12. in ult. cæna nu.99.* y *Epist.143. num.3.* z *Ser.7. in ult. cæna num.50.* a *Ser.61. in Cant. num.7.* b *Ser.1. in ult. cæna num.1.* c *Ser.3. super missus num.11.* d *Ser.2. de Nat. Dom. n.4. tom.6. pag.616.* e *Ser.1. in ult. cæna num.1.* f *Ser.21. in Cant. n.3.*

g *Ibidem num.4.* h *Ser.42. diver. num.1.* i *Ser.33. diver. num.9.* k *Serm. 21. in Cant. num.3.* l *Ibidem num. 10* m *Ser.42. diu. num.1.* n *Ser.42. diu. num.1.* o *Ibidem num.2.* p *Ser. 21. diver. num.1.*

sine sorde, quia docent munditiam. *Plena* multitudine, quia totus jam mundus est intra Christi sagenam. *Plana* sine difficultate, quia donant suavitatem. Jugum enim ejus suave est, & onus ejus leve. Legitur quoque de Domino,(q) quoniam docebit nos vias suas. Cui enim alteri crederet? Docuit itaque vias suas cùm aperuit labia Prophetæ David, ut diceret: *Universæ viæ Domini misericordia & veritas*. Sed (r) & Dominus ipse ait: *Ego sum Via*, per quam est eundum: & *Veritas*, ad quam est veniendum: & *Vita*, in qua est permanendum. *Ego sum Via* sine errore, *Veritas* sine falsitate, *Vita* sine morte. *Ego sum Via* in exemplo, *Veritas* in promisso, Vita in præmio. *Ego sum Via* habilis, *Veritas* irrevocabilis, *Vita* interminabilis. *Ego sum Via* lata & spaciosa, *Veritas* patens & copiosa, *Vita* delectabilis & gloriosa. Si autem imitaris eum, (s) non ambulas in tenebris, sed habebis lumen vitæ. Quid est lumen vitæ, nisi *Veritas*? quæ illuminans omnē hominem venientem in hunc mundum, ostendit ubi sit vera *Vita*. Sed dices: Viam considero, id est humilitatem: fructum desidero, veritatē. Sed quid si tantus est labor viç, ut ad optatum lucrum non possim pervenire? Respondet Dominus: *Ego sum Via*, id est viaticum quo sustenteris in via. *Ego sum Via* incipientium, (t) *Veritas* proficientium, *Vita* pervenientium. *Ego sum Via* lucis & serena, *Veritas* vivens absque pœna, *Vita* fælix & amæna. *Ego sum Via* in patibulo, *Veritas* in inferno, *Vita* in resurrectionis gaudio. *Ego sum Via*, in qua non est spina vel tribulus: *Veritas*, in qua non est falsitatis stimulus: *Vita*, in qua reviviscit mortuus. *Ego sum Via* recta, *Veritas* perfecta, *Vita* sine fine mansura. *Ego sum Via* reconciliationis, *Veritas* retributionis, *Vita* æternæ beatitudinis. Clamat denique errantibus (u) & viam ignorantibus: *Ego sum Via*. Clamat dubitantibus & non credentibus: *Ego sum Veritas*. Clamat ascendentibus, sed lassescentibus: *Ego sum Vita*. Et subjungit, (x) inquiens: *Nemo venit ad Patrem, nisi per me*. Ac si dicat: Nemo venit ad me Veritatem & Vitam, nisi per me Viam: & nemo venit ad me Deum, nisi per me Hominem assumptum. Ego per assumptam carnem mortalibus facio foveam, per quam venitur ad Veritatem & Vitam. Et Viam moriendo facio, resurgendo, & ad cælos ascendendo, ubi ego sum Veritas & Vita, Deus verus, Deus æternus. O Domine Jesu, (y) quàm pauci post te ire volunt, cùm tamen ad te pervenire nemo sit qui nolit, hoc scientibus cunctis quia delectationes in dextera tua usque in finem. Et propterea volunt omnes te frui, at non ita & imitari: conregnare cupiunt, sed non compati. Non curant quærere, quem tamen desiderant invenire: cupientes consequi, sed non & sequi. Beatus est ille, (z) qui ubique te Ducem habet Domine Jesu, non illum refugam spiritum qui statim ascendere voluit, & totâ Divinitatis dexterâ percussus est. Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ sequamur te, per te, ad te: quia tu es Via, Veritas, & Vita. *Via* in exemplo, *Veritas* in promisso, *Vita* in in præmio. Verba enim æternæ vitæ habes: & nos cognoscimus & credimus, quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui es super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

IX. *Gratias agimus*

a FONTI OMNIUM GRATIARUM.

IPse enim est fons vitæ, (b) ipse fons signatus, de intra hortum conclusum erumpens. Hunc eructavit (c) cor Dei Altissimi de sua impenetrabili abysso, vita vitam, lux lucem, æternus æternum, immensus immensum, & per omnia sibi coæqualem: & de plenitudine ejus nos omnes accipimus. Fons est Dominus meus Jesus, [d] qui de duobus locis voluptatis egreditur, ex utero Dei Patris, & ex utero Virginis Matris. Sed ineffabilibus differentiis longè aliter à Patre, quàm à Matre egreditur: quia etsi hæc temporalis nativitas gloriosa est, multò gloriosior est æterna. *Primò* egreditur fons de loco voluptatis, (e) quia gignitur de utero Patris, Deus de Deo, lumen de lumine, de Deo Dominus. Egreditur autem *identitate*: quia idem est cum Patre, idem dico secundùm substantiam, non secundùm personam. Egreditur & *æqualitate*: quia Patris omnipotentiam recipit, cùm omnia quæ possit Pater, possit hæc & Filius facere. Egreditur & *æternitate*: quia licet generetur, non tamen est posterior generante, sed ambo unius antiquitatis sunt. Egreditur *similitudine*: quia similis est Patri, Patris imago, splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus. Egreditur *alternitate*: quia alius est ab illo, alius dico, non aliud. *Ego*, inquit, *& Pater unum sumus*. *Unum* dixit, non unus: quia unum significat Unitatem, unus verò personarum proprietatem. *Secundò* egreditur de loco voluptatis, (f) ex utero videlicet Virginis. Egreditur autem *humanitate*: quia vestitus cilicio nostræ mortalitatis, visibilis humanis oculis apparuit. Egreditur & cum *novitate*: quia nunquam sic natus est homo, sicut nascitur. Egreditur etiam cum *claritate*: nascente quippè illo, sepelitur omnis illa stellantium luminum luminosa serenitas, & stella candidior lucidioribus radiis præscintillans totam sibi cœli rapit portionem. Egreditur & cum *paupertate*: quia in pannis vilissimis reclinatus, jam extunc sanctissimis membris legem martyrii præfigebat. Egreditur *occultè*: quia subtilissimus ille fraudium investigator diabolus, tantæ ab altitudine dignationis excluditur. Oportebat utique (g) à principe mundi aliquandiù celari Divini consilii sacramentum: non quòd Deus si palàm opus suum facere vellet, impediri posse ab illo metueret: sed quia ipse in hoc tam magnifico opere, nostræ videlicet reparationis, non tantùm potentiam suam, sed & prudentiam ostendere voluit. Sic ergo (h) & longè excellentiori modo de Patre Filius egrediens, inundat Angelicas stationes: quia juxta Salamonem, Fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis. Sequitur: [i] *Qui inde dividitur in quatuor capita*. Nimirùm in *admirationem*: nam de fra-

q Ser. 11. sup. Psal. 90. n. 8. r Ser. 7. in ult. cæna num. 44. s Tract. de grad. humil. cap. 1. num. 1. t Ser. 7. in ult. cæna. num. 44. u Tract. de grad. humil. cap. 1. num. 1. x Serm. 7. in ult. cæna num. 45. y Ser. 21. in Cant. num. 3. z Serm. 2. de Ascens. Domini num. 6.

a Ser. de Pass. Dom. num. 23. b Ser. 22. in Cant. num. 4. c Ser. de Pass. Dom. n. 23. d Ser. 2. de Nat. Dom. num. 3. tom. 6. pag. 615. e Ibidem num. 4. f Ibidem num. 7. g Ser. 2. sup. missus num. 12. h Serm. 2. de Nat. Dom. nu. 4. tom. 6. pag. 616. i Ibidem num. 6.

fragilitate cōplexionis humanæ, de torrente voluptatis bibens tota obstupet illa dignior creatura de Creatoris gloria, & gloriæ ratione. In *puritatem*: quia non in vase testeo, sed remoto velamine hauriunt aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. In *satietatem*: quia etsi desiderant in eum prospicere, non tamen desiderium necessitatem, nec necessitas miseriam inducit: sed mirabili modo & semper desiderant, ut semper satientur; & semper satiantur, ut semper desiderent. In *securitatem*: quia de sua stabilitate certi, perennibus gaudiis immerguntur, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, quando fiet unum ovile, & unus Pastor, & superna illa Jerusalem consummabitur in idipsum. Sic influit fons iste per Angelicas officinas. Cæterùm (k) Apostolus hunc fontē etiam nobis in quatuor capita distribuit: *Qui factus est nobis*, inquit, *sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio*. Ad nos quippè veniens, qui eramus in carcere, primò omnium tenebras ignorantiæ nostræ depulit luce *sapientiæ* suæ. Demùm per *justitiam* quæ ex fide est, soluit funes peccatorum nostrorum, *sanctificans* nos in suo corpore, *redimens* in corporis passione. Dominus enim soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos, sanctificat tabernaculum, de manu redimit inimici. Planè ipsa se plenitudo exinanivit, (l) ut fieret nobis, sapientia & iustitia, sanctificatio & redemptio. Derivatus est fons usque ad nos, in plateis derivatæ sunt aquæ, licet non bibat alienus ex eis. Descendit per aquæductum (*Virginem Mariam*) vena illa cælestis, non tamen fontis exhibens copiam, sed stillicidia gratiæ arentibus cordibus nostris infundens, aliis quidem plus, aliis quidem minus. Porrò (m) fons Christus dividitur in *patientiam*, qua peccatores sustinet: in *misericordiam*, qua peccatores fovet: in *largitatem*, qua proficientes exaltat: in *fortitudinem*, qua perficientes conservat. Habemus (n) & alia quatuor nomina dulciora prioribus, quæ nostris cordibus dulciùs complacent. Dominus enim noster elevatus in Cruce, largissimas Sanguinis undas à quatuor partibus sui corporis abundantiùs effudit. Clavis enim perforantibus pedes & manus, preciosus Sanguis emanavit: cujus aspersione Judex transit in patrem, iratus in mitem, in misericordiam virga, captivitas in coronam. Christus item est fons latens & occultus in cœlis, fons patens & apertus in terris: illic de utero Patris, hìc egreditur de utero Virginis. Illic vivens, terram irrigat viventium: hìc moriens, terram morientium irrigat. Nec modò irrigat, (o) sed inebriat, fons hortorum, puteus aquarum viventium quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Quis verò est fons vitæ, (p) nisi Christus Dominus? Fons utique nobis est Christus Dominus undè lavemur, sicut scriptum est: *Qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris*. Veruntamen non iste solus aquarum est usus, non tantùm sordes abluunt, sed & *sitim extinguunt*. *Beatus verò* (ait Sapiens) *qui in sapientia morabitur*. Et post pauca: *Aqua*, inquit, *sapientiæ salutaris potabit illum*. Item mementote hanc esse aquam, (q) quæ procedit de latere Jesu dormientis in Cruce, & sine omni molestia fluit. Oportet enim eum mortuum esse mundo, qui in hac voluerit gratia delectari. Quærat itaque (r) *devotionis aquas*, quisquis seminaverit bonorum operum semina: ut irrigatus fonte gratiæ, bonæ conversationis hortus non arescat, sed in perpetua viriditate proficiat. In labore pœnitentiæ (s) homo cibandus est cibo boni operis, ne deficiat. Cibum sitim excitat, potandus est. Accedat cibo boni operis orationis potus, componens in stomacho conscientiæ quod benè gestum est, & commendans Deo. In Christo (t) tres quidem fontes jam inuenimus. Habemus enim de fonte *misericordiæ* ad diluendas culpas, aquas *remissionis*: habemus de fonte *sapientiæ* ad potandum sitim nostram, aquas *discretionis*: habemus de fonte *gratiæ* ad irrigandas plantas bonorum operum, aquas *devotionis*. Quartum fontem quæramus, ut inveniamus ad decoquendos cibos, aquas feruentes, aquas *æmulationis*. Hæc nimirùm condiunt & decoquunt affectiones nostras, & ebulliunt de fonte *charitatis*. Christus est fons vitæ, (u) in quo habitat, & unde manat plenitudo omnium gratiarum. Continentia carnis, (x) cordis industria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non solùm autem, sed & si quis callet ingenio, si quis nitet eloquio, si quis moribus placet, inde est: inde scientiæ, inde sapientiæ sermo. Thesauri siquidem sapientiæ & scientiæ ibi omnes abscondi sunt. Quid casta consilia, iústa iudicia, sancta desideria, nonne riuuli fontis illius sunt? Ibi remedium vulnerum, (y) ibi subsidia necessitatum, ibi resarcitus defectuum, ibi profectuum copiæ sunt: ibi denique quidquid accipere vel habere hominibus expedit, quidquid decet, quidquid oportet inuenitur. Ipse est solus Dei Virtus, (z) & Dei Sapientia Christus Dominus noster, super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

X. *Gratias agimus*

a FILIO DEI VNIGENITO.

IPse quippè (b) est secunda in Trinitate persona. Ipse est secundùm Gabrielis testimoniū, (c) *Altissimi Filius*, ac proinde coaltissimus ipse. Neque enim fas est Dei Filium degenerem suspicari: sed æqualis fateri necessè est altitudinis, & ejusdem penitùs dignitatis. Ait Angelus: (d) *Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur*. Benè magnus, qui Filius Altissimi merebitur appellari. An non magnus, cujus magnitudinis non est finis? *Et quis magnus* (ait Propheta) *sicut Deus noster*? Planè magnus, quia tam magnus, quàm altissimus, quia & ipse Altissimus. Neque enim Altissimi Filius rapinam arbitrabatur esse se æqualem Altissimo. Ille meritò arbitrandus est cogitasse rapinam, qui cùm de nihilo in angelicam formam factus fuisset, Factori suo

K *Ibidem num.* 8. l *Ser.* 2. *de Virg. Deip. num.* 3. m *Ser.* 2. *de Nat. Dom. nu.* 8. *tom.* 6. *pag.* 618. n *Ibidem num.* 9. o *Ser.* 2. *de Virg. Deip. num.* 3. p *Ser.* 1. *in Nat. Dom. num.* 5.

q *Ser. de S. Clemen. num.* 6. r *Ser.* 1. *in Nat. Dom. num.* 6. s *Ser.* 18. *in Cant. num.* 6. t *Ser.* 1. *in Nat. Dom. num.* 6. u *Ser.* 4. *in vig. Nat. Dom. num.* 9. x *Ser.* 13. *in Cant. num.* 1. y *Ser.* 86. *in Cant. num.* 3. z *Ser.* 50. *in Cant. num.* 7. a *Ser. de Pass. Dom. num.* 15. b *Ser.* 57. *div. num.* 1. c *Ser.* 1. *de Adven. Domini num.* 2. d *Ser.* 3. *sup. missus num.* 12.

suo se comparans, usurpavit sibi quod Filii Altissimi proprium est, qui utique in forma Dei à Deo non factus, sed genitus est. Lucifer ergo ille (e) qui manè oriebatur, pro eo quòd Altissimi similitudinem usurpare tentavit, & rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (quod utique Filii est) præcipitatus illicò corruit, quoniam zelavit pro Filio Pater. Altissimus Deus Pater, (f) quamvis Omnipotens sit, non potuit tamen vel æqualem sibi condere creaturam, vel inæqualem gignere Filium. Fecit quidem Angelum magnum, sed non quantus ipse: & ideò nec altissimum. Solum autem Unigenitum, quem non fecit, sed genuit Omnipotens omnipotentem, Altissimus altissimum, Æternus coæternum, ipsum sibi per omnia comparari nec rapinam æstimat, nec iniuriam. Domine, (g) qui similis tibi? Quis nisi splendor & figura substantiæ tuæ? Quis nisi imago tua? Solus in forma tua, solus non rapinam arbitratus est esse se æqualem tibi Altissimus Altissimi Filius. Quomodò non æqualis? etiam vnum estis ipse & tu. Sedes illi à dextris tuis, non sub pedibus. Commendant nobis Sacræ literæ (h) Christum Dominum, & ex Patre, & in Patre, & cum Patre. Quod dicitur, *ex Patre*, ineffabilis est Nativitas: quod *in Patre*, consubstantialis Unitas: quod *cum Patre*, æqualitas Majestatis. Sanè tria hæc ab æterno. Cæterùm si ex Patre nascens, quid in Patre, aut cum Patre? Non incongruè forsitan in Patre cubans, cum Patre sedens dicatur. Sicut enim sessio Majestatem, sic consessio æqualem exprimit Majestatem: præsertim cùm sit ei sedes à dextris Patris, non sanè sub pedibus, vel quasi à tergo. Et sedere quidem jam quiescere est, sed jacere magis. Magni Patris uterus est lectus magnus, (i) de quo ad Filium: *Ex utero*, inquit, *ante luciferum genui te*. Quanquam nec lectus quidem forsitan dignè censendus sit uterus ille, qui regnantis potiùs quàm iacentis est locus. Manens enim in Patre, regit cum Patre universa. Denique (k) cùm ait Filius, *Ego in Patre, & Pater in me est*, non potuit expressiùs substantiæ Unitas commendari. Ubi enim uterque in altero est, simplicissimam magis credi necesse est in ambobus substantiæ Unitatem. Est Deus de Deo, (l) lumen de lumine, Filius de Patre. Unus cum illo in essentia, in Majestate, in Divinitate, in virtute, in potentia, in creatione rerum: non posterior, vel prior, non major nec maior, sed omninò illi æqualis. Alius est in persona, non alius in natura. Sunt in sese Pater & Filius (m) non solùm ineffabili, sed etiam incomprehensibili modo suiipsorum capabiles pariter & capaces, sed sanè ita capabiles ut non partibiles, ita capaces ut non participes. Nam in hymno Ecclesia canit: *In Patre totus Filius, & totus in Verbo Pater*. Est Pater in Filio, (n) in quo sibi semper benè complacuit: & est Filius in Patre, à quo nunquam non natus, ita nunquam est separatus. Sed (o) *Generationem ejus quis enarrabit?* Quis comprehendat æqualem genitum genitori? Verissima deffinitio est, (o) quia illam gignentis & geniti generationem nullus omninò penetrat intellectus. Hanc etiam generationem de Matre omni humanæ creaturæ reor inextricabilem, & nescio utrum ab illa excellentiori natura valeat comprehendi. Quis enim comprehendat vnitionem carnis & Verbi, qualiter Deus & homo in unam personam convenère, salvis imperturbatisquè proprietatibus naturarum? O Nativitas supra naturam, (p) sed pro natura: miraculi excellentia superans, sed superans virtute mysterii! Fratres, Generationem istam quis enarrabit? Angelus nunciat, Virtus obumbrat Altissimi, supervenit Spiritus, Virgo credit, fide concipit, Virgo permanet, quis non miretur? Ille (q) per quem facta sunt omnia, sine quo factum est nihil, Summi Patris Vnigenitus, & eidem Patri consubstantialis & coæternus, par Majestate, æqualis gloriâ, idem in essentia, ipsius Virtus & Essentia: hic talis & tantus, cùm in forma Dei esset, exinanivit semetipsum formam servi accipiens, de sinu Patris in vallem nostræ plorationis descendit, in utero Puellæ se contraxit. Et *qui erat in principio apud Deum*, factum est Verbum abbreviatum. O quàm abbreviatum, quàm immensum, quàm breve factum! Intra Puellæ viscera se clausit. Ibi agnoscitur longitudo brevis, (r) latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux non lucens, Verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. Quis itaque (s) etiamsi linguis hominum Angelorumquè loquatur, explicare queat quemadmodùm superveniente Spiritu, obumbrante virtute Altissimi caro factum sit Verbum Dei, per quod facta sunt omnia: & Dominus majestatis, quem non capit universitas creaturæ, intra virginea sese clauserit viscera factus homo? Deus Matrem suam (t) singulari in cælestibus donaturus gloriâ, singulari in terris prævenire curavit & gratiâ, qua videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta. Denique (u) ipsa est Virginis nostræ gloria singularis, & excellens prærogativa, quòd Filium unum eundemquè cum Deo Patre meruit habere communem. Cum Maria utique tanta Deo consensio fuit, (x) ut illius non solùm voluntatem, sed etiam carnem sibi conjungeret, ac si de sua Virginisque substantia unum Christum efficeret, vel potiùs unus Christus fieret: qui etsi nec totus de Deo, nec totus de Virgine, totus tamen Dei, & totus Virginis esset, nec duo filii, sed unus utriusque Filius. Magnum est Angelo, (y) ut minister sit Domini, sed Maria sublimius quiddam meruit ut sit Mater. Fœcunditas Virginis supereminens est gloriâ: tantòquè excellentior Angelis facta est munere singulari, quantò differentius præ ministris nomen Matris accepit: hanc invenit gratiam plena jam gratiâ. Fac igitur (z) ò benedicta, per gratiam quam invenisti, per prærogativam quam meruisti, per misericordiam quam percepisti: ut qui te mediante fieri dignatus est particeps infirmitatis & miseriæ nostræ, te quoque intercedente participes faciat nos gloriæ & beatitudinis suæ Jesus Christus Filius tuus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

XI. *Gra-*

e *Ser. 1. de Adu. Dom. nu. 2.* f *Ser. 3. sup. missus nu. 12.* g *Ser. 69. in Cant. num. 5.* h *Ser. 5. de verb. Esa. num. 1.* i *Ser. 15. in Cant. num. 6.* K *Ser. 5. de verb. Esa. num. 2.* l *Ser. 9. in ult. Cœna num. 64.* m *Ser. 71. in Cant. num. 8.* n *Ser. 1. in die Pent. num. 1.* o *Ser. 2. de Nat. Dom. num. 4. tom. 6. pag. 615.*

p *Ser. 1. in vig. Nat. Dom. num. 1.* q *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 10.* r *Ser. 2. super missus num. 9.* s *Ser. 1. in Assumpt. B. M. num. 3.* t *Ser. 2. super missus num. 1.* u *Ser. 2. in Annunc. B. M. num. 2.* x *Ser. 3. sup. missus num. 4.* y *Ser. 2. de virg. Deip. num. 12.* z *Ser. 2. de Advent. Dom. num. 5.*

XI. *Gratias Agimus*

a GUBERNATORI SOLLICITO.

IPse enim est, [b] qui super Cherubim sedens gubernat omnem Angelicam creaturam. Ipse ubique vniversitatis [c] non solùm potens sed & præsens, supra infraque obsequi rectissimæ Voluntati suæ cursus temporum, motus corporum, nutus mentium, ordine utique pulcherrimo cogit; idquè cura tam vigili, ut ne puncto quidem aut iota vni (ut dicitur) horum omnium debitum subtrahere famulatum ullatenùs liceat: opera tamen tam facili, ut turbationem seu anxietatem ullam omninò Gubernator non sentiat. Denique [d] attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, propellens inimicum, & infirmum fovens. Et in his omnibus rebus gubernandis, [e] administrandis, movendis, innovandis, formandis, nullis corporeis indiget instrumentis, qui omnia solo verbo & corpora creavit & spiritus. Solus (f) cùm docet Angelum sive hominem scientiam, instrumentum non quærit nostræ corporeæ auris, sicut nec sibi oris. Per se infunditur, per se innotescit, purus capitur à puris. Solus nullius indiget, solus & sibi & omnibus de sola omnipotenti voluntate sufficiens. Intima sanè [g] custodia secretissimæ intentionis nostræ non modò ex ipso, verùm etiam per ipsum fiat necesse est: quam quidem humanus nequeat, sed nec Angelicus quoque oculus penetrare. Sola est denique [h] quæ nec propter se, nec propter aliū solatio corporei instrumenti opus habet illa Majestas Divinâ, cujus omnipotentiâ arbitrio incunctanter præstò est omne opus, omne altum inclinat, omne adversum cedit, omne creatum fovet, etiam nullo interveniente vel subveniente solatio corporali sive spirituali. Operatur quidem Deus immensa [i] & innumera per subjectam creaturam corporalem, sive spiritualem: sed quasi imperans, non quasi mendicans. Ex ipso sunt (k) vigiliæ hominum utiles, circa opera utique manifestatæis nimirùm custodes homines deputavit Deus. Vigiles sunt etiam Apostoli, (l) atque Apostolici Viri. Verè hi sunt qui custodiunt Civitatem, id est Ecclesiam; eòquè vigilantiùs custodiunt, quò graviùs periclitantem conspiciunt, à malo utique domestico & intestino, sicut scriptum est: *Et inimici hominis domestici ejus.* Nequè enim pro qua usque ad sanguinem restiterunt, suo derelinquunt patrocinio destitutam: sed protegunt & custodiunt eam die ac nocte, hoc est, in vita & in morte sua. Pastores quoque (m) qui verè pastores sunt, licet tabernacula habeant de terra & in terra (corpora videlicet sua) his diebus quibus nunc militant; non tamen de terra, sed de cœlestibus pascuis greges Dominicos pascere consueverunt. Neque enim suam eis, sed Domini prædicant voluntatem. Hi sunt, (n) qui novam Sponsam cœlesti nupturam Sponso, de quibus oportet, instruunt & informant, fidem docent, formam pietatis ac religionis tradunt. Pastorum est (o) vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad *disciplinam*, propter morum correctionem, ne grex commissus propriâ molestiâ deficiat. Ad *custodiam*, propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducantur calliditate. Ad *preces*, propter tentationum instantiam, ne vincantur pusillanimitate. Quàm boni vigiles, [p] qui nobis dormientibus ipsi pervigilant, quasi rationem reddituri pro animabus nostris. Quàm boni custodes qui vigilantes animo atque in oratione pernoctantes, hostium insidias sagaciter explorant, anticipant consilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludunt tendiculas, retiacula dissipant, machinamenta frustrantur. Hi sunt fratrum amatores & populi Christiani, qui multùm orant pro populo & universa sancta civitate. Hi sunt, qui multùm soliciti pro sibi commissis Dominicis ovibus, cor suum tradunt ad vigilandum diluculò ad Dominum qui fecit illos, & in conspectu Altissimi deprecantur. Præterea (q) ex Deo sunt excubiæ Angelorum utiles, observantium secretiores motus, spiritualiter sollicitantium, populsantium suggestores iniquos. Benè tecum agitur ô Mater Ecclesia, (r) benè tecum agitur in loco peregrinationis tuæ: de cælo & de terra venit auxilium tibi. Qui custodiunt te, non dormitant neque dormiunt. Custodes tui sunt Angeli Sancti, vigiles tui sunt spiritus & animę justorũ. O Deus meus (s) quomodò me amas, Amor meus? quomodo me amas, ubique recordans mei, ubiq; zelans salutẽ egeni & pauperis, non solùm adversùm homines superbos, sed etiam adversùs sublimes Angelos? In cęlo & in terra judicas Domine nocentes me, expugnans impugnantes me: ubique subvenis, ubique assistis, ubique à dextris es mihi Domine, ne commovear. Vnde pręsente te Domine Jesu, (t) quantumlibet irruant hostes, imò non irruant sed ruant. confluant undique, sed ut effluant, & pereant à conspectu Domini, quemadmodùm fluit cera à facie ignis. Quid enim metuam deficientes? quid trementes paueam? quid verear cadentes? Etsi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, dummodò tu mecum sis Domine Deus meus. Quid autem magnum tanto & tanti repensatur, (u) si pulvis exiguus totum se ad redamandom collegerit, quem illa nimirùm Majestas in amore præveniens, tota in opus salutis ejus intenta conspicitur? Itane huic intenta est illa Majestas, (x) cui gubernatio pariter & administratio Vniversitatis incumbit & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia, imò ocia amoris hujus? Ita planè. Ipsa est enim Ecclesia electorum, de quibus Apostolus: *Omnia*, inquit, *propter electos*. Et cui dubium quòd gratia & misericordia Dei sit in sanctos ejus, & respectus in electos illius? Ergo providentiam cæteris creaturis non negamus, curam Sponsa vendicat sibi. Da mihi animã (y) nil amantem præter Deum, & quod propter Deum amandum est, cui vivere Christus non tantùm sit, sed & diu jam fuerit; cui studii & ocii sit providere Deum in conspectu suo semper; cui solicitè ambulare cum Domino Deo suo, non dico magna, sed una voluntas sit, & facultas non desit; da, inquam, talem

a *Tract. de dilig. Deo cap. 5. nu. 14.* b *Ser. 17. in Cant. nu. 5.* c *Ser. 19. in Cant. nu. 4.* d *Ser. 16. in Cant. nu. 14.* e *Ser. 4. in Cant. num. 4.* f *Ser. 5. in Cant. num. 6.* g *Ser. 15. sup. Psal. 90. n. 3.* h *Ser. 6. in Cant. num. 1.* i *Ser. 5. in Cant. num. 6.* k *Ser. 15. sup. Psal. 90. nu. 3.* l *Ser. 77. in Cant. nu. 3.* m *Ser. 35. in Cant. nu. 2.* n *Ser. 76. in Cant. num. 7.* o *Ser. 11. inter. Sermones parvos.*

p *Ser. 76. in Cant. num. 7.* q *Ser. 15. sup. Psal. 90. num. 3.* r *Serm. 77. in Cant. num. 4.* s *Serm. 17. in Cant. num. 7.* t *Serm. 7. sup. Psal. 90. num. 9.* u *Tract. de diligen. Deo cap. 4. num. 13.* x *Ser. 68. in Cant. num. 2.* y *Ser. 69. in Cant. nu. 2.*

talem animam, & ego non nego dignam Sponsi curà, Majestatis respectu, Dominantis favore, solicitudine Gubernantis: & si voluerit gloriari, non erit insipientis, tantùm ut qui gloriatur, in Domino glorietur. Cui sit honor [z] & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

XII. *Gratias Agimus*

a IMPERATORI MVNDI.

DE ipso enim (b) Propheta dicit: *Et erit omnis terra possessio ejus*. Christus hic est, qui possessionem sibi vendicat & jure creationis, & merito redemptionis, & dono Patris. Cui enim alteri dictum est: *Postula à me, & dabo tibi hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ?* Non solùm autem regnat in terra, [c] verùm etiam in gehenna, imperium habens vitæ & mortis. Subjugavit sibi (d) Pharaonis imperium, & cum triumpho nobili virtute propria cælos penetravit. Cruce siquidem (e) totum mundum simul & inferos subjugavit, qui regnavit à ligno fortis Jesus. Gratias tibi Domine Jesu, (f) qui exaltasti virgam tuam super mare, prosternens Cruci tuę superbiam sęculi, & subiiciens ei principatus & potestates. Vicisti Domine (g) Judæorum blasphemias in patibulo, fortem alligasti in atrio, & de ipso mortis imperio triumphasti. Confusus est calumniator, raptor spoliatus est: novum genus potentię, hactenus victoriosa mors obstupescit. Victa planè est (h) mors opus diaboli, & peccati pœna: victum est peccatum causa mortis: victus est & malignus ipse peccati auctor & mortis. Necmodò victa sunt hęc, sed & judicata jam & damnata. Diffinita quidem, sed nondum promulgata sententia est. Vbi est mors (i) victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? Absorpta est mors in victoria: victor ab inferis pompa regressus est nobili. Ipse est, (k) cui assistunt Angeli ad audiendam vocem sermonum ejus. Stellæ vocantur, & dicunt: Adsumus. Ipse est, (l) ante cujus thronum viginti quatuor Seniores deponunt coronas suas: & Virtutes omnes Angelicæ quidquid habent gloriæ vel decoris, totum ei adscribunt, totum ei attribuunt. Hic talis & tantus, (m) cùm in forma Dei esset, *exinanivit semetipsum formam servi accipiens*. Porrò obedientiæ nobis formam tribuit, (n) dum parentum imperio ipse Imperator mundi humiliter subditus extitit. Ait enim Evangelista: (o) *Et erat subditus illis*. Quis quibus? Deus hominibus. Deus inquam, cui Angeli subditi sunt, cui Principatus & Potestates obediunt, subditus erat Mariæ. Nec tantùm Mariæ, sed etiam Ioseph propter Mariam. Disce homo obedire, (p) disce terra subdi, disce pulvis obtemperare. De Auctore tuo loquens Evangelista: *Et erat*, inquit, *subditus illis*; haud dubium quin Mariæ & Ioseph. Erubesce superbe cinis: Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori? Venti & mare obediunt ei, (q) & omnia legem præfixam inconcussa retinent firmitate: tu verò solus peregrinus es, & Imperatoriæ decreta Majestatis non curas? IESUS cùm remansisset in Ierusalem, (r) & dixisset in his quæ Patris sui erant oportere se esse, non acquiescentibus parentibus ejus, sequi illos in Nazareth non despexit, Magister discipulos, Deus homines, Verbum & Sapientia fabrum & fœminam. Magni consilii Angelus (s) consilium suum postponens consilio vel magis voluntati mulieris unius & fabri pauperis, descendit, ita ut esset etiam subditus illis. Quis jam non erubescat obstinatus esse in consilio suo, quando suum Sapientia ipsa deseruit? Quousque vos (t) sapientes estis in oculis vestris? Deus se mortalibus credit & subdit, & vos in viis vestris adhuc ambulatis? Eant superbi, (u) insolescant magis, extollantur, inflentur, appetant semper in cumulo apparere: tu verò non sic, sed Deo subjecta esto anima mea, subjecta ex animo, subjecta cum fervore devotionis. Quod propterea sanè dico, (x) quoniam est humilitas quam nobis veritas parit, & non habet calorem: & est humilitas quam charitas format, & inflammat. Atque hæc quidem in *affectu*, illa in *cognitione* consistit. Illud voluntatis est, hoc necessitatis. *Semetipsum exinaniuit* (inquit Apostolus) *formam servi accipiens*, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinanivit, ipse se humiliavit, non necessitate iudicii, sed nostri charitate. Porrò (y) totius humilitatis summa in eo videtur consistere, si voluntas nostra Divinæ subjecta sit voluntati. Sciò quidem creaturam omnem, velit nolit, subjectam esse Creatori: sed à creatura rationali voluntaria subjectio quæritur, ut voluntariè sacrificet Domino, & confiteatur Nomini ejus quia bonum est. At verò subjectionem istam triplicem esse necessè est, ut quod certum est Deum *velle*, id nos velimus omninò: & quod certum est eum *nolle*, similiter execremur & nos: quod autem incertum est utrum *velit* aut *nolit*, neque velimus ex toto, neque penitùs non velimus. Quod ipse nobis præstare dignetur, (z) cujus Regnum & Imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

XIII. *Gratias agimus*

a IVDICI VIVORVM ET MORTVORVM.

CHristus hic est, (b) qui de Morte meruit resurrectionem, de Cruce iudicii potestatem: ut, quoniam in illa iniustè iudicatus est, de ista iustam obtineret Iudicis censuram, ipso post resurrectionem dicente: *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*. Deus Pater dedit Filio iudicii potestatem, (c) non quia suus, sed quia filius hominis

z Ser. 3. in vlt. Cæna num. 24. a Serm. de Pass. Dom. num. 5. b Lib. 3. de consideras. cap. 1. num. 1. c Ser. 2. diver. n. 3. d Ser. de Pass. Dom. n. 7. e Tract. de vite myst. cap. 36. num. 42. f Ser. de Adven. Dom. num. 3. & 6. pag. 601. g Ser. 1. in die Pascha num. 1. h Ser. de S. Malach. Episc. n. 4. i Tract. de 3. præcip. myst. c. 7. num. 23. K Ser. 40. diver. num. 5. l Ser. 1. in Dom. Palm. num. 3. m Tract. de 3. præcip. myst. c. 6. num. 10. n Ser. de Pass. Dom. n. 5. o Ser. 1. super missus n. m. 7. p Ibid. num. 8.

q Ser. 40. diver. num. 5. r Serm. 19. in Cant. num. 9. s Ser. 3. de Resur. ect. Dom. num. 4. t Serm. 19. in Cant. num. 9. u Ser. 2. de verb. Esa. num. 5. x Ser. 42. in Cant. num. 6. & 7. y Ser. 26. diver. num. 2. z Ser. 2. super Sal. Reg. num. 11. a Serm. 2. in vlt. Cæna num. 5. b Serm. 62. diver. num. 2. c Serm. 73. in Cant. num. 5.

tminis est. O verè Patrem misericordiarum! vult per Hominem homines iudicari, quo in tanta trepidatione & perturbatione malorum, electis fiduciam præstet naturæ similitudo. Videbunt eum impii [d] in corona iustitiæ, & peribunt. Videbunt eum sancti in corona gloriæ, & perpetualiter gaudebunt. O quàm grata [e] propter filios gratiæ apparebit blanda quædam visio Hominis! sanè firmamentum fidei, spei robur, fiduciæ augmentum, quòd scilicet gratia & misericordia sit in sanctos ejus, & respectus in electos illius. De vultu tali [f] iudicium meum prodeat, opto, cui insit amor, error absit, & perturbatio. Sed neque huic dissonat [g] promissio facta per Angelos, qui Domino Iesu assumpto, ita ad Apostolos loquebantur: *Hic* Iesus *qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodùm vidistis euntem in cœlum*: hoc est, in hac ipsa corporis forma atque substantia. Quamvis & in priori adventu [h] recordatus sit misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel; & in posteriori adventu licet iudicaturus sit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate suanon tamen futurum iudicium fiet sine misericordia, nisi fortè ei qui non fecerit misericordiam. In primo adventu [i] venit in carne & infirmitate: in secundo veniet in gloria & majestate. Veniet inquam quærere nos [k] in illa tam singulari quàm universali processione, cùm, præcedentibus omnibus Angelis & subsequentibus hominibus universis, descendet iudicare vivos & mortuos. Tunc videbitur cum potestate magna & majestate, qui priùs in infirmitate carnis latuerat. Veniet Dominus [l] expectantibus eum in veritate: veniet tanquam revertens à nuptiis inebriatus vino charitatis, & immemor iniquitatum nostrarum. Veniet non expectantibus tanquam revertens à nuptiis, & tanquam potens crapulatus à vino: verè ebrius, & immemor miserationum suarum. Tunc enim quantùm ad impios obliviscetur misereri Deus; Veniet in ira & indignatione tanquam furibundus. Sicut benignitas apparuit ultrà omnem spem, [m] ultra omnem æstimationem: ita expectare possumus iudicii districtionem. Immensus est enim Deus, & infinitus in iustitia, sicut & in misericordia; multus ad ignoscendum, multus ad vlciscendum. Quis ille pudor erit, [n] quævè confusio, post tanta beneficia tam ingratos, tam imperfectos, tam vacuos apparere ante faciem Dei nostri? Sicut fluit cera à facie ignis, sic peribunt peccatores à facie Dei. Quid tam pavendum, [o] quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm iudicandum astare illi tam terrifico Tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam? Paueo gehennam, [p] paueo Iudicis vultum, ipsis quoque tremendum Angelicis Potestatibus. Contremisco ab ira Potentis, à facie furoris ejus, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce Archangeli, & à verbo aspero. Tu quoque ô homo, [q] qui adventum desideras Salvatoris, time scrutinium Iudicis, time oculos ejus, time illum qui per Prophetam Sophoniam dicit: *Et erit in die illa, & ego scrutabor Ierusalem in lucernis*. Acuto enim visu est, nihil inscrutatum relinquet oculus ejus. Scrutabitur renes & corda, ipsaquè cogitatio hominis confitebitur illi. Quid tutum in Babylone, si Ierusalem manet scrutinium? Puto enim hoc loco Prophetam Ierusalem nomine designâsse illos, qui in hoc sæculo vitam ducunt Religiosam. Denique ait Psalmista (r) sub persona Domini: *Cùm accepero tempus, ego iustitias iudicabo*. Vias iustorum (ni fallor) & actus eorum discussurum se & examinaturum dicit. Verendum valdè cùm ad hoc ventum fuerit, nè sub tam subtili examine multæ nostræ iustitiæ (ut putantur) peccata appareant. Vnum est tamen remedium, si nosmetipsos diiudicaverimus, non utique iudicabimur. Bonum iudicium quod me illi districto Divinoquè iudicio subducit & abscondit. Prorsùs horreo incidere in manus Dei viventis. Volo vultui iræ iudicatus præsentari, non iudicandus. Iudicemur interim, Fratres, [s] & terribilem illam expectationem præsenti studeamus declinare iudicio. Non iudicabit Deus bis in idipsum. Spiritualis homo omnia diiudicat, (t) & ipse à nemine iudicatur. Iudicabo proinde mala mea, iudicabo & bona. *Mala* melioribus curabo corrigere actibus, diluere lachrymis, punire ieiuniis. In *bonis* de me humiliter sentiam, & iuxta præceptum Domini servum me inutilem reputabo, qui quod facere debui, tantum feci. Scrutemur iuxta Prophetam vias nostras, (u) & studia nostra: & in eo se quisque iudicet profecisse, non cùm non inuenerit quod reprehendat, sed cùm quod invenerit reprehendet. Tunc te non frustra scrutatus es, si rursùm opus esse scrutinio advertisti. Et toties non te fefellit inquisitio tua, quoties iterandum putaveris. Si autem semper hoc cùm opus est facis, semper facis. Scrutabor & ego vias meas, (x) & studia mea: quo is qui scrutatus est Ierusalem in lucernis, nihil inscrutatum in me sive indiscussum inueniat. Neque enim iudicaturus est bis in idipsum. O Iesu bone, (y) miserere mei. Esto mihi Iesus, esto mihi Salvator meus: miserere mei, qui pro me pium cruorem fudisti, non intres in iudicium cum servo tuo: quia nullus iustificabitur homo, nisi per teipsum ei peccatorum suorum tribuatur remissio. Non me tua iudiciaria sententia premat, quem tua pietas levat. O Iesu Iesu, (z) utinam merear te videre mi Iesu. Equidem videbo te Deum Salvatorem meum, cùm tu veneris iudicare sęculum per ignem. Sed rogo te per teipsum, & per illam quæ te genuit Matrem, ut cùm veneris ad iudicium, attrahas me ad teipsum: ut ubi nunc es, possim & ego esse tecum, qui vivis & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sęculorum. Amen.

GRA-

d *Ser. 50. diver. num. 1.* e *Ser. 73. in Cant. num. 5.* f *Lib. 5. de considerat. cap. 4. nu. 10.* g *Ser. 73. in Cant. num. 5.* h *Ser. 12. supe Psal. 90. num. 9.* i *Ser. 5. de Advent. Dom. num. 1.* k *Ser. 2. de Ascen. Dom. num. 4.* l *Ser. 1. in Dom. 1. post. oct. Epiph. nu. 1.* m *Ser. 1. in Epiph. Dom. num. 5.* n *Ser. 28. diver. num. 7.* o *Ser. 8. sup. Psalm. 90. num. 12.* p *Ser. 16. in Cant. num. 7.*

q *Ser. 55. in Cant. num. 2.* r *Ibidem. num. 3.* s *Ser. 8. sup. Psal. 90. num. 12.* t *Ser. 55. in Cant. num. 2.* u *Ser. 58. in Cant. num. 12.* x *Ser. 55. in Cant. num. 3.* y *Ser. 11. in ult. cœna num. 88.* z *Ser. 6. in ult. cœna. num. 43.*

XIV. *Gratias agimus*

a LARGITORI GRATUITO.

TOTUS siquidem (b) mihi datus est, & totus in meos usus expensus est. Nimirùm Dominus IESUS (c) non solùm conceptionem, sed & vitam suam, & hoc per singulos ætatum gradus infantiæ, pueritiæ, adolescentiæ, juventutis mihi donavit: adijciens mortem, resurrectionem, ascensionem, & missionem Spiritus Sancti. Hoc autem ideo, ut *Conceptio* ejus emundet meam: *Vita* ejus instruat meam: *Mors* ejus destruat meam: *Resurrectio* ejus præcedat meam: *Ascensio* ejus præparet meam: porrò *Spiritus* adiuvat infirmitatem meam. Vita Christi, (d) vivendi mihi regula extitit, Mors à morte redemptio. Illa vitam instruxit, mortem ista destruxit. In vita Christi (e) cognosco vitam meam, ut sicut ille paupertatis & obedientiæ, humilitatis & patientiæ, charitatis & misericordiæ indeclinabiles semitas tenuit; sic & ego eisdem vestigiis incedam, non declinans ad dexteram, neque ad sinistram. In Morte autem sua dedit mihi iustitiam suam, dirumpens iugum captivitatis meæ, & expugnans hostes qui sunt in via vel iuxta viam, ut non apponant ampliùs nocere mihi. Ex nobis assumpsit, (f) quæ pro nobis sustinuit, nasci, lactari, mori, sepeliri. Mea est mortalitas Nati, mea infirmitas Parvuli, mea expiratio Crucifixi, mea Sepulti dormitio. Mihi data est passio Christi, (g) quia alteri dari non potuit. Numquid Angelo? Sed ille non eguit. Numquid diabolo? Sed ille non resurgit. In qua nimirùm passione (h) sicut totum hominem saluum fecit, sic de toto se fecit hostiam salutarem: *Corpus* exponens tantis suppliciis & iniuriis, *animum* verò geminæ cujusdam humanissimæ compassionis affectui: hinc quidem super mœrore inconsolabili sanctarum fœminarum, inde super desperatione & dispersione discipulorum. In his quatuor crux Dominica fuit: & hæc omnia propter nos passus est, qui tanta charitate compassus est nobis. O quàm mirabilis est passio tua Domine IESU, (i) quæ passiones omnium nostrûm propulsavit! propitiata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli unquam pesti nostræ inuenitur inefficax. Peccavi peccatum grande, (k) turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini mei recordabor. Nempè vulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem, quod non Christi morte salvetur? Proinde mors Christi est reverenda, (l) & præ omnibus Sacramentis affectuosa. In hoc enim sacramento pietas magis enituit, gratia plùs effulsit, charitas ampliùs radiavit. O quàm indebita miseratio! (m) quàm gratuita & sic probata dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm stupenda dulcedo! quàm inuicta mansuetudo, Regem gloriæ pro despicatissimo vermiculo crucifigi! Ad mortem Christi (n) tria præcipuè respiciunt, non sine timore, non sine lachrymis & gemitu prosequenda: injuriarum multiformium *illatio*, manuum ac pedum in cruce *confixio*, sepulchri ac sepulti sub militum excubiis *observatio*. Christus Dominus (o) pro peccatis nostris crucifixus est, & crucem amaram suis amatoribus dulcoravit. Mortuus est, & mortem necavit, ut viveremus per illum. Ad cumulum pietatis (p) tradidit in mortem Animam suam, & de proprio latere protulit precium satisfactionis quo placaret Deum Patrem. Per quod illum planè ad se versiculum traxit: *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*. Prorsùs copiosa: quia non gutta, sed unda Sanguinis largiter per quinque partes Corporis emanavit. O quàm munificus (q) factus est in Cruce bonus IESUS! quàm largè quæ habuit omnia tradidit! Ecce ipsis crucifixoribus suis orationis affectum, Latroni paradisum, Matri filium, filio Matrem, mortuis vitam, manibus Patris Animam suam, toti mundo signa potentiæ suæ contulit: pro redimendo homine non ex parte, sed totum Sanguinem ex multis & largis foraminibus effudit. Hunc verò Sanguinem (r) punctura veprium, fossio manuum & pedum cum clavis, lateris apertio cum lancea militari fortiùs exprimentes, ad modum torrentis fuderunt extriusecùs. Eratquè ille Sanguis preciosior cariorquè balsamo, per quem sordium nostrarum facta est mundatio. Cognosce anima mea, (s) cognosce: hic est Dominus Deus noster, IESUS Christus Salvator tuus, Vnigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inuentus est. Et ecce cùm sceleratis quomodo reputatus est, & quasi leprosus & novissimus virorum æstimatus est. Ascendit Crucem, (t) mundo pro mundo expositus, & revelata facie ac discooperta fronte purgationem peccatorum faciens, probrosæ & austeræ mortis non tam erubuit ignominiam, quàm nec pœnam exhorruit, ut nos opprobrio sempiterno eriperet, restitueret gloriæ. Quid retribuam Domino (u) JESU Crucifixo pro omnibus his? Recordabor quamdiu fuero, (x) dolorum ejus, conuiciorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumquè similium, quæ per eum & super eum abundantius transierunt. Odor enim vitæ (y) spirat mihi in omnibus his. Horum vivifico odore spiritum meum, Domine JESU, à peccati morte resuscita: horum virtute ab astutiis Satanæ me custodi, ac me conforta, ut jugum mandatorum tuorum suave mihi fiat. O Salvator meus, (z) nihil mihi quæso sine te dulcescat, nihil pretiosum arrideat mihi: sed da mihi bone IESU in te vivere, & pro amore tuo mori, qui pro me dignatus es amaræ mortis subire tormentum. Amen.

a *Tract. de diligen. Deo cap. 5. n. 14.* b *Ser. 2. in Circumcis. Dom. num. 4.* c *Ser. 2. in die Pent. nu. 5.* d *Tract. de exhort. ad milites templi cap. 11. nu. 18.* e *Ser. 2. in die Pent. nu. 5.* f *Ser. 75. in Cant. nu. 7.* g *Ser. in fer. 4. hebd. San. nu. 10.* h *Ser. 3. in Dom. Palm. n. 5.* i *Ser. in fer. 4. hebd. San. n. 1.* k *Ser. 61. in Cant. num. 3.* l *Ser. 2. in Cæna Dom. num. 4.* m *Ser. 22. diver. num. 9.* n *Ser. 2. in Cæna Dom. num. 5.*

o *Ser. de Pass. Dom. num. 1.* p *Ser. 22. in Cant. nu. 7.* q *Tract. de vite myst. cap. 10. num. 4.* r *Ser. de excellen. Sacramen. num. 4.* s *Ser. de Pass. Dom. num. 15.* t *Tract. de exhort. ad milit. templi cap. 10. num. 17.* u *Tract. de diligen. Deo cap. 5. num. 14.* x *Serm. de Pass. Dom. num. 11.* y *Ibidem num. 13.* z *Lib. 3. de amore Dei cap. 34. num. 113.*

XV. *Gratias agimus*

a LEGISLATORI NOSTRO.

AB initio Deus primo homini modum præscripsit,(b) mandatum contulit, dicens: *Ex omni ligno paradisi comedes, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas*. Levissimum planè est mandatum, & larga omninò mensura: sed transgressus est homo præscriptum sibi modum, & constitutum sibi terminum prætergressus est. Adam pius fortè videtur [c] mulierem non contristando: sed timorem Domini dereliquit, voci illius magis obediens quàm Divinæ. Unde & avertens ab eo faciem suam Deus, [d] vix tandem in diebus Abrahæ amici sui placabilis fieri incipiens, rursùs modum instituit, legem promulgavit, sed non priori similem usquequaque. Ea siquidem ad cautelam fuerat, hæc ad medelam. Ibi prohibitio facta est, ne superfluitas subintraret: hîc jam indicta abscissio est, ut Sacramenti remedio, quæ subintraverat, tolleretur. Postremò illa quidem in arbore data est lex, ne fructu ejus vesceretur: hæc in proprio corpore, ut caro præputii scinderetur. Populo duræ cervicis (e) cultellus erat necessarius, & lapideis cordibus meritò cultri lapidei debebantur, qualibus à Jesu Nave facta Circumcisio memoratur. Noster autem JESUS tanquam Agnus mansuetus omnem austeritatem abstulit. Hujus quidem gratiâ (f) Sacramentum prius erat Circumcisio, ut originalis rubiginem culpæ, quæ manaverat à parentibus primis, cultellus eraderet: sed veniente Domino, qui Agnus est totus suavis & mitis, optimè satis mutatum est, ut inveteratam rubiginem cum unctione Sancti Spiritus aqua dilueret, & acerbitas illa cessaret. Sic agit [g] misericors Dominus. Duritiam duris congruam servis, filiis commutavit in mansuetudinem, ut rubiginem originalis peccati, quam vix cultellus eradere poterat, ex hoc jam cum unctione gratiæ facilè lavet aqua. Nihil ergo mirum, si pro diversitate temporum mutata sunt Sacramenta: ut daretur utrisque quod congruum erat eis. Ipse verò Christus utrumque suscepit, ut tanquam lapis angularis utrique parieti cohæreret, ac si duarum capita corrigiarum consuendo connecteret. Sed & propterea voluit circumcidi, [h] ut ostenderet Auctorem se esse veteris legis, sicut & Evangelii, quoniam qui per seipsum ait, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c.* ipse idem per servum priùs dixerat: *Omnis anima, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo*. Abrahæ & semini ejus, [i] Circumcisionis Sacramentum divinitùs traditum est, & usque ad Baptismi tempora perduravit: quo uno substituto, vacâsse cætera credimus. Per Baptismum tanquam rubrum transeuntes mare, [k] liberati sumus per nostrum Legislatorem Dominum Jesum à servitute Ægyptiaca, qua ante Baptismi gratiam premebamur. Porrò legimus in Evangelio, [l] quoniam *videns turbas Jesus, ascendit in montem*. Prædicantem enim Dominum de civitatibus & castellis populi sequebantur, & adhærebant ei affatu pariter & aspectu illius delectati: quorum salvabat animas, sanabat corpora. *Et cùm sedisset*, [m] *accesserunt ad eum discipuli ejus*. Benè autem non turbæ, non quilibet de populo, sed discipuli accessisse dicuntur: quatenùs sicut Testamentum vetus datum legitur in monte Sina, solo Moyse ascendente, & populo expectante deorsùm: sic & modò susciperent montes pacem populo & colles justitiam: & velut in tenebris quibusdam & in occulto diceretur Apostolis, quod postea dicerent in lumine: & audirent in aure, quod prædicarent postmodùm super tecta. *Et aperiens os suum docebat eos*. Verè apertum est os ejus, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt reconditi. Est verè ejus hæc doctrina, qui in Apocalypsi loquitur: *Ecce nova facio omnia*, qui per Prophetam ante prædixerat: *Attendite popule meus legem meam, aperiam os meum, eructabo abscondita à constitutione mundi*. Puto [n] de charitate dictum esse in Psalmo: *Lex Domini immaculata, convertens animas*: quòd sola videlicet sit, quæ ab amore sui & mundi avertere possit animum, & in Deum dirigere. Lex item Domini immaculata, (o) charitas est, quæ non quod sibi utile est quærit, sed quod multis. Lex quoque Domini dicitur, sive quòd ipse ex ea vivat, sive quòd eam nullus nisi ejus dono possideat. Quid verò in summa & beata illa Trinitate summam & ineffabilem illam conservat vnitatem, nisi charitas? Lex est ergo, & lex Domini charitas, quæ Trinitatem in vnitate quodammodò cohibet, & colligat in vinculo pacis. Proinde (p) dulcis Dominus dulce mandatum proposuit, dicens: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem sicut dilexi vos*. Mandatum nobis proponit amoris, qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo. O bonum mandatum, mandatum dulce, mandatum delectabile, mandatum vitæ, mandatum salutis æternæ! Solus amor est, (q) quem à nobis Deus exigit, cùm beneficiis obruit. Plenitudo legis charitas est, & legem continet & Prophetas. Quia quidquid divina lege indicitur, vel interdicitur, ad solum amorem reducit. O homo (r) quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Solam dilectionem exigit: sola dilectio ei sufficit. Ait enim discipulis suis: (s) *Mandatum do vobis ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*. Quid est novum? *Novum*, quia vetera ad novitatem perducit, & veteres homines transformat in juvenes. *Novum*, quia exuit veterem hominem, & induit novum, qui secundùm Deum creatus est in sanctitate & justitia veritatis. *Novum*, quia olim genus humanum à paradisi gaudiis expulsum, nunc & quotidie transmittit in cœlum. Proponit quoque Dominus nobis viæ laborem, [t] laboris mercedem. *Ego sum*, inquit, *via, veritas, & vita*. Viam dicit humilitatem, quæ ducit ad veritatem. Altera labor, altera fructus laboris est. Unde sciam, inquis, quòd ibi de humilitate locu-

a *Tract. de vite myst. cap. 45. num. 173.* b *Serm. 2. in Circum. Dom. num. 1.* c *Serm. 2. in Annun. B. M. num. 2.* d *Serm. 2. in Circumcis. Dom. num. 1.* e *Serm. 4. in Epiph. Dom. num. 1.* f *Ser. 1. in Cœna Dom. num. 2.* g *Serm. 4. in Epiph. Dom. 1. num. 1.* h *Ibidem num. 2.* i *Tract. 3. de quæst. ad Hug. de S. Victore cap. 1. num. 4.* k *Tract. de vite myst. cap. 45. num. 174.*

l *Serm. 1. de omn. San. num. 4.* m *Ibidem num. 6. & 7.* n *Epist. 11. num. 3.* o *Ibidem num. 4.* p *Serm. 5. in vlt. cœna num. 31.* q *Lib. 2. de amore Dei cap. 3. num. 15.* r *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 17.* s *Serm. 5. in vlt. cœna num. 32.* t *Tract. de grad. humil. cap. 1. num. 1.*

locutus sit, cùm indeterminatè dixerit: *Ego sum via?* Audi apertiùs: *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde*. Se ergo proponit humilitatis exemplum, mansuetudinis formam. Si imitaris eum, non ambulas in tenebris, sed habebis lumen vitæ. Quid est lumen vitæ, nisi veritas? Qui autem (u) ad culmen humilitatis pervenient, veritatem prospicient. *Etenim* (inquit Propheta David) *benedictionem dabit legislator*: quia qui dedit legem, dabit & benedictionem: hoc est, qui jussit humilitatem, perducet ad veritatem. Quis verò est hic Legislator, nisi *dulcis & rectus Dominus, qui legem dedit delinquentibus in via?* In via quippè delinquunt, qui veritatem derelinquunt. Sed numquid vel sic à dulci Domino derelinquuntur? Formam rectitudinis de cœlis attulit, (x) reliquit in terris: immiscens sanè & mittens dulcedinem rectitudinis in omnibus operibus suis, sicut de eo sanctus David prædixerat: *Dulcis & rectus Dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in via.* Ipsis ergo (y) dulcis & rectus Dominus legem dat viam humilitatis, per quam redeant ad agnitionem veritatis. Dat occasionem recuperandæ salutis, quia *dulcis* est: non tamen absque disciplina legis, quia *rectus* est. *Dulcis*, quia perire non patitur: *Rectus*, quia punire non obliviscitur. Cui sit honor, (z) & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

XVI. *Gratias agimus* a LIBERATORI NOSTRO.

IN primo homine peccavimus omnes, (b) in ipso cecidimus omnes. Cecidimus sanè in carcerem luto pariter & lapidibus plenum. Cecidimus inquam super acervum lapidum, (c) & in luto: unde non solùm inquinati, sed etiam vulnerati, & graviter quassati sumus. A planta pedis (d) usque ad verticem capitis non erat in nobis sanitas: erravimus ab utero, in utero damnati, antequam nati, quia de peccato & in peccato concepti. Exinde iacebamus captivi, (e) inquinati, conquassati, donec veniret desideratus Gentibus qui nos redimeret, ablueret, adiuvaret. Ego enim audiens, (f) quia transit ante carcerem Filius magni Regis, cæpi altiùs gemere, & mirabiliùs exclamare, dicens: *Filii Dei, miserere mei*. At ille sicut benignissimus, *Quisnam*, inquit, *ille fletus & vlulatus quem audio?* Et dicunt ei: Ipse est Adam proditor ille quem Pater vester tradi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum suppliciis faciat interire. Quid ageret cujus natura bonitas, cui proprium est misereri semper & parcere? Descendit in carcerem, venit ut educeret vinctum de domo carceris. Sedebamus in tenebrosis, (g) & in umbra mortis per ignorantiam veritatis, sedebamus vincti catenis delictorum. Descendit ad nos in carcerem non ut torqueret, sed ut erueret de potestate tenebrarum. Et primò quidem veritatis Doctor depulit umbram ignorantiæ nostræ, *luce sapientiæ suæ*. Per *iustitiam* deinde quæ ex fide est, soluit funes peccatorum, gratis iustificans peccatorem. Quo gemino beneficio implevit sermonem illum sancti David: *Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos*. Erat peccatori conscientia carcer, (h) erant tortores ratio & memoria, atque hi quidem crudeles, austeri & immites: sed longè minùs rugientibus illis præparatis ad escam, quibus erat iamiamquè tradendus. Sed benedictus sit Deus, qui non dedit me in captionem dentibus eorum. Benedictus inquam sit Dominus, quia visitavit & fecit redemptionem. Quid retribuam Domino (i) pro omnibus quæ retribuit mihi? Diligam te (k) Domine fortitudo mea, Domine firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Verè *liberator*, quia liberasti me pauperem à potente, & inopem cui non erat adiutor: & liberasti animam meam à perditione. Cùm enim (l) inferiori eam carceri & tortoribus tradere malignus acceleraret, sed & corpus ipsum ignibus cremare perpetuis, ut digna periuriis fieret retributio membris: fortior supervenit. Intravit in carcerem IESUS, qui fortem alligans, ejus vasa diripuit: ut quæ priùs erant in contumeliam, faceret in honorem. Contrivit portas æreas, & confregit ferreos vectes, vinctum de domo carceris & umbra mortis educens. Est libertas à *peccato*, (m) sicut dicit Apostolus: *Cùm enim servi essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ: nunc autem liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam*. Est item libertas à *miseria*, de qua idem Apostolus: *Et ipsa*, inquit, *creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei*. Qua quidē libertate Christus nos liberabit, (n) cùm nos utique tradet regnum Deo, & Patri. De hac enim & item de illa quam diximus à peccato, puto quòd Iudæis aiebat: *Si vos filius liberaverit, verè liberi eritis*. *Vos autem*, (o) *qui reliquistis omnia, & secuti estis* non habentem ubi caput reclinaret Filium hominis, confitemini illi toto corde, tota anima, tota virtute, & ex ipsis medullis cordis gratias ei agite, dicentes: *Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium*. Et ut noveritis quàm magnum sit beneficium hoc, & sciatis quæ à Deo donata sunt vobis, audite quod sequitur: *Et à verbo aspero*. Quod est hoc verbum asperum, nisi, *Tollatur impius ne videat gloriam Dei?* O verbum asperum, (p) ô sermo durus! *Ite maledicti in ignem æternum*. Verbum item asperum fuit, (q) quod protulit domus exasperans populus Iudæorum: *Tolle, tolle, crucifige eum*. Quàm horribile verbum, quàm asperum, quàm crudele! Verè dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Hoc verbum asperum tu sustinuisti Domine IESU. Cur, nisi ut nos liberes à verbo aspero? Sit iam pietatis tuæ, ut non sustineamus nos, quod tu dignatus es sustinere pro nobis. Vtinam mihi semper (r) à dextris sis IESU bone: utinam semper teneas dextram meam. Scio enim & certus sum, quoniam nulla nocebit adversitas,

u *Ibid. num.2.* x *Ser.3. in die Pentec. num.6.* y *Tract. de grad. humil. cap.1. num.2.* z *Serm.1. de Convers. S.Pauli num.8.* a *Tract. de 3. præcip. myst. cap.6. num.17.* b *Serm.2. in oct. Paschæ num.4.* c *Serm.1. in cœna Dom. num. 3.* d *Serm.2. in die Pent. num.3.* e *Serm.2. in oct. Paschæ num.4.* f *Serm.3. in Circumc. num.4.* g *Serm.22. in Cant. num.7.*

h *Serm.2. in Assumpt. B.M. num.4.* i *Serm.22. diver. num.6.* k *Tract. de 3. præcip. myst. cap.6. num.17.* l *Serm.2. in Assumpt. B.M. num.4.* m *Tract. de grat. & lib. arb. cap.3. num.6.* n *Ibid. num.7.* o *Serm.3. sup. Psal.90. num.2.* p *Tract. de diligen. Deo cap.4. num.11.* q *Serm.3 sup. Psalm 90. num.2.* r *Serm. 7. sup. Psalm.90. num.12.*

ſitas, ſi nulla dominetur iniquitas. *Felix*, (s) qui te conſolatorem & adiutorem habet, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. At quàm *felicior* quem jam eripuiſti tantis malis: quàm felicior qui jam exemptus de laqueo venantium, qui jam raptus eſt ne malitia mutet intellectum illius, aut ne fictio decipiat animam ejus. Longè tamen præ his omnibus *feliciſſimus* ille erit, quem aſſumpſeris ad teipſum, quem repleveris in bonis domus tuæ, & claritati tuæ conformaveris eum. Quid enim felicius, (t) quàm perfrui viſione Dei? quiduè beatius, quàm dilecta illa tua viſio Domine Deus? Hanc anima mea peccatrix concupiſcit, & quia eam adhuc non habet, quodammodò languet & deficit: ſed ſpero in Domino Iesu Chriſto, quòd in carne mea videbo Deum Salvatorem meum. Vos autem, (u) qui divitias hujus ſæculi penitùs reliquiſtis, agite gratias Deo, exultate & dicite: *Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium, & à verbo aſpero*. Exultate inquam, Fratres mei; ſed adhuc interim cum tremore. Lætos vos eſſe volo, ſed nondum ſecuros. Nam liberatio plena atque perfecta (x) ante diem ſepulturæ eſſe non poterit, eò quòd maneat iugum grave ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum uſque in diem ſepulturæ in matrem omnium. In hac utique die (y) erit vox liberati: *Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapſu.* Quod ipſe Deus Pater nobis (z) per Filium ſuum Dominum noſtrum Iesum Chriſtum præſtare dignetur, qui vivit & regnat cum eodem Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

XVII. *Gratias agimus* a Magistro nostro.

Ipſe eſt enim (b) Magiſter & Dominus, cujus ſchola eſt in terris, cathedra in cœlis. In Thronis (c) ſedet Deus. In his Spiritibus ſpeciali quodam ſtupendæ dignationis munere Divina elegit reſidere Majeſtas. Quòd ſi ſeſſio ſignificat magiſterium: puto illum qui unus eſt nobis Magiſter in cœlo & in terra, Dei Sapientiam Chriſtum, cùm aliàs quidem ubique attingat propter munditiam ſuam, ſpecialiùs iſtos Spiritus atque principaliùs tanquam propriam ſedem ſuâ illuſtrare præſentiâ, & inde tanquam de ſolemni auditorio docere Angelum, docere hominem ſcientiam. De illo accubitu Diſcipulis intonat, (d) inſtruit, docet per Spiritum Sanctum, & per ipſos intonat gentibus cunctis. Inde eſt, (e) quòd novellæ adhuc Eccleſiæ loquens, dicit: *Vos vocatis me Magiſter & Domine, & benè dicitis: ſum etenim*. Ego ſum (f) Magiſter: ego ſum Dominus. Ego ſum Magiſter ſine errore: ego ſum Magiſter ſine falſitate. Ego ſum Magiſter bonitatis: ego ſum Magiſter ſanctitatis. Qui ſequitur me benè vadit, ambulare malè non poterit. Ego ſum Dominus vitæ, Dominus mortis, Dominus cæli, Dominus terræ, Creator cunctorum, & Dominus omnium. Ad te igitur (g) libenter accedimus Domine Iesu, diſcipuli ad Magiſtrum, ſervi ad Dominum. Tu es enim (h) vnus Magiſter in cœlo & in terra. Tu es Filius Dei, (i) & Dominus noſter Iesus Chriſtus, qui de cœlo ad hoc miſſus es, ut nobis præires in via virtutum, & legem vitæ & diſciplinæ tuo nobis exemplo dares, & erudires nos ſicut temetipſum. Veniſti Domine propter nos (k) non ſolùm redimendos Sanguinis effuſione, ſed & docendos verbis, & exemplis nihilominùs inſtruendos. Sicut enim penitùs erat inutile viam ſcire, ſi detineremur in carcere: ita redimi non profuiſſet, ſi viæ ignaros qui primus inueniret, primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque Sanctus ille Emmanuel (l) terris intulit magiſterium diſciplinæ cæleſtis, dum ſupernæ illius Ieruſalem quod eſt mater noſtra, viſibilis quædam imago & ſpecies decoris ejus per ipſum nobis & in ipſo expreſſa innotuit. Sanè & Eccleſia (m) non ante currere valuit in odore ſui Salamonis, quouſque is qui ab æterno ex Patre Sapientia erat, factus eſt ei in tempore à Patre ſapientia, quo ipſius odorem percipere poſſet. Currebant in odore ſapientiæ (n) qui miſſi fuerant à Phariſæis, cùm reverſi dicerent: *Nunquam homo ſic locutus eſt*. Vtique admirantes doctrinam, & confitentes ſapientiam. Currebat in hoc ipſo odore ſanctus Nicodemus, qui venit ad Iesvm nocte, in ſplendore multo ſapientiæ: de multis quippè inſtructus edoctuſquè receſſit. Nec fruſtra (o) in terris viſus eſt Homo cæleſtis, cùm de terrenis cæleſtes quàm plurimos fecerit ſibi ſimiles, ut fit quod legitur: *Qualis cæleſtis, tales & cæleſtes*. Exunc igitur in terra vivitur more cæleſtium, dum inſtar ſupernæ illius beatæquè creaturæ Angelicæ, hæc quoque quæ à finibus terræ venit audire ſapientiam Salamonis, cæleſti Viro nihilominùs caſto inhæret amore: etſi necdum quomodo illa juncta per ſpeciem, tamen ſponſata per fidem, juxta promiſſum Dei dicentis per Prophetam Oſeam: *Sponſavi te mihi in miſericordia & miſerationibus, ſponſavi te mihi in fide*. Non tu me elegiſti, [p] ſed ego elegi te: nec ut te eligerem, tua inveni merita, ſed præveni. Ita ergo in fide deſponſavi te mihi, & non in operibus legis: deſponſaviquè in juſtitia, ſed juſtitia quæ ex fide eſt, non ex lege. Unde Eccleſia magis [q] magiſquè conformari ſatagit formæ quæ de cælo venit, diſcens ab ea verecunda eſſe & ſobria, diſcens pudica & ſancta, diſcens patiens atque compatiens, poſtremò diſcens eſſe mitis & humilis corde. Et ideo moribus hujuſcemodi contendit & abſens placere ei, in quem Angeli proſpicere concupiſcunt: ut dum deſiderio fervet angelico, probet ſe proinde civem ſanctorum, & domeſticam Dei, probet dilectam, probet ſponſam. Sicut enim [r] naturaliter ad imaginem Dei creati ſumus: ita ad morum

s *Ser. 16. ſup. Pſal. 90. num. 3.* t *Serm. 10. in vlt. cœna Dom. num. 73.* u *Serm. 3. ſup. Pſalm. 90. num. 4.* x *Serm. 16. ſup. Pſalm. 90. num. 2.* y *Ibidem num. 3.* z *Serm. 10. in vlt. cœna num. 81.* a *Serm. 8. diuer. num. 6.* b *Serm. 40. diuer. num. 1.* c *Serm. 19. in Cant. num. 5.* d *Serm. 2. in vlt. cœna num. 13.* e *Serm. 8. diuer. num. 9.* f *Serm. 2. in vlt. cœna num. 13.*

g *Serm. 40. diverſ. num. 1.* h *Tract. de quæſt. ad Hug. de Vict. cap. 1. num. 2.* i *Opuſculo, Ad quid veniſti cap. 24.* k *Serm. 3. in Circumciſ. num. 1.* l *Serm. 27. in Cant. num. 7.* m *Serm. 22. in Cant. num. 1.* n *Ibidem num. 10.* o *Serm. 27. in Cant. num. 7.* p *Serm. 67. in Cant. num. 11.* q *Serm. 27. in Cant. num. 7.* s *Opuſc. Ad quid veniſti cap. 24.*

rum ejus similitudinem pro nostra possibilitate conformemur, qui ejus imaginem fœdavimus. Quantò enim quilibet se virtutum imitatione conformare Christo studuerit: tantò ei propinquior in patria, & similior in gloriæ claritate erit. Proinde [s] omnis actio Christi sit tua lectio, & omnis vita ejus sit tua doctrina. Describe in corde tuo mores ejus, [t] quàm humiliter se habuerit inter homines, quàm benignè inter discipulos, quàm modestè comedendo & bibendo: quàm misericors fuerit super peccatores, quibus se similem fecit per omnia: quomodo nullum sprevit vel horruit, etiamsi esset leprosus: quomodo divitibus non adulabatur. Non anxius pro corporis necessitate erat. Quàm verecundus in visu erat, quàm patiens in contumeliis, quàm mitis in responsionibus, Non enim studuit se vindicare in verbo mordaci & amaro: sed blanda & humili responsione alterius malitiam sanabat. Hæc est [u] schola Christi. Hæc est doctrina Spiritus Sancti. Si quis de hac schola exierit, & in hac doctrina non perseveraverit: mihi credite, Fratres mei, in æternum peribit. Quisquis in schola Christi non proficit, [x] ejus indignus est magisterio. Discipulis autem [y] Christi imitatoribus dabitur ipsa multitudo dulcedinis, divitiæ æternæ beatitudinis, gaudia æternæ felicitatis. Quæ quidem gaudia [z] ipse nobis largiri dignetur, qui in Trinitate perfecta regnat & vivit Deus benedictus per omnia sæcula seculorum. Amen.

XVIII. *Gratias agimus*

a MEDIATORI DEI ET HOMINUM.

IPse enim est, [b] per quem reconciliati pacem habemus ad Deum. Tempore nempè suo rorantibus cælis desuper, [c] & nubibus pluentibus justum, aperta est terra, & germinavit Salvatorem, per quam facta est cæli terræquè reconciliatio. Unde [d] in hujus Mediatoris ortu inquiunt Angeli: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Agnosce homo (e) Mediatorem Dei & hominum, qui ab ipso Nativitatis suæ exordio divinis humana sociat, ima summis. Nascitur ex muliere, sed cui fœcunditatis fructus sic accedat, ut non decidat flos virginitatis. Pannis involuitur, sed panni ipsi Angelicis laudibus honorantur. Absconditur in præsepio, sed proditur stellâ de cælo. Sed [f] qualis Mediator est, inquies, qui in stabulo nascitur, in præsepio ponitur, pannis involuitur sicut cæteri, plorat ut cæteri, denique infans jacet ut cæteri consueverunt? Magnus planè Mediator est etiam in his omnibus quæ ad pacem sunt, non perfunctoriè, sed efficaciter quærens. Infans quidem est sed Verbum Infans, cujus ne ipsa quidem infantia tacet: *Consolamini*, inquit, *consolamini*, *dicit Dominus Deus vester*, dicit hoc Emmanuel nobiscum Deus. Hoc clamat stabulum, curando sese homini qui in latrones inciderat, præparari. Hoc clamat præsepe, eidem homini qui jumentis comparatus fuerat, pabulum ministrari. Hoc clamant lachrymæ, hoc clamant panni ejusdem ipsius hominis cruenta jam vulnera ablui & detergi. Cæterùm [g] inquies: Fidelis planè & potens est Mediator Dei & hominum Homo Christus Jesus, sed Divinam in eo reverentur homines Majestatem. Absorpta videtur in Deitate humanitas, non quòd mutata sit substantia, sed affectio deificata. Denique Deus noster ignis consumens est. Quidni vereatur peccator accedere, ne quemadmodùm fluit cera à facie ignis, sic pereat ipse à facie Dei? Noli timere, ô homo, [h] non venit cum armis: non puniendum, sed salvandum requirit. Et ne fortè dicas etiam nunc: *Vocem tuam audivi, & abscondi me?* Ecce Infans est, & sine voce: nam vagientis vox magis miseranda est, quàm tremenda. Aut si cui fortè terribilis, sed non tibi. Paruulus factus est, tenera membra Virgo Mater pannis alligat, & adhuc timore trepidas? Vel in hoc scies quia non venit perdere te, sed salvare: eripere, & non ligare. Benedictus sit Deus Pater, (i) qui propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, Filium suum dilectum, in quo ei benè complacuit, misit: per quem reconciliati pacem habemus ad eum, ut idem sit nobis reconciliationis hujus & Mediator & Obses. Non est quòd vereamur sub tam pio Mediatore, non est quòd de tam fido Obside dubitemus. Christus Jesus Mediator fidelis, (k) sicut in persona una Dei hominisquè substantiam copulavit ineffabili sacramento: sic & in ipsa reconciliatione consilio usus altissimo, mediam non deseruit æquitatem; utrisque tribuens quæ oportebat, honorem Deo, homini miserationem. Hæc enim est optima inter offensum Dominum & reum seruum forma compositionis, ut nec honorandi Domini zelo servus opprimatur austeriori sententia; nec rursùm dum huic servo immoderatiùs condescenditur, Dominus ipse debito suò fraudetur honore. In terris visus (l) & cum hominibus conversatus, medius nostrûm quem nesciebamus stetit, verus quidem Emmanuel, nobiscum Deus, nobiscum stans, sed pro Patre. Quòd enim nobiscum stetit, adjutorium; quòd pro Patre stetit, zelum designat. Paternam namque quærebat in omnibus gloriam, cujus & venerat facere voluntatem. Denique (m) fideli reconciliatori Christo nec timoris spiritûs defuit, quo Patri semper reverentiam exhiberet, semper ei deferret, semper gloriam ejus quæreret: nec spiritus pietatis, quo misericorditer compateretur hominibus. Unde & necessarium habuit spiritum quoque scientiæ, per quem timoris pariter & pietatis distributio fieret inconfusa. Hoc utique modo (n) ad Patrem Mediator noster habuit timorem, quasi sursùm; ad miserum verò hominem reconciliandum pietatem, quasi deorsùm: ad utrumque verò scientiam, sciens, quid cuique esset exhibendum. Sicut autem Mediator noster duas naturas, (o) humanitatem videlicet & divinitatem conjunxit in una natura: ita singula ejus opera ad hanc,

sive

s *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 12.* t *Opusc. Ad quid venisti cap. 24.* u *Serm. 5. in vlt. Cœna num. 36.* x *Epist. 341. num. 1.* y *Serm. 2. in vlt. cœna num. 36.* z *Ibidem.* a *Serm. 2. in Cant. num. 2.* b *Serm. 1. de omn. Sanct. num. 14.* c *Serm. 22. in Cant. num. 5.* d *Serm. de Annunc. B. M. num. 3.* e *Serm. 3. in Circumcis. Dom. 2. num. 2.* f *Serm. 5. in Nat. Dom. num. 1.*

g *Serm. 1. de Virg. Deip. num. 1.* h *Serm. 1. in Nat. Dom. num. 3.* i *Serm. 5. in Natiu. Dom. num. 1.* k *Serm. 2. in Annunc. B. M. num. 2.* l *Serm. 5. de verb. Esa. nu. 3.* m *Serm. 2. in Annunc. B. M. num. 2.* n *Lib. 2. de amore Dei cap. 12. num. 36.* o *Serm. de verb. Sapien. num. 7. tom. 6 pag. 771.*

five illam necesse est pertinere naturam. Ad hanc siquidem miseria, sed ad illam pertinet potentia. Quidquid miseriæ passus est, ex homine contraxit: quidquid potenter operatus est, à Patre habuit. Tempus verò reconciliationis extunc cœpit, (p) & statum habuit, quousque patratum est mysterium nostræ redemptionis: quando immolata salutaris hostia nos reconciliavit, Christus. Ipse enim est, (q) qui pacificavit in Sanguine suo quę in cælis sunt & quæ super terram, Mediator Dei & hominum Homo Christus JESUS. Vox siquidem Sanguinis ejus (r) invaluit multò plùs, quàm vox sanguinis Abel: clamans in cordibus electorum, remissionem peccatorum. Clamat clavus, (s) clamat vulnus, quòd verè Deus sit in Christo mundum reconcilians sibi. Minoratus est Christus paulominùs ab Angelis, (t) factusquè est Dei & hominum Mediator, ac velut lapis angularis, pacificavit per suum Sanguinem quæ in cælis sunt, & quæ super terram. Ruptus est paries inimicitiarum, (u) quæ inter cælum & terram Protoplastorum inobedientia construxerat: confœderata sunt terrenis cælestia, & obviaverunt sibi in osculo pacis. Fidelissimus planè & benignissimus Mediator, (x) qui quidem non discrevit, sed fecit utraque unum, medium parietem maceriæ solvens, donans nobis omnia delicta, delens quod adversùm nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud Cruci: expolians principatus & potestates, traduxit confidenter palàm triumphans illos, pacificansquè per Sanguinem suum quæ sunt in cælis, & quæ super terram. Propterea (y) securus suscipio Mediatorem Dei Filium, quem agnosco & meum. Minimè planè jam mihi suspectus erit. Frater enim & caro mea est. Puto autem, spernere me jam non poterit os de ossibus meis, & caro de carne mea. Qui cum Patre (z) & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

XIX. *Gratias agimus*

a MEDICO ANIMARUM NOSTRARUM.

Cujus tota dispensatio, (b) quam exhibuit in carne, medicina salutis est. Veniebat ungere contritiones nostras, (c) ac lenire dolores: ideoquè venit unctus, venit mansuetus & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus se. Sciebat se ad infirmos descendere, exhibuit se qualem oportuit. Hic attendamus pium Medicum, (d) attendamus Medicum sapientem. Consideremus diligentiùs quàm nova medicamina portaverit, videamus quàm nonmodò preciosas, sed & speciosas attulerit medicinas: non solùm perutiles ad sanitatis fructum, sed & delectabiles ad aspectum, & suaves ad gustum. Et quoniam multæ erant infirmitates, (e) multa quoque providus Medicus medicamina curavit afferre. Attulit Spiritum sapientiæ & intellectus, Spiritum consilii & fortitudinis, Spiritum scientiæ & pietatis, & Spiritum timoris Domini. Videtis (f) quot phialas plenas odoramentis cælestis Medicus præparavit ad sananda vulnera illius miseri qui incidit in latrones? Septem sunt numero. Spiritus autem vitæ erat in phialis. Ex his profectò infudit *oleum* meis vulneribus. Infudit & *vinum*, sed minùs quàm olei. Sic nempè congruebat infirmitatibus meis, ut misericordiam superexaltaret judicio, quemadmodùm vino oleum superfertur infusum. Attulit proinde quinque cados olei, vini nonnisi duos. Vinum siquidem timor tantùm & fortitudo fuère, reliqua quinque oleum propria suavitate designat. O Sapientia, (g) quanta arte medendi in vino & oleo animæ meæ sanitatem restauras, fortiter suavis, & suaviter fortis. Fortis pro me, & suavis mihi. Denique attingis à fine usque ad finem fortiter, & disponis omnia suaviter, propellens inimicum, & infirmum fovens. Sana me Domine & sanabor, psallam & confitebor Nomini tuo & dicam: *Oleum effusum nomen tuum*. Non vinum effusum (nolo enim ut intres in judicium cum servo tuo) sed oleum, quia coronas me in misericordia & miserationibus. Oleum planè, quod dum supernatat cunctis quibus immiscetur liquoribus, liquidò illud designans Nomen, quod est super omne nomen. Qualitas olei est, (h) quod ungit & lenit dolorem, & est medicina. Nomen Jesu invocatum lenit & ungit, & est medicina. Tristatur aliquis nostrûm? (i) veniat in cor Jesus, & inde saliat in os, & ecce ad exortum Nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando? nonne si invocet Nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam? Hoc tibi electuarium habes ô anima mea, (k) reconditum in vasculo vocabuli hujus quod est JESUS, salutiferum certè, quodquè nulli unquam pesti tuæ inveniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in JESUM & sensus dirigantur & actus. Habes inquam in Nomine JESU unde actus tuos vel pravos corrigas, vel minùs perfectos adimpleas: itemquè tuos sensus aut serves ne corrumpantur, aut si corrumpantur, sanes. Cùm ergo venit Dei Filius, (l) factus est homo qui erat Deus, tanquam medicus bonus dedit præcepta, quibus observatis reformaretur salus. Ut verò præceptis faceret fidem, exhibuit signa. Nesciebam, (m) sanus mihi videbar: & ecce mittitur Virginis filius, Filius Dei Altissimi, & jubetur occidi, ut vulneribus meis precioso Sanguinis balsamo medeatur. Agnosce anima mea, quàm gravia sunt vulnera tua, pro quibus necessè fuit Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius moreretur. Collige tibi (n) guttas gratissimas: ecce in quanta multitudine distillant de manibus simul & pedibus, necnon de latere Crucifixi Christi Jesu,

Non

p *Tract. de 3. precep. myst. cap. 4. num. 5.* q *Ser. 1. de omn. Sanct. nu. 14.* r *Ser. 1. de Annunc. B. M. num. 4.* s *Ser. 61. in Cant. num. 4.* t *Ser. 1. in Purificat. B. M. n. 3.* u *Ser. 3. de Virg. Deip. nu. 5.* x *Ser. de S. Mart. Episc. num. 4.* y *Serm. 2. in Cant. num. 4.* z *Ibidem num. 8.* a *Serm. 1. de Advent. Dom. num. 8.* b *Serm. 3. de Resur. Dom. num. 1.* c *Serm. 16. in Cant. num. 12.* d *Serm. 4. in vigil. Nat. Dom. num. 2.* e *Serm. 16. in Cant. num. 12.*

f *Ibidem nu. 13.* g *Ibidem nu. 14.* h *Serm. 15. in Cant. nu. 5.* i *Ibidem nu. 6.* k *Ibidem nu. 7.* l *Serm. 45. div. nu. 4.* m *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4.* n *Tract. de vite myst. cap. 43. num. 162.*

Non est morbus animæ, cui his guttis mederi non possis. Collige tantùm stillas Sanguinis rubicundi, & tanquam pillulas (sine quibus esse nolo) in cubiculo cordis tui reconde. Erit tibi illarum sapor & odor in medicinam salubrem, morbos si qui fuerint repellentem, venturosquè caventem. Hæc est dulcissima medicina, [o] quæ morbum omnem expellit, vires atque virtutes non habenti acquirit: quæ non solùm sanat ægrotos, sed etiam vivificat mortuos. Peccavi peccatum grande, [p] turbatur conscientia, sed non perturbabitur. Quoniam [q] si diligenter observem præcepta Medici, erit etiam consolationis occasio. Sicut enim gravem agnosco morbum, cui tanta apponitur medicina; sic & ex hoc ipso non incurabilem esse conjecto. Neque enim pretiosissimas species frustrà insumeret Medicus sapiens, imò Sapientia ipsa. Porrò frustra insumi constat non solùm si absque eis facilis esset curatio, sed multò magis, si & cum eis sit impossibilis. Proinde & vos qui in puluere estis, (r) expergiscimini & laudate. Ecce Dominus venit cum salute, venit cum unguentis, venit cum gloria: neque enim sine salute JESUS, neque sine unctione Christus, nec sine gloria venit Dei Filius. Siquidem ipse est salus, ipse est unctio, ipse est gloria. Uenit Medicus ad ægrotos, [s] Redemptor ad venditos, ad errantes Via, ad mortuos Vita venit: quippè qui proiiciat in profundum maris omnia peccata nostra, qui sanet omnes infirmitates nostras, qui nos pro pris humeris ad propriæ dignitatis reportet originem. Respirate perditi, [t] venit Jesus quærere & saluum facere quod perierat. Morbidi convalescite, venit Christus qui contritos corde sanat unctione misericordiæ suæ. Exultate quicunque estis grandia concupiscentes, descendit ad vos Filius Dei, ut regni sui faciat cohæredes. Ad te igitur (u) libenter accedimus Domine Jesu, infirmi ad Medicum. Tu es enim ille eximius Medicus, qui solo verbo restauras universa. En ad tactum corporeę manus tuæ (x) curatur lepra, fugatur cæcitas, auditus reparatur, lingua muta resoluitur, Petrus discipulus propè mersus erigitur. Obsecro (y) Domine sana me, & sanabor: saluum me fac, & saluus ero: glorifica, & ero gloriosus. Sic nempè benedicet anima mea Domino meo, & omnia quæ intra me sunt, Nomini sancto ejus, cùm scilicet propitiatus fueris omnibus iniquitatibus meis, cùm sanaveris omnes infirmitates meas, cùm repleveris in bonis desiderium meum. Quare enim vocamus Nomen ejus JESUM, nisi quia ipse salvum faciet populum suum à peccatis eorum? Aut quare Christus nominari voluit, nisi quia computrescere faciet iugum à facie olei? Item quarè Filius Dei factus est homo, nisi ut homines faceret filios Dei? O bone JESU [z] esto meum gaudium, qui es futurus præmium. Sit mea in te gloria in sæculum sæculi, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

o *Ser. 11. in ult. cæna num. 15.* p *Ser. 61. in Cant. num. 3.* q *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 5.* r *Ser. 1. in vig. Nat. Dom. num. 2.* s *Ser. 3. in vig. Nat. Dom. num. 1.* t *Ser. 1. in vig. Nat. Dom. num. 2.* u *Ser. 40. diver. num. 1.* x *Ser. 6. in Cant. num. 3.* y *Serm. 1. in vig. Nat. Dom. num. 2.* z *Serm. 4. in ult. cæna. num. 30.*

XX. *Gratias agimus*

a PASTORI SUMMO.

IPse enim est, [b] qui ad quærendam ovem centesimam quæ erraverat, de montibus properavit: & ut confiteantur manifestiùs Domino misericordiæ ejus, & mirabilia ejus filiis hominum, propter nos venit. Refert Evangelium Matthæi [c] olim fuisse relictas in montibus nonagintanovem oves, cùm pius Pastor earum venit unam in terris quærere quæ perierat. Quænam est autem ovis centesima (d) quæ erravit, & in Psalmo loquitur, *Erravi sicut ovis quæ periit?* Utique genus humanum, quod benignissimus Pastor quærit, aliis sanè nonagintanovem ovibus in montibus derelictis. Quinam verò (e) sint isti montes? Vtique ipsi cæli inhabitatores Spiritus, quos Dominica voce oves diximus appellatos, ut ipsi sint montes qui oves. Nisi fortè absurdum vobis videatur, aut in montibus montes, aut in ovibus oves pasci: & juxta literam quidem durum sonat, secundùm spiritualem autem intelligentiam dulce sapit, si subtiliter advertamus quomodò utrarumque ovium Pastor, Dei scilicet Sapientia Christus Dominus, unum idemquè pabulum veritatis aliter in terris, & aliter in cælestibus Gregibus suis administret. Habeo & ego Verbum, (f) sed in Carne: & mihi apponitur Veritas, sed in Sacramento. Angelus ex adipe frumenti saginatur, & nudo saturatur grano: me oportet interim quodam Sacramenti cortice esse contentum, carnis furfure, literæ paleâ, velamine fidei. Porrò (g) nos quidem mortales homines interim in loco peregrinationis nostræ existentes, in sudore vultus nostri comedere panem nostrum necessè habemus, foris illum in labore & ærumna mendicantes, id est, vel à doctis Viris, vel à sacris Literis. Angeli autem in omni plenitudine etsi non à semetipsis, tamen in semetipsis tanta facilitate quanta & felicitate accipiunt, unde & beatè viuunt. Quis mihi tribuat videre vos, [h] meque pariter in montibus pasci unà cum illis nonagintanovem ovibus quæ illic relictæ leguntur, cùm Pastor earum dignanter ad unam descendit quæ erraverat. Quod sanè electos hominum (i) quandoque assecuturos certa veritate promittitur, etsi nondum experiri tribuitur felicitate secura. Interim [k] vivimus in umbra Christi qui per fidem ambulamus, & Carne ejus pascimur ut vivamus. Caro enim Christi verè est cibus. Vmbra ejus, (l) Caro ejus: umbra ejus, fides. Mariæ obumbravit proprii Filii Caro: mihi Domini fides. Quanquam & mihi quoque quomodò non obumbrat Caro, qui in mysterio manduco eam? Et Propheta nihilominùs Jeremias fidei & ipse expertus est umbram: *Spiritus* (inquit) *ante faciem nostram Christus Dominus, in umbra ejus vivimus inter gentes.* In umbra in gentibus, in luce cum Angelis. In umbra sumus quamdiu per fidem ambulamus, & non per speciem. Et ideo justus in umbra, qui ex fide vivit. At qui

a *Ser. 32. in Cant. num. 10.* b *Ser. 1. de Adven. Dom. nu. 7.* c *Ser. 53. in Cant. num. 4.* d *Ser. 2. de Adven. Dom. num. 2.* e *Ser. 53. in Cant. num. 5.* f *Ser. 33. in Cant. num. 3.* g *Ser. 53. in Cant. num. 5.* h *Ser. 33. in Cant. num. 2.* i *Ser. 53. in Cant. num. 5.* k *Ser. 31. in Cant. num. 11.* l *Ser. 48. in Cant. num. 6.*

vivit ex intellectu beatus est: quia non in umbra jam, sed in lumine. Sanctus inquam homo (m) vivit interim in vmbra Christi, sanctus Angelus in splendore vultus gloriæ gloriatur. Et ideo (n) ait sponsa; *Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie.* Ac si dicat: Quandò adimplebis me lętitiâ cum vultu tuo? Vultum tuum Domine requiram. Vultus tuus meridies est, Scio satis vbi pascas non cubans, indica mihi vbi pascas & cubes. Non ignoro vbi alijs temporibus pascere soleas, sed scire velim vbi in meridie pascas. Nam in tempore quidem mortalitatis meæ, & in loco peregrinationis meæ consuevi sanè sub tua custodia pasci in lege & Prophetis & Psalmis de te, nec non in Evangelicis pascuis; frequenter etiam de gestis Sanctorum & verbis & scriptis eorum victum mihi mendicavi vt potui. Hæc pascua novi & frequentavi te secuta Pastorem, sed indica quæso etiam quæ non novi. Christus semetipsum exinanivit usque ad hoc, [o] vt pasceretur ipse omnium Pastor, & inuentus est inter lilia, Et quidem pascebatur olim (p) corporaliter apud Mariam & Martham, & recumbens etiam corpore inter lilia (illas loquor, nam lilia erant) nihilominùs spiritum refocillabat devotione & virtutibus mulierum. Et apud Mariam Matrem suam pascebatur, (q) idquè copiosiùs præ multitudine liliorum. An non lilia virginitatis decus, humilitatis insigne, supereminentia charitatis? Puto autem [r] quòd & ipse vicissim pasceret, sed in spiritu. Sed si vidisti, quòd pasci illi sit pascere, vide etiam nunc ne fortè & è conuerso pascere sit ei pasci. *Domine, qui pascis me à inventute mea*, ait sanctus Patriarcha Jacob. Bonus paterfamilias, qui suorum domesticorum curam gerit, maximè in diebus malis, vt alat eos in fame, cibans illos pane vitæ & intellectus, & sic nutriens ad vitam æternam, Cibat nos inquam, (s) pane vitæ & intellectus. Est enim intellectus rerum spiritualium & inuisibilium verus animæ panis, confirmans cor nostrum, & ad omne opus bonum roborans in omni exercitatione spirituali. At pascens ita puto nihilominùs pascitur ipse, [t] & quidem escis quibus libenter pascitur profectibus nostris. Etenim gaudium Domini fortitudo nostra. Ita ergo & cùm pascit pascitur, & cùm pascitur pascit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æquè spirituali profectu gaudens. *Bonus Pastor*, (u) *qui animam suam dat pro ovibus suis*. Animam pro illis, Carnem illis. Illam in precium, istam in cibum. Res mira: Ipse Pastor, ipse pascua est, ipse redemptio. Cùm *omnes*, juxta Pauli sententiam, [x] *administratorii spiritus sint, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis*: qui erat super illos, factus est inter illos tanquam vnus ex illis, dissimulans, & accumulans gratiam: Unde inquit: *Non veni ministrari, sed ministrare, & animam meam dare pro multis*. Quod quidem cæterorum nemo fecisse inuentùs est, ut omnes quotquot ministrâsse visi sunt, ipse dovotis transierit fidelibusquè obsequijs. Bonus minister qui Carnem suam in cibum, Sanguinem in potum, Animam ministravit in precium. Dives est omnibus qui inuocant eum, (y) nec tamen habet quidquam seipso melius. Se dedit in meritum, se apponit in refectionem animarum sanctarum, se in redemptionem distrahit captivarum, se seruat in præmium. Tale autem præmium (z) debetur abnegantibus se propter illum. Hoc præmium, scilicet seipsum nobis concedat ipse Christus, qui sine fine vivit & regnat Deus benedictus, in sæcula sæculorum. Amen.

XXI. *Gratias agimus*

a PONTIFICI ANIMARVM NOSTRARVM.

SOlus quippè IESUS Summus Pontifex meus [b] nec in patre, nec in matre contaminatus est, vt lex dicit: patrem quippè sed Deum, matrem quoque sed Virginem habens. Sistitur tamen Creatori. [c] terræ fructus sublimis meus IESUS, placabilis & Deo placens Hostia virgineis manibus offertur in templo. Offerat Filium suum Virgo Sacrata, [d] & benedictum fructum ventris sui Domino repræsentet. Offerat ad nostram omnium reconciliationem hostiam sanctam, Deo Patri placentem. Omninò acceptabit Deus Pater oblationem novam, & preciosissimam hostiam, de qua ipse ait: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*. Ecce (e) quasi saccum plenum misericordiâ suâ Deus Pater misit in terram; saccum, inquam, in passione concidendum, ut effundatur quod in eo latet precium nostrum. Sed oblatio ista (f) satis delicata esse videtur, vbi tantùm sistitur Domino, redimitur avibus, & illicò reportatur. Veniet tempus quando non in Templo offeretur, sed extra civitatem inter brachia Crucis. Veniet quando non redimetur alieno, sed alios redimet Sanguine proprio, quia in redemptionem eum misit Deus Pater populo suo. Illud erit Sacrificium vespertinum, istud est matutinum. Istud quidē est iucundius, sed illud erit plenius. Istud enim tempore Nativitatis, illud jam in plenitudine ætatis. De vtroq; tamen potest accepi quod Esaias Propheta prædixit: *Oblatus est, quia ipse voluit.* Nam & modò oblatus est in templo, non quia opus habuit, non quia sub legis edicto fuit, sed quia voluit: & in Cruce nihilominùs oblatus est, non quia meruit, non quia Iudæus prævaluit, sed quia ipse voluit. De quo [g] verè scriptum est: *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus: & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio*: & verè ab effectu cæpit hoc nomen reconciliationis. Oblatus est ergo, (h) quia apud ipsum propitiatio est, & copiosa apud eum redemptio. Oblatus est, quia sic decrevit ipsius erga hominem inæstimabilis dilectio. Fragrabat enim interiùs (i) incendio charitatis immensæ, exteriùs passionis ardore verissimum & gratissimum & saluberrimum holocaustum in Ara Cru-

m Ser. 31. in Cant. nu. 9. n Ser. 33. in Cant. num. 7. o Ser. 72. in Cant. nu. 4. p Ser. 71. in Cant. num. 4. q Ser. 2. de Virg. Deip. nu. 18. r Ser. 71. in Cant. nu. 4. s Ser. 2. in Annunc. B. M. num. 4. t Ser. 71. in Cant. nu. 4. & 5. u Ser. 31. in Cant. nu. 11. x Serm. 54. in Cant. num. 1.

y Tract. de dilige. Deo cap. 7. num. 22. z Serm. 13. in ult. Cœna num. 115. a Epist. 379. b Ser. 28. diver. num. 2. c Ser. 2. in Purificat. B. Mariæ num. 1. d Ser. 3. in Purificat. B. M. num. 2. e Ser. 1. in Epiph. Dom. num. 2. f Ser. 3. in Purificat. B. M. num. 2. g Tract. de 7. præcip. myst. cap. 4. num. 8. h Ibidem cap. 6. num. 17. i Tract. de vite myst. cap. 43. num. 163.

crucis Crucifixus Iesus. Quod holocaustum potest esse simile isti? Nullum profectò: quia nullum sic totum incensum dicitur. Et si istud in veteri lege dicebatur verè holocaustum, quod totum ardebat, cùm tamen ibi arderet sola caro animalis viventis: quantò veriùs nostra Victima Iesus crucifixus dicetur holocaustum, quod intùs & foris incomparabiliter ardebat? Agnosco certè, [k] agnosco Iesum magnum Sacerdotem sordidis opertum vestibus, cùm altercaretur cum diabolo. Ipse enim est, [l] qui pro animarum regeneratione stetit in ignominioso supplicio crucis, interrogatus contumelijs pariter & tormentis: nec modò durissima morte, sed & turpissima condemnatus est. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, [m] attritus est propter scelera nostra: & factus est in holocaustum suavissimi odoris in conspectu Patris æternæ gloriæ, vt averteret indignationem ejus à nobis. De holocausto vtique [n] nostro Crucifixo Iesu incomparabiliter ardente inæstimabilis nimis odor processit. Odoratusquè est Dominus Deus Pater odorem suavitatis, & benedixit nobis: avertitquè iram indignationis suæ longè à nobis, pace integrè reformata & Sanguine rubicunda, Iesu tam nostro quàm ipsius participe pacis æternæ Obside existente. Multùm quidem acceptum fuit munus Abel, [o] sed non ita. Multùm placuit sacrificium Abrahæ Patriarchæ, sed non adeò. Multùm approbata fuit oblatio Melchisedech, sed multò minùs isto holocausto Crucifixo Iesu. Omnia in figura contingebant antiquis: hìc veritas, ibi figura: ibi vmbra, hìc lux: ibi nubes, hìc claritas: ibi agnus legalis, hìc Agnus innocens qui tollit peccata mundi. Christus pro nobis victima factus & sacrificium, [p] seipsum Deo Patri in Ara Crucis obtulit holocaustum. Christus namque [q] pro salute mundi semel factus Hostia salutaris, reconciliatio generalis, omnibus Sacramentis tam præcedentibus quàm subsequentibus virtutem dedit & efficaciam, vt tantâ & tali Hostia sanctificarentur omnes liberandi per illam. Vnde legitur in Apocalypsi, quia *Agnus occisus est ab initio*, his videlicet qui fuerunt ab initio: ita vt per hoc quod dicitur, *ab initio*, determines non tempus occisionis, sed salutis. Priùs enim mors ejus profuit, quàm fuit: priùs promissio facta est, ac deinde exhibitio. Denique audiamus [r] quid ait Propheta David: *Sacrificium & oblationem noluisti, holocaustum & pro peccato non postulasti: tunc dixi, Ecce venio.* Dixit ille, *qui non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta, æterna redemptione inuenta.* Occisus iustus iniustè pro iustitia, [s] novam de inimico obtinuit iustitiam mortis, scilicet iniustè sibi illatæ. Quam quasi sibi necessariam, quia absque peccato erat, ipse homini peccatori communicans reum absoluit per pœnam innocentiæ suæ. Positoquè Corpore & Sanguine in manu ejus: *Hoc*, inquit, *manduca & bibe*, hinc vive. Patriquè eum repræsentans: *En*, inquit, *Pater mei Sanguinis precium, si de peccato hujus hominis peccatoris requiris, en pro eo meus Sanguis.* Respice Domine sancte Pater (t) de sanctuario tuo, & intuere hanc sanctam Hostiam, quam tibi offert magnus Pontifex noster Dominus Iesus pro peccatis fratrum suorum, & esto placabilis super multitudine malitiæ nostræ. Ecce vox Sanguinis fratris nostri Iesu clamat ad te de Cruce. Vtinam Domine Deus Pater (u) appendas in statera peccata quibus iram meruimus, & calamitatem quam pro nobis passus est innocens Filius tuus: certè gravior apparebit & magis digna, vt propter ipsam effundas super nos misericordiam tuam, quàm fuit illa vt pro peccatis nostris contineas in ira misericordias tuas. O homo redempte, (x) agnosce pretium redemptionis tuæ: ecce qualis Hostia victimatur pro tua culpa, pro prævaricatione tua. Quid retribuemus Domino Iesu (y) pro omnibus quæ retribuit nobis? Ille pro nobis obtulit Hostiam preciosiorem quam habuit, nimirùm qua preciosior esse non potuit. Et nos ergo faciamus quod possumus, optimum quod habemus offerentes illi, quod sumus vtique nosmetipsi. Ille seipsum obtulit, tu quis es qui teipsum offerre cunctaris? Quis mihi tribuat, vt oblationem meam dignetur Majestas tanta suscipere? Duo minuta habeo Domine Iesu, corpus & animam dico: vtinam hæc tibi perfectè possim sacrificium laudis offerre. Quæso, (z) da mihi bone Iesu in te vivere, & pro amore tuo mori, qui pro me dignatus es amaræ mortis subire tormentum. Amen.

XXII. *Gratias agimus*

a PROTECTORI VITÆ NOSTRÆ.

QVia Iesvs Crucifixus (b) sedula sua protectione parvulos ad se confugientes sub vmbra alarum suarum protegere non desinit; sive ab æstu carnalium desideriorum, sive à facie impiorum qui eos afflixerunt. Hinc Psalmista ait: (c) *Altissimum posuisti refugium tuum.* Sanè non accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrum accusator attinget. Nempè ei dicitur hoc, qui in protectione Altissimi commoratur, illuc refugiens à pusillanimitate spiritûs & tempestate. Ibi se columba tutatur, (d) & circumvolitantem intrepida intuetur acciperem. Quis dabit mihi (e) pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Ibi requiem inuenit mansuetus & simplex, vbi dolosus opprimitur, vel elatus, & cupidus inanis gloriæ. Ecclesia columba est, & ideo requiescit: columba, quia innocens, quia gemens. Beatus planè (f) qui habitat in adiutorio Altissimi: quia in protectione Dei cæli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum quæ sub cælo sunt, quem Deus cæli protegere & conseruare voluerit? Porrò sub cælo sunt quæcunque nocere possunt, sub cælo sunt aëreæ potestates, sub cælo sunt præsens sæculum nequam,

k *Ser. 4. in Nat. Dom. num. 1.* l *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 14. num. 42.* m *Ser. de Pass. Dom. n. 15.* n *Tract. de vite myst. cap. 43. n. 143.* o *Tract. de 3. precip. myst. cap. 8. n. 25.* p *Ser. 1. in vlt. Cœna num. 1.* q *Ser. de excell. Sacramen. num. 4.* r *Tract. de 3. precip. myst. cap. 8. num. 25.* s *Lib. 2. de amore Dei cap. 12. num. 37.*

t *Ser. de Pass. Dom. num. 16.* u *Ibidem num. 17.* x *Tract. de 3. precip. myst. cap. 6. num. 15.* y *Ser. 3. de Purific. B. M. num. 3.* z *Lib. 3. de amore Dei cap. 34. num. 113.* a *Præfat. ante sermones sup. Psal. 90.* b *Ser. 2. super missus num. 6.* c *Serm. 9. super Psal. 90 num. 7.* d *Serm. 61. in Cant. num. 3.* e *Ser. 62. in Cant. num. 4.* f *Ser. 1 super Psal. 90 num. 1.*

quam, & caro aduersùs spiritum concupiscens. Verumtamen nihil eorum (g) quæ sub cælo sunt timere potest, quisquis protectionem Dei habere meruerit. Felix anima, quę hanc protectionem habere meretur. *Dicet enim Domino: Susceptor meus es tu*. Dicet in gratiarum actione: [h] Confitemini Domino misericordiæ ejus super duplici adjutorio ejus. Omnis enim qui adhuc in adjutorio habitat, non in regno, & frequenter opus habet fugere, & interdùm cadit. Fugere inquam, dum in hoc corpore sumus, à facie tentationis persequentis oportet. Cùm ergo tentationis impetum sentimus in cogitatione, statim fugiamus ad Crucifixum, & humiliter postulemus auxiliũ. Quòd si pręoccupaverit nos tentatio, solliciti simus ut suscipiat nos manus Domini. In creatione, (i) in redemptione, cæterisquè communibus beneficiis est Deus omnium: sed in tentationibus suis tanquam proprium eum habent singuli electorum. Sic enim paratus est suscipere cadentem, & eripere fugientem, ut videri possit relictis omnibus aliis ei soli operam dare. Crede ergo te Christo Deo tuo, (k) committe te ei, jacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet, ut fiducialiter & fideliter dicas: *Dominus sollicitus est mei*. Qui naturam condidit (l) ipse & protegit. Nam & ita condita fuit, ut habeat jugiter necessarium Protectorem, quem habuit & Conditorẽ: ut quæ nisi per ipsum non valuit esse, nec sine ipso valet omninò subsistere. Quisquis necessitatem suam minùs considerat, [m] minùs sentit incommoda, minùs pericula pavet; minùs devotè confugit ad Crucifixum, minùs affectuosè se subjicit ei, minùs fideliter psallit: *Domine, refugium factus es nobis*. Duplex est necessitas fugiendi ad eum, [n] quòd videlicet & foris pugnæ, & intùs timores sint. Minùs enim fugere oporteret, si vel interior magnanimitas exteriores tumultus viriliter sustineret, vel exteriori trãquillitate pusillanimitas propria foveretur. Dominus Jesus Crucifixus (o) post cætera inæstimabilis suæ erga nos beneficia pietatis, etiã dextrũ sibi propter nos passus est latus fodi: quòd videlicet nonnisi in dextera nobis locũ refugii parere vellet. Proinde sæpè illuc fugiamus, [p] munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. Quod modò refugiũ est, quãdoquè habitaculum erit, & habitaculum sempiternum. Interim sanè etsi persistere non conceditur, frequenter tamen est recurrendum. Nempè ad omnem tribulationem, ad omnem denique cujuscunquemodi necessitatem, aperta est nobis vrbs confugii, sinus matris expansus est, parata sunt foramina petræ, patent viscera misericordiæ Dei nostri. Utinam ego talis merear esse columba, [q] quæ in foramine petræ habitet, scilicet in foramine lateris dextri. Bona est quoque (r) & desiderabilis umbra sub alis Jesu Crucifixi, ubi tutum est fugientibus refugium, gratum fessis refrigerium. Miserere mei Domine Jesu, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea: & in umbra alarum tuarũ sperabo, donec transeat iniquitas. Hinc cõfitenti humiliter, [s] & devotè gratias referenti animæ respondet Spiritus: *Scapulis suis obumbrabit tibi*. Sub his autem scapulis quatuor nobis beneficia conferuntur. I. quidẽ sub his scapulis (t) *abscondimur*. Ait enim Propheta David: *Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum*: id est, dum adhuc dies mali sunt, & in terra aliena sumus, quæ data est in manus impii, in qua non est regnum pacis, nec Deus pacis regnat in ea. II. sub his scapulis (t) in occursu accipitrum & milvorum *protegimur*, quæ sunt aëreæ potestates. De hac protectione etiam idem Propheta ait: *Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?* Sicut enim videns venientem accipitrem mater expandit alas suas, ut pulli subeant, & habeant tutum refugium: sic nobis parato & quodammodò dilatato sinu extensa est summa illa & ineffabilis pietas Domini nostri Jesu Christi Crucifixi. III. sub his scapulis (u) umbraculũ salubre *refrigerat* nos, & repellit nimium Solis fervorem. Ait enim idem Propheta: *Obumbrasti super caput meum in die belli*. Sub ipsis itaque scapulis umbraculum salubre habemus. Sicut enim iste corporeus Sol licet bonus sit & valdè necessarius, tamen & fervor ejus si temperatus non fuerit, infirmo capiti, & splendor infirmis oculis nocet, nec est Solis culpa, sed infirmitatis: sic etiam Sol justitiæ. Unde & dicitur: *Noli nimiùm justus esse*. IV. sub his scapulis (x) *alimur* & fovemur. Christus enim Deus noster etsi cavet nobis à fervore nimio, tamen fovet nos tanquam mater calore suo. Et hoc est quartum beneficium, quod sub scapulis ejus nobis præstatur, ut tanquam pulli in calore materni corporis foveamur, ne foris vagantes moriamur, refrigescente nimirùm charitate: quæ non diffunditur in nobis nisi per Spiritum qui datur nobis. Pius enim [y] Dominus noster Jesus Christus pusillos corde blanditiis talibus solet allicere. Sed noverint qui hujusmodi sunt, gratiam devotionis hujus præstitam esse, non datam: ut in die bonorum memores sint malorum, & in die malorum immemores sint bonorum. Ipse autem det vobis ea quæ dicuntur, [z] non solum tenere memoriter, sed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

XXIII. *Grati as agimus*

a REDEMPTORI NOSTRO.

IPse enim est Deus, [b] qui in patibulo sextâ feriâ redemit hominem ipsa die, qua fecerat hominem abinitio. Et quia bona [c] quę largiri mortalibus non cessat misericors & miserator Dominus, recolere & recolligere omnia omni homini impossibile est: ideo saltem id quod præcipuum est & maximum, opus videlicet nostræ redemptionis à memoria redemptorum aliquatenùs non recedat. In quo opere [d] tria quædam præcipua intueor. *Primò* quidem formam *humilitatis*, in qua Deus semetipsũ exinanivit. Exinanivit inquã semetipsum, [e] formam servi accipiens, Filius

g *Ibidem num.5.* h *Serm.2.super Psal.90. num.1.* i *Ibidem num.2.* k *Serm.5.in Vig. Nat.Dom. num.5.* l *Tract.de diligen. Deo cap.8. num.25.* m *Ser.6. in Vig.Nat.Dom. num.5.* n *Ser.9. super Psal.90.num.7.* o *Serm.7.super Psal.90.num.15.* p *Ser.9. super Psal.90.num.7.* q *Ser.7.super Psal.90.num.15.* r *Serm.2. super missus num.6.* s *Serm.4.super Psal.90.num.1.& 3.*

t *Ibid.n.3. & 4.* u *Ibid.n.3.& 4.* x *Ibid.n.3.& 4.* y *Ser.3. in Circumcis.Dom. n.10.* z *Ser.77.in Cant.num.8.* a *Ser.14.super Psal.90.num.1.* b *Serm.1. in die Paschæ num.8.* c *Serm.11. in Cant. num.3.* d *Tract. de error. Abailar. cap.9. num.25.* e *Ser.in fer.4.hebdom.Sanct.num.10.*

Filius erat: & factus est tanquam servus. Non solùm formam servi accepit, ut subesset: sed etiam servi, ut vapularet: & servi peccati, ut pœnam solveret, cùm culpâ non haberet. Porrò (f) rex ille dives exinanitus est, excelsus humiliatus est, immensus abbreviatus & ab Angelis minoratus est: ut omnes ejus paupertate locupletemur, ejus humilitate sublevemur, ejus minoratione magnificemur. Propter hoc exinanivit se (g) formam servi accipiens, qui in forma Dei Patris erat: sed exinanivit maiestate & potentiâ, non bonitate & misericordia. Denique semetipsum exinanivit, (h) ut sciamus amoris fuisse, quòd plenitudo effusa est, quòd altitudo adæquata est, quòd singularitas associata est. Tria item (i) præcipuè nobis intuenda commendantur. Non enim simplex aut modica illa exinanitio Dei fuit, sed semetipsum exinanivit usque ad carnem, ad mortem, ad crucem. Quis dignè penset quantæ fuerit humilitatis, mansuetudinis, dignationis, Dominum majestatis carne indui, mulctari morte, turpari cruce? *Secundo* (k) in opere salutis nostræ intueor mensuram *charitatis*, quam usque ad mortem, & mortem crucis extendit. Propter nimiam quidem charitatem suam, (l) quâ dilexit nos Deus, ut servum redimeret, nec Pater Filio, nec sibi Filius ipse pepercit. Vere nimiam, quia & mensuram excedit, modum superat, planè supereminens universis. *Majorem*, inquit, *charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Tu verò majorem habuisti Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cùm enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam & tibi reconciliati sumus & Patri. Verè Domine (m) nimis excellisti: quia cùm sis splendor paternæ gloriæ & figura substantiæ ejus, & cùm sis Dominus majestatis, pati dignatus es tormentum abjectissimæ passionis. Quænam alia videbitur esse, (n) vel fuisse, vel fore huic similis charitati? Vix pro justo quis moritur: tu pro impiis passus es, moriens propter delicta nostra, qui venisti justificare gratis peccatores, servos facere fratres, captivos hæredes, exules reges. Quis hoc fecit? (o) Amor dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, suasu efficax. Quid violentius potest esse? Triumphat de Deo amor. O quàm indebita miseratio! (p) quàm gratuita & sic probata dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm stupenda dulcedo! quàm invicta mansuetudo, Regem gloriæ pro despicatissimo vernaculo imò vermiculo crucifigi! Propterea autem (q) Christus crucifixus est, ut redimeret hominem. Si enim Christus crucifixus non esset, non fuisset secuta redemptio nostra. Tertiò (r) in opere salutis nostræ intueor sacramentum redemptionis, quo ipsam mortem quam pertulit, sustulit. Impegit in Vitam mors, (s) & inclusit intra se Vita mortem, & absorpta est mors à Vita: hamum sibi devorans inde teneri cœpit, unde visa est tenuisse. Sed unde confidimus (t) quòd mortem abstulit? Hinc planè, quòd eam ipse qui non meruit pertulit. Qua enim ratione iterùm exigeretur à nobis, quod pro nobis ille jam solvit? Qui peccati meritum tulit, suam nobis donando justitiam, ipse mortis debitum solvit, & reddit vitam. Sic namque mortua morte revertitur vita, quemadmodùm ablato peccato redit justitia. Sed dicet aliquis: (u) Non valuit opus suum reparare Creator absque ista difficultate? Valuit, sed maluit cum injuria sui, ne pessimum atque odiosissimum vitium ingratitudinis occasionem ultra reperiret in homine. Sanè multum defatigationis assumpsit, quo multæ dilectionis hominem debitorem teneret, commoneretque gratiarum actionis difficultas redemptionis, quem minùs esse devotum fecerat conditionis facilitas. Porrò (x) ratio hujus facti fuit dignatio facientis. Quis negat Omnipotenti ad manum fuisse alios & alios modos nostræ redemptionis, justificationis, liberationis? Verùm hoc non præjudicat hujus quem è multis elegit efficaciæ. Et fortassè is præstat, per quem in terra oblivionis, gravedinis, lapsus nostri, tot & tantis gravaminibus Reparatoris fortiùs & vivacius admoneremur. Est adhuc & alia rationabilis causa (y) quare per Dominum redempti sumus, scilicet quia nequaquam decuit nos per alium reformari, quàm per eum, per quem formati eramus. Plùs enim excitat nos ad charitatem reformatio, quàm formatio. Si autem per alium, quàm per ipsum per quem sumus formati, reformati essemus, plus reformatori nostro quàm formatori deberemus: & sic plùs diligeremus creaturam, quàm Creatorem, quod esset inconveniens. Ut ergo incitaret nos ad diligendum seipsum, impendit nobis quidquid debuit creando & recreando nos optimus Deus, cujus beneficiis non communicat alienus. Gloria, (z) laus, & honor sit tibi Rex Christe Redemptor noster. Amen.

XXIV. *Gratias agimus*

a REGI ANGELORUM.

IDem quippè est (b) & Angeli Salvator & hominis, sed hominis ab Incarnatione, Angeli ab initio creaturę. Nimirùm Dominus Jesus Christus, (c) qui erexit hominem lapsum, dedit sancto Angelo ne laberetur: sic illum de captivitate eruens, sicut hunc à captivitate defendens. Et hac ratione fuit æquè utrique redemptio, solvens illum, & servans istum. Qui enim (d) hominibus subvenit in tali necessitate, servavit Angelos à tali necessitate. Et qui homines diligendo tales fecit ne tales remanerent, ipse æquè diligendo dedit & Angelis ne tales fierent. Proinde (e) *egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salamonem in diademate, quo coronavit eum mater sua*. Egredimini Virtutes Angelicæ, Incolæ civitatis supernæ. Ecce Rex vester, sed in corona nostra, in diademate quo coronavit eum Mater sua. Coronavit eum & Pater coronâ gloriæ, sicut Psalmus ait: *Gloriâ & honore coronasti eum*. Hinc I. *Angelica* creatura (f) irrepercussâ mentis acie intuetur divinorum judi-

f *Ser. 3. in Annunc. B. M. num. 8.* g *Ser. 1. in Nativ. Dom. num. 1.* h *Serm. 64. in Cant. num. 10.* i *Ser. 11. in Cant. nu. 7.* K *Tract. de error Abailar. cap. 9. num. 25.* l *Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 4.* m *Ser. in fer. 2. Paschæ num. 8.* n *Ser. in fer. 4. hebd. San. nu. 4.* o *Ser. 64. in Cant. num. 10.* o *Ser. 22. diver. num. 5.* q *Tract. de vite myst. cap. 46. nu. 180. & 181.* r *Tract. de error. Abailar. cap. 9. n. 25.* s *Ser. de S. Malach. Episc. nu. 3.* t *Tract. de exhort. ad milit. temp. cap. 11. nu. 22.*

u *Ser. 11. in Cant. num. 7.* x *Tract. de error. Abailar. cap. 8. num. 19.* y *Tract. de vite myst. cap. 46. num. 183.* z *Tract. de inter. domo cap. 37. n. 83.* a *Ser. 1. de S. Mich. Archang. nu. 2.* b *Ser. 1. in Circumcis. Dom. num. 2.* c *Ser. 22. in Cant. nu. 6.* d *Tract. de diligen. Deo cap. 1. num. 1.* e *Ser. 2. in Epiph. Dom. nu. 1. & 3.* f *Ser. 19. in Cant. num. 2.*

udiciorum abyssum multam, quorum summæ æquitatis ineffabili delectatione beata gloriatur insuper affectui ea mancipari per suum ministerium, ac palàm fieri: & propterea diligit meritò Dominum Christum. Testatur hoc Apostolus ipse, (g) qui raptus usque ad tertium cælum, beatæ illi curiæ meruit interesse, atque ejus nosse secreta: *Nonne omnes*, ait, *administratorii spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis?* II. *Archangelos* mirabiliter credo delectat, (h) quòd ipsis quoque æternæ Sapientiæ consiliis familiariùs admittuntur, eademquè per ipsos locis quoque suis atque temporibus summo moderamine dispensantur. Et hæc est causa quòd diligunt Dominum Christum & ipsi. E quibus (i) magnus ille Archangelus Gabriel missus legitur ad Virginem Mariam: ob causam utique qua major esse non potuit. III. illæ quoque Beatitudines (k) quæ *Virtutes* ex eo forsan appellatæ sunt, quòd virtutum ac prodigiorum occultas perpetuasquè causas felici curiositate rimari ac mirari divinitùs ordinatæ, signa quæ & quando volunt ex omnibus elementis terris potenter exhibeant: & ipsæ ergo exinde non immeritò inardescunt diligere Dominum Virtutum, & Dei Virtutem Christum. Porrò *Virtutes* istæ pro suo ministerio(l)& potentatu satagunt excitare corda torpentia hominum innovatione signorum. Virtus tamen(*Christus*)in eis manens, ipse facit opera. Faciunt & illæ, sed in comparatione ejus non faciunt. Denique tantùm interest, ut quasi singulariter Propheta dicat ad eum in Psalmo: *Tu es qui facis mirabilia.* Et item de eo: *Qui facit mirabilia magna solus.* IV. illi Spiritus[m] qui *Potestates* nominantur, dum Crucifixi nostri Divinam omnipotentiam vbique fortiter attingentem intueri ac magnificare delectantur: exturbare & debellare dæmonum hominumquè contrarias potestates pro his, qui hæreditatem capiunt salutis, accipiunt potestatem. Et hi nonne justissimam habent causam ut diligant Dominum Jesum? Præcellit quidem in *Potestatibus* fortitudo:(n) sed Christo debent quòd fortes sunt, & aliter est fortis, & plùs. Nec tam fortis, quàm ipsa Fortitudo est. Aliter vtique (o) Christus Fortitudo vel Virtus Dei dicitur, aliter Angelus. Angelus enim tantùm nuncupativè, Christus autem etiam substantivè. V. sunt etiam *Principatus*,[p] qui Christum altiùs speculantes & liquidò pervidentes Vniversitatis esse Principium, & Primogenitum omnis creaturæ: tanta proinde principatûs dignitate donantur, ut ubique terrarum habeant potestatem quasi de summo quodam rerum cardine regna & principatus & quaslibet pro arbitrio mutare & ordinare dignitates, pro quorumque meritis facere primos novissimos, & novissimos primos; deponere potentes de sede, & exaltare humiles. Et hæc istis quoque Spiritibus ratio est diligendi Dominum Jesum. Præsunt quidem *Principatus*, & regunt:[q] sed reguntur & ipsi, ita ut regere jam non norint, si regi desierint. VI.(r) diligunt & *Dominationes* Christum. Cur? Nescio quid subtilius sublimiusquè indigare de Christi interminabili atque irrefragabili dominatu, laudabili quadam præsumptione feruntur: quòd scilicet ubique Vniversitatis non solùm potens sed & præsens, supra infraquè obsequi rectissimæ Voluntati suæ cursus temporum, motus corporum, nutus mentium, ordine utique pulcherrimo cogat; idquè cura tam vigili, ut ne puncto quidem aut jotâ uni (ut dicitur) horum omnium debitum subtrahere famulatum ullatenus liceat. Dominantur quidem *Dominationes*,[s] sed sub Domino Christo dominantur, & serviunt pariter. VII.(t) in *Thronis* sedet Christus Deus. Et puto quòd his Spiritibus supra omnes (qui memorati sunt) & justior causa, & copiosior sit materia diligendi eum. Sedent quidem & *Throni*, (u) sed insidentis beneficio: iudicant & ipsi cum tranquillitate, sed non ad mensuram modumuè pacis pacantis, pacis quæ exuperat omnem sensum. VIII. illa autem cæli Agmina (x) quæ *Cherubim* nuncupantur, arbitror nil habere quod ab ipsis Spiritibus (qui supra memorati sunt) aut per ipsos accipiant, cùm de ipso fonte ad plenum haurire liceat: ipso ea per se Domino Jesu dignanter introducente in omnem plenitudinem veritatis, & thesauros sapientiæ scientiæquè (qui in eo omnes absconditi sunt) largissimè revelante. Sed nec ea Agmina quæ appellata sunt *Seraphim*: quippè quæ ipsa Charitas Deus in se adeò traxit & absorbuit, atque in eundem rapuit sanctæ effectionis ardorem, ut unus cum Deo esse spiritus videantur. Amant itaque præcipuè contemplari in Deo Cherubim quidem *scientiam*, cujus non est numerus, Seraphim verò *charitatem* quæ nunquam excidit. Lucent quidem *Cherubim*, (y) & scientiâ præeminent: sed participio Veritatis, ac per hoc non ut Veritas, nec quantùm. Ardent quidem *Seraphim*, sed igne Dei, vel potiùs igne Deo. Quod præcipuum est in eis, amant: sed non quantùm Deus, aut quomodo. O Sancti Angeli (z) honorate quoque vestri Regis Matrem, qui nostræ adoratis Virginis Prolem, ipsum utique nostrum pariter & vestrum Regem, nostri generis reparatorem, vestræ Civitatis restauratorem. Cujus apud vos tam sublimis, inter nos tam humilis, à vobis pariter & à nobis detur & dignitati reverentia, & dignationi honor & gloria, in sæcula seculorum. Amen.

XXV. *Gratias agimus* a REGI NOSTRO CRVCIFIXO.

CRuce etenim (b) totum mundum simul & inferos subjugavit, qui regnavit à ligno fortis Jesus. Meritò proinde (c) titulum Regni Præses gentilis inscripsit ligno: nec potuit Judæus (ut voluit) corrumpere tituli inscriptionem, necdum impedire Dominicam passionem, & nostram redemptionem. *Descendat* (inquiunt Judæi) *de cruce si Rex Israël est.* Imò verò quia Rex Israël est, titulum Regni non deserat, virgam Imperii non deponat,

g *Ser. 1. de S. Mich. Archang. num. 1.* h *Ser. 19. in Cant. num. 2.* i *Lib. 5. de considerat. cap. 4. num. 8.* k *Ser. 19. in Cant. num. 2.* l *Lib. 5. de considerat. cap. 5. num. 11.* m *Ser. 19. in Cant. num. 3.* n *Lib. 5. de considerat. cap. 5. num. 11.* o *Ser. 1. sup. Missus num. 2.* p *Ser. 19. in Cant. num. 3.* q *Lib. 5. de considerat. cap. 5. num. 11.* r *Ser. 19. in Cant. num. 4.*

s *Lib. 5. de considerat. cap. 5. nu. 11.* t *Ser. 19. in Cant. nu. 5.* u *Lib. 5. de considerat. cap. 5. num. 11.* x *Ser. 19. in Cant. nu. 6.* y *Lib. 5. de considerat. cap. 5. num. 11.* z *Ser. 1. sup. missus n. 9.* a *Tract. de Vite myst. cap. 44. num. 170.* b *Ibidem. cap. 36. num. 142.* c *Ser. 1. in die Paschæ num. 2.*

nat, *cuius* nimirùm *imperium super humerum eius*, sicut præcinit Esaias. Propter enim crucem, (d) ad quam humiliavit seipsum factus obediens, exaltavit eum Deus Pater, & dedit illi Nomen, quod est super omne nomen: ut in Nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. Ubi ergo (e) non sanctificatur Nomen ejus? vbi jam regnum ejus non venit, quando in Nomine Jesu omne genu flectitur cælestium, terrestrium, & infernorum? *Scio te quis es, sanctus Dei*, ait etiam ipse malignus in Evangelio Marci capite primo. Princeps est Christus, (f) & magnus Princeps, cujus ne ipsi quidem dæmones possunt effugere principatum. Credunt quidem & contremiscunt, (g) sed timor non est in charitate. At longè aliter (h) & dissimili prorsùs affectione nomen Jesu sanctificatur in cælis, ubi tam inenarrabili jucunditate clamatur: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*. Sic & regnat non in terra solùm, verumetiam in gehenna, imperium habens vitę & mortis. Paveant qui Christum abnegaverunt, (i) qui dixerunt: *Non habemus Regem nisi Cæsarem*. Paveant qui dixerunt: *Nolumus hunc regnare super nos*. Redit siquidem accepto regno, & malos malè perdet. Vultis nosse quia redit accepto regno? *Data est mihi*, inquit, *omnis potestas in cælo & in terra*. Sed & Pater in Psalmo: *Postula à me*, ait, *& dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos*. Item (k) ait Pater misericordiarum: *Verebuntur Filium meum*. Verum id quidem Domine, reverentur eum, sed qui? Non planè Iudæi, ad quos missus: sed electi propter quos missus est. Reveremur eum nos in præsepio, reveremur in patibulo, reveremur in sepulchro. Devotè suscipimus tenerum propter nos: cruentum propter nos, pallidum propter nos, sepultum propter nos reveremur. Devotè adoramus cum Magis Infantem Salvatorem. Nam quòd illi Deum agnoscant, (l) indicat adoratio, indicat thuris oblatio. Non solùm Deum, sed & Regem agnoscunt, quod designatur in auro. Et in his non latet eos magnum pietatis sacramentum: vnde & myrrha indicat moriturum. Venientes autem (m) ab Oriente Magi quid dixerint audiamus: *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Quàm certa fides, & nihil penitùs hæsitans! Non quærunt vtrum natus sit: sed fiducialiter loquuntur, & interrogant sine dubitatione, vbi sit qui natus est Rex Iudæorum. In hac dictione *Rex*, (n) divitiæ exprimuntur. Reges enim divites esse solent super omnes quos regunt. In hac dictione, *Iudæorum*, gloria accipitur: quia vno modo Iudæus *glorians* interpretatur. Veros loquimur Iudæos, (o) non literâ, sed spiritu: semen Abrahæ, cujus multiplicatio sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Christus (p) venturas aliquando turbas vt raperent, & eum Regem facerent, fugiens legitur declinâsse. Postea verò etiam non quæsitus adfuit, vt tanquam Rex Israël susciperetur, & prædicaretur ab eis: quin etiam in hæc ipsa præconia eorum (quod dubium non est) animos excitavit. Primò quidem [q] cum tanto triumpho susceptus est, postea verò crucifixus est. O quàm dissimile est, *Tolle, tolle, crucifige eum*: Et, *Benedictus qui venit in nomine Domini, Osana in excelsis!* Quàm dissimile est, *Rex Israel*; Et, *Non habemus Regem nisi Cæsarem!* An non (r) domus illa Iacob exasperans impiè abnegavit eum, & insipienter respuit ante faciem Pilati; quando illo perhibente, *Regem vestrum crucifigam?* vno ore respondendo clamavit: *Non habemus Regem nisi Cæsarem*. Et licet [s] in irrisione coronent IESVM: tamen ignorantes & irridentes coronatum Regem fatentur, quia regum est coronari. Coronatus ergo Rex esse à nescientibus demonstratur, in spinis verò coronantium malitia aperitur. Spinarum punctionibus (t) caput dulcis IESU vndique cruentatur, & in ludibrium ipsius virga manui ejus inseritur: coccinea chlamyde amictus, tanquam infatuatus irridetur. O Regem, [u] ô diadema! Mater siquidem Synagoga, non matrem se exhibens, sed novercam, Regem nostrum coronâ spineâ coronavit. Porrò omnis ei interim purpura non tam honoris est, quàm irrisionis. Attende anima mea, (x) quis est iste qui ingreditur habens imaginem quasi Regis, & nihilominùs servi despectissimi confusione repletus & coronatus incedit: sed ipsa etiam ejus corona cruciatus est illi, & mille puncturis speciosum caput ejus divulnerat. Regali purpura induitur, sed potiùs in ea despicitur quàm honoretur. Sceptrum in manu gestat, sed eo ipso caput ejus reverendum feritur. Adorant coram ipso positis in terra genibus, & Regem clamant: & continuò sputis amabiles ejus genas sublinunt, maxillam palmis & honorabile colum exhonorant. *Egredimini filiæ Sion*, [y] *& videte Regem Salamonem*: nam vbique Rex est. Licet enim regnum ejus non sit de hoc mundo, tamen Rex est etiam in hoc mundo. Interrogatus siquidem à Pilato: *Ergo Rex es tu? Ego*, inquit, *in hoc natus sum, & in hoc veni in mundum*. Hic vtique est rector morum, in judicio discretor meritorum, in regno distributor meritorum. Quod ipse nobis præstare dignetur, (z) cujus Regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

XXVI. *Gratias agimus*

a REMUNERATORI NOSTRO.

EGO enim [b] Christum Deum meum teneo vitæ meę non solùm gratuitum largitorem, sed etiam copiosissimum ditatorem & glorificatorem. *Primò* quidē de *locupletione* scriptum est in Evangelio: *Mensuram bonam & confertam & coagitatam & superfluentem dabunt in sinum vestrum*. Mensura ista, ut au-

d *Tract. de vite myst. cap. 36. num. 124.* e *Ser. 2. diver. nu. 3.* f *Ser. 33. diver num. 7.* g *Tract. de offic. & mor. Episc. cap. 4. nu. 15.* h *Ser. 2. diver. num. 3.* i *Ser. in die Pasch. num. 9.* k *Ser. 5. in Nativ. Dom. num. 1. & 2.* l *Serm. 2. in Epiph. Dom. num. 1.* m *Serm. 3. in Epiph. num. 3.* n *Tract. de vite myst. cap. 44. nu. 170.* o *Serm. 2. in Vig. Nat. Dom. num. 1.* p *Serm. 3. in Dom. Palmar. num. 1.*

q *Serm. 2. in Dom. Palm. num. 4.* r *Serm. 4. super missus num. 2.* s *Tract. de vite myst. cap. 39. num. 145.* t *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.* u *Serm. 5. de omn. Sanct. num. 9.* x *Serm. de Pass. Dom. num. 13.* y *Ser. 2. in Epiph. Dom. num. 2.* z *Serm. 2. super Salve Reg. num. 11.* a *Serm. 8. super Psalm. 90. num. 1.* b *Tract. de diligen. Deo cap. 5. num. 14.*

audio,(c) erit sine mensura. Sed velim scire cujus rei futura sit illa mensura, vel potiùs illa immensitas quæ repromittitur. *Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti diligentibus te*. Dic nobis tu qui præparas, quæ præparas? Credimus, confidimus, revera sic promittis, replebimur in bonis domus tuæ. *Erunt*, inquit, *omnes docibiles Dei: & ipse Deus erit omnia in omnibus*. Vt audio, plenitudo quam expectamus à Deo, non erit nisi de Deo. In anima tria intueor, [d] Rationem, Voluntatem, Memoriam: & hæc tria ipsam animam esse constat. Quantum verò cuiq; horum in præsenti sæculo desit de integritate sua & perfectione, sentit omnis qui ambulat in spiritu. Quare hoc, nisi quia Deus nondum est omnia in omnibus? Hinc est quòd & *Ratio* sæpissimè in judiciis fallitur, & *Voluntas* quadruplici perturbatione jactatur, & *Memoria* multiplici oblivione confunditur. Triplici quidē huic vanitati nobilis creatura subjecta est non volens, in spe tamen est. Nam qui replet in bonis desiderium animæ, ipse *Rationi* futurus est plenitudo lucis, ipse *Voluntati* multitudo pacis, ipse *memoriæ* continuatio æternitatis erit. Nimirùm cùm error à *Ratione*, à *Voluntate* dolor, atque à *Memoria* timor omnis recesserit: & successerit illa quam speramus mira serenitas, plena suavitas, æterna securitas. Reddet homini(e) coronam justitiæ justus Iudex in illum diem, cui sanè altera non succedet. Tunc videbit & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor ipsis. Quousque dilatabitur? Vsq; ad videndam in se Majestatem Dei. Tripliciter autem in æterna illa (f) & perfecta beatitudine fruemur Deo: *videntes* eum in omnibus creaturis: *habentes* eum in nobis ipsis: & quòd his omnibus ineffabiliter jucundius sit atque beatius, ipsam quoque *cognoscentes* in semetipsa Trinitatem, & gloriam illam sine ullo ænigmate mundo cordis oculo contemplantes. Proinde sanctificamini hodie, [g] & estote parati: crastina enim die videbitis & gaudebitis, & gaudium vestrum implebitur. Quid enim Majestas illa non impleat? Etiam superimplebit & superefluet, quando *mensuram plenam & confertam & coagitatam & supereffluentem dabunt in sinum vestrum*. *Plenam* universitate creaturarum, [h] *confertam* in interiore homine nostro, *coagitatam* in exteriore, *supereffluentem* in Deo ipso. Ibi cumulus felicitatis, ibi supereminens gloria, ibi supereffluens beatitudo. Porrò (i) implebit Deus *rationale* nostrum luce *sapientiæ*, ita ut penitùs nobis nihil desit in ulla sapientia. Implebit & *concupiscibile* nostrum fonte *justitiæ*, ut omninò desideremus eam, & eâ penitùs repleamur. Iam verò quod dicitur in nobis *irascibile*, cùm repleverit illud Deus, perfecta erit in nobis tranquillitas, & in summam jucunditatem atque lætitiam replebitur *pace* divina. Primum illud faciet Veritas Deus, (k) secundum summa Potestas Deus, tertium Charitas Deus, ut sit Deus omnia in omnibus: *ratione* recipiente lucem inextinguibilem, *memoria* fonti indeficienti æternaliter inhærente, *voluntate* pacem imperturbabilem consequente. Sic ergo [l] replebit animas nostras Deus, cùm perfecta in eis scientia fuerit, perfecta justitia, perfecta lætitia. *Secundò* [m] de *glorificatione* scriptum est in Epistola tertia ad Philippenses: *Salvatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ*. Habebit sanè tunc [n] caro nostra *immortalitatem*, ne jam timeat denuò se in pulverem redigendam. Resurgens enim corpus nostrum jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Habebit etiam omnimodam *impassibilitatem* corpus nostrum. Siquidem (o) & dolor & gemitus omnis abscedet, quoniam *absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, & jam non erit ampliùs neque luctus neque clamor: sed neque ullus dolor erit, quoniam priora transierunt*. Erit igitur corpus *immortalitatis* & *impassibilitatis* gemina quadam felicitate dotatum, liberum ab omni necessitate, ab omni corruptione securum, alienum & immune ab omni concupiscentia, plenum gloriâ. Denique(p) habebit corpus nostrum tantam *agilitatem*, ut possit (si velit) absque omni mora seu difficultate ipsam quoque cogitationum nostrarum sequi ad omnia velocitatem. Quid ultra de est ad perfectam corporis beatitidinem? Sola utique *pulchritudo*, seu claritas. *Salvatorem enim expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ*. Tunc fulgebunt justi, (q) ita ut videri possint docti pariter & indocti: fulgebunt enim sicut Sol in regno Patris eorum. Erit autem claritas Solis septempliciter, id est, sicut lux septem dierum. Sic ergo (r) replebitur majestate omnis terra, cùm fuerit corpus incorruptibile, impassibile, agile, configuratum deniq; corpori claritatis Christi. Replebitur inquam (s) majestate Domini terra nostra, quando prorsùs de medio fiet & peccati omnis sensus, & debitum mortis. Replebitur omnis terra Domini majestate, quando resurrectionis gloriâ vestietur corpus nostrum, induet immortalitatis stolam, configurabitur denique claritati corporis Christi. Requiesce (t) in hac spe caro misera: qui propter animam venit, pro te quoque venturus est: qui reformavit illam, tui quoque non obliviscetur in finem. Ipse enim Dominus Sabaoth, (u) Dominus virtutum & Rex gloriæ, ipse descendet ad reformanda corpora nostra, & configuranda corpori claritatis suæ. Quanta erit illa gloria, quàm ineffabilis exultatio, quando Creator universitatis, qui pro animabus justificandis humilis ante venerat & occultus, pro te glorificanda, ô misera caro, sublimis veniet & manifestus: non jam in infirmitate, sed in gloria & maiestate sua! Quis cogitabit diem aduentûs illius, quando descendet cum plenitudine luminis, præcurrentibus Angelis, & tubæ concentu excitantibus de pulvere corpus inops, & rapientibus illud obviam Christo in aëra? Interim(x) delectetur in hujusmodi verbis anima nostra: quin etiam caro nostra requiescat in spe, Salvatorem expectans Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit illam configuratam corpori claritatis suæ. Neque enim vana

nobis

c *Serm. 11. in Cant. num. 4.* d *Ibidem num. 5. & 6.* e *Serm. 5. in Vig. Nat. Dom. num. 6.* f *Serm. 4. de omn. Sanct. num. 4.* g *Ser. 5. in Vigil. Nat. Dom. 7.* h *Serm. 4. de omn. Sanct. num. 5.* i *Ibid. num. 6.* k *Serm. 11. in Cant. num. 6.* l *Serm. 4. de omn. Sanct. num. 7.*

m *Tract. de diligen. Deo cap. 5. num. 14.* n *Ser. 4. de omn. Sanct. num. 7.* o *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 14. num. 41.* p *Ser. 4. de omn. Sanct. num. 7.* q *Serm. 4. de Aduen. Dom. num. 3.* r *Ser. 4. de omn. Sanct. num. 7.* s *Serm. 2. de verb. Esa. num. 2.* t *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 12. num. 38.* u *Serm. 6. de Aduen. Dom. num. 5.* x *Ibidem. num. 6.*

nobis hæc expectatio, (y) aut dubia spes videtur, innixa nimirùm æternæ promissionibus Veritatis. Deinde etiam ex perceptione præsentium munerum firma est expectatio futurorum, & præsentis gratiæ Virtus nimis credibiliter attestatur fælicitatem promissæ gloriæ sine dubio secuturam. Ad quam gloriam (z) ipse suâ nos misericordiâ perducat, nec confundat nos ab expectatione nostra Salvator quem expectamus, Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

XXVII. *Gratias agimus*

a SALVATORI NOSTRO.

IPse enim est,(b) qui salvum fecit populum suum à peccatis eorum, probans se esse quod dicebatur: *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Nimirùm qui dicit: *Salus populi ego sum*. Vtinam (c) & me peccatorem dignetur Dominus Jesus annumerare populo suo, ut salvum me faciat à peccatis meis. Verè enim beatus populus, cujus iste Jesus Dominus Deus ejus est, quia ipse salvum faciet populum suum à peccatis eorum. Cæterùm (d) unde scimus quòd Christus possit peccata dimittere? Hinc proculdubiò, quia Deus est: & quidquid vult, potest. Vnde autem scimus quòd & Deus sit? Miracula probant. Facit quippè opera quæ nemo alius facere possit, ut taceam oracula Prophetarum, necnon & Paternæ vocis testimonium elapsæ cælitùs ad ipsum à magnifica gloria. Quòd si Deus pro nobis, quis contra nos? Deus qui justificat, quis est qui condemnet? En secus corporales pedes ejus jacens(e) acpænitens audit peccatrix: *Remittuntur tibi peccata tua*. Et recognoscit eum, de quo ex multis retrò temporibus audierat: *Egredietur diabolus ante pedes ejus*. Vbi nempè peccatum remittitur, ibi proculdubiò diabolus de corde peccatoris expellitur. Hinc universaliter de cunctis pænitentibus dicit Dominus: *Nunc judicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras*: quòd scilicet humiliter confitenti remittat Deus peccatum, & diabolus eum quem in hominis corde invaserat, amittat principatum. Si ergo ipse est & non alius (f) cui quotidiè confitemur dicentes, *Tibi soli peccavi*: quis meliùs, imò quis alius remittere potest quod in eum peccatum est? Aut quomodò ipse non potest, qui omnia potest? Ipse enim est, (g) cui nasciture clausus patuit Virginis uterus: cujus nutu in vinum aqua mutata est: cujus tactu lepra fugata est: sub cujus plantis solidum mare stetit: ad cujus vocem mortui surrexerunt. Ipse est qui portat omnia verbo virtutis suæ: per quem facta sunt omnia; per quem universa subsistunt, etiam & Angelus ipse. Denique (h) ego quod in me delinquitur valeo, si volo, donare, & Deus non queat in se commissa remittere? Si ergo peccata remittere & possit Omnipotens, & solus possit, cui soli peccatur: beatus profectò cui non imputabit ipse peccatum. Itaque cognovimus, quòd peccata Christus divinitatis suæ potentiâ valuit relaxare. Porrò (i) jam de ejus voluntate quis dubitet? Quis enim nostram & induit carnem, & subiit mortem, putas suam nobis negabit justitiam? Voluntariè incarnatus, voluntariè passus, voluntariè crucifixus; solam à nobis retinebit justitiam? Quod ergo ex Deitate constat illum potuisse, ex humanitate innotuit & voluisse. Sed hæc est (k) gratia crucis Christi & virtus. *Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat*. Ac si dicat: Velit nolit Judæus, vivo ego. Nolo mortem peccatoris, qui mori volui pro peccatoribus. Volo ut fructuosa sit mors mea, & copiosa per eam redemptio. Prorsùs copiosa, (l) quia non gutta, sed unda Sanguinis largiter per quinque partes corporis Jesu emanavit. JESUS Hebraicè, (m) Latinè Salvator interpretatur. Ipse est ille Salvator, qui salvat omnes sperantes in se. Magnum (n) & mirabile sacramentum apparuit! Circumciditur puer, & vocatur JESUS. Circumciditur tanquam verus Abrahæ filius: JESUS vocatur tanquam Filius Dei. Neque enim adinstar priorum meus iste JESUS nomen vacuum aut inane portat. Non est in eo magni nominis umbra, sed veritas. Cælitùs siquidem inditum esse nomen Evangelista testatur: *Quod vocatum est*, inquit, *ab Angelo priusquàm in utero conciperetur*. Vocatum planè, (o) non impositum: nempè hoc ei Nomen est ab æterno. A natura propria habet, ut sit *Salvator*: innatum est ei Nomen hoc, non inditum ab humana vel Angelica creatura. Hoc est enim [p] Nomen novum quod os Domini nominavit, quod & vocatum est ab Angelo priùsquàm in utero conciperetur. Meritò quoque, (q) dum circumciditur puer qui natus est nobis, *Salvator* vocatur, quòd videlicet ex hoc jam cœperit operari salutem nostram, immaculatum illum pro nobis Sanguinem fundens. Sed quid dicimus, (r) quòd egregius Propheta Esaias hunc ipsum puerum multis Nominibus appellandum prædicens, hoc vnum nomen (quod est JESUS) tacuisse videtur: *Vocabitur*, inquit, *nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis?* Magna quidem nomina. Sed ubi est Nomen, quod est super omne nomen, Nomen JESU, in quo omne genu flectatur? Fortè in his sex nominibus unum illud invenies, sed expressum quodammodò & effusum. Quousquè effusum? (s) De cælo in Judæam, & inde in omnem terram excurrit, & de toto orbe clamat Ecclesia: *Oleum effusum nomen tuum*. Effusum planè, quod non solùm cælos terrasquè perfudit, sed aspersit & inferos, adeo ut in nomine *Jesu* omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. Habes ergo (t) unum ex his omnibus appellationibus JESUM: nec omninò aut vocari posset aut esse *Salvator*, si fortè quidpiam horum defuisset. Hæc etiam sex nomina (u) possunt ei congruè assignari in opere nostræ salutis. Nam primò dicitur *Admirabilis* in conversione nostræ voluntatis, quæ mutatio est solius dex-

e terræ

y *Ser. 7. sup. Psal. 90. num 1.* z *Ser. 6. de Adven. Dom. nu. 6.* a *Ser. 60. diver. num. 1.* b *Ser. 15. in Cant. nu. 8.* c *Ser. 7. sup. missus num. 11.* d *Tract. de exhort. ad milites templi cap. 11. n. 21.* e *Ser. 6. in Cant. nu. 3.* f *Tract. de exhort ad milit. templi cap. 11. num. 21.* g *Ser. 1. de S. Andr. num. 6.* h *Tract. de exhort. ad milit. templi cap. 11. num. 21.*

i *Ibidem nu. 22.* k *Ser. 13. diu. nu. 1.* l *Ser. 22. in Cant. nu. 7.* m *Ser. 1. in olt. Cana num. 2.* n *Ser. 1. in Circumcis. Dom. nu. 2.* o *Ser. 2. in Circumcis. nu. 3.* p *Ser. 16. in Cant. nu. 4.* q *Ser. 2. in Circumcis. Dom. num. 3.* r *Ibidem num. 4.* s *Ser. 15. in Cant. num. 4.* t *Ser 2. in Circumcis. Dom. num. 5.* u *Serm. 53. divers. num. 1.*

terræ Excelsi. *Secundò* dicitur *Consiliarius* in revelatione suæ voluntatis, quando revelat quid sequendum sit jam conuersis. *Tertiò* in remissione peccatorum dicitur *Deus*, cujus tantùm est peccata dimittere. *Quartò* (x) dicitur *Fortis*. Cùm enim nos in tribulatione protegit, cùm ipsas aëreas potestates arcet à nobis ac repellit, quid aliud in hoc opere dici potest nisi fortis? *Quintò*, quoniam ipsa vita nostra in Christo agenda est non intuitu temporalium, sed spe futurorum bonorum, ideò dicitur *Pater futuri sæculi*: Pater scilicet in regeneratione corporum nostrorum. *Sextò*, quia verò omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, ideò, ut discernat immutationem ab iniquorum resurrectione, dicitur *Princeps pacis*. Qua obtenta, tota perfectio implebitur, nec jam vltra aliud quidpiam appetendum relinquetur, Gratias ei (y) qui manifestavit hominibus nomen Patris, fructum salutis in ejus inuocatione constituens, sicut scriptum est: *Quicunque inuocaverit nomen Domini, saluus erit*. O Nomen præclarum (z) & prælectum & præexcelsum, & superexaltatum in sæcula! Hoc Nomen non solùm Iudæus, sed quicunque inuocaverit, saluus erit; intantùm usquequaquè effusum est. Hoc Nomen donavit Pater Filio suo, Domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

XXVIII. *Gratias agimus* a Spei nostræ.

NON enim (b) dedignatur esse Spes miserorum miserator & misericors Dominus: non seipsum liberatorem & protectorem in se sperantibus exhibere recusat. *Quoniam in me speravit* (inquit) *liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. Cum timore spes habet meritum, [c] cum metu fructuosè speratur. Est autem is ipse timor firmissima quædam & efficax materia spei, si quis prudenter aduertat. Siquidem maximum quoddam Dei donum est timor iste, & ex perceptione præsentium firma est expectatio futurorum. Postremò beneplacitum est Domino super timentes eum: est utique vita in voluntate ejus, & in beneplacito ejus salus æterna. Meritò quidem *beneplacitum est Deo super timentes eum*, [d] *& in eis qui sperant super misericordia ejus*: cùm sapientiæ timor initium sit, spes profectus. Nam consummationem sibi charitas vendicat. Sunt tamen nonnulli, [e] qui sperant quidem in Domino, sed frustra: quia sic de misericordia ejus sibiipsis blandiuntur, ut à peccatis suis non emendentur. Vana est omninò spes ista, & hæc confundit, eò quòd charitas desit. Contra hos Propheta inquit: *Maledictus qui peccat in spe*. Frustra siquidem sperat, qui contumptu suo gratiam à se repellit, & spem suam prorsùs evacuat. Porrò qui malè agere non cessat, [f] in vanum misericordiam Dei expectat: quam rectè expectaret, si à malo recederet.

Duæ sunt autem (g) miserationes Domini: *gratia promerendi*, qua videlicet munus conuersationis indulget: & *spes promerendi*, qua donat homini peccatori de sua toties experta bonitate usque ad cælestia speranda præsumere. Hic homo (h) non immeritò dicere potest: *Deus meus sperabo in eum*. Sperabo in eum, nec desperabo, nec frustra sperabo: quia maledictus qui peccat in spe, & nihilominùs qui peccat in desperatione: sed nec esse volo de his qui non sperant in Domino. *Sperabo*, inquit, *in eum*. Sed jam dic nobis quo fructu, qua mercede, quo lucro? *Quoniam in me speravit*, (i) *liberabo eum*. Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non deesse. Hoc enim hominis meritum est, si totam spem ponat in eo, qui totum hominem saluum facit. *In te speraverunt patres nostri, speraverunt & liberasti eos: ad te clamaverunt, & salui facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi*. *Quis poterit* (k) *saluus esse?* dicunt discipuli Salvatori. Et ille: *Apud homines hoc impossibile est, sed non apud Deum*. Hæc est tota fiducia nostra, hæc vnica consolatio nostra, hæc tota ratio spei nostræ. Quis speravit in eo, (l) & confusus est? Faciliùs est cælum & terram transire, quàm verbum ejus evacuari. Auditam fac mihi manè misericordiam tuam, (m) quia in te speravi Domine. Sola nimirùm spes apud te miserationis obtinet locum: nec oleum misericordiæ, nisi in vase fiduciæ ponis. Ideò quidquid agendum sit, (n) quidquid tolerandum, tu es Domine Spes mea. Hæc vna mihi omnium promissionum est causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei & æstus, iejunare bis in Sabbatho dicat, postremò non esse sicut cæteros hominum glorietur: mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Sanè nihil omnipotentiam Dei clariorem reddit, (o) quàm quòd omnipotentes facit omnes qui in se sperant. Quantæ fiduciæ vox: *Omnia possum in eo qui me confortat?* Denique omnia possibilia sunt credenti. An non omnipotens, cui omnia possibilia sunt? Sperent in alijs alij, [p] fortè hic in scientia literarum, hic in astutia sæculi, ille in nobilitate, ille in dignitate, ille in alia qualibet vanitate confidat: ego propter te omnia detrimenta feci, & vt stercora arbitror, quoniam tu es Domine Iesv Spes mea. Speret qui vult in incerto divitiarum: ego verò ne ipsa quidem nisi abs te victui necessaria spero, nimirùm verbo tuo confidens in quo abieci omnia. Tu enim dixisti: *Quærite primùm regnū Dei & iustitiam ejus, & omnia adijcientur vobis*. De victu vtique Iesvs dixit [q] & vestitu. Vnde & alibi dixerat sollicitos nos esse non debere. Nam & hæc ipsa Pater noster cælestis benignissima pietate ministrat, ob duplicem scilicet causam. *Primò*, ne vel omninò crederemus offensum esse, si ista negaret, & sic desperaremus. *Secundò*, ne vel illorum nimia sollicitudo spiritualis exercitii fieret detrimentum. Hoc autem sapere, (r) ex fide vivere est: nec alius ex sententia dicere potest: *Quoniam tu es Domi-*

x *Ibidem num.2.* y *Ser.15. super Psal.90. num.6.* z *Ser. 166. in Cant. num.14.* a *Serm. 14. super Psal.90. num.1.* b *Ser.15. super Psal.90. num.3.* c *Ibidem num.4. & 5.* d *Ser.6. in Cant. num.5.* e *Serm. 1. super Psal. 90. num. 3.* f *Lib. de modo bene vivendi cap.2 num.2.*

g *Ser.2. in Dom.6. post Pent. num.3.* h *Ser.2. super Psal.90. num.3.* i *Ser.15. super Psal.90. num.5.* k *Ser.5. in Dedicat. Eccles. num.6.* l *Ser.9. super Psal.90. num.6.* m *Serm.3. in Annunc. B. M. num.2.* n *Serm.9. super Psal. 90. num. 5.* o *Serm.85. in Cant. num.5.* p *Serm.9. super Psal 90. num.5.* q *Serm.5. super Psal.90. num.2.* r *Serm.9. super Psal.90. num.6.*

Domine spes mea, nisi cui intùs sit persuasum à spiritu, ut (quemadmodùm monet Propheta) iactet cogitatum suum in Domino, sciens quòd enutriendus sit ab eo, juxta illud quoque Petri Apostoli: *Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis*. Quis enim speravit in eo [s] & confusus est? Sperate in eo omnis congregatio populi. Quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester vtique spes vestra est: & quantumcunque illa processerit obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit & non titubet. Denique [t] si insurgant adversùm me prælia, si sæviat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro adversùm spiritum concupiscat: in te ego Domine sperabo. Quandò in se speranti desit illa Majestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non derelinquit sperantes in se. *Adiuvabit eos Dominus*, (ait Propheta) *& eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos*. Quare? quibus meritis? *Quia speraverunt in eo*. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirùm hæc est justitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. *De quacunque tribulatione* (inquit Dominus) *clamaverint ad me, exaudiam eos*. Dulcis lex, [u] quæ meritum exauditionis in clamore constituit postulationis. Meritò non exauditur qui clamare dissimulat, aut omninò non postulans, aut tepidè postulans & remissè. Siquidem in Dei auribus desiderium vehemens est clamor magnus: è regione autem remissa intentio est vox submissa. Porrò [x] si mihi præmia promittuntur, per te Domine obtinenda sperabo. Tria autem considero, [y] in quibus tota spes mea consistit: *charitatem* adoptionis, *veritatem* promissionis, *potestatem* redditionis. Murmuret jam quantùm voluerit insipiens cogitatio mea, dicens: Quis enim es tu, aut quanta est illa gloria, quibusuè meritis hanc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondeo: Scio cui credidi, & certus sum, quia in charitate nimia adoptavit me, quia verax in promissione, quia potens in exhibitione: licet enim ei facere quod voluerit. Magna quidem sunt hæc, [z] sed tu magne Domine promisisti. Ex tua promissione speramus, inde audemus dicere: *Si corde clamamus pio, certè debes ex promisso*. Amen.

XXIX. *Gratias agimus*

a SPONSO ECCLESIÆ.

IPse est Christus, [b] qui operabatur salutem nostram in medio terræ, in vtero videlicet Virginis Mariæ. In eo enim salus mundi [c] initiata est: ibi decorem indutus est Dei Filius, ac prælectæ sponsæ suæ Ecclesiæ formosus in stola candida occurrit, desideratum diu osculum prælegit, ac prædestinatas à sæculo nuptias Virgo cum virgine prælibavit. Ibi inquam [d] occurrit Sponsus festiuus & hilaris; tenensquè manum dexteram sponsæ suæ Ecclesiæ, & in voluntate sua deducens eam, & cum gloria suscipiens eam, introduxit in civitatem regni sui, & in cubiculum genitricis suæ. Et in lectulo charitatis suæ eam collocans, & gratiæ suæ ornamentis eam condecorans, lævamquè suam sub capite ejus ponens, & dexterâ suâ eam amplexans, inquit: *Desponsaui te* [e] *mihi in fide, desponsavi te mihi in iudicio & iustitia, desponsaui te mihi in misericordia & miserationibus*. Nec tu me elegisti, sed ego elegi te: nec ut te eligerem, tua inueni merita, sed præveni. Verè ipsa est, [f] quam præscivit & prædestinavit ante sæcula Deus, præparavitquè dilecto Filio suo delicias sempiternas in sæculis æternis: vt sit sancta & immaculata in conspectu ejus, germinans sicut lilium, & florens in æternum ante Dominum Patrem Domini mei IESV Christi Sponsi Ecclesiæ. Ipsa est dilecta illa, (g) cujus concupivit decorem, cujus formam induit, cui se mirabili dignatione castis atque individuis deuinxit amplexibus, ita vt essent duo in carne vna, vnum in vno spiritu quandoque futuri. Ecclesia inquam est, (h) quę secum habet consilium & Spiritum Sponsi & Dei sui: cui Dilectus inter vbera commoratur, ipsam cordis sui sedem principaliter possidens & conseruans. Nimirùm ipsa est quæ vulneravit cor ejus, & in ipsam abyssum secretorum Dei oculum contemplationis immersit, vt & illi in suo, & sibi in ejus corde perennem faciat mansionem. Ideo sponsa locuta est, (i) & dixit Sponsum intendere sibi: *Dilectus meus mihi intendit, & ego illi*. Quæ est ista sponsa, & quis est Sponsus? Hic est Deus noster, & illa (si audeo dicere) nos sumus cum reliqua quidem multitudine captivorum, quos ipse novit. Porrò (k) omnes nos ad spirituales nuptias vocati sumus, in quibus vtique Sponsus est Christus Dominus: vnde canimus in Psalmo, *Et ipse tanquam Sponsus procedens de thalamo suo*. Sponsa verò nos ipsi sumus: si non vobis videtur incredibile, & omnes simul vna Sponsa, & Animæ singulorum quasi singulæ Sponsæ sunt. Nec sunt inuenta æquè dulcia nomina, (l) quibus Verbi Animæquè dulces adinuicem exprimerentur affectus, quemadmodùm Sponsus & Sponsa: quippè quibus omnia communia sunt, nil proprium, nil à se divisum habentibus: Vna vtriusque hæreditas est, vna domus vna mensa, vnus thorus, vna etiam caro. Sed (m) quandò hoc sentire poterit fragilitas nostra de Deo suo, quòd eo affectu se diligat, quo diligitur Sponsa à Sponso? Multùm enim hæc Sponsa Sponso suo est inferior genere, inferior specie, inferior dignitate. Attamen propter Æthiopissam istam de longinquo Filius æterni Regis aduenit, & vt sibi desponsaret illam, etiam mori pro ea non timuit. Moyses quidem Æthiopissam duxit vxorem, sed non potuit Æthiopissę mutare colorem. Christus verò quam adamavit ignobilem adhuc & fœdam, gloriosam sibi exhibuit Ecclesiam, non habentem maculam neque rugam. O admirande Sponse Iesu (n) cum quonam tibi inest tam familiare consortium? An non Eccle-

e 2 sia

s Ser. 15. sup. Psal. 90. num. 5. t Ser. 9. super Psal. 90. num. 5. & 6. u Ser. 16. super Psal. 90. nu. 1. x Ser. 9. super Psal. num. 5. y Serm. 3. in Dom. 6. post Pent. num. 7. z Serm. 16. super Psal. 90. num. 4. a Ser. 67. in Cant. nu. 12. b Ser. 2. in die Pent. num. 4. c Serm. 3. de Virg. Deip. num. 5. d Parabola de Christ. & Eccl. nu. 2.

e Serm. 67. in Cant. num. 11. f Serm. 78. in Cant. num. 8. g Epist. 126. num. 6. h Serm. 3. in Vig. Nativit. Dom. num. 1. i Ser. 68. in Cant. num. 1. k Ser. 2. in Dom. 1. post Oct. Epiph. nu. 2. l Ser. 7. in Cant. num. 2. m Ser. 2. in Dom. 1. post oct. Epiph. num. 2. n Serm. 64. in Cant. num. 10.

sia de gentibus, de mortalibus & peccatoribus collecta est? Illam scimus quæ sit. Sed tu quis es, Æthiopissæ hujus tam devotus & tam ambitiosus amator? Sanè non alter Moyses, sed plusquàm Moyses. Nam tu ille es speciosus formâ præ filiis hominum. Parum dixi, candor es vitæ æternæ, splendor & figura substantiæ Dei. O verè amandum, (o) & totis medullis cordis amplectendum Sponsum! Quid jam cunctetur Ecclesia totam se tota devotione committere tam fido redditori, tam pio indultori, tam iusto propugnatori? Sponsus noster Christus est, (p) ad cujus vocem qui amicus est stat, & audit, & gaudio gaudet propter vocem Sponsi. Huic nos despondit Paulus Apostolus, qui ait: *Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo*. Virgo Christus est, & Virginis Filius, & virginem coniugem vult habere. Ex hoc audet anima (q) cogitare de nuptiis. Quidni audeat eò se nubilem, quò similem cernens? Non terret celsitudo quam sociat similitudo, amor conciliat, professio maritat. Professionis forma hæc est: *Iuravi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ*. Hanc secuti Apostoli aiebant: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Ergo quam videris animam relictis omnibus Verbo (*Christo*) votis omnibus adhærere, Verbo vivere, Verbo se gerere, & quæ possit dicere, *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum*: puta coniugem, Verboque maritatam. Sed vnde tibi ô humana anima, [r] tam inæstimabilis gloria vt ejus Sponsa merearis esse, in quem desiderant Angeli ipsi prospicere? Vnde tibi hoc, vt ipse sit Sponsus tuus, cujus pulchritudinem Sol & Luna mirantur, ad cujus nutum vniuersa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi, vt sis socia mensæ, socia regni, socia denique thalami, vt introducat te Rex in cubiculum suum? Moyses quidem Æthiopissam duxit, (s) sed in ea pellis nigredinem non mutavit. Te verò Filius Dei Christus IESUS reperiens multiplici peccatorum turpitudine denigratam, lavit lachrymis suis, & baptismo suo tandem cruoris vndâ te lavit, & te sibi exhibuit gloriosam. Hinc vide jam [t] quid de Deo tuo sentias: vide quantùm de Deo præsumas. Vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus & amplectendus sit, qui tanti te æstimavit, imò qui tanti te fecit: de latere enim suo te reformavit, quando propter te obdormivit in cruce, & somnum mortis excepit. Memento sanè (u) hunc esse Ioannem qui vidit, & testimonium perhibuit, exijsse de latere Domini dormientis in cruce Sanguinem simul & aquam: quo videlicet dormienti novo Adæ nova de latere suo proferretur pariter & redimeretur Ecclesia. Gratulare Sponsa, (x) gaude incomparabiliter, quia præsidentem habes & rectorem Sponsum etiam in præsentis exilij militia. Pignus habes, arrham tenes, quibus feliciter Sponso vniaris in patria cælesti. Gloriosa & amabilis Sponsa, in terra Sponsum habes in Sacramento, in cælis habitura es sine velamento. Et hîc & ibi veritas: sed hîc palliata, ibi manifesta. Hîc vtique Sponsum habet Ecclesia suò ordine, nondum puritatis Majestate vel æternitatis securitate. Hîc revera quasi dulce præludium fit, & iucunda desponsatio: ibi nuptiale conuivium, & beata fiet coniunctio, cùm de fide ad speciem, de calore panum ad æternalis conuivij calorem transibimus. Consummatio erit illa, (y) cùm tradiderit Christus regnum Deo & Patri: & erunt duo non jam in carne vna, sed in spiritu vno. Etenim si adhærens carni Verbum, factum est caro: multò magis qui adhæserit Deo, vnus spiritus erit cum eo. Gratias agimus tibi Domine IESU, (z) qui nos charissimæ Ecclesiæ tuæ aggregare dignatus es, non solùm vt fideles essemus; sed vt etiam tibi vice Sponsæ in amplexus iucundos, castos, æternosquè copularemur, revelata & ipsi facie speculantes gloriam tuam, quæ tibi communis pariter est cum Patre & Spiritu Sancto in sæcula sæculorum. Amen.

XXX. *Gratias agimus*

a VITÆ NOSTRÆ.

DE hac enim Vita dictum esse credimus, (b) de qua Joannis Evangelium loquitur: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me*. Quidni vivat, qui Vitam manducat? *Ego sum*, inquit Dominus, *Vita*. Ac si diceret: (c) Ego sum Vita, quam do. *Hæc est enim*, ait, *vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti IESVM Christum*. Denique hæc est Vita, [d] de qua dicit Paulus: *Mihi vivere Christus est*: Et, *Vivit in me Christus*. De hac Vita etiam Moyses in Deuteronomio locutus est ad populum Israel: *Et erit Vita tua pendens ante oculos tuos, & non credes Vitæ tuæ*. Christus vtique [e] est Vita secundùm quod est Homo: Vita, in qua est permanendum: Vita sine morte: Vita in præmio, Vita interminabilis, Vita delectabilis & gloriosa, Vita felix & amæna: Vita in resurrectionis gaudio, Vita, in qua revivíscit mortuus: Vita sine fine mansura, Vita æternæ beatitudinis. Venit & occubuit, vt vitam habeamus, (f) & abundantiùs habeamus, IESVS Christus Dominus noster. Cùm enim (g) gemina morte secundùm vtramque naturam homo damnatus esset, altera quidem spirituali & voluntaria, altera corporali & necessaria: vtrique Deus Homo vna sua corporali ac voluntaria morte benignè & potenter occurrit, illaquè vna sua morte nostram vtramquè damnavit mortem. Impegit in Vitam mors, (h) & inclusit in se Vita mortem, & absorpta est mors à Vita: humum sibi devorans inde teneri cæpit, vnde visa est tenuisse. Sed vnde rursùm confidimus; (i) quòd mortem abstulit? Hinc planè, quòd eam ipse qui non meruit pertulit. Qua enim ratione iterùm exigeretur à nobis, quod pro nobis ille jam soluit? Qui peccati meritum tulit, suam nobis donando iustitiam: ipse mortis debitum soluit, & reddit vitam. Sic namque mortua morte

o Ser. 70. in Cant. n. 4. p Ser. de X. Virginibus n. 1. to. 6. pag. 777. q Ser. 85. in Cant. nu. 12. r Ser. 2. in Dom. 1. post oct. Epiph. num. 3. s Lib. 3. de amore Dei cap. 24. n. 85. t Ser. 2. in Dom. 1. post oct. Epiph. num. 3. u Ser. 1. in oct. Paschæ num. 5. x Ser. de excellen. Sacramen. num. 7.

y Ser. 2. in Nativit. Dom. num. 6. z Serm. 12. in Cant. num. 11. a Serm. 121. diver. num. 7. b Serm. 1. super Sal. Reg. num. 4. c Tract. de grad. humil. cap. 1. nu. 1. d Ser. 1. super Sal. Reg. num. 4. e Ser. 7. in vit. Cana num. 44. f Tract. de vit. & mor. Cleric cap. 22. num. 71. g Tract. de exhort. ad milites templi cap. 11. num. 20. h Serm. de S. Malach. Episc. num. 4. i Tract. de exhort. ad milit. templi cap. 11. num. 22.

morte revertitur vita, quemadmodùm ablato peccato redit iustitia. Mors itaque Christi, (k) mors est meæ mortis, quia ille mortuus est, ut ego viverem: quo pacto enim jam non vivat, pro quo moritur Vita? Vitam quidem se esse ipse perhibet in Evangelio: *Ego sum*, inquiens, *Vita*. Vita vtique beata [l] & semper beata, quæ nec principium habuit, nec habebit finem. Vnde Apostolus ait: (m) *Habetis nunc quidem fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam*. Bonus finis vita æterna, bonus finis qui finem non habet. Et sanè cujus finis bonus est, ipsum quoque bonum est. Amplectamur interim sanctificationem, quoniam bona est: quoniam finis ejus vita erit sine fine. Sanctimoniam sectemur & pacem, sine qua nemo videbit Deum. Habeamus hodie (n) fructum nostrum in sanctificationem, quia crastina die finem habituri sumus vitam æternam. Videbimus enim majestatem Dei, quod utique vita æterna est, sicut Veritas ait: *Hæc est Vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti IESVM Christum*. In hoc profectò (o) erit vita æterna & perfecta, vt cognoscamus Patrem & Filium cum Sancto Spiritu, & videamus Deum sicuti est: id est, non modò sicut inest nobis videlicet & cæteris creaturis, sed sicut est in semetipso. Hæc autem cognitio erit summa beatitudinis, tritici medulla, adeps frumenti, quo nimirùm civitas sancta Jerusalem satiatur. Quis non illic cupiat pasci, (p) & propter pacem, & propter adipem, & propter satietatem? Nihil ibi formidatur, nihil fastiditur, nihil deficit. Tota habitatio *Paradisus*, dulce pabulum *Verbum*, opulentia multa nimis Æternitas. Quòd si in æternum (q) extenditur videndi copia pariter & voluntas: quomodò non plena est felicitas? Nil quippè aut deest jam semper videntibus, aut superest volentibus. At talis visio non est vitæ præsentis, sed in novissimis diebus reseruatur his duntaxat qui dicere possunt: *Scimus quia cùm apparuerit, similes ei erimus: quia videbimus eum sicuti est*. Interim ego per fidem recolo Deum Creatorem, (r) adoro Redemptorem, expecto Salvatorem: credo videre eum in omnibus creaturis, habere eum in meipso, & quod his ineffabiliter iucundius atque beatius est, cognoscere eum in seipso. Patrem namque & Filium cum Sancto Spiritu cognoscere, vita est æterna, beatitudo perfecta, summa voluptas. Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quanta claritas, quanta suavitas, & quanta iucunditas maneat nos in illa visione, quando Deum facie ad faciem videbimus. O beata visio (s) videre Deum in seipso, videre in nobis, & nos in eo feselici iucunditate, & iucunda felicitate! Quidquid desiderabimus, totum habebimus, nihil amplius desiderantes: & quidquid videbimus, amabimus, ipso amore beati: beati utique dulcedine amoris, & suavitate contemplationis. Hæc erit summa illius contemplationis, hæc erit summa illius felicitatis: quoniam intelligetur in suo puro Esse sincera divinitas, comprehendetur in ea incomprehensibilis Trinitas. Veniat quod perfectum est, (t) & evacuetur quod ex parte est. *Habetis* (ait Apostolus) *fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam*. Vita vtique æterna est fons indeficiens, qui universam irrigat superficiem paradisi cælestis. Quis verò est fons vitæ, nisi Christus Dominus? *Cùm Christus* (inquit Apostolus) *apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis in gloria*. O quàm gloriosum est regnum illud, [u] in quo reges congregati sunt, convenerunt in unum, ad laudandum scilicet & glorificandum eum, qui super omnes est Rex regum, & Dominus dominantium: de cujus splendidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut Sol in regno Patris eorum. Illuc festinare debemus, [x] vbi semper vivamus, & ubi mori ampliùs non timeamus. Si sic amamus istam labilem & caducam vitam, ubi cum tanto labore vivimus: multò magis amare debemus vitam æternam, ubi nullum laborem sustinebimus, ubi summa semper iucunditas est, summa felicitas, felix libertas, & felix beatitudo: vbi similes erunt homines Angelis Dei, & fulgebunt iusti sunt Sol in regno Patris eorum. Qualis putas tunc erit splendor animarum, quando Solis splendorem habebit lux corporum? Proinde pro obtinenda vita æterna [y] totâ pietate & toto nobis orandum est desiderio, ubi nimirùm corporis & animæ plena & perfecta erit beatitudo. Sit autem oratio ista, quæ fit pro obtinenda vita æterna, in omni humilitate, præsumens de sola (ut dignum est) miseratione divina. Denique orandum est, [z] ut ipse nos sublevet, ipse nos trahat & pertrahat usque ad conspectum gloriæ magni Dei, qui est benedictus in sæcula. Amen.

XXXI. *Gratias agimus*

a VITI VERÆ.

DOminus IESVS Christus est Vitis vera, [b] cujus folia sunt in medicinam, fructus verò in vitam æternam. Ipse enim dicit de se: *Ego sum vitis vera*. Videamus quasdam proprietatis vitis terrestris, [c] in quibus etiam illius supercælestis Vitis proprietates nominare possimus.

I. Plantari solet vitis in terra, non seminari, translata de sua vite: quod ad conceptionem Christi mihi videtur pertinere. Vitis enim primò nata est de vite, est Deus genitus de Deo, Filius de Patre, coæternus & consubstantialis ei, de quo genitus est. Natus est Christus [d] nonmodò ante hæc nostra tempora, sed ante tempora universa. Verùm illa quidem nativitas posuit tenebras latibulum suum, imò verò lucem magis habitat inaccessibilem: latet in corde Patris, in monte umbroso & condenso. Ut autem majorem faceret fructus, [e] plantatus est in terra: idest, in Virgine Maria conceptus est, factus quod non erat, manens quod erat. Hæc est terra, de qua scri-

k *Ibid. n. 36.* l *Ser. 7. in ult. cœna num. 45.* m *Ser. 17. sup. Psal. 90. num. 1.* n *Serm. 5. in Vigil. Nat. Dom. num. 6.* o *Serm. 4. de omn. Sanct. num. 4.* p *Serm. 33. in Can. num. 2.* q *Serm. 31. in Cant. num. 1.* r *Tract. de cognit. hum. condit. cap. 1. num. 3.* s *Ibidem cap. 4. num. 13.*

t *Serm. 2. de Virg. Deip. num. 3.* u *Ser. 4. super missus num. 2.* x *Tract. de cognit. hum. condit. cap. 14. num. 37.* y *Serm. 5. in Quadrag. num. 8. & 9.* z *Ser. 3. in Dom. 6. post Pent. n. 7.* a *Serm. 10. in ult. cœna num. 18.* b *Proem. tract. de vite myst.* c *Ibidem cap. 1. num. 1.* d *Serm. 6. in Vigil. Nat. Dom. num. 3.* e *Tract. de vite myst. cap. 1. num. 1.*

scriptum est: *Terram non operabatur quisquam, sed irrigabatur à fonte ascendente de paradiso*. Terra quippè hæc non accepit operationem humanam, ut conciperetur in ea Filius Dei, sed aquâ Spiritus Sancti irrigata fuit. Rursùs de hac terra scriptum est: *Aperiatur terra & germinet Salvatorem*. Aperta quippè fuit per fidem, credens & obediens Angelo: germinavitquè Vitem salutarem, Salvatorem nostrum, æternæ vitæ præmia largientem. Denique (f) redemptio nostra plantata est in terra benedicta, in Virgine virginum Maria. Ibi enim confœderata sunt terrenis cælestia, (g) & obviaverunt sibi in osculo pacis, quando in unam eandemquè personam concurrerunt divinitas & humanitas: factumquè est novum illud super terram, ut esset Deus Homo, & Homo Deus.

II. (h) Vite nostra in lucem edita, quædam proprietates culturæ vitis attinentes adhibitæ sunt. Solet vitis fructifera præcidi, quod & corporaliter accipi potest. Circumcisus enim fuit IESVS, non quòd hac circumcisione egeret, quæ in antiquis Patribus delebat originale peccatum, sicus baptismus in nobis: sed ne legem quam ipse tulerat, soluere videretur. Possumus & alio modo (i) accipere præcisionem Vitis nostræ, ut discamus omnia esse ab eo præcisa, quibus caruit in hac vita, cùm ea tamen habere potuisset. Et accipiamus hanc præcisionem à verbo Apostoli dicentis: *Qui cùm in formà Dei esset, exinanivit semetipsum servi formam accipiens*. Ipsa enim exinanitio, quædam præcisio est. Sicut enim minuitur vitis, quando præciditur: ita vera Vitis Christus incarnatione minoratus ab Angelis, imò & infra omnes homines humiliatus fuit. Amputata fuit in eo gloria, cultro ignominiæ: potentia, cultro abiectionis: voluptas, cultro doloris: divitiæ, cultro paupertatis. Postremò autem (k) cultro timoris amputati sunt ab ipso omnes amici & proximi, ita ut non esset qui consolaretur eum ex omnibus charis ejus. Torcular enim calcavit solus, & de gentibus non erat vir cum eo: & cùm sustineret cor ejus improperium & miseriam, expectavit qui simul contristaretur, & non fuit; & qui consolaretur, etiam non inuenit. Nec vir nec mulier relictus est cum eo, præter illam quæ sola benedicta est in mulieribus, quæ sola per illud triste Sabbathum stetit in fide, & saluata fuit Ecclesia in ipsa sola. Verè & singulariter benedictus erat palmes, qui à sua Vite nullo potuit timore præcidi.

III. Confoditur (l) Vitis nostra. Fossio hæc insidiantium fraus intelligitur. Quasi enim foveam fodit, qui dolo machinatur aliquem decipere. Vnde Dominus conquerens dicit: *Foderunt ante faciem meam foveam*. Videamus foveam, qua beatam Vitem nostram circumfoderunt illi pessimi agricolæ, non ut facerent eam germinare, sed magis arescere. *Adducunt* (inquit Evangelium) *Domino IESV mulierem adulteram, dicentes quòd Moyses in lege præcepit huiusmodi lapidare: Tu autem quid dicis?* Dixerunt enim apud se: Si secundùm legem dixerit mulierem lapidandam, foveam incidet crudelitatis. Si verò dixerit absoluendam, foveam præuaricationis non euadet & iure condemnabitur ipse vt legis transgressor. Aiunt vtique de peccatrice peccatores, (m) de adultera Pharisæi: *In lege Moyses mandavit huiusmodi lapidare*: sed ad duritiam cordis vestri ille locutus est. *IESVS autem inclinauit se*. Inclinans se & ad misericordiam flexus *digito scribebat in terra*. Ait enim: (n) *Qui sine peccato est vestrùm, primus in eam lapidem mittat*. Quasi dicat: Legi meæ non contradico, pietatem meam non desero. Ista quidem mulier meruit lapidari, sed non lapidabitur, quia qui lapidem iustè possit in eam mittere non habetur. Sic ergo transiliuit hanc foueam noster IESVS, ipsosquè fossores deiecit in illam. Porrò inquiunt: (o) *Licet censum dare Cæsari, an non?* Dixerunt enim apud se: Si dixerit, *Licet*, tenebitur reus tanquam libertatis nostræ destructor. Si dixerit, *Non licet*, reus erit læsæ majestatis. Sed quid ait Sapientia Christus? Liberati non derogo, majestatem non offendo, foueas vestras non incido. *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo*. Longum esset nimis omnes foueas, quas veræ Viti nostræ maligni isti foderunt, edissere: quia omnia illius & verba & facta calumniari nitebantur. Sed cùm viderent (p) circumfossiones nil nocere Viti nostræ, magis autem seipsos dum fodiunt in ipsas incidisse: ipsam Vitem circumfodere & porfodere laborabant, vt sic saltem ad modum aliarum arborum æternam incurreret ariditatem. Foderunt ergo & perfoderunt non solùm manus, sed & pedes, latus quoque & sanctissimi Cordis intima furoris lanceâ pertoraverunt.

IV. Ligatur vitis, (q) ne si iaceat in terra, aut minuantur aut corrumpantur fructus ejus. Quis vincula nostræ Vitis IESV non videat? *Primum* vinculum fuit obedientia. Obedivit enim Patri usque ad mortem, mortem autem crucis. Obedivit Matri & Ioseph secundum illud: *Venit Nazareth cum eis, & erat subditus illis*. Obedivit etiam in terrenis, iudicibus soluens didrachum. *Secundum* vinculum fuit vterus Virginis de qua canimus: *Quia quem cæli capere non poterant, tuo sancto gremio contulisti*. *Tertium* vinculum in præsepio fuit secundùm illud: *Vagit infans inter arcta conditus præsepia: membra pannis inuoluta Virgo Mater alligat; & manus pedesquè & crura strictâ cingit fasciâ*. *Quartum* vinculum fuit funis ille, quo ligabatur cùm caperetur. Ita enim legimus: *Tunc*, videlicet cùm traditus esset, *iniecerunt manus in IESVM, & vinxerunt eum*. *Quintum* fuit vinculum, (r) quo ligatus fuit ad columnam cùm flagellaretur. Quanquam & ipsa flagella, quæ corpus ejus circumibant, non incongruè possumus vincula appellare. Videamus autem quàm benè huic ligationi conueniat, quòd vitis ad palum ligatur. Quid enim per palum quàm ipsa columna, cui Dominus IESVS alligatus accipitur? Sicut enim vitis palo, ita Christus statuæ alligatur. *Sextum* vinculum fuit corona illa spinea, (s) quæ cum magna amaritudine caput IESV amabile complectens, multorum aculeorum

f *Ibidem cap.46. num.177.* g *Serm.3. de Virg. Deip. num.3.* h *Tract. de vite myst. cap.2. num.2.* i *Ibidem num.3.* k *Ibidem num.4.* l *Ibidem cap.3 num.5.*

m *Serm.3 in Annunc. B.M. num.2.* n *Tract. de vite myst. cap.4. num.5.* o *Ibidem num.6.* p *Ibidem num.7.* q *Ibidem cap.4. num.12.* r *Ibidem num.13.* s *Ibidem num.14.*

rum in illo signa reliquerat, sanguineas utique guttas eliciens, & in faciem venerabilem transmittens, vix adhuc de sputis Judaicis exsiccatam. Crudele fuit vinculum hoc præter pœnas quas pertulit in ligno, honoris plurimum habens & decoris. *Septimum* vinculum ferreum erat illud, [t] quo ligatus fuit in cruce. Fuit hoc vinculum multò ferocius cæteris, quod non solùm manuum pedumquè sanctissimorum compagem diuisit, verumetiam illam purissimam Animam à mundissimo corporis hospitio separauit.

V. Visis ex parte eis, [u] quæ viti ad culturam exhibentur, nunc ad ipsam vitem animum conuertamus: ut per quasdam similitudines illius, nostram Vitem Iesvm crucifixum magis propriè & propiùs contemplemur. Totum corpus ipsius vitis terrestris aliis arboribus & arbustis deformius inuenitur, & quasi penitùs inutile videtur & abiectum, nec ipso aspectu amabile est, aut visui accommodatum. Quid hîc dicemus, nisi quòd corpus Vitis nostræ Domini Iesv significare deberet? Siquidem Isaias sic loquitur: [x] *Vidimus eum*, inquit, *& non erat ei species neque decor: & æstimabamus eum tanquam leprosum, & percussum à Deo & humiliatum.* Vidit vtique eum lividum plagis, saturatum opprobriis, afflictum supplicijs, lacessitum iniurijs. Vidit denique contemptibilem, vidit pendentem in cruce, vidit propter nos morientem, & ait: *Attritus est propter scelera nostra, cujus livore sanati sumus*. Nempè in humilitate iudicium ejus sublatum est, (y) cùm nec ad tantas blasphemias, nec ad falsissima quæ sibi obijciebantur etiam responderet. *Vidimus*, inquit, *eum, & non erat ei aspectus*: nec speciosum formâ præ filijs, sed opprobrium hominum, *& tanquam leprosum, novissimum virorum*, planè *virum dolorum, à Deo percussum & humiliatum, ita vt nulla esset ei species neque decor.* Nec aliquo modo dubitandum est, (z) quin infirmitatem & exterminationem corporis incomparabilem sustinuerit, qui etiam venerat crucem sustinere: & præ cæteris tantò magis fuerit confectus, quantò major in eo fuit compassionis affectus, qui non solùm facta, sed etiam cogitationes inspexit. Sed jam (a) ad illum vltimæ diei agonem veniamus, & causas deformati corporis nequibimus ignorare. Incipiat autem consideratio nostra, quomodo tentus, vinctus, tractus, trusus, cæsus, consputus, colaphis alapisquè percussus, spinis coronatus, arundine cæsum caput, flagellis acerrimis laceratus, propria cruce oneratus, primò portans eam, quæ ipsum postea fuit portatura. Talem inspiciamus Iesvm, Quis hîc decor speciei? Quis in corpore sic mactato formam pulchritudinis quærat? Candor vitæ æternæ [b] nigrescit in Carne, pro carne purganda. Speciosus formâ præ filijs hominum, pro filijs hominum illuminandis obscuratur in passione: turpat in cruce, pallet in morte, ex toto non est ei species neque decor, vt sibi speciosam atque decoram acquirat sponsam Ecclesiam sine macula, & sine ruga. Sciendum autem est, [c] quòd non de naturali, sed de accidentali deformitate corporis speciosi Domini Iesv dicimus, non accusantes in ipso defectum naturæ, sed passionis charitatem commendantes. Foris niger, (d) in cute niger, non intùs. Intùs Divinitatis candor, decor virtutum, splendor gloriæ, innocentiæ puritas. Sed tegit hæc despicabilior infirmitatis color, & quasi absconditus vultus ejus & despectus, dum tentatur per omnia pro similitudine absque peccato.

VI. Folia vitis [e] penè omnium arborum foliis præstantiora sunt. Quid autem in foliis, nisi veræ Vitis nostræ benignissimi Iesv verba commendantur? Præminet in foliis vitis terrestris: præminet in verbis Dominus Iesvs. Senserant hoc Judæorum ministri, qui missi vt aducerent Iesvm, reversi & culpati dixerunt: *Nunquam locutus fuit homo sic*. Non accusaverunt defectum trunci vitis, pulchritudinem foliorum videntes: imò per folia aliquid aliud quàm quod videbatur, in corpore debili latere senserunt. Senserat & sanctus Nicodemus ille, (f) qui venit ad Iesvm nocte, in splendore multo sapientiæ: de multis quippè instructus edoctusquè recessit. Senserat etiam Sanctus Petrus, [g] qui multis à Domino Iesv recedentibus, & interrogatis ab ipso duodecim Apostolis, *Numquid & vos vultis abire?* respondit: *Domine, quò ibimus? Verba vitæ æternæ habes*, & nos ad quem ibimus? absit. Ac si diceret: Folia pulcherrima habes, quæ nos ab omni æstu protegant. Da nobis ergo alium pulchriorem, id est meliorem te, & ibimus ad illum abs te. Quem quia dare non potes, qui omnia potes, ad quem ibimus relinquentes te? Non solùm mundus habet delectationem, (h) sed multò major est in verbis tuis. Vnde & Propheta ait: *Quàm dulcia faucibus eloquia tua super mel ori meo!* Ad quem igitur ibimus? Verba vitę æternæ habes Domine, & ea quę sunt super omnia quę mundus habere potest. Non solùm ipsa vita, sed & promissio vitæ æternæ, & expectatio iustorum lætitia est: & tanta lætitia, vt omne quod concupiscitur, ei non valeat comparari. Viderunt [i] virorem foliorum veræ Vitis Petrus & Joannes, & Matthæus, qui ad vnam vocantis vocem illi retia, iste teloneum reliquerunt. Sed quis virtutem verborum benigni Iesv enumerare sufficiat? Quæ virtus est verborum, quæ verbis illius non commendetur? Nulla profectò. *Beati qui audiunt verbum Dei*, (k) *& custodiunt illud*. Primùm quidem sonans in auribus animæ vox divina conturbat, terret, diiudicatquè: sed continuò si benè aduerterimus, viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. Denique & cibus noster est, & gladius, & medicina, & confirmatio, & requies: resurrectio quoque & consummatio nostra est.

VII. Et quia gratior [l] solet esse vmbra foliorum vitis, cùm ipsa elevata super quendam struem lignorum huc & illuc distenditur: ideò videamus si vera Vitis nostra (Dominus Iesvs) aliquando elevata fuerit & distenta, & si qua tunc ad nostram protectionem dulcium verborum folia emiserit, contemple-

t *Ibidem num.* 16. u *Ibidem cap.* 5. *nu.* 19. x *Ser.* 5. *de Verb. Esa num.* 4. y *Ser. in fer.* 4. *hebd. Sanct. nu.* 3. z *Tract. de Vite myst. cap.* 5. *num.* 21. a *Ibidem num.* 23. b *Ser.* 25. *in Cant. num.* 1. c *Tract. de Vite myst. cap.* 5. *num.* 27.

d *Ser.* 28. *in Cant. n.* 2. e *Tract. de Vite myst. cap.* 6. *num.* 28. f *Ser.* 22. *in Cant. nu.* 10. g *Tract. de Vite myst. cap.* 6. *num.* 28. h *Ser. de S. Bened. nu.* 11. i *Tract. de Vite myst. cap.* 6. *num.* 28. k *Ser.* 24. *diuer. num.* 2. l *Tract. de vite myst. cap.* 7. *nu.* 40.

templemur. Quòd elevata fuerit Vitis nostra, ipsa testatur de se dicens: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum*. Item: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis*. Exaltatio vtique serpentis (m) exaltationem crucifixi IESV figurabat. Elevatus ergo fuit IESVS, (n) quia exaltatus. Manifestum est autem quòd hæc exaltatio de Cruce dicta est. Porrò videamus quàm aptè lignorum strues, super quam tites solent elevari, Crucem designet. Cancellantur enim ligna, hoc est ex traverso componuntur, & sic super hæc vitis elevata distenditur conuenientiùs. Cancellantur ligna Crucis, elevatur Crux, in illam distenditur brachiis & toto corpore Vitis nostra bonus Jesus. Nunc occurrat spiritualiter [o] & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, scisso verberibus dorso, vellicatis genis, facie sputis illita, puncto vepribus capite, saucio latere, tenebratis palmis pedibusquè confossis: qui tanquam jugulatori suo alludens, seipsum non reluctans exposuit, & nudum corpus quasi incudem malleatorum ictibus patienter explicuit. Respice (p) in faciem Christi tui anima christiana. Ausculta auribus erectis, & in dolore tanto verbum quod proferat semel auditum pro preciosissimo reconde thesauro in cubiculo cordis tui. Ecce positus est hic in immiti lectulo mortis suæ, Crucem dico. Extrema Sponsi tui mandata conserva, si vis hęreditatem incoinquinatam & immarcescibilem obtinere. Nec multa sunt verba IESV quæ moriens locutus est, facilè seruabuntur à voluntaria Christi sponsa anima.

VIII. Septem sunt verba, (q) quæ quasi septem folia semper virentia Vitis nostra cùm in Crucem elevata fuit, emisit. Cithara tibi, ô anima christiana, factus est Sponsus IESVS, Cruce habente formam ligni, Corpore autem suo vicem supplente chordarum per ligni planiciem extensarum. Nam nisi ligno affigeretur expansus, nequaquam verborum sonum ederet tanquam citharizans quibus ampliùs delectareris. Vide ergo folia Vitis tuæ, & indelebiliter ea memoriæ commendare memento. *Primum* Vitis nostræ folium, (r) & prima citharæ nostræ chorda est primum verbum, quod cùm crucifixus esset Jesus dixit: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. O folium viride! O verbum summi Patris Verbo conveniens! Facit bonus Doctor quod jusserat. Orat non solùm pro persequentibus & calumniantibus, sed etiã pro occidentibus se. Reconde homo in thesauro cordis tui hoc folium, ut quotiescunque sæviunt inimici, memoriam abundantiæ suavitatis Jesu valeas eructare: hoc folium semper tanquam clypeum contra inimicorum insultus oppone. *Secundum* Vitis nostræ folium, [s] est secundum verbum Domini IESV Crucifixi, quod ait ad Latronem confitentem & Crucifixi consortium expetentem: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso*. Quanti viroris est hoc folium? Quàm subitò ex hoste factus est amicus, ex alieno familiaris, de extraneo proximus, de latrone Confessor! *Tertium* Vitis nostræ folium, (t) est tertium verbum, quod dixit Matri suæ & discipulo Joanni. *Mulier, ecce filius tuus: Ecce mater tua.* Ac si diceret: Tu me filio corporaliter privaris, unde tibi amicum præ cunctis dilectum in filium do, cujus præsentiâ interim dum absum consoleris. Tu verò me patre spoliaris, unde hanc Matrem mihi charissimam tibi matrem do. Conservate jura mutuæ charitatis adinvicem: tu istum filium, tu istam matrem habendo. *Quartum* vitis nostræ folium, (u) est quartum verbum Domini Jesu, qui testante Evangelista circa horam nonam exclamavit voce magna: *Eloi, Eloi, lamma sabacthani? Quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Quanti fuit doloris putas acerbissima hæc magnitudo, cùm hoc Dominus Jesus in Cruce toto corpore distensus clamabat? Sed cave, ne propter clamorem putes ad impatientiam dilapsum esse Dominum Jesum. Quid est autem hoc quod ait: *Ut quid dereliquisti me?* Nunquid Pater unicum suum Filium poterat derelinquere? Absit. Sed pro toto corpore suo, id est pro se & pro tota Ecclesia loquitur ista verba. *Quintum* Vitis nostræ folium, [x] est quintum verbum Domini Jesu quod dixit: *Sitio*. Licet varaciter possumus accipere quòd sitiverit, qui per totum corpus sacrati Sanguinis effusione siccatus ossa habuit sicut cremium arefacta: sed non satis credibile est ipsum de siti corporali dixisse ut potum peteret carnalem, qui in instanti se sciebat carnaliter moriturum. Sed potiùs desiderium ardentissimum salutis nostræ ipsum credimus sitivisse. *Sextum* Vitis nostræ folium, (y) est sextum verbum Domini Jesu, in quo nobis virtus perseuerantiæ commendatur. Ait enim Euangelista, quòd cùm accepisset dulcis Jesus amaritudinem aceti, dixit: *Consummatum est*. Consummatum quippè est, id est perfectum fuit testimonium Scripturæ, quæ dicit: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*. Et per hoc omnis Scriptura quæ de ipso erat, consummationem accepit. *Septimum* Vitis nostrę folium, (z) est septimum verbum Domini Jesu. Ait enim: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*. Quid est autem, quòd ille coæternus & consubstantialis Patri Filius Animam suam ita manifestè in manus Patris commendabat, cui non minùs commendata esset, si hoc non dixisset? Sanè vt erudiret nos qui terra sumus & cinis, ut spiritum nostrum discere mus Patris æterni manibus commendare, ne ab hujus mundi principe, cùm à corpore egressus fuerit, comprehendatur: cùm ipse qui peccato nil debebat, imò etiam qui tollere peccata aduenerat, spiritum suum purissimum à purissimo corpore egressurum, non utique necessitatis causâ, sed exempli gratiâ, Patris sui manibus commendauit. Quod & nos (a) sub spe gratiæ & misericordiæ poterimus facere, si sub umbra septem foliorum præmissorum latuerimus, & sonos chordarum citharæ nostræ auribus cordis audierimus: scilicet si oremus pro inimicis: si pænitenribus qui in nos peccauerunt, ex toto corde remiserimus: si proximis nostris mutuam rependeri-

mus

m *Ibidem cap.* 45. *n.* 175. n *Ibidem cap.* 7. *nu.* 40. o *Ser.* 2. *in cœna Dom. nu.* 7. p *Tract. vite myst. cap.* 7. *num.* 40. q *Ibidem cap.* 8. *num.* 41. r *Ibidem num.* 42. s *Ibidem cap.* 9. *num.* 44. t *Ibid. cap.* 10. *nu.* 46.

u *Ibidem cap.* 12. *nu.* 50. & 51. x *Ibidem cap.* 13. *nu.* 53. & 54. y *Ibidem cap.* 14. *nu.* 46. z *Ibidem cap.* 15. *num.* 59. a *Ibidem num.* 60.

mus charitatem: si in omnibus tribulationibus nostris speraverimus in eo, qui propter nos Homo factus est, ut unius nostræ naturæ esset nobiscum: si ardenti desiderio proximorum salutem desideraverimus: postremò si in bonis operibus ad consummationem vitæ præsentis perstiterimus. Inquantùm verò hæc egerimus, fiducialiter poterimus dicere æterno Patri cum suo Filio Unigenito Domino nostro Jesu Christo: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum*. Semper orantes dum viuimus, ut in his verbis, quibus ipse spiritum emisit, præstare dignetur nos etiam spiritum nostrum emittere, & suis efficaciter manibus commendare.

IX. Ad florum jucunditatem animum nostrum inclinemus,(b) imò verò eleuantes videamus, quomodo floruerit Vitis nostra. Floruit enim tantò uberiùs jucundiùsquè cæteris, quantò ipsa melior omnibus, cujus magnificentia eleuata est super cœlos, & sub cujus pedibus omnia sunt subiecta; quamuis nostra charitate deuinctus, ad tempus paulominùs ab Angelis fuerit diminutus. Nam propterea exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, & plantatus est in terra nostra, & corporis nostri deformitatem accepit. Fronduitquè & floruit, & fructus plurimos attulit: ut per hoc quòd nostræ humanitati unitus est, suæ Divinitati nos vniret. Sed quia sine flore non pervenitur ad fructum, ideò floruit ille benignus *Jesus*. Qui sunt flores ejus, nisi virtutes? Floruit enim mirabiliter & valdè singulariter & excellenter Vitis hęc, non uno florum genere, sicut aliæ vites & arbores: sed omnium florum speciem in se continebat. Multi namque (c) imò omnes, id est omnium virtutum flores in nostro Jesu Nazareno sunt, quarum delectabili odore totum mundum traxit post se. Porrò (d) Christus est Vitis in quo est totus humor, id est, omnis plenitudo Spiritus Sancti corporaliter: palmites verò ejus sunt Apostoli, & omnes qui ei fide adhęrent. Hanc Vitem, id est Christi humanam naturam DeusPater mundavit, faciendo immunem à peccatis, & dando virtutes: sic facit & palmitibus, licet non omninò sicut & Christo. Aliorum quidem Sanctorum (e) alius alio est castior, alius alio est patientior, alius alio in charitate est feruentior: ista verò Vitis omnibus Angelis & omnibus Sanctis in humilitate, patientia, castitate & charitate, & cæteris virtutibus præeminebat. Habuit vtique Vitis ista vera non unius, sed omnium florum speciem: violam humilitatis, lilium castitatis, rosam patientiæ & charitatis. *Primò* de flore humilitatis, (f) id est de *Viola* videamus. Christus crucifixus viola est. In cruce enim humillimus factus est. In hac humilitate solum colorem intuentibus Judæis & Gentibus ipse color vilis apparuit: nobis verò qui virtutem agnoscimus passionis, ipsa etiam humilitas despecta, humilitas Christi placet, & per humilitatem maximè commendatur. Unde vox illa (g) prorsùs exultationis & salutis: *Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini mei Jesu Christi*. Grata ignominia crucis ei, qui Crucifixo ingratus non est. *Secundò* non potuit deesse (h) in Vite nostra flos *Lilii* candentis, excellens castitatis insigne. Inter omnes virtutes castitas quadam speciali prærogativa flos meruit appellari, quæ per lilium figuratur. Et fortassis propterea Christus Dominus (i) se lilium appellavit, quòd totus versetur in liliis, & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conversatio, eloquia, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio: quid horum non candidum, & non suauissimè redolens? *Tertiò* floret in Vite nostra (k) benigno JESU *Rosa* rubens & ardens: rubens Sanguine passionis, ardens igne charitatis benigni Jesu. Ipse enim Sanguinis effusione rosam passionis & charitatis suæ rubricavit. Charitatis quidem illius ardorem humanus comprehendere non sufficit intellectus, nisi quantùm ex passione ipsius quæ cunctis apparuit, comprehendit. Verumtamen priùs de rosa charitatis, (l) quàm de rosa passionis videamus. Ardorem rosæ charitatis perpendemus, si diligenter videamus, quis, qualis, quantùm, quare amaverit nos Amator misericors & mirabilis. Amator noster est ille, quo nihil majus, nihil ditius, nihil fortius est. Ideo ei omnis spiritus confitetur: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges*. In hoc breui versu comprehenditur quis Amator noster sit, quis Deus: & quare amaverit, ex versu sequenti elicitur, videlicet non ideo amavit nos, ut aliquid nostri acciperet, qui bonorum nostrorum non eget: sed gratuitâ gratiâ suâ amauit nos. Jam verò (m) in expositione hujus verbi necessarium habemus, rosam passionis rosæ charitatis conjungere: ut rosa charitatis in passione rubescat, & rosa passionis igne charitatis ardescat. Intantùm enim dilexit nos Dilector noster, ut charitatis ardore cogente ruborem passionis incideret, traderetquè in mortem Animam suam, mortem autem crucis, non breviter transeuntis, sed à principio ortus sui usque in finem mortis durissimæ perdurantis.

X. Omnia (n) quęcunque passus est Dominus IESVS in diebus carnis suæ, ad ruborem utique passionis pertinent rosæ passionis: quamvis effusionibus crebris sacratissimi Saguinis ipsius specialiter non fuerit rubricata. Sed quia omnia quę passus est enumerare non possumus, ideo saltem Sanguinis effusiones salutiferas nos non pigeat referre: ut quæ jugiter sunt memoranda, tenaci memoriæ arctiùs imprimantur. *Prima* Sanguinis effusio (o) fuit in Circumcisione, quando Nomen pueri vocatum est *Jesus*: jam tunc mysticè significando, quòd effusione Sanguinis sui futurus nobis esset verus Jesus, id est Salvator. *Secunda* effusio Sanguinis Jesu Christi, (p) qua passionis rosa coloratur, inuenitur in sudore sanguineo orantis & agonizantis benigni Jesu. Ita enim ait Euangelista: *Et factus in agonia prolixiùs orabat: & factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram*. Rubricata est igitur rosa passionis & charitatis Christi rubicundi Jesu. *Tertia* Sanguinis effusio (q) fuit in vellicatione genarum, cujus testimonium habemus in Esaia Propheta ex persona ipsius Crucifixi: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus*. Quod quidam Doctores exponunt de laceratione maxillarum facta cum vnguibus impiorum Judæo-

f

b *Ibidem cap.16.num.62.* c *Ibidem cap.43.num.161.* d Ser. 10. in ult. cœna num. 76. e *Tract. de vite myst. cap.16. num. 62.* f *Ibidem cap.17. num. 64. & 65.* g Ser. 25. in Cant. num. 8. h *Tract. de vite myst. cap.18. num. 73.*

i Ser. 70. in Cant. n. 7. k *Tract. de vite myst. cap. 33. n. 137. & 140.* l *Ibid. cap. 34. n. 141.* m *Ibidem cap. 35. n. 142.* n *Ibidem cap. 35. n. 142.* o *Ibid. cap. 36.* p *Ibidem cap. 37.* q *Ibidem cap. 38.*

dæorum: quidam autem exponunt de extractione barbæ Domini Iesu. Utrumque potuit esse verum. Credo non sine aliqua Sanguinis effusione id peractum fuisse. *Quarta* Sanguinis purissimi effusio (r) invenitur in corona spinea, quæ tamen non leviter imposita est, sed validè impressa capiti dulcissimo Capitis mei dulcis Jesu. Satis enim consentit ratio veritati: ut qui oderant Veritatem, non solùm opprobrium illius sed & supplicium requirant. *Quinta* rubricatio rosæ (s) inuenitur in crudeli flagellatione mansuetissimi Agni rosei Iesu. O cum quanta quantate putas illum sanctissimum Sanguinem ex conscisso corpore & flagellato distillâsse in terram? Si enim Sanguis ejus (t) in flagellatione fuit tam copiosè effusus, ut columna guttis illius respersa adhuc exhibeat rubra vestigia: quantum Sanguinis credas ipsis flagellis corpus suum mitissimum scindentibus inhæsisse? *Sexta* effusio Sanguinis, (u) quæ rosam passionis rubricavit, in fossione clavorum copiosissimè invenitur. Quis enim de fossis, imò & de perfossis manibus pedibusquè innocentis Jesu copiam sacrati Sanguinis dubitet effluxisse? In torrentibus hujus Sanguinis Rosa nostra purpurata est, quia verè hic ardentissima charitas, & rubicundissima passio inuenitur. In hac magnitudine passionis, magnitudo consideretur charitatis: ardorem rosæ charitatis, ruborem considera passionis. Intuere (x) & respice rosam passionis sanguineæ, quomodò rubet in indicium ardentissimæ charitatis. Contendunt passio & charitas: illa ut plùs ardeat, ista ut plùs rubeat. Sed mirabiliter per ardorem charitatis fit passio rubea, quia si non diligeret, non pateretur: & in passionis rubore, maxima & incomparabilis ostenditur charitas. Vide denique quomodò hoc flore rosæ floruerit Vitis nostra Jesus rubicundus. Vide totum corpus, sicubi rosæ sanguineæ florem non invenias. Inspice manum vnam & alteram, si florem rosæ inuenias in vtraque: inspice pedem vnum & alterum, numquid non rosei? *Septima* effusio sanguinis (y) in lateris apertura inuenitur. Nec enim illa caret rosâ, quamuis ipsa subrubea sit propter mixturam aquæ, quia sicut narrat Euangelista: *Cùm vnus militum lanceâ latus eius perforâsset, exiuit sanguis & aqua*. Ipse est enim (z) qui venit per aquam, & non per aquam solùm, sed per aquam & Sanguinem optimus Iesus Christus. Hic est qui Sanguinem proprium dedit in redemptionem, aquam simul produxit de latere suo in ablutionem.

XI. Dixit Iesus discipulis suis: (a) *Ego sum vitis vera*. Ac si diceret: Ego sum *odorifera* Vitis, pulchritudinis miræ, floribus fæcunda. Proinde (b) ad odorem Vitis nostræ accedamus, rogantes ipsum dulcissimum Iesum, ut sui odoris dulcissimi fragrantiâ corda nostra dignetur aspirare, ut de ipso dulcia verba & sentire & dicere valeamus. Quid autem dicere de hoc odore poterimus? Mirabilis & supra quàm potest credi aut cogitari, inæstimabilis est iste odor Vitis nostræ. Superat quippè (c) omnes odores omnium virtutum vncti Iesu odor Crucifixi, ubi perfectio præcipuè efflorebat, & de floribus vulnerum suorum inæstimabilem odorem effudit. Fracto enim alabastro mundissimi corporis virginalis dulcis Iesu, effusum est vnguentum sacratissimi Sanguinis. Ipsâ quoque Animâ, in qua sine dubio redolebat vnguentum Spiritus septiformis, emissâ, dilatatus & dispersus est Vitis nostrę florentis odor non per terras solùm, sed & per inferos: & suscitati sunt mortui, qui tam ad vitam corporis quidem, quàm ad vitam animæ quotidiè suscitantur. Quia domus Christi, id est Ecclesia impleta est ex odore vnguenti nostræ Vitis præcipuè in passione florentis. Attendamus denique, (d) quis & quantus ignis corpori Vitis nostræ appositus fuerit: fragrabat interiùs incendio charitatis immensæ, interiùs passionis ardore vehementissimum & gratissimum & saluberrimum holocaustum in Ara crucis Iesus Crucifixus. De holocausto autem nostro Crucifixo Iesu incomparabiliter ardente inæstimabilis nimis odor processit. Odoraueruntquè plures ab Oriente & Occidente, ab Aquilone & Meridie occurrentes, & ad hoc dulcissimi odoris corpus floridum congregati sunt, ut de eo se satiarent. Iam verò (e) quinam in odore cucurrerint passionis Christi, si audire vis, vniuersos Martyres accipe. Postremò videamus [f] quòd flores & visum delectant & odoratum. Licet comedi non soleant, suguntur tamen ab apibus, & de liquore è floribus expresso dulcissima sibi mella conficiunt. Apes ejusmodi (ut puto) sunt illi, qui pennis contemplationis eleuati sciunt & possunt ad hortum deliciarum transuolare, in quo omniũ florũ divitias & diuites delicias inveniunt. Flores istius horti videamus, legamus vel potiùs sugamus. Convenit enim vt talismodi apes simus, quę sciãt sugere mel de petra. Idem enim est hortus & petra, id est Christus Crucifixus. Aiunt, (g) florescentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco, nec ullatenùs nouorum ferre odorem florum. Hic enim odor serpẽtes fugat. Quid autem meliùs per serpentes [h] quàm diabolicas suggestiones accipiamus? Ad similitudinem enim serpentum reptant occultè per mentes hominum, sed subitò nisi agnoscantur, morsus mortales incautis affigunt: quod præfiguratum accipimus in filiis Israël in deserto à serpentibus miserabiliter interemptis. Sed [i] remedium audiamus. Dixit Dominus Deus ad Moysem: *Fac serpentem aneum, & pone in ligno erecto: quem qui intuiti fuerint, à serpentum morsibus sanabuntur*. Cuius serpentis mysterium ipse Dominus Iesus curauit exponere dicens: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis*. Exaltatio vtique serpentis, exaltationem Iesu Crucifixi figurabat. Hic est Serpens verus, quem increduli à malignis spiritibus vulnerati ad credulitatem conuersi (si volunt salvari) respicere commonentur. Respiciamus quoque & nos [k] in faciem Serpentis ænei, eleuati Christi in Cruce, si volumus à prauorum dæmonum suggestionibus serpentinis liberari. Quotiescunque enim ali-

cujus

r *Ibidem cap.39.* s *Ibidem cap.40.* t *Ibidem cap.4. num.13.* u *Ibidem cap. 41. num. 147.* x *Ibidem num.148.* y *Ibidem num.149.* z *Serm.2. in oct. Pasche num.4.* a *Serm.10. in ult. cœna num.76.* b *Tract. de vite myst. cap.43. num.158.* c *Ibidem num.161.*

d *Ibidem num.163.* e *Serm.22. in Cant. num.11.* f *Tract. de vite myst. cap.44. num.166.* g *Serm.60. in Cant. nu.6.* h *Tract. de vite myst. cap.45. num.173.* i *Ibidem num.175.* k *Ibidem num.176.*

cujus ſerpentinæ tentationis morſu nos cognouerimus vulneratos, toties ad crucem Chriſti curramus: & fide, ſpe, & charitate liberatorem piiſſimum intendentes, per mortem noſtri Serpentis (qui mortem antiqui ſerpentis occidit) à ſerpentum morſibus petemus ac poterimus liberari. Nihil enim proficiet inimicus in eo, (l) quem crux Chriſti delectat, ſi carnalem ſuggeſſerit delectationem. Denique [m] ſi tentationum ſentis aculeos, exaltatum in ligno Serpentē æneum intuere: & fuge non tam vulnera, quàm vbera Crucifixi. Ipſe erit tibi in matrem, & tu eris ei in filium: nec pariter Crucifixum lædere aliquatenùs poterunt claui, quinimò per manus ejus & pedes ad tuos uſque peruenient.

XII. Iam ad fructum Vitis noſtræ [n] animum inclinemus, florumquè diſpendium fructuum compendio redempturi, fructus perquiramus. Præcipuè redemptio noſtra plantata eſt in terra benedicta, in Virgine virginum Maria. Illa Vitis vera dulcis Iesvs apparuit in natiuitate, præciſa in circumciſione, confoſſa in inſidiis, perfoſſa clavis, ligata vinculis multiplicibus, fronduit in virtutibus, fructificavit in paſſione; & redemit hominem, quem alio modo redimi non conueniebat. Ideo ait: *Ego ſum vitis vera*: [o] non illa quę verſa eſt in amaritudinem, quæ ut faceret vuas expectabam, & fecit agreſtes labruſcas. Ego ſum Vitis tale generans vinum, quod lætificat cor hominis. Ego ſum Vitis proprium Sanguinem libans Deo Patri, pro ſalute populi mei. Ego ſum odorifera Vitis, pulchritudinis miræ, floribus fœcunda, dans botrum dulciſſimum cunctis palmitibus meis, manentibus in me. Hic eſt vtique ille ingens botrus, [p] quem olim exploratores Iſraël in vecte ferebant, Chorum Propheticum præcedentem, & ſubſequentem Apoſtolicum, medium autem Iesvm pulchro ſchemate figurantes. Porrò dulce pigmentarium [q] apponitur inuitatis ad lætificandum de Cyprio vino ac precioſis & peregrinis ſpeciebus conditum. *Botrus Cypri* (inquit Sponſa) *dilectus meus mihi*. Botrus Cypri Chriſtus eſt ſecundùm Deitatem. Botrus Cypri eſt Chriſtus in reſurrectione. Productus eſt enim [r] botrus iſte optabilis Patriarchis & Prophetis, ſcilicet redemptio noſtra. Quem fructum Eccleſia non ſolùm ex his qui ſunt ſub tempore gratiæ, ſed à mundi principio iuſtè congregata dulcem ſibi fore gratulatur, dicens de Sponſo in cantico amoris: *Sub vmbra illius quem deſideraveram, ſedi: & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Bonus fructus, [s] qui animarum eſurientium & ſitientium iuſtitiam, & eſca & potus eſt. Hic aduertendum eſſe puto, [t] quòd Vitis noſtræ fructus & comeditur & bibitur. Maſticatur enim vua, bibitur verò vinum: quod in vino continetur & in utroque uſu iucunditas eſt, ſed in vino & iucunditas & utilitas prolixior eſt, quod ad botri hujus fruitionem mihi pertinere videtur. In præſenti enim vita hunc botrum maſticamus, cùm ſuavitatem & iucunditatem & utilitatem noſtræ redemptionis dentibus intellectus noſtri diſcutimus: id eſt, cùm reſurrectionis potentiam, aſcenſionis gloriam, & aduentus Spiritus Sancti utilitatem in cordis noſtri conſideratione verſamus tanquam vuas in ore, fitquè de his nonnunquam aliqua lætitia cordi noſtro. Erit autem Chriſtus poſtquam ceſſaverit tempus præſens, quando hæc iam non comedemus, ſed bibemus, inæſtimabilem de his perpetuam lætitiam conſecuti. Paratum eſt profectò [u] nuptiis cæleſtibus flumen vini, vini inquam quod lætificat cor. Siquidem fluminis lætificat civitatem Dei. Omnium ergo temporum, [x] quæ ſub conuerſatione veteris hominis tranſegimus, fructus noſter eſt paſſio Chriſti: cui debemus configurari, mortificationem ejus circumferentes in carne noſtra mortali. Denique hic eſt fructus [y] de quo Sponſus Chriſtus loquitur in cantico amoris: *Dixi, Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus eius*. Palma Crucem, Vitis verò ſignificat Crucifixum. Aſcendit Vitis in palmam, apprehendit fructus palmæ non quos palma habuit ex ſe, ſed ex Vite in palmam extenta. Chriſtus non habuit hunc fructum ſine palma, imò & per palmam, id eſt per Crucem: quia ſi Chriſtus crucifixus non eſſet, non fuiſſet ſecuta redemptio. Apprehendit ergo Chriſtus fructum Crucis illum profectò, quem ipſe per Crucem operatus eſt. Sed quia habet hic botrus grana quinque, ſcilicet impletionem Scripturæ, victoriam de diabolo, Reſurrectionis gloriam, Aſcenſionis mirabilem elevationem, donorum Spiritus Sancti miſſionem. Proinde fructum redemptionis noſtræ toto deſiderio complectamur, & ſæpiùs imò ſine intermiſſione ad memoriam eum revocantes, latentem in ipſo dulcedinem linguâ intellectus noſtri deguſtemus: & in vaſe memoriæ noſtræ recondamus Sanguinem hujus vuæ meraciſſimum, Sanguinem inquam rubicundi Iesv, qui factus eſt nobis redemptio: quia per ipſum ſaluati & liberati ſumus. Cujus regnum [z] & imperium ſine fine permanet in ſæcula ſæculorum. Amen.

XXXII. *Gratias agimus*

a VNIGENITO FILIO DEI PATRIS.

QVia [b] cùm eſſet vnicus Filius Dei Patris, multos illi & abſque inuidia filios acquirere ſtuduit, quos non confunditur vocare fratres, ut ſit ipſe Primogenitus in multis fratribus. Iure autem prępónitur vniverſis adoptatis per gratiā is qui per naturam Filius eſt. Conſtat enim Chriſtum (c) in una quidem perſona duas habere naturas, unam qua ſemper fuit, alteram qua eſſe cæpit: & ſecundùm ſempiternum ſuum quidem Eſſe ſemper omnia noſſe, ſecundùm temporalem verò multa temporaliter expertum fuiſſe. Chriſtus de proxima paſſione, (d) imò de proxima morte quam pro ſalute mundi exſoluere diſpoſuerat, gaudebat & tripudiabat, lætabatur & exultabat dicens: *Nunc clarificatus eſt filius hominis*. Quid eſt filius hominis, (e) niſi nomen aſſum-

l Serm. 1. de S. Andr. num. 9. m Epiſt. 351. num. 1. n Tract. de vite myſt. cap. 46. num. 177. o Serm. 10. in ult. cœna num. 76. p Serm. 44. in Cant. num. 3. q Serm. 2. in cœna Dom. num. 8. r Tract. de vite myſt. cap. 47. num. 178. s Serm. 3. ſuper miſſus num. 6. t Tract. de vite myſt. cap. 48. num. 192.

u Serm. 2. in Dom. 1. poſt oct. Epiph. num. 4. x Serm. de verb. ſap. num. 8. tom. 6. pag. 771. y Tract. de vite myſt. cap. 46. num. 179. 181. 182. & 184. z Serm. 1. ſuper Sal. Reg. num. 6. a Serm. 34. din. num. 2. b Serm. 48. in Cant. nu. 5. c Tract. de grad. humil. cap. 3. num. 12. d Serm. 4. in ult. Cœna nu. 26. e Tract. de grad. humil. cap. 3. num. 11.

sumptæ carnis? Benè filius hominis, (f) & non hominum: quia sine virili semine de pura & intemerata Virgine natus, de Patre sine matre in cælis est genitus. Cujus Mater est virgo, cujus Pater fœminam nescit. Ipsa est Virginis nostræ gloria singularis, (g) & excellens prærogativa Mariæ, quòd Filium unum eundemquè cum Deo Patre meruit habere communem: quam sanè periisse constat, si non Filius incarnaretur. Sed nec nobis alia dari posset occasio similis sperandæ salutis & hæreditatis, factus primogenitus in multis fratribus, qui Vnigenitus erat, asciscet eos sine dubio in hæreditatem, quos vocavit in adoptionem. Si enim fratres, & cohæredes. Hinc est quòd Joannes Evangelista, (h) qui sæpiùs nobis ac studiosiùs hanc commendat adoptionem filiorũ Dei, in ipso quoque Evangelii sui principio inquit: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Sic nimirùm manifesta fit sermonis illius veritas, quem ait Paulus Apostolus: *Quos præscivit*, inquit, (haud dubium quin Deus Pater) *& prædestinavit conformes fieri imagini Filij sui.* Vide conformationem. Post ipsum adoptamur, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Nec frustra in terris visus est homo cælestis, (i) cùm de terrenis cælestes quàm plurimos fecerit sibi similes, ut fit quod legitur in Epistola Pauli ad Corinthios: *Qualis cælestis, tales & cælestes.* Quare Filius Dei factus est homo, [k] nisi ut homines faceret filios Dei? Voluntati autem ejus quis resistet? Iesvs qui iustificat, quis est qui condemnet? Christus qui sanat, quis est qui vulneret? Filius Dei qui exaltat, quis est qui humiliet? Omne quod mihi ipse non imputare decreverit, (l) sic est quasi non fuerit. Non peccare, Dei iustitia est: hominis iustitia, indulgentia Dei. Vidi hæc, & intellexi illius sententiæ veritatem, quam ait Joannes Evangelista: *Omnis qui natus est ex Deo, non peccat: quia generatio cælestis seruat eum.* Generatio cælestis est æterna prædestinatio, qua electos suos Deus dilexit, & gratificavit in dilecto Filio suo ante mundi constitutionem sic in Sancto apparentes sibi, ut viderent virtutem suam, & gloriam suam: quo ejus forent consortes hæreditatis, cujus & apparerent conformes imaginis. Denique generatio cælestis [m] est æterna prædestinatio, qua Deus prævidit eos conformes fieri imaginis Filii sui. Ex his nullus peccat, id est, nullus in peccato perseverat: quia novit Dominus qui sunt ejus, & propositum Dei manet immobile. Hos inquam aduerti quasi nunquam peccâsse, (n) quoniam etsi quasi deliquisse videntur in tempore, non apparent tamen in æternitate: quia charitas Patris ipsorum cooperit multitudinem peccatorum. Quinam sunt illi? (o) Non servi carnis, sed filii Dei. Vultis cognoscere filios Dei? Qui spiritu facta carnis mortificant, quorum membra templum sunt Spiritus Sancti, quem à Deo acceperunt, ut iam non sint sui, nec sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit: empti videlicet precio magno pretiosi Sanguinis Christi. Postquam Vnigenitus Dei (p) non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, hominis quoque dignatus est fieri filius, & habitu inuentus ut homo: non immeritò iam de cælesti generatione exiguitas humana præsumit. Neque enim indignum est Deo, eorum fieri Patrem, quorum se Christus fecerit fratrem. Nemo discredat, (q) nemo hæsitet, habemus testimonium credibile nimis: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Fratres habere voluit Vnigenitus Dei, ut esset in multis fratribus primogenitus ipse. Vtique nihil hæsitet ipsa pusillanimitas fragilitatis humanæ: priùs ipse factus est hominum frater, factus est hominis filius, factus est homo. Proinde (r) *Genus sumus Dei*, sicut dicit Apostolus: sumus & dii filii Excelsi omnes, cognatione quadam spirituali magnum apud ipsum vendicantes affinitatem, cùm per Spiritum adoptionis Filius Dei Patris unum nobiscum nomen sortiri non dedignatur, & cum ipso & per ipsum præceptis salutaribus moniti & divina institutione formati audemus dicere: *Pater noster qui es in cælis.* O quanta dignatio Dei, (s) Patrem hominum esse! O quanta hominum gloria, Dei filios esse & hæredes! Nam si filii, & hæredes. *Beati pacifici*, (t) *quoniam filii Dei vocabuntur.* Non est enim Deus dissensionis, sed pacis: ideoquè filios pacis, Dei quoque filios dignum est appellari. Meritò beatificantur nomine filii, (u) eò quòd opus filii impleverint, ut post suam non ingrati reconciliationem, etiam alios reconcilient Patri suo. Siquidem qui benè ministraverit, bonum gradum sibi acquirit: nec in domo Patris gradus melior credendus est esse quàm filii. Si enim filii, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ut (quemadmodùm dicit) vbi ipse est, ibi sit & minister suus. Exultate quicunque estis grandia concupiscentes, [x] descendit ad vos Filius Dei, ut regni sui faciat cohæredes. Regnum Dei conceditur, [y] promittitur, ostenditur, percipitur. *Conceditur* in prædestinatione. *promittitur* in vocatione, *ostenditur* in iustificatione, *percipitur* in glorificatione. Vnde est illud: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum Dei.* Quod ipse nobis præstare dignetur, [z] cujus regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

XXXIII. *Gratias agimus*

a ZELOTI FORTISSIMO.

IPse est Dominus Iesus, [b] qui salutem nostri generis triginta & tribus annis operatus est in medio terræ. Hic est, (c) qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo: qui stetit in loco campestri, ut doceret turbas: qui stetit ante Præsidem, ut alapas sustineret: qui toto tempore quo in terris visus est, & cum hominibus conuersatus, in laboribus multis servivit, stans & operans salutem in

medio

f *Serm. 4. in vlt. cœna num. 27.* g *Serm. 2. in Annunciat. B. M. num. 2.* h *Serm. 1. in oct. Pasche num. 1.* i *Serm. 27. in Cant. num. 7.* k *Serm. 1. in Vig. Nat. Dom. num. 2.* l *Serm. 23. in Cant. num. 17.* m *Serm. 4. divers. num. 5.* n *Ser. 23. in Cant. num. 17.* o *Epist. 385. num. 4.*

p *Ser. 1. in oct. Pasche num. 1.* q *Ser. 1. in Vig. Nat. Dom. nu. 3.* r *Lib. 1. de amore Dei cap. 7. num. 14.* s *Serm. 26. in Cant. num. 15.* t *Serm. 1. de omn. Sanct. num. 14.* u *Tract. de convers. ad Cleric. cap. 12. num. 31.* x *Ser. 1. in Vigil. Nat. Dom. num. 2.* y *Serm. 21. divers. num. 1.* z *Serm. 2. super Salu. Reg. num. 11.* a *Serm. de Pass. Dom. num. 29.* b *Ser. 2. divers. num. 5.* c *Serm. 2. de Ascens. Dom. num. 2.*

medio terræ. Laboravit sustinens, (d) manus ejus in laboribus seruierunt. *Verè languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portavit*, vir dolorum, pauper & dolens, tentatus per omnia absque peccato. Et in vita passivam habuit actionem, & in morte passionem activam sustinuit, dum salutem nostram operaretur in medio terræ. Ardebat incomparabiliter ardore charitatis intrinsecùs, (e) ardebat & passionis extrinsecùs igne, ut fructum nostræ redemptionis sine mora produceret. Intantùm dilexit nos Dilector noster, (f) ut charitatis ardore cogente ruborem passionis incideret, traderetquè in mortem animam suam, mortem autem crucis, non breviter transeuntis, sed à principio ortus sui usq; in finem mortis durissimæ perdurantis. O quanta charitas! O quanta commendatio charitatis! Vix natus est cæli gloria, cæli divitiæ, cæli deliciæ dulcis IESVS: & ecce recenti ortui crucis ignominia, crucis dolor, crucis paupertas copulatur. Hoc nobis prædicat stabulum, [g] hoc præsepe clamat, hoc membra illa infantilia manifestè loquuntur, hoc lachrymæ & vagitus Infantis evangelizant. Christus etsi homo erat, (h) erat tamen in principio apud Deum, & Deus erat ejusdem cujus nunc est sapientiæ & potestatis, utpotè Dei Virtus & Dei Sapientia. Nasciturus autem Dei Filius, cujus in arbitrio erat quodcunque vellet eligere tempus, elegit quod molestius est præsertim paruulo, & pauperis Matris filio, quę vix pannos haberet ad inuoluendum, præsepe ad reclinandum. Ipse verò in lucem editus infantiliter vagit, (i) pannis sordentibus more miseriæ nostræ implicitus est, & fasciâ constrictus est, in præsepio ad afflatus brutorum animalium reclinatus est, & in fætenti stabulo juxta Matris pauperiem depositus est. O amanda (k) & admiranda dignatio! Dominus vniversorum qui nullam habet indigentiam, intra ipsa Nativitatis suæ initia non abhorruit abiectissimæ paupertatis incommoda. Nam cùm nasceretur (ut ait Scriptura) *non erat ei locus in diversorio*: neque cunabula, quæ teneritudinem ejus exciperent habuit: sed in vili præsepio sordentis stabuli ille qui terram palmo concludit, inuolutus panniculis reclinatus est. Ibi nimirùm agnoscitur Longitudo brevis, (l) Latitudo angusta, Altitudo subdita, Profunditas plana. Ibi agnoscitur Lux non lucens, Verbum infans, Aqua sitiens, Panis esuriens. Quænam docet litera, (m) quæ loquitur lingua, quæ monstrant exempla, quempiam nascentium in humano genere talis inopiæ pressurâ laborâsse? Ecce omnium nutritor Deus humano lacte nutritur, sordet in pannis, ne tu ô homo sorderes in peccatis. Videas si attendas, (n) Potentiam regi, Sapientiam instrui, Virtutem sustentari: Deum denique lactantem, sed Angelos reficientem: vagientem, sed miseros consolantem. Plorat quippè Christus, (o) sed non sicut cæteri, aut certè non quare cæteri solent infantes. In aliis sensus, in Christo prævalebat affectus. Patiuntur illi, non agunt, utpotè nec ipsius adhuc vsum voluntatis habentes. Illi ex passione lugent, Christus ex compassione. Illi iugum grave quod est super omnes filios Adæ, Christus filiorum Adæ peccata deplorat: & certè pro quibus nunc lachrymas fundit, postea fundet & Sanguinem. Denique (p) non modicum pertinet ad commendationem rubicundæ passionis, eò quòd Salvator noster in alieno loco, in media hyeme, in medio noctis, in stabulo diversorij ex Matre paupercula natus est, licet ibi Sanguis ejus effusus non fuerit: quod tamen paruo temporis interuallo, id est, septem dierum spatio secutum est. Benè equidem in hac effusione Sanguinis Agni purissimi aptatum est ei Nomen IESVS, eò quòd jam tunc pro salute nostra Sanguinem fundere inciperet. Meritò quoque dum circumciditur puer, (q) Salvator vocatur, eò quòd videlicet ex hoc jam cæperit operari salutem nostram, immaculatum illum pro nobis Sanguinem fundens. Porrò passionem ejus, (r) non illum diem unum appellamus quo mortuus fuit, sed totam vitam illius. Tota enim vita Christi crux fuit & martyrium. Hoc autem in Simeonis prophetia (s) commendatur. Ait enim sanctus Senex de parvulo IESV: *Ecce positus est hic in signum cui contradicetur*. Omninò ita fuit: (t) contradictum est enim orto signo pacis, sed ab his qu oderunt pacem. Siquidem in propria venit, & sui eum non receperunt. Herodes denique turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Hinc est, (u) quòd tenella Christi infantia à persecutorum gladiis tuta non fuit. Adhuc enim inter dulcia Matris vbera sugens dependebat, quando apparuit Angelus in somnis Ioseph, dicens: *Surge, & accipe Puerum & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum: & esto ibi, vsque dum dicam tibi. Futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum*. Iam extunc bonus IESVS dura pati cæpit. Non solùm illam infantiæ suæ vexationem in seipso pertulit, sed etiam mortem in pusillis suis, quorum multa millia inter mammillas matrum pro eo Herodis trucidavit immanitas. In illum vtique (x) sæviebat Herodes ille tyrannus iniquus cum turba crudelissima Iudæorum, quando scilicet ad Magorum verba turbatus est & omnis Hierosolyma cum eo, paruulumquè ac tenellum IESVM ad vbera materna pendentem morte crudelissima perdere nitebatur. Simili nempè cum Pharaone etiam Herodes suspicione laborans, (y) ad eadem conuersus est crudelitatis argumenta, sed eodem modo & ipse elusus est. Vtrobique pro unius suspecta persona trucidatur numerositas puerorum: utrobique qui quærebatur evadit. Fugit enim puer IESVS in Ægyptum: (z) ibi diu in extrema paupertate commoratus est, & inde maximo cum labore rediit in Nazareth.

At ubi robustioris ætatis plenitudo advenit, (a) missurus manus ad fortia, egressus est in salutem populi sui, ut gigas magnificus ad currendam viam totius nostræ miseriæ. Mox enim baptizatus (b) in desertum profectus est. Ibi jejunavit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, nullum omninò degustans cibum, quod humanæ infirmitati impossibile

d *Serm. in fer. 4. hebd. Sancti. num. 11.* e *Tract. de vite myst. cap. 46. num. 178.* f *Ibidem cap. 35. & cap. 36.* g *Serm. 3. in Nat. Dom. num. 3.* h *Ibidem num. 1.* i *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. n. 10.* k *Serm. de Pass. Dom. num. 3.* l *Serm. 2. super missus num. 9.* m *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 10.* n *Serm. 2. super missus num. 9.* o *Serm. 3. in Nat. Dom. num. 3.*

p *Tract. de vite myst. cap. 36.* q *Ser. 2. in Circumcis. Dom. n. 3.* r *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 22.* s *Serm. 1. de Virg. Deip. n. 14.* t *Serm. 2. in Cant. num. 6.* u *Serm. de Pass. Dom. nu. 4.* x *Serm. de lament. B. V. M. num. 15.* y *Serm. 1. in oct. Paschæ num. 5.* z *Formul. honest. vit. num. 3.* a *Serm. de Pass. Dom. num. 5.* b *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 11.*

bile est. Ibi solitudinem (c) ac jejunium quadraginta dierum, famis acerbitatem, tentamenta & illusiones maligni spiritus æquanimiter toleravit: ut hæc omnia nobis tolerabilia efficeret. Sciendum autem est (d) JESUM non in virtute Divinitatis, sed in humanitatis suæ natura jejunâsse. Quid enim magnum esset, si in Divinitatis fortitudine quadraginta diebus jejunâsset in qua nunquam esuriit? Esuriens ergo Deus Homo (e) ex voluntate potentiæ & natiuitate assumptæ naturæ, tentari sustinuit à diabolo: de cibi appetitu inordinato tentatorem non minùs patienter quàm sapienter vicit, & confusum repulit. Videamus denique (f) illud jejunium quadraginta dierum & quadraginta noctium, post quos esuriit JESUS, & jam à deserto ad homines redeunti occurramus, & vultum illum amabilem tantis jejuniis consideremus afflictum. Consideremus quantę fuerit parcitatis in abstinentia, quàm prolixus fuerit in vigiliis, quàm frequens in orationibus. In labore & in sudore vultus sui quàm assiduus, cùm circumiret vicos & castella evangelizans & curans undique: & quàm crebrò famem pertulit & sitim ille Panis vivus, ille Fons aquæ salientis in vitam æternam. Venit ad oves quæ perierant domûs Israël, (g) divini verbi lampadem extollens palàm ad illuminationem Orbis terræ: & regnum Dei cunctis annuncians obtemperantibus verbo, sermonem sequentibus signis confirmavit, virtutem Divinitatis in cunctis ostendit malè habentibus: & omnes omnibus gentibus gratias exhibens, quæ saluti peccatorum congruerent, ut omnes lucrifaceret. Propter illos (h) multipliciter operatus est salutem in medio terræ, mortuos suscitando, cæcos illuminando: surdis auditum, claudis gressum, leprosis munditiam restituendo, & innumeras alias virtutes perficiendo: per oppida & castella, per vicos & plateas cucurrit evangelizando: verbis & exemplis, signis & prodigiis vitæ viam demonstrando. Sed obscuratum est insipiens cor eorum, (i) & projecerunt sermones Domini JESU retrorsùm: neque attenderunt ad omnia mirabilia ejus, quæ operatus est in eis. Non fuga dæmonum, (k) non obedientia elementorum, non vita mortuorum bestialem hanc & plusquàm bestialem hebetudinem ab eis depellere quivit. Non solùm ingrati (l) gratuitis beneficii ejus extiterunt, sed contumeliis affecerunt eum, & fecerunt ei quæcunque voluerunt. Ipso enim faciente opera Dei, quæ nemo alius fecit, quid dixerunt? *Non est hic homo à Deo, in Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia, dæmonium habet, seducit turbas, vorax est, potator vini, & amicus publicanorum & peccatorum.* Hæc quidē & similia blasphemantes, & aliquoties bonum JESUM lapidibus impetentes, ipse patienter sustinuit, & factus est coram eis sicut homo non audiens, & in ore non habens redargutiones. Servili circumdatus indumento (m) sustinet ignominias, confusionibus operitur: ut nos à confusionibus redimeret, & ad gloriam pristinam revocaret. Ille cujus potenti nutui omnia inferna & terrestria & cælestia sunt subjecta, sic fit abjectus, ut reputaretur omnium virorum novissimus. Ille qui natus est ex Virgine, (n) nihilominùs multis est repletus miseriis, appetitus insidiis, interrogatus contumeliis, pulsatus injuriis, vexatus suppliciis, conviciis lacessitus. Ille in quo omnes thesauri sapientiæ (o) & scientiæ Dei sunt absconditi, Rex regum, diues in omnes, solus nullius egens, subiicitur fami, siti, caloribus, frigoribus, doloribus, infirmitatibus. Et sic fit pauper, ut (ipso teste) & vulpibus terræ & volucribus cæli pauperior inveniatur, cùm dicit: *Vulpes foveas habent & volucres cęli nidos, Filius autem hominis non habet ubi caput suū reclinet.* O quàm nobilis est titulus paupertatis, (p) quam Christus docuit verbo: *Beati*, inquiens, *pauperes spiritu.* Consecravit exemplo: nec enim habuit propriam domum in qua caput reclinaret, & in qua cum discipulis Pascha manducaret: nec proprium habuit, unde tributum solveret. Pauper vtique fuit in nativitate, (q) pauperior in vita. Natus enim pastum habuit lac virgineum, tegmen pannos viles, In vita verò si tegumentum habuit, sæpiùs tamen in victualibus defecit. Fatigatus quippè ex itinere, (r) sedit sitiens supra fontem, totius mundi statum regens. Venit mulier de Samaria haurire aquam, & dicit ei Dominus: *Da mihi bibere.* Imitemur quoad possumus, [s] eum qui sic dilexit paupertatem, ut quamvis in ejus manu essent omnes fines terræ, tamen non habuit ubi caput reclinaret. Nobis tentatus est, non sibi: [t] nobis esuriit, nobis sitivit, & lassitudinem sustinuit: propter nos opprobriis & contumeliis saturatus est: & propter nos omnes passiones suas, quas oportuit & decuit, accepit. Omnia tamen [u] quæcunque locutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubitemus fuisse voluntaria, plena sacramentorum plena salutis. Ad hoc autem facta sunt hujusmodi, [x] ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Sicut enim [y] naturaliter ad imaginem Dei creati sumus: ita ad morum ejus similitudinem pro nostra possibilitate conformemur, qui ejus imaginem peccato fœdavimus. Quantò enim quilibet se virtutum imitatione conformare Christo studuerit, tantò ei propinquior in patria cælesti erit, & similior in gloriæ claritate apparebit. Si enim [z] ne in humilitate quidem similitudinem ejus abnuimus, certa nobis sublimitatis quoque similitudo debetur. Nunquam ille socium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri.

Sed iam [a] ad illum ultimæ diei agonem veniamus: & incipiat consideratio nostra in eodem loco, ubi cùm inciperet JESUS pavere & tædere, tristis fuit Anima ejus usque ad mortem: sudorquè sanguineus orantis & agonizantis membra copiosè perfudit, ita ut jam non solùm distillaret, sed guttatim decurreret in terram. Ibi Animę suę tristitiam, [b] quam ex imminente passione sua spontè assumpsit sicut & cætera quæ passus est, in auribus discipulorum non eru-

c *Ser. de Pass. Dom. num. 6.* d *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 22.* e *Tract. de 3. pracip. myst. cap. 6. num. 11.* f *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 22.* g *Ser. de Pass. Dom. num. 6.* h *Tract. de 3. pracip. myst. cap. 6. num. 12.* i *Serm. de Pass. Dom. num. 6.* k *Serm. 62. in Cant. num. 5.* l *Ser. de Pass. Dom. num. 6.* m *Tract. de vite myst. cap. 2. num. 3.*

n *Serm. in fer. 4. hebd. Sanct. nu. 6.* o *Tract. de vite myst. cap. 2. num. 3.* p *Serm. 2. in cæna Dom. num. 3.* q *Tract. de vite myst. cap. 2. num. 3.* r *Formul. honest. vit. num. 2.* s *Serm. 4. de Aduen. Dom. n. 7.* t *Tract. de 3. pracip. myst. cap. 6. num. 12.* u *Serm. 4. de Ascens. Dom. num. 2.* x *Serm. 2. in cæna Dom. num. 6.* y *Opusc. ad quid venisti cap. 24.* z *Serm. 1. de verb. Esa. num. 2.* a *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 23.* b *Serm. de Pass. Dom. nu. 8.*

erubuit profiteri, dicens tunc: *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Positis quoque in terra genibus, procidit in terram in faciem suam, orans in agonia & dicens: *Mi Pater, si possibile est, transeat à me calix iste*. Per calicem quem bibiturus erat, (c) proculdubiò passionem significans, quam erat passurus. Angustias autem cordis Iesu (d) certissimè indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de carne ejus sanctissima guttatim decurrebat in terram. Fletus deducite oculi mei, (e) & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Inspice tribulationem ipsius mitissimi cordis (f) qua angebatur, cùm toto corpore ex omni parte sanguineus sudor manaret. Neque enim corpus extrinsecùs tanto taliquè sudore deflueret, si cor intrinsecus nullius doloris molestiâ frangeretur. Sciffo igitur corde interiùs, sciffa est & exteriùs pellis nostri Salvatoris: effusus est sudor sanguineus super terram. Dominus enim Jesus in oratione constitutus, (g) præ angustia spiritus sui totus sudore sanguineo immaduit. Denique (h) occurrat spiritualiter & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, proditus & venditus à discipulo, à Judæis tanquam vile mancipium precio satis exiguo comparatus, captus, tractus & ligatus tanquā homo sine adjutorio. Consideremus quàm promptus (i) ad passionem fuerit spiritus suus: quod evidenter ostendit tunc, quando venientibus unà cum proditore Juda viris sanguinum, & quærentibus Animam suam cum laternis & facibus & armis per noctem, ultrò occurit; & ne quid acciperent à duce flagitii, seipsum manifestavit. Nam accedentem ad osculum sanctissimi Oris sui trucem bestiam aversatus non est, sed Os in quo dolus inventus non est, ori quod abundavit malitiâ, dulciter applicuit. O verè admirabile (k) commercium! Tradidit se Rex pro servo, Deus pro homine, Creator pro creatura, Innocens pro nocente. Tradit enim se in manus traditoris illius falsi discipuli, qui tradidit eum Judæis. O innocens Agne Dei, (l) quid tibi & lupo illi? Quæ conventio tui ad Belial? Sed & hoc benignitatis tuæ Domine Jesu fuit, ut omnia illa exhiberes, quæ pravi cordis pertinaciam emollire possent. Nam & veteris amicitiæ non immemor, illum commovisti dicens: *Amice, ad quid venisti?* Atque horrore sceleris sui cor impii ferire voluisti, cùm dixisti: *Juda, osculo filium hominis tradis?*

Tunc videlicet cùm traditus esset, (m) injecerunt manus in Jesum, & vinxerunt eum. O quàm immitia fuerunt illorum immitissimorum vincula, quibus Agnum mitissimū vinciebant! Quis audiat sine gemitu, (n) qualiter homicidas manus in illa hora in Jesum injecerunt, & innocentes manus suas vinculis adstringentes, Agnum mansuetissimum nihil loquentem adinstar latronis traxerunt ad victimam? Fletus deducite oculi mei, (o) & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Vide oculis mentis Dominum Jesum (p) tam duris nexibus adstrictum tanquam latronem trahi ad judicium Principis Sacerdotum. Procedamus (q) & illius noctis incommoda percurramus, considerantes quomodo tentus, vinctus, tractus, trusus, cæsus, consputus, colaphis alapisquè percussus fuerit Iesus. Vide anima mea (r) sacrilegas manus impiissimæ gentis non saturatas esse colaphis & alapis, & cōspuitione desiderabilis vultus Christi, sed etiam ad genarū ipsius vellicationem exarsisse, & à vultu quoque dulcissimo Sanguinem elicuisse. Vide Agni illius immaculati patientiam admirabilem & imitandam, per quam genas pudicissimas impudicissimorum vnguibus Judæorum lacerandas cum omni mansuetudine præbuit. O amantissime Domine Iesu (s) quanta indigna tunc à propria gente pertulisti? Vultum tuum desiderabilem (in quem desiderant Angeli prospicere, & qui omnes cælos adimplevit lætitiâ) polluti labiis suo sputo coinquinaverunt, sacrilegis manibus suis cæciderunt, velo in derisum operuerunt: & te Dominum vniversæ creaturæ tanquam seruum contemptibilem colaphizaverunt: adhuc autem Animam tuam incircumcisæ carni deglutiendam tradiderunt. Vinctum siquidem ante faciem Pilati perduxerunt, (t) postulantes crucis supplicio te interimi qui peccatum non noveras, & virum homicidam dari sibi: Agnum lupo, Aurum luto postponentes. O indignum & infelix commercium! O verbum asperum (u) quod protulit domus exasperans, populus vtique Judæorum: *Tolle, tolle, crucifige eum!* Quàm horribile sit hoc verbum, quàm asperum quàm crudele! Verè dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. *Tolle tolle*, inquiunt, *crucifige eum*. O nubes violentas (x) & turbidas! O imbrem procellosum, ô torrentem iniquitatis evertere magis quàm fæcundare idoneum! Judæi enim (y) non immemores odii quo oderant Patrem, exercuerunt illud in Filium, unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum*. O grossum vipereumquè affectum Iudæorum, (z) odire Hominem qui hominum & corpora sanat, & animas salvat. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum bestialem hanc & plusquam bestialem hebetudinem ab eis depellere quivit. De qua non minùs mirabili quàm miserabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum tamquè enormiter grossum facinus proruerint, Domino majestatis iniicientes manus sacrilegas.

Equidem non ignorabat & impius ille Pilatus Præses (a) per invidiam hæc in Jesum fieri, nec tamen abstinuit ab eo temerarias manus, sed replevit Animam ejus amaritudine sine causa. Illusum recepit, in conspectu illusorum astare eum jussit: nec pepercit amarissimis verberibus virgineam carnem Iesu divellere, plagis plagas, livores livoribus crudeliter infligere. Fletus deducite oculi mei, (b) & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Ecce ad columnam revinctus (c) flagellis

gellis

c *Tract. de vite myst. cap. 13. num. 54.* d *Serm. de Pass. Dom. num. 8.* e *Ibidem num. 14.* f *Tract. de vite myst. cap. 37.* g *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.* h *Serm. 2. in cœna Domin. num. 7.* i *Serm. de Pass. Dom. num. 9.* k *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 25.* l *Serm. de Pass. Dom. num. 9.* m *Tract. de vite myst. cap. 4. num. 12.* n *Serm. de Pass. Dom. num. 10.* o *Ibidem num. 14.*

p *Tract. de vite myst. cap. 4. num. 12.* q *Ibidem cap. 5. num. 23.* r *Ibidem cap. 38.* s *Serm. de Pass. Dom. n. 10.* t *Ibidem num. 11.* u *Ser. 3. super Psalm. 90. num. 2.* x *Serm. 58. in Cant. num. 7.* y *Ser. 3. in Circumcis. Dom. num. 4.* z *Ser. 60. in Cant. num. 4. & 5.* a *Ser. de Pass. Dom. n. 11.* b *Ibid. num. 14.* c *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.*

gellis cæditur, Carne præ nodis flagellorum in tumorem surgente, & in livores se vertente: Sanguine guttatim de plagis in terram decurrente. O cum quanta quantitate (d) putas illum sanctissimum Sanguinem ex conscisso corpore & flagellato distillâsse in terram? O quantâ putas sævitiâ impiorum frementium, quanto fremitu sævientium flagellatum fuisse dulcem Jesum, Agnum mansuetissimum? Tam durè flagellatus est Dominus Jesus, (e) ut Sanguis ejus sursùm in aëra resultaret. In hac autem flagellatione ejus (f) commendatur patientia singularis, quòd cùm supra dorsum ejus fabricarent peccatores, sicut agnus ad occisionem ductus sit, & tanquam ouis coram tondente non aperuit os suum: non adversùs humanum genus, pro quo quæ non rapuit exolvebat: non denique vel contra populum ipsum peculiarem sibi, à quo pro tantis beneficiis tanta mala recipiebat. Nunc occurrat spiritualiter, (g) & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus JESVS Christus scisso verberibus dorso, qui tanquam jugulatori suo alludens, seipsum non reluctans exposuit, & nudum Corpus quasi incudem malleatorum ictibus patienter explicuit. Flagellantur alii (h) non tam purgandi quàm probandi coronandiquè, & major in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodò non maxima censeatur esse in Christo patientia, qui ab his quibus specialiter advenerat Salvator, crudelissima flagellatione cædebabatur sicut fur, nullum omninò peccatum, nec actu proprio, nec contractu, sed nec in quo crescere posset, habens? In omnibus tamen his (i) non est satiata perfidorum Judæorum impietas. Novissimè autem incircumcisorum militum manibus devolutus est Jesus morte turpissima consumendus. Quid enim fecerunt impii Iudæi (k) quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est*, inquiunt, *hæres: venite occidamus eum*. Parum erat sacrilegis illis crucifigere Jesum, (l) nisi priùs & ipsis illusionibus replevissent Ani mam ejus. Quid autem ait de illis Scriptura? *Et cong regaverunt ad eum universam cohortem. Et exuentes eum vestimentis suis, induerunt tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus, & arundinem in dextera ejus. Et dabant ei alapas: & expuentes in eum accipiebant arundinem, & percutiebant caput ejus.*

Expergiscere nunc anima mea, (m) & contemplare Virum hunc memorabilem, quem in speculo Evangelici sermonis quasi præsentem intueris. Attende anima mea, quis est iste qui ingreditur habens imaginem quasi Regis, & nihilominus servi despectissimi confusione repletus & coronatus incedit: sed ipsa etiam ejus corona cruciatus est illi, & mille puncturis speciosum caput ejus divulnerat. Non enim leviter imposita est, (n) sed validè impressa capiti dulcissimo Capitis mei dulcis Jesu. Satis enim ratio consentit veritati: ut qui oderant Veritatem, non solùm opprobrium illius sed & supplicium requirant. Populus utique Judæorum, qui spinosus fuit detractione, (o) hispidus superstitione, aridus unctione divinæ gratiæ. Vnde spinosus spineam coronam Regi suo exhibuit, & in eum sicut ignis in spinis exarsit. Nec hîc puto quidem rivulos Sanguinis defuisse, (p) qui à capite irrisoriè & invidè coronati defluerent in collum simul & in faciem dulcis Jesu: quia si noluissent coronato pænam simul cum irrisionibus irrogare, faciliùs de aliis ramis vel virgultis arboris alicujus potuerant plexisse coronam: sed ut morum suorum aculeos demonstrarent, spinarum aculeis coronaverunt Agnum mitissimum, dulcem Jesum. Fletus deducite oculi mei, (q) & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Intuere (r) quomodò corona illa spinea cum magna amaritudine illud caput amabile complectens, multorum aculeorum in illo signa reliquit: & sanguineas guttas eliciens, in faciem venerabilem transmisit vix adhuc de sputis Judaicis exsiccatam. Regali purpura induitur, (s) sed potiùs in ea despicitur quàm honoretur. Sceptum in manu gestat, sed eo ipso caput ejus reverendum feritur. Adorant coram ipso positis in terra genibus, & Regem clamant: & continuò sputis amabiles ejus genas sublinunt, maxillam palmis & honorabile collum exhonorant. O Rex gloriæ Domine Jesu Christe, (t) quis te tam amatæ confusioni addixit? Ecce operit confusio caput tuum, & faciem tuam amabilem: ingeritur tibi à generatione prava & amaricante honor derisorius in corona, sed spinarum aculeis contendunt in te dolor & confusio: corona vtique derisionem, spinæ ingerunt punctionem. Licet quidem in irrisione coronent, (u) tamen ignorantes & irridentes coronatum Regem fatentur: quia Regum est coronari. Coronatus ergo Rex esse à nescientibus demonstratur: in spinis verò coronantium malitia aperitur. O Regem! (x) ô diadema! Mater siquidem Synagoga non matrem se exhibens, sed novercam, Regem nostrum coronâ spineâ coronavit. Nec defuit purpura (y) vestis irrisoriæ. Chlamydem enim coccineam circumdederunt ei, quamvis ipse vestem corporis sui multò nobiliùs purpuravit effussione Sanguinis sui pretiosissimi. O Vitis dulcissima Jesu bone, (z) hunccine fructum reddit tibi vinea tua illa quam de Ægypto transtulisti? Expectaveras patienter ut faceret vvas, fecit autem spinas. Spinis enim coronavit te, & spinis peccatorum suorum circumdedit te.

Cæterùm (a) nec in his est satiata perfidorum Iudæorum impietas. Novissimè autem incircumcisorum militum manibus devolutus est IESVS morte turpissima condemnandus. Quid enim ait de illis Scriptura? *Et postquam illuserunt ei, induerunt eum vestimentis suis vt crucifigerent bajulantem sibi crucem. Et perducunt eum in Golgotha, & vinum myrrhatum dabant ei bibere cum felle mixtum: & cùm gustasset, noluit bibere. Tunc crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones hinc & hinc, medium autem IESVM.* Nunc incipiat consideratio nostra in eodem loco, (b) vbi propria cruce one-

d *Tract. de vite myst. cap. 40.* e *Ibidem cap. 4. num. 13.* f *Ser. in fer. 4. hebd. Sanct. num. 2.* g *Ser. 2. in cœna Dom. num. 7.* h *Ser. in serm. 4. hebd. Sanct. num. 2.* i *Serm. de Pass. Dom. num. 11. & 12.* k *Serm. 3. in Circumcis. Dom. num. 4.* l *Serm. de Pass. Dom. n. 12.* m *Ibidem num. 13.* n *Tract. de Vite myst. cap. 39.* o *Serm. de B. M. Deip. num. 10. tom. 6. pag. 765.*

p *Tract. de vite myst. cap. 39.* q *Serm. de Pass. Dom. num. 14.* r *Tract. de vite myst. cap. 4. num. 14.* s *Serm. de Pass. Dom. nu. 13.* t *Tract. de vite myst. cap. 4. num. 14.* u *Ibidem cap. 39.* x *Ser. 5. de Omn. Sanct. num. 9.* y *Tract. de vite myst. cap. 4. num. 15.* z *Ibidem cap. 5. num. 24.* a *Serm. de Pass. Dom. num. 11. & 12.* b *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 23.*

oneratus Dominus Iesvs, primò portat eam quę ipsũ postea statim fuit portatura. Cognosce anima mea, (c) cognosce: Hic est Dominus Deus noster, Dominus Iesvs Christus Salvator tuus, Vnigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inuentus est. Et ecce cum sceleratis quomodò reputatus est, & quasi leprosus & novissimus virorum æstimatus est: & tanquam abortiuum quod proiicitur à vulua, sic proiectus est ab vtero matris suæ infælicis Synagogæ. Et quidem impia ista Synagoga (d) hunc nobis Filium peperit officio quidem matris, sed non matris affectu. Excussit eum de sino suo extra Civitatem eijciens, & elevans super terram, tanquam dicens Ecclesiæ Gentium pariter & Ecclesiæ primitivorum quæ est in cælis: *Nec mihi nec vobis sit, sed dividatur*. Dividatur, inquam, non inter vtrasque, sed ab vtrisque. O sæva mater Synagoga ita abortivum facere voluisti, dum non esset qui excipere posset excussum. Age ergo quid profeceris, intuere nunc. Vndique enim egrediuntur filiæ Sion, vt videant Regem Salamonem in diademate quo coronasti eum. Cùm enim Christus Deus noster, (e) pręcone clamante, Pilato imperante sibi baiulans crucem ad supplicitium traheretur, factus est concursus populorum post eum euntium: alii super eum plangentes, alij illudentes, & proijcientes lutum & fimum & immunditias super Caput ejus. Erant etiam mulieres multæ, plangentes eum quasi vnigenitum. Salvator verò Crucem suam (f) tanquam latro suum laqueum portans, cùm mulieres quæ eum à Galilæa secutæ fuerant, super se lamentantes respiceret, conuersus ad eas dixit: *Filiæ Ierusalem nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros*. Porrò (g) mitis & innocens Agnus baiulans sibi Crucem, non improperat circumstantibus & insanientibus in eum, sed dulciter suggerit respicientibus ad eum: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor similis sicut dolor meus*. Hìc tu ô homo totus contremisce, (h) tremore obrigesce, meritò expallesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animam effunde, compatere patienti pro te Iesv. Ad mortem ducitur, vt educaris de morte. Ducunt Iesvm impij lanistę, ducunt Agnum immolandum, & angariant eum vt propriam Crucem proprijs humeris baiulet, & ad locum suæ passionis deferat: ipse verò non reclamat, non remurmurat, non contradicit, obsequitur tortoribus. Vide anima mea, (i) qualiter Vir iste per omnia conturbatur & spernitur: sub Crucis onere dorsum incuruare videtur, & tuam ipse portare ignominiam. Fletus deducite oculi mei, (k) & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Ille qui lucem inhabitat inaccessibilem, (l) in quem desiderant Angeli prospicere, cujus solius odor Sanctorum mentes sic inebriat, vt mundi præsentis, & suiipsorum obliti totis viribus currant post ipsum: tanto dolori subiicitur, vt in ipso veraciter noscatur adimpletum quod ante dixerat per Prophetam Ieremiam: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor similis sicut dolor meus*. Quantâ ipsum putas macie confectum fuisse, (m) qui pro omnibus cognoscitur doluisse? Vnde Esaias ait: *Verè languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portavit*.

De eo etiam Ioannes in Evangelio inquit: *Et baiulans sibi crucem, exivit in eum qui dicitur Calvariæ locum*. Exeamus quoque & nos secundùm monita Pauli Apostoli, (n) cum Sponso nostro bono IESV extra castra, id est extra concupiscentias præsentis sæculi, improperium crucis & vinculorum asperitatem cum illo portantes: quia non decet membrum delicatum esse sub Capite crucifixo: nec ad Capitis corpus se indicat pertinere membrum illud, quod Capiti compassum non fuerit. Denique vide anima mea, (o) qualiter Vir iste ad locum deductus supplicii, myrrhâ potatur & felle. Fractus membris omnibus dulcis IESVS (p) voluit puniri & linguam. Dedit siquidem ei illa vitis aliena (*Synagoga Judæorum*) conuersa in amaritudinem de fructu suo potum amarum: potum non potandum, sed potiùs degustandum, quia ad pœnam linguæ sufficit acetum gustâsse. O electe puer Dei mei, (q) quid tanta amaritudine dignum commiseras? Prorsus nihil. Ego, ego Domine Iesv vuam acerbam comedi, & dentes tui obstupuerunt: quia quæ non rapuisti exoluebas. In omnibus his non est satiata perfidorum Iudęorum impietas. Novissimè enim nudatur IESVS meus, [r] vt ego corporis purissimi deformitatem valeam intueri. Nudatur inquam bonus IESVS, heu mihi: Qui vestivit cælos diversis syderibus, ante Crucem expoliatus est: nudus etiam vt erat liuidus Cruci affigitur. Heu, candor lucis æternæ nigrescit in Carne pro carne saluanda, nudatur Dominus Iesus, qui ante sæcula regnans decorem induit & fortitudinem. Spectaculum fit & opprobrium mundo & hominibus, fit tanquam prodigium multis, & commotio capitis in populis Caput nostrum, gaudium nostrum, honor noster bonus Iesvs. O electe puer Dei mei, [s] quid tanta confusione dignum commiseras? Prorsus nihil. Ego ego homo perditus totius perditionis tuæ causa extiti. Primus homo Adam [t] incidit in latrones, à quibus & ante omnia legitur esse despoliatus. An non despoliatus, qui Domino veniente nudum se esse conqueritur? Nec verò poterat revestiri, vel ablata sibi recipere vestimenta, nisi Christus amitteret sua. Sicut enim vivificari in anima nisi interueniente corporali morte Christi non potuit, ita nec revestiri sine ejus despoliatione. Tres in carcere quondam fuisse legimus, [u] tres verò in cruce. Ioseph siquidem cum pincerna & pistore Regis Pharaonis carcerali custodiæ mancipatus est: Christus autem verus Ioseph cum sceleratis duobus reputatus est. Cognosce Domine Sancte Pater [x] tunicam veri Filii tui Ioseph. Heu, fera pessima devoravit eum, & conculcavit in furore suo vestimentum ejus, omnem decorem ejus reliquiis cruoris in-

g qui-

c *Serm. de Pass. Dom. num. 15.* d *Serm. 6. in Vig. Nativ. Dom. num. 11.* e *Serm. de lament. Vig. Mariæ num. 3.* f *Serm. in obitu devoti Humber. num. 7.* g *Epist. 385. num. 8.* h *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 12.* i *Serm. de Pass. Dom. num. 13.* k *Ibidem num. 14.* l *Tract. de vite myst. cap. 2. num. 3:*

m *Ibidem cap. 5. num. 2.* n *Ibidem cap. ... num. 18.* o *Serm. de Pass. Dom. num. 13.* p *Tract. de vite myst. cap. 12. num. 53.* q *Serm. de Pass. Dom. num. 12.* r *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 24.* s *Serm. de Pass. Dom. num. 11.* t *Serm. 1. in Annunc. B. M. num. 7.* u *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 19. num. 63.* x *Serm. de Pass. Dom. num. 16.*

quinavit. Dignare Omnipotens Pater hanc [y] pretiosissimi purpuram Sanguinis quo aspersa est recognoscere, & in purpura præclarum insigne, ac gloriosum indicium obedientiæ. Bona utique est vestis charitas, [z] bona vestis obedientia. Beatus qui custodit vestimenta hæc, ut non ambulet nudus. Beati & illi quorum tecta sunt peccata: etenim charitas cooperit multitudinem peccatorum.

Porrò [a] exaltato in Crucem perforantur manus & pedes Viri optimi benigni Iesu. Elicitur Sanguis, si quis supererat. Fletus deducite oculi mei, [b] & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Vide modum mortis, [c] attende qualitatem moriendi, & attende quid debeas morienti. Ecce quomodò moritur iustus, in Cruce distenditur, membra distrahuntur: dorsum adhuc plagosum de recentibus plagis flagellorum, recenti adhuc Sanguine stillans, rigido patibulo Crucis atteritur: manus & pedes perfodiuntur, clavi malleis incutiuntur, & quantò altiùs clavi penetrant, tanto ampliùs plagas præ grossitie dilacerant, & passionem aggravant. Intantùm Christus [d] in Cruce distensus fuit, vt numerari possent omnia membra ejus. Ita enim dixit per Prophetam in Psalmo: *Foderunt manus meas & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea.* Ac si diceret: Intantùm distensus sum dextrorsùm & sinistrorsùm & à summo deorsùm, vt Corpore nudo in modum tympanicæ pellis distenso, facilè possent omnia ossa mea dinumerari. Hîc tu, ô homo, totus contremisce [e] tremore obrigesce, meritò expallesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animam effunde, compatere patienti Iesu. Respice in faciem Christi Dei tui, [f] & eleva oculos tuos ad tormenta illius non sine lachrymis, & cor contritum non sine singultu: & vide quantam tribulationem & dolorem inuenit, dum quæreret te, vt inueniret te. Ecce Sponsus tuus Iesus [g] rubricatur in crucifixione. Eleva mentis oculos, & vide si tunica Sponsi tui hæc sit an non? Ecce fera pessima condemnavit fratrem tuum, Sponsum tuum Iesvm. Quis hîc gemitus lachrymasquè contineat? quis hîc non doleat? Stat ecce expansis manibus, [h] nudo corpore, manibus simul & pedibus perforatis. Nec elevatus est in Crucem, vt se difficilem præberet accedere ad eum volentibus: sed magis vt omnibus posset paratior inueniri. Proinde nunc ad dexteram, [i] nunc ad sinistram rivulos & guttas Sanguinis spargentem propiùs & interiùs accedendum est. Vndelibet quærenda est devotio & gratia lachrymosæ compunctionis: vtrinque considerandum est, quàm immites sint fixuræ clavorum, quàm amara venarum ossiumquè perfractio in manibus illius, qui cælum fabricavit & terram, qui operatus est salutem nostram in medio terræ.

Agnosce, ô homo, [k] quàm gravia sunt vulnera animæ tuæ, pro quibus necessè erat Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius crucifigeretur. Ausculta auribus erectis, (l) & in dolore tanto quod proferat verbum semel auditum pro preciosissimo thesauro reconde in cubiculo cordis tui. Ecce positus est hic in immiti lectulo mortis suæ, crucem dico. Extrema Sponsi tui Iesv verba conserua, si vis hæreditatem incoinquinatam & immarcescibilem obtinere. Ecce Iesus complexus tuos desiderat, (m) talis vt complectatur, expectat. Caput floridum multis spinarum aculeis confixum ad te inclinat, vt ad pacis osculum te inuitet. Tanquam dicat tibi: Ecce quomodo configuratus sum, quomodo confossus sum, quomodo mactatus sum, vt te possim ponere super humos meos, quæ aberraveras ovis mea, & ad pascua reducere paradisi. Creavi te, (n) cùm non esses: recreavi, cùm perditus esses. Creavi te, vt esses particeps beatitudinis meæ: recreavi te, ne post lapsum permaneres exsors patriæ, & exsors felicitatis æternæ. Redde vicem, (o) & super vulnera mea misericordiâ commovere; & pone me talem, qualem nunc vides, vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum: vt in omnibus cogitationibus cordis tui, in omnibus operibus brachii tui *mihi* taliter vt vides signato possis similis inueniri. Nec timeas fili obedientiæ, (p) intueri manus propter obedientiam Cruci affixas: considera pedes expositos fixuris clavorum, attende quòd propter obedientiam crucifixus sum: & si propter fragilitatem humanam obedientia tua sit minùs aliquid perfectum habens, volo vt plenitudo meæ obedientiæ sit tuæ minùs sufficientis obedientiæ supplementum. Conformaveram te imagini Divinitatis meæ, (q) cùm te crearem: conformatus sum imagini humanitatis tuæ, vt te reformarem. Tu verò, qui non retinuisti formam Divinitatis meæ tibi impressam in tua formatione, retine saltem formam humanitatis tuæ mihi impressam in tua formatione. Id est: Si non retines qualem te creavi, retine saltem qualem te recreavi; si non capis quantas virtutum divitias tibi dederim te creando, cape saltem quantas in humanitate tua miserias propter te acceperim recreando, & ad potiores quàm ad quas te formaveram delicias reformando. Nam pro propterea homo visibilis factus sum, vt à te visus amarer, qui in Deitate mea invisibilis non amabar. Da te ergo præmium Incarnationi & Passioni meæ, pro quo incarnatus simul & passus dedi me. Dedi me tibi, (r) quando te creavi vt esses: reddidi me tibi, cùm recreavi vt benè esses. Dedi me in viaticum tibi ne in via deficias, Corpus & Sanguinem meum, me verum Deum, & hominem verum. Et tu quid rependes? Si pro eo quod dedi tibi quando te creavi vicem nequis rependere; quid denique pro eo rependes quod me tibi dedi? Certè si te millies posses rependere, quid esses tu in comparatione mei qui Deus sum? Repende tamen quantùm potes, repende te totum mihi, qui me totum tibi & dedi & reddidi: & his non contentus, me quoque totum tibi dabo. Alioquin exqui-

y *Tract. de vit. & mor. Relig. cap. 3. num. 7.* z *Serm. 2. in Quadrag. num. 6.* a *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 24.* b *Serm. de Pass. Dom. num. 14.* c *Tract. de 3. precip. myst. cap. 6. num. 14.* d *Tract. de vite myst. cap. 7.* e *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.* f *Tract. de vite myst. cap. 7.* g *Ibidem cap. 4. num. 15.* h *Ibidem cap. 44. num. 166.* i *Ibidem num. 168.* k *Serm. 3. in Nat. Dom. num. 4.*

l *Tract. de vite myst. cap. 7.* m *Ibidem cap. 44. nu. 169.* n *Ser. de 3. præcip. myst. cap. 1. num. 3.* o *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 169.* p *Ser. in fer. 2. Paschæ nu. 26. tom. 6 pag. 73:.* q *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 169.* r *Ibidem cap. 30. num. 220.*

exquiretur à te Sanguis iustus, (s) qui effusus est super terram: nec immunis eris ab illo tam singulari scelere Judæorum, quòd videlicet tantæ charitati ingratus fueris, quòd Spiritui gratiæ contumeliam feceris, quòd Sanguinem testamenti pollutum duxeris, quòd conculcaveris Filium Dei.

O dulcissime atque amantissime IESV, (t) quis te vsque ad hæc non solùm dirissima, sed etiam turpissima vulnera patienda pertraxit? quis te tam amaræ & tam odiosæ morti addixit? Vulnerum vtique antiquorum nostrorum vnica mors. Nec sufficit te vulneratum esse, quin & super dolorem vulnerum tuorum addunt, dantes tibi sitienti vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum. Et cùm talis sis ac tantus, morte turpissima condemnaris, spiritumquè in manus Patris commendando, capite inclinato expiras. O piissime Redemptor, (u) cur Animam sanctissimam tradis in mortem, nisi vt meam miseram animam vivificares à morte? Nec his contenti lanistæ impiissimi, adhuc latus tuum lanceâ perforant, & laceratione eius Sanguinem quo redimimur cum inundatione manare cogunt. Nunc filiæ Sion egredimini, (x) & videte pacificum nostrũ, pugnantem pro libertate nostra in bello occumbere. Videte vitę nostrę Auctorem pro nobis vitæ ianuas introire, vt nos ad vitæ viam revocet. Videte clavos ferreos crudeliter penetrare pedes & manus, quæ salutem nostram operabantur in medio terræ. Vacate & videte quàm amarâ & quàm turpi morte condemnatus est. Videte nudum & verberibus laceratum, (y) in medio latronum cruci ignominiosæ ferreis clavis affixum, aceto in cruce potatum, & post mortem lanceâ in latere vulneratum, & copiosos Sanguinis rivos ex quinque vulneribus manuum & pedum & lateris effundentem. Porrò venite, quæso, (z) & condolete ei omnes, qui gaudere desideratis in Domino IESV. Attendite manu fortem nostrum quomodò contritus est, desiderabilem nostrum quomodò miserabiliter deformatus est, pacificum nostrum quomodò in bello peremptus est. Ecce defecerunt dies nostræ diei Domini IESU, qui solus est dies sine tenebris: & ossa ejus sicut cremium aruerunt. Percussus est sicut fænum, & aruit cor ejus, elevatus est & allisus valdè: sed in dedecore extrinseco decorem simul verè & decus intrinsecùs retinebat.

O Domine IESV fortissime Zelotes, (a) quid gratiarum retribuam tibi, vt dignè retribuam ego homo puluis & vile figmentum? Diligendus es mihi Domine toto corde, tota anima, tota virtute: & tua mihi sequenda sunt vestigia, qui pro me mori dignatus es. Et quomodò fiet istud in me nisi per te? Adhæreat anima mea post te: quia tota virtus ejus pendet ex te. Ita autem tibi [b] adhæreat anima mea, vt à te eam recedere nunquam permittas, sed ad te eam quæ pro te gemit, quàm citiùs consolandam perducas. O Domine Redemptor meus, (c) te vt verum Deum adoro, in te confido, te spero: & quibus possum desideriis ad te suspiro, adiuua imperfectum meum. Inclina tibi Deus [d] modicum id quod me dignatur esse, atque de mea misera vita suscipe obsecro residuum annorum meorum: pro his verò quos vivendo perdidi (quia perditè vixi) cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Ecce enim ad tuæ Passionis gloriosa *insignia*, [e] in quibus salutem meam operatus es, me totum inclino. Tuæ victoriosæ *Crucis* regale *vexillum* in nomine tuo Christe adoro. Tuum spineum *Diadema*, tuos rubentes Sanguine *Clavos*, tuo sacro lateri immersam *Lanceam*, tua *Vulnera*, tuum *Sanguinem*, tuam *Mortem*, tuam *Sepulturam*, tuam victoriosam *Resurrectionem*, & tuam gloriosam *Ascensionem* Iesu Christe supplex adoro, & glorifico. Odor enim vitæ spirat mihi in omnibus his. Proinde [f] memoriam abundantiæ suavitatis horum eructabo quoad vixero. In æternum non obliviscar miserationes istas, quia in ipsis vivificatus sum. Horum vivifico odore iterùm [g] spiritum meum Domine resuscita à peccati morte. Horum virtute ab astutiis Satanæ me custodi, ac me conforta, vt iugum mandatorum tuorum suave mihi fiat, & onus crucis quod post te baiulare me iubes, humeris animæ meæ sit leve. Gratias agimus [h] Cruci tuæ Domine IESV Christe. Ipsa enim omnes cruciatus nostros evacuat. Gratias clavis, gratias lanceæ referimus, quæ nobis aperuit viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens ex alto. Ferrum pertransivit Animam ejus, [i] & appropinquavit Cor illius, vt non jam non sciat compati infirmitatibus nostris. Patet arcanum Cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis sacramentum, patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens ex alto. Quidni viscera per vulnera pateant? In quo enim clariùs quàm in vulneribus tuis eluxisset, quòd tu Domine suavis es & mitis, & multæ misericordiæ?

Denique [k] hæc sunt Instrumenta Passionis Dominicæ fortissima, in quibus omnipotens Virtus, & inuestigabilis Sapientia Dei restaurationem mundi potenter atque mirificè operata est, & vsque modò operatur Christus Dominus. Proinde ego [l] hæc meditari dixi sapientiam: in his iustitiæ mihi perfectionem constitui: in his plenitudinem scientiæ, in his divitias salutis, in his copias meritorum constitui. Ex his mihi interdùm potus salutaris, ex his rursùm suavis vnctio consolationis promanat. Hæc me erigunt in adversis, in prosperis reprimunt: & inter læta tristiaquè vitæ præsentis viâ regiâ incedenti tutùm præbent vtrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulsando. Quidquid horum cogito, [m] Deum cogito, & per omnia est Deus meus. Hæc ego meditari dixi sapientiam, & prudentiam iudicavi eructare memoriam suavitatis. Quoniam hæc mihi conciliant mundi Iudicem, (n) dum tremendum potestatibus mitem humilemquè figurant: dum non solùm placabilem, sed & imitabilem repræsentant eum qui inaccessibilis est principatibus, terribilis apud reges terræ. *Fasciculus myrrha* (o) *dilectus meus mihi, inter vbera mea*

 commo-

s *Ser. 2. in fer. 4. hebd. San. n. 21.* t *Tract. de vite myst. cap. 5. n. 24. 25. & 26.* u *Tract. de 3. precip. myst. cap. 6. n. 15.* x *Tract. de vite myst. cap. 4. nu. 16.* y *Serm. de Pass. Dom. num. 14.* z *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 27.* a *Ser. de Pass. Dom. num. 18. & 19.* b *Ser. 3. in ult. cæna num. 24.* c *Serm. de Pass. Dom. num. 19.*

d *Serm. 20. in Cant. num. 1.* e *Ser. de Pass. Dom. num. 19.* f *Ser. 43. in Cant. num. 3.* g *Ser. de Pass. Dom. nu. 19.* h *Lib. 3. de amore Dei cap. 26. num. 88.* i *Ser. 61. in Cant. num. 4.* K *Ser. de Pass. Dom. num. 1.* l *Ser. 43. in Cant. num. 4.* m *Ser. 2. de Vig. Deip. num. 11.* n *Ser. 43. in Cant. num. 4.* o *Serm. 44. in Cant. num. 3.*

commorabitur. Hoc eſt: Sufficit mihi, nolo jam ſcire niſi IESVM & hunc crucifixum. Mihi ſiquidem (p) hic ſalutaris faſciculus ſeruatus eſt: nemo tollet eum à me, inter vbera mea commorabitur. Sed audi Domine IESV (q) vocem meam, & inclina ſuper ſervum tuum ſuavem *Crucem* illam, quæ lignum vitæ eſt iis qui apprehendunt eam: vt ſpero, curram alacriter, portabo infatigabiliter eam quę ab inimicis eſt Crucem poſt te. Verè Domine (r) Crux tua premit fluctus ſæculi, ſedat tempeſtates perſecutionum, & tentationum procellas mitigat. Illam, inquam, diviniſſimam Crucem (s) humeris meis im pone, cujus latitudo eſt Charitas, cujus longitudo eſt Æternitas, cujus ſublimitas eſt Omnipotentia, cujus profundum eſt inſcrutabilis Sapientia. Confige illi manus meas & pedes meos: & totum Paſſioni tuæ conforma ſervum tuum Domine. Da, obſecro, mihi continere ab operibus carnis quæ odiſti, & facere iuſtitiam quam dilexiſti, & in vtroque tuam quærere gloriam; & *ſiniſtram* quidem manum meam *temperantia* clavo, *dexteram* verò manum clavo *iuſtitiæ* in illa ſublimi Cruce fixas eſſe arbitror. Da menti meæ iugiter meditari in lege tua, & omnem cogitatum meum iactare in te; & *dextrum* pedem meum eidem Ligno vitæ clavo *prudentia* affige. Da, vt ſiniſtram ſpiritus mei ſenſualitatem non eneruet labentis vitæ infælix fælicitas, non conturbet præſentis vitæ infælicitas felix; & *ſiniſter* quoque pes meus *fortitudinis* clavo in Cruce tenebitur. Vt autem aliqua ſimilitudo *Spinarum* Capitis tui in me appareat, (t) detur obſecro menti meæ & ſalutaris pœnitentiæ compunctio, & alienæ miſeriæ compaſſio, & ſti mulus zeli æmulantis quod rectum eſt coram te. Libet vt *Spongiam* per arundinem ori meo porrigas, & aceti amaritudinem guſtui meo adhibeas. Libet vt per Scripturas tuas rationi meæ conferas guſtare & videre, quoniam florens hic mundus tanquam ſpongia inanis eſt, & omnis concupiſcentia ejus aceto amarior. Denique tuæ vivificæ *Morti* tuum ſervvm Domine configura, faciens quidem in me vt moriar ſecundùm carnem, vivam autem ſecundùm ſpiritum iuſtitiæ. Illud quoque (u) quod poſt Mortem tuam inſatiabilis malitia impiorum in te exercuit, aperiens *Lanceâ* latus tuum; hanc in me ſimilitudinem exprime, vt integram Crucifixi imaginem me portare glorier. Vulneret cor meum vivus & efficax ſermo tuus, penetrabilior omni lancea acutiſſima, pertingens vſque ad diviſionem animæ meæ, & producens ex ea tanquam de dextero latere meo vice ſanguinis & aquæ amorem tuum Domine. Valdè quippè amandus es mihi, (x) per quem ſum, vivo, & ſapio. Poſtremò (y) mundâ Sindone primæ ſtolæ ſpiritum meum inuolve, in quo requieſcam egrediens & ingrediens in locum tabernaculi admirabilis & abſcondas me donec pertranſeat furor tuus. Die autem tertio poſt diem laboris, & poſt diem ſupplicij, manè prima Sabbathi perpetuò me indignum reſuſcita, vt in carne mea videam claritatem tuam, & implear lætitiâ vultus tui. O Salvator meus, & Deus meus! Veniat, veniat oro tempus, vt quod nunc credo, oculis tandem revelatis aſpiciam: quod nunc ſpero & à longè ſaluto, apprehendam: quod pro viribus meis deſidero, vlnis animæ meæ amplectar & deoſculer, & in amoris tui abyſſum totus abſorbear. O bone IESV, (z) eſto mihi IESVS. Recole Salvator, quid & propter quid paſſus es, & miſerere mei. Ipſa te cogat pietas, vt mala noſtra ſuperes parcendo, & voti compotes nos tuo vultu facies. Tu eſto meum gaudium, qui es futurus præmium. Sit mea in te gloria in ſæculum ſæculi: qui cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

ASPIRATIO

AD SANCTISSIMVM CRVCIFIXVM.

Cui adiuncta eſt Oratio Rythmica S. Bernardi Abbatis, ad ſeptem membra Domini noſtri Ieſu Chriſti pendentis in Cruce: extracta ex Tomo II. Operum ejuſdem S. Bernardi pag. 360. impreſſorum Venetiis anno 1583.

Nihil arbitratus ſum me ſcire niſi Ieſum Chriſtum, & hunc Crucifixum. *S. Paul. 1. Corinth. 2.*

COgnoſce anima mea, (a) cognoſce, Hic eſt Dominus Deus noſter, JESUS Chriſtus Salvator tuus, Vnigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui ſolus ſub Sole ſine macula inventus eſt. Et ecce cum ſceleratis quomodo reputatus eſt, & quaſi leproſus & noviſſimus virorum æſtimatus eſt. O noviſimum, (b) ô altiſſimum! ô humilem & ſublimem! ô opprobrium hominum & gloriam Angelorum! Nemo illo ſublimior, nemo humilior. Denique ſputis illitus eſt

p *Ser. 43. in Cant. nu. 4.* q *Ser. de Paſſ. Dom. n. 20.* r *Ser. de Adven. Dom. num. 3, tom. 6. pag. 601.* s *Ser. de Paſ. Dom. nu. 20.* t *Ibidem n. 21.*

u *Ibidem. num. 22.* x *Ser. 20. in Cant. num. 1.* y *Ser. de Paſſ. num. 22.* z *Ser. 4. in vlt. Cœna num. 30.* a *Ser. de Paſſ. Dom. num. 15.* b *Ser. in fer. 4. hebd. Sancti. num. 3.*

eſt, opprobriis ſaturatus eſt, morte turpiſſima condemnatus eſt. Poſtmodùm (c) ejectum extra civitatem ſacrilegi agricolæ occiderunt non ſubitò, ſed longo crucis tormento confectum, & multis vulneribus flagellorum pariter & clavorum cruciatum. Priùs excuſſerunt Ieſum de ſinu ſuo, extra civitatem eiicientes, (d) & elevantes ſuper terram. Expulſum verò & exaltatum & elevatum & quidem modicè ſatis, ut ſcilicet nec in eorum eſſet mænibus nec in terra, ferro undique coarctârunt in cruce. Vide anima mea (e) nudum & verberibus laceratum, in medio latronum cruci ignominioſæ ferreis clavis affixum, aceto potatum, & poſt mortem lanceâ in latere vulneratum. Item jugi ſcrutinio (f) & aſſidua meditatione revolve, qualiter Vnigenitus Dei Patris, cùm eſſet ſplendor & figura ſubſtantiæ ejus, poſt exinanitionem uſque ad formam ſervi, poſt famem, poſt ſitim, poſt laſſitudinem, poſt vincula, poſt flagella, poſt coronam ſpineam, poſt fel & acetum, poſt clavos & lanceam, pro ſalute tua, inter duos latrones, pendet in Cruce mortuus. Stat ecce expanſis manibus, (g) nudo corpore, manibus ſimul & pedibus perforatis, capite inclinato. Confortare & elevare anima mea, & alis ſpei & fidei & charitatis ad hunc Crucifixum aſcende. Non enim elevatus eſt in crucem, ut ſe difficilem præberet accedere ad eum volentibus: ſed magis ut omnibus poſſet paratior inveniri. Accedens autem cum fiducia ad hunc Crucifixum, (h) in extenſione brachiorum cognoſce & ſuſcipe affectum paratum ad tuos, & te ad ſuos invitantis amplexus, & quodammodò miſerabiliter miſericorditerquè clamantis: *Revertere, revertere, ut intueamur te.* Proinde revertere anima mea (i) ad Dominum Deum tuum, divulſa mea, dilacerata mea, perdita mea, ſed Chriſti morte denique reſuſcitata, Chriſti paſſione redempta: cur quæſo diligis aliquid præter illum, qui tam benignè, tam miſericorditer à tot miſeriis redemit te? Sex diebus condidit omnia, (k) & te inter omnia. At verò per totos triginta & tres annos operatus eſt ſalutem tuam in medio terræ. O quantùm laboravit ſuſtinens carnis neceſſitates, hoſtis tentationes! nonne ſibi crucis aggravavit ignominia, mortis cumulavit horrore? Moriebatur, Salvator tuus, ô anima mea, (l) ut te vivificaret: affixus erat Cruci, ut iniquitates tuas propriis manibus Cruci affigeret. Manus elevabat ad Patrem in Sacrificium veſpertinum, ut te ad amplexus amabiles invitaret. Et nunc quoque ipſe JESVS crucifixus complexus tuos deſiderat, (m) talis ut complectatur, expectat: Caput floridum multis ſpinarum aculeis confixum ad te inclinat, ut ad pacis oſculum te invitet.

Verumtamen (n) non temerè aſſurgas ad os Sereniſſimi Sponſi, ſed ad pedes ſeveriſſimi Domini mecum pavida jaceas. Ibi enim ſancta peccatrix peccata depoſuit, induitquè ſanctitatẽ. Ibi flevit amarè, & de intimis viſceribus longa ſuſpiria trahens, ſalutaribus intra ſe ſuccuſſa ſingultibus felleos humores evomuit. Oſculabatur pedes Chriſti frequentibus oſculis, (o) & oculis inundantibus veſtigia Redemptoris infundebat, tergiebat crinibus, odoriferis illiniebat & irrorabat unguentis. Vide anima mea (p) Mariam Magdalenam *judicii* pedem fortiter attendentem, dùm nobilis & laſciva mulier convivantium faciem non attendit, ſed extenſo corpore provolvitur pedibus Majeſtatis doloris plena, timoris impatiens, compunctionis jaculo vulnerata. Sed & *miſericordia* pedẽ labiis impreſſioribus oſculatur uſque adeò, donec audiat: *Remittuntur tibi peccata tua.* Hujus ergo beatæ pænitentis exemplo (q) proſternere & tu, ô miſera anima mea, ut deſinas eſſe miſera: poſternere & tu in terram, amplectere pedes Crucifixi, placa oſculis, riga lacrymis; quibus tamen non illum laves, ſed te, & fias una de grege tonſarum quæ aſcendunt de lavacro: ita ſanè ut ſuffuſum pudore ac mærore vultum non ante ſuſtollere audeas, quàm audias & ipſa: *Dimittuntur tibi peccata tua.* Porrò (r) ſi iam & tu dolore peccati & judicii timore compungeris, *judicii* pedi labia impreſſiſti. Quòd ſi timorem doloremquè divinæ intuitu bonitatis & ſpe conſequendæ indulgentiæ temperas, etiam *miſericordia* pedem amplecti te noveris. Sumpto autem ad pedes Crucifixi primo oſculo, (s) nec ſic quidem præſumes ſtatim ad oſculum Oris aſſurgere: ſed erit tibi gradus ad ipſum medium quoddam aliud oſculum, quod ſecundo loco ad *Manum* accipies. Per manum tibi (t) tranſitus ſit ad oſculum Oris. Illa te priùs tergat, illa te erigat. Quomodò erigat? Dando unde præſumas. Quid iſtud? Decor continentiæ, & digni pænitentiæ fructus, quæ ſunt opera pietatis. Hæc te de ſtercore erigent in ſpem audendi potiora. Sanè accipiendo donum, oſculare manum Crucifixi: hoc eſt, non tibi, ſed Nomini ejus da gloriam. Da ſemel, & da iterùm, tum pro donatis criminibus, tum pro collatis virtutibus. Poſtquam verò (u) iſta multis precibus & lachrymis obtinuerimus, tum demùm audebimus ad ipſum *Os* gloriæ caput attollere non ſolùm ſpeculandum, ſed etiam oſculandum: quia ſpiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, cui adhærentes in oſculo ſancto, unus ſpiritus ipſius dignatione efficimur. Duplex autem (x) munus ſimul confert oſculi gratia, & agnitionis lucem, & devotionis pinguedinem. Eſt quippè Spiritus ſapientię & intellectûs, qui inſtar apis ceram portantis & mel, habet omninò & unde accendat lumen ſcientiæ, & unde infundat ſaporem gratiæ. Et quia amplexatus eſt nos Dominus IESVS (y) per laborem & dolorem, Ideò amplectamur eum nos quoque vicariis quibuſdam amplexibus propter juſtitiam & ad juſtitiam ſuam: actiones ad juſtitiam dirigendo, paſſiones propter juſtitiam ſuſtinendo. Dicamus quoque cum Sponſa: *Tenui eum, nec dimittam.* Dicamus etiam cum Patriarcha Jacob: *Non dimittam te, niſi benedixeris mihi.* Quid enim iam ſupereſt niſi benedictio? Quid poſt amplexum, niſi oſculum reſtat? Si ſic adhærerem Deo, quomodò non jam clamare liberet: *Oſculetur me oſculo oris ſui?* Tibi Domine JESU, (z) tibi meritò dixit cor meum: Exquiſivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram.

c *Tract. de vite myſt. cap. 5. num. 25.* d *Ser. 6. in vig. Nat. Dom. num. 11.* e *Ser. de Paſſ. Dom. num. 14.* f *Lib. 3. de amore Dei cap. 19. num. 66.* g *Tract. de vite myſt. cap. 44. nu. 166.* h *Ibidem. num. 167.* i *Lib. 3. de amore Dei cap. 19. num. 67.* k *Ser. 11. in Cant num. 8.* l *Lib. 3. de amore Dei cap. 19. nu. 67.* m *Tract. de vite myſt. cap. 44. nu. 169.* n *Ser. 3. in Cant. nu. 2.* o *Ser. de S. M. Magd. num. 1.*

p *Ibidem nu. 6.* q *Ser. 3. in Cant. n. 2.* r *Ser. 6. in Cant. n. 6.* s *Ser. 3. in Cant. num. 3.* t *Ibidem. num. 4.* u *Ibidem. nu. 5.* x *Ser. 8. in Cant. num. 4.* y *Ser. in. fe. 4. hebd. Sancti. nu. 14.* z *Ser. 3. in Cant. num. 6.*

ram. Nempè auditam fecisti mihi manè misericordiam tuam, cùm jacenti primùm in pulvere, tuosquè deosculanti reverendos *pedes*, quòd malè vixeram, remisisti. Porrò in progressu diei lætificasti animam servi tui, cùm deinde in osculo *manûs* etiam benè vivendi gratiam indulsisti. Et nunc quid restat, ô bone Domine, nisi ut jam in plenitudine lucis, in fervore spiritus ad *oris* quoque osculum dignanter admittens adimpleas me lætitiâ cum vultu tuo?

Quid ergo retribuam Domino (a) pro omnibus quæ retribuit mihi? Non habeo nisi minuta duo, imò minutissima corpus & animam, vel potiùs unum minutum voluntatem meam: & non dabo illam ad Voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis præuenit, qui toto se totum me comparauit? Totus siquidem mihi datus est, (b) & totus in meos vsus expensus est, qui pro me dignatus est mori. Quis mihi tribuat, (c) ut oblationem meam dignetur Majestas tanta suscipere? Duo minuta habeo Domine Iesu, corpus & animam dico: vtinam hæc tibi perfectè possim in sacrificium laudis offerre. Bonum enim mihi longèquè gloriosius atque utilius est, ut tibi Domine magis offerar, quàm deserar mihi ipsi. Alioquin (d) si ista duo minuta mihi retinuero, quâ fronte, quibus oculis, qua mente, qua conscientia vado ad viscera misericordiæ Dei nostri, & audeo illius Sanguinis non guttas, sed undas à quinque partibus corporis in meum precium detorquere? Quid gratiarum retribuam tibi Domine Iesu, (e) ut dignè retribuam ego homo puluis & vile figmentum? Quid enim pro mea salute facere debuisti, & non fecisti? Ab imo pedis vsque ad summum verticis te totum in aquas passionum demersisti, ut me totum extraheres de illis, & intrauerunt vsque ad Animam tuam. Nam & Animam tuam in mortem perdidisti, ut meam perditam mihi redderes animam. Et ecce me duplici debito obligasti. Nam & pro eo quòd dedisti tuam, debitor tibi sum: & pro mea quidem anima bis à te mihi data, semel in creatione, & semel in redemptione, quid magis justè tibi reddam quàm ipsam, non habeo. Pro tua autem preciosa Anima ita contribulata quid ab homine dignè rependi possit, non invenio. Nam (f) etiamsi tibi donavero quidquid sum, quidquid possum: nonne istud sic est sicut stella ad Solem, gutta ad fluuium, lapis ad montem, granum ad acervum? Ut autem quod & debeo, (g) & possibile mihi est, retribuam: tui Domine Iesu muneris est. Valdè omninò mihi amandus es, (h) per quem sum, vivo, & sapio. Si ingratus sum, & indignus. Dignus planè est morte, qui tibi Domine Iesu recusat viuere, & mortuus est: & qui tibi non sapit, desipit: & qui curat esse nisi propter te, pro nihilo est, & nihil est. Inclina tibi Deus modicum id quod me dignatus est esse, atque de mea misera vita suscipe obsecro residuum annorum meorum: pro his verò annis quos viuendo perdidi, (quia perditè vixi) cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Exigunt à me (i) præterita peccata mea futuram vitam meam, ut faciam fructus dignos pœnitentiæ, & recogitem annos meos in amaritudine animæ meæ. Dies mei sicut umbra declinaverunt, (k) & præterierunt sine fructu, impossibile est ut revocem: placeat, ut tibi Deus recogitem eos in amaritudine animæ meæ. Iam de sapientia quid dicam? Ante te omne desiderium meum, & propositum cordis mei: si qua esset in me, servarem ad te. Sed Deus tu scis insipientiam meam: nisi quòd hoc ipsum fortasè sapere est, quòd & ego agnosco eam, & quidem ex munere tuo.

Heu (l) quid vel nunc tandem retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Colligam omnes amaritudines eius, (m) & rememorabor primùm quidem illarum infantilium necessitatum, deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in jejunando, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo: postremò recordabor periculorum in falsis fratribus, conviciorum, sputorum, colaphorum, flagellorũ, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumquè similium, quæ in salutem nostri generis triginta & tribus annis operatus & passus est in medio terræ. Quidquid autem horum cogito, (n) Deum cogito, & per omnia est Deus meus. Hæc ego meditari dixi sapientiã, & prudentiam judicavi eructare memoriam suavitatis. Nihil enim in hac vita dulciùs sentitur, (o) nihil avidiùs sumitur, nil ita mentem ab amore mundi separat, nil sic animam contra tentationes roborat, nil hominem ita excitat & adjuvat ad omne opus bonum, & ad omnem laborem, quàm contemplatio Passionis Dominicę. Hęc est enim, (p) quæ humectat interiora arentis conscientiæ animæ, escas bonorum actuum digerit, & deducit per quædam animæ membra: fidem roborans, spem confortans, vegetans ordinansquè charitatem, & impinguans mores. Inde holocausta orationum (q) tanquam ex adipe vituli saginati impinguantur. Dum astat oranti Hominis Dei sacra imago aut nascentis, aut lactentis, aut morientis, & quidquid tale occurrerit: tunc vel stringat necessè est animum ad amorem virtutum, vel carnis exturbet vitia, fuget illecebras, desideria sedet. Quid denique tam efficax (r) est ad curanda conscientiæ vulnera, necnon ad purgandam mentis aciem, quàm Christi vulnerum sedula meditatio? Scit etiam quicunquè sensum Christi habet, (s) quantùm pietati christianæ expediat, quantùm Dei servum deceat, & utile ei sit saltem aliquâ diei horâ passionis & redemptionis Christi attentiùs recolere beneficia ad fruendum suaviter in conscientia, ad recondendum fideliter in memoria: quod est spiritualiter manducare Corpus Christi, & bibere ejus Sanguinem in memoriam ejus, qui credentibus in se præcepit dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ideò & ego monumenta passionis Christi (t) intra animæ meæ sinum, & intra memoriæ meæ cellas semper revoluam. Aspiciam eum ligatum, flagellatum, consputum, saturatum opprobriis, clavisquè confixum. Hæc & alia patientis & mo-

a *Ser. 22. diver. num.* 6. b *Ser. 3. in Circumcis. Dom. n.* 4. c *Ser. 3. in Purificat. B. M. num.* 3. d *Ser. 22. diver. num.* 6. e *Ser. de Pass. Dom. num.* 18. f *Ser. 22. diver. nu.* 6. g *Ser. de Pass. Dom. nu* 16. h *Ser. 20. in Cant nu.* 1. i *Ser. 22. diu. nu.* 7.

k *Ser. 20. in Cant. n.* 1. l *Ser. 16. in Cant. n.* 5. m *Ser. 22. diu. n.* 5. n *Ser. 2. de Virg. Deip. num.* 11. o *Tract. de cognit. humanæ condit. cap.* 7. *num.* 22. p *Ser. 18. in Cant. num.* 6. q *Ser. 20. in Cant. num.* 7. r *Ser. 62. in Cant. num.* 7. s *Tract. de vit. solit. cap.* 10. *num.* 30. t *Ser. de verb. Sap. num.* 5. *tom.* 6. *pag.* 770.

morientis Domini mei memorialia memoriæ meæ arctiùs commendabo, & ad os cogitationis revocans ruminabo diutiùs, ut impinguer devotiùs. Hæc est mea (u) sublimior interim philosophia, scire Jesum & hunc crucifixum. Non requiro, sicut sponsa, ubi cubet in meridie, quem lætus amplector mea inter vbera commorantem. *Fasciculus myrrha dilectus meus mihi*, (x) *inter vbera mea commorabitur*. Ibi enim est cor. Et ubi est cor, ibi dilectio: & ubi dilectio, ibi dilecti mansio. Non requiro, sicut sponsa, (y) ubi pascat in meridie, quem intueor Salvatorem in Cruce. Illud enim est sublimius, istud suavius vel paratius. Foderunt manus ejus & pedes, (z) latusquè lanceâ foraverunt: & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumquè de saxo durissimo, id est gustare & videre quoniam suavis est Dominus.

O anima mea, [a] quid denique retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Benedic Deum Salvatorem meum, [b] & magnifica Nomen ejus. Sanctum est enim, & sanctissimis deliciis plenum. Benedic anima mea Domino, (c) qui replet in bonis desiderium tuum. Replet in bonis, excitat ad bonum, tenet in bono: præuenit, sustinet, implet. Ipse facit vt desideres, ipse est quod desideras. Benedic, (d) & dic: O quàm bonus & quàm suauis es Domine Iesu animæ quærenti te! Iesu Redemptor perditorum, Saluator redemptorum, spes exulum, fortitudo laborantium, anxiati spiritus latitudo, animę lachrymosæ & post te currentis in sudore solatium & suave refrigerium, corona triumphantiū, vnica merces & lætitia omnium supernorum Ciuium, vberrimus fons gratiarum, benedicant te omnia quæ in cęlo sunt sursùm, & quæ in terra deorsùm. Tu enim (e) largissime fons omnis boni, septemplicis gratiæ preciosum flumen de thesauris tuis emittis, cujus suaui dulcore hujus nostri maris, id est nostræ infirmitatis salsuginem mitigare dignaris. Christus pro salute mundi [f] semel factus est Hostia salutaris, reconciliatio generalis, omnibus Sacramentis tàm præcedentibus quàm subsequentibus virtutē dedit & efficaciam, vt tanta & tali Hostia sanctificarentur omnes liberandi per illam. Proinde Iesum Nazarenum à Judæis innocenter condemnatum, (g) à Gentibus crucifixum nos Christiani divinis honoremus obsequiis. Salvatoris infirma nos qui Christiani sumus, reverenter venerari, amanter amplecti, fortiter imitari dignum est, salubre & honorificum. Unde vox illa prorsùs exultationis (h) & salutis: *Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini mei Jesu Christi*. Grata ignominia crucis ei, qui Crucifixo ingratus non est. Ubi est gloriatio tua, ô Christiane, (i) nisi in nomine Crucifixi Domini Dei tui, & in IESV Christi Nomine quod est super omne nomen? in quo qui benedictus est super terram benedicetur. Gloriamini ergo in nomine Filii Redemptoris, & date honorem huic Salvatori nostro, qui magna fecit in nobis, & magnificate Nomen ejus mecum dicentes: Adoramus te IESV Christe, (k) Rex Israël pariter & Gentium, Princeps regum, terræ Dominus, Deus Sabaoth, Virtus omnipotentis Dei fortissima, Adoramus te, preciosum precium redemptionis nostræ, Hostiam pacificam, qui solâ odoris tui suavitate inæstimabili Patrem qui in altis habitat, ad respiciendum humilia inclinasti, & filiis iræ placabilem reddidisti. Tuas Jesu Christe crucifixe miserationes prædicamus, tuæ suavitatis memoriam cum abundantia eructamus. Tibi Jesu Christe crucifixe sacrificium laudis immolamus pro multitudine bonitatis tuæ, quam ostendisti nobis semini nequam, filiis sceleratis & perditis. Benedic anima mea Domino (l) & omnia quæ intra me sunt, Nomini sancto ejus. *Benedic, & dic sequentem Orationem S. Bernardi ad vnumquodlibet membrorum Domini Jesu Christi pendentis in Cruce*.

I. *ad Pedes*.

SALVE mundi Salutare,
Salve salve JESV care:
Cruci tuæ me aptare
Vellem verè, tu scis quare,
Da mihi tui copiam.
Ac si præsens sis accedo,
Imò te præsentem credo:
O quàm nudum hîc te cerno!
Ecce tibi me prosterno,
Sis facilis ad veniam.
Clavos pedum, plagas duras,
Et tam graves impressuras
Circumplector cum affectu,
Tuo pavens in aspectu,
Tuorum memor vulnerum.
Grates tantæ charitati
Nos agamus vulnerati:
O Amator peccatorum,
Reparator confractorum!
O dulcis Pater pauperum!

Quidquid est in me confractum,
Dissipatum aut distractum,
Dulcis Jesu totum sana,
Tu restaura, tu complana,
Tam pio medicamine.
Te in tua Cruce quæro,
Prout queo corde mero,
Me sanabis hîc, ut spero:
Sana me, & salvus ero,
In tuo lavans Sanguine.
Plagas tuas rubicundas,
Et fixuras tam profundas
Cordi meo fac inscribi,
Ut configar totus tibi,
Te modis amans omnibus.
Dulcis JESV, pię Deus,
Ad te clamo licet reus:
Præbe mihi te benignum,
Ne repellas me indignum
De tuis sanctis Pedibus.

Coram

u *Ser.* 43. *in Cant. num.* 4. x *Ser.* 2. *in Cœna Dom. num.* 9. y *Ser.* 43. *in Cant. num.* 4. z *Ser.* 61. *in Cant. nu.* 4. a *Tract. de* 3. *præcip. myst. cap* 6. *num.* 15. b *Ser. de Pass. Dom. nu.* 23. c *Tract. de diligen. Deo cap* 7. *num.* 21. d *Ser. de Pass. Dom. num.* 23. e *Ibidem num.* 24.

f *Ser de excell. Sacram. num.* 4. g *Ser de Pass. Dom. num.* 1. h *Ser.* 25. *in Cant. num.* 8. i *Ser. de Pass. Dom. num.* 1. k *Ibidem num.* 2. l *Tract. de inter. domo cap.* 37. *num.* 83.

Coram Cruce procumbentem,
Hosquê Pedes complectentem,
Jesv bone non me spernas,
Sed de Cruce sancta cernas
Compassionis gratiâ.

In hac Cruce stans directè,
Vide me ô mi dilecte,
Ad te totum me converte:
Esto sanus dic apertè,
Dimitto tibi omnia.

II. AD GENUA.

Salve Jesv Rex sanctorum,
Spes votiva peccatorum,
Crucis ligno tanquam reus,
Pendens homo verus Deus,
Caducis nutans genibus.
O quàm pauper, ô quàm nudus,
Qualis est in Cruce ludus?
Derisorum jocus factus,
Spontè tamen non coactus,
Attritus membris omnibus.
Sanguis tuus abundanter
Fusus, fluit incessanter:
Totus lotus in cruore,
Stas in maximo dolore,
Præcinctus vili tegmine.
O Majestas infinita!
O egestas inaudita!
Quis pro tanta charitate
Quærit te in veritate,
Dans sanguinem pro Sanguine?
Quid sum tibi responsurus
Actu vilis, corde durus?
Quid rependam Amatori,
Qui elegit pro me mori,
Ne duplâ morte morirer?

Amor tuus, amor fortis,
Quem non vincunt jura mortis:
O quàm pia me sub cura
Tua foves in pressura,
Ne morsu mortis vulnerer.
Ecce tuo præ amore,
Te complector cum rubore:
Me coapto diligenter,
Tu scis causam evidenter,
Sed suffer & dissimula.
Hoc quod ago non te gravet,
Sed me sanet & me lavet
Inquinatum & ægrotum,
Sanguis fluens hîc per totum:
Ut non supersit macula.
In hac Cruce te cruentum,
Te contemptum & distentum
Ut requiram, me impelle:
Et hoc imple meum velle,
Facturus quod desidero.
Ut te quæram mente pura,
Sit hæc mea prima cura:
Non est labor, nec gravabor,
Sed sanabor, & mundabor,
Cùm te complexus fuero.

III. AD MANUS.

Salve IESV pastor bone,
Fatigatus in agone,
Qui per lignum es distractus,
Et ad lignum es compactus,
Expansis sanctis Manibus.
Manus sanctæ vos avete,
Rosis novis adimpletæ,
Hos ad ramos durè junctæ,
Et crudeli ferro punctæ,
Tot guttis decurrentibus.
Ecce fluit circumquaque,
Manu tua de utraque,
Sanguis tuus copiosè,
Rubicundus instar rosæ,
Magnæ salutis pretium.
Manus clavis perforatas,
Et cruore purpuratas,
Corde premo præ amore:
Sitibundo bibens ore
Cruoris stillicidium.
O quàm largè te exponis,
Promptus malis atque bonis!
Trahis pigros, pios vocas,
Et in tuis vlnis locas,
Paratus gratis omnibus.

Ecce tibi me præsento
Vulnerato, & cruento:
Semper ægris misereris,
De me ergo ne graveris,
Qui præstò es amantibus.
In hac Cruce sic extensus,
In te meos trahe sensus:
Meum posse, velle, scire,
Cruci tuæ fac servire,
Me tuis apta brachiis.
In tam lata charitate,
Trahe me in veritate:
Propter Crucem tuam almam,
Trahe me ad Crucis palmam,
Dans finem meis vitiis.
Manus sanctæ vos amplector,
Et gemendo condelector:
Grates ago plagis tantis,
Clauis duris, guttis sanctis,
Dans lachrymas cum osculis.
In cruore tuo lotum,
Me commendo tibi totum:
Tuæ sanctæ Manus istæ
Me defendant IESU Christe,
Extremis in periculis.

IV. ad

IV. AD LATVS

SAlve Iesv summè bonus,
Ad parcendum nimis pronus:
Membra tua macilenta,
Quàm acerbè sunt distenta,
In ramo crucis torrida!
Salve Latus Salvatoris,
In quo latet mel dulcoris,
In quo patet vis amoris,
Ex quo scatet fons cruoris,
Qui corda lavat sordida.
Ecce tibi appropinquo,
Parce Iesu si delinquo:
Verecunda quidem fronte,
Ad te tamen veni spontè,
Scrutari tua vulnera.
Salve mitis apertura,
De qua manat vena pura;
Porta patens & profunda,
Super rosam rubicunda,
Medela salutifera.
Odor tuus super vinum,
Virus pellens serpentinum:
Potus tuus, potus vitæ,
Qui sititis huc venite,
Tu dulce vulnus aperi.
Plaga rubens aperire;
Fac cor meum te sentire;
Sine me in te transire,
Vellem totus introire,
Pulsanti pande pauperi.
Ore meo te contingo,
Et ardenter ad me stringo:
In te meum cor intingo,
Et feruenti corde lingo,
Me totum in te traijce.
O quàm dulcis sapor iste!
Qui te gustat Iesv Christe,
Tuo victus à dulcore
Mori posset præ amore,
Te vnum amans vnicè.
In hac fossa me reconde,
Infer meum cor profundè,
Vbi latens incalescat,
Et in pace conquiescat,
Nec prorsùs quenquam timeat.
Horâ mortis meus flatus
Intret Iesv tuum Latus:
Hinc expirans in te vadat,
Ne hunc leo trux inuadat,
Sed apud te permaneat.

V. AD PECTVS.

SAlve salus mea Deus,
IESV dulcis amor meus:
Salue Pectus reverendum,
Cum tremore contingendum,
Amoris domicilium.
Ave thronus Trinitatis,
Arca latæ charitatis,
Firmamentum infirmatis,
Pax & pausa fatigatis,
Humilium triclinium.
Salue IESV reverende,
Dignè semper inquirende:
Me præsentem hîc attende,
Accedentem me succende
Præcordiali gratia.
Pectus mihi confer mundum,
Ardens, pium, gemebundum,
Voluntatem abnegatam,
Tibi semper conformatam,
Iunctâ virtutum copiâ.
IESV dulcis, pastor pie,
Fili Dei & Mariæ,
Largo fonte tui cordis,
Fœditatem meæ sordis
Benigne Pater dilue.
Ave splendor & figura,
Summi Dei genitura:
De thesauris tuis plenis,
Desolatis & egenis
Munus clementer proflue.
Dulcis IESV Christi Pectus,
Tuo dono fiam rectus,
Absolutus à peccatis,
Ardens igne charitatis:
Vt semper te recogitem,
Tu abyssus es sophiæ;
Angelorum harmoniæ
Te collaudant; ex te fluxit
Quod Joannes cubans suxit:
In te fac vt inhabitem.
Ave fons benignitatis,
Plenitudo Deitatis
Corporalis in te manet,
Vanitatem in me sanet,
Quod tu confers consilium.
Ave verum templum Dei,
Precor, miserere mei:
Tu totius arca boni,
Fac electis me apponi
Vas dives, Deus omnium.

VI. AD COR.

SVmmi Regis Cor aveto,
Te saluto corde læto,
Te complecti me delectat:
Et hoc meum cor affectat,
Vt ad te loquar, animes.
Quo amore vincebaris,
Quo dolore torquebaris,
Cùm te totum exhaurires,
Vt te nobis impertires,
Et nos à morte tolleres?

O mors illa quàm amara,
Quàm immitis, quàm avara,
Quæ per cellam introivit,
In qua mundi vita vivit,
Te mordens Cor dulcissimum!
Propter mortem quam tulisti,
Quando pro me defecisti,
Cordis mei Cor dilectum,
In te meum fer affectum,
Hoc est quod opto plurimùm.
O Cor dulce prædilectum,
Munda cor meum illectum:
Et in vanis induratum,
Pium fac & timoratum,
Repulso tetro frigore.
Per medullam cordis mei,
Peccatoris atque rei,
Tuus amor transferatur,
Quo cor totum rapiatur,
Languens amoris vulnere.
Dilatare, aperire
Tanquam rosa fragrans mirè,
Cordi meo te coniunge,
Vnge illud & compunge:
Qui amat te, quid patitur?
Quidnam agat nescit verè,
Nec se valet cohibere:
Nullum modum dat amori,
Multa morte vellet mori,
Amore quisquis vincitur,
Viva cordis voce clamo,
Dulce Cor, te namque amo:
Ad cor meum inclinare,
Vt se possit applicare
Devoto tibi pectore.
Tuo vivat in amore,
Nec dormitet in torpore:
Ad te oret, ad te ploret,
Te adoret, te honoret,
Te fruens omni tempore.
Rosa Cordis aperire,
Cujus odor fragrat mirè:
Te dignare dilatare,
Fac cor meum anhelare
Flammâ desiderii.
Da Cor cordi sociari,
Tecum Iesu vulnerari:
Nam Cor cordi similatur,
Si cor meum perforatur
Sagittis improperii.
Infer tuum intra sinum
Cor, vt tibi sit vicinum
In dolore gaudioso,
Cum deformi specioso,
Quod vix seipsum capiat.
Hîc repauset, hîc moretur,
Ecce iam post te movetur:
Te ardenter vult sitire,
Iesu noli contraire,
Vt benè de te sentiat.

VII. *AD FACIEM.*

SALVE Caput cruentatum,
Totum spinis coronatum,
Conquassatum, vulneratum,
Arundine verberatum;
Facie sputis illita.
Salue, cujus dulcis Vultus,
Immutatus & incultus,
Immutavit suum florem,
Totus versus in pallorem,
Quem cæli tremit curia.
Omnis vigor atque viror
Hinc recessit, non admiror:
Mors apparet in aspectu,
Totus pendens in defectu,
Attritus ægra macie.
Sic affectus sic despectus,
Propter me sic interfectus,
Peccatori tam indigno,
Cum amoris intersigno
Appare clara facie.
In hac tua Passione
Me agnosce pastor bone,
Cujus sumpsi mel ex ore,
Haustum lactis cum dulcore,
Præ omnibus deliciis.
Non me reum asperneris,
Nec indignum dedigneris:
Morte tibi iam vicina,
Tuum Caput hîc inclina,
In meis pausa brachiis.
Tuæ sanctæ Passioni
Me gauderem interponi:
In hac Cruce tecum mori
Præsta crucis amatori,
Sub Cruce tua moriar.
Morti tuæ tam amaræ
Grates ago, Iesu care:
Qui es clemens, pie Deus
Fac quod petit tuus reus,
Vt absque te non finiar.
Dum me mori est necessè,
Noli mihi tunc deesse:
In tremenda mortis hora
Veni Iesu absque mora,
Tuere me & libera.
Cùm me iubes emigrare,
Iesu care tunc appare:
O amator amplectende,
Temetipsum tunc ostende
In Cruce salutifera. *Amen.*

ORA-

ORATIO AVTHORIS VOTIVA

AD SANCTISSIMVM CRVCIFIXVM.

Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Thren. 4.

O Salvator meus, & Deus meus, quid retribuam infinitæ pietati tuæ pro copiosa gratia, qua me excitasti ad compilandum hunc Librum Philosophiæ Christianæ Dogmaticarum veritatum, illuminando intellectum meum, creando affectionem meam, desiderium meum consummando? Nam etsi cælum & terram, & omnem ornatum eorum pro hujusmodi gratia tua possem rependere, certè nec sic vsque ad mensuram debiti vllatenùs attingere possem. Vt autem ipsum quod & debeo & possibile mihi est, retribuam: tui Domine Iesu crucifixe muneris est. Mentem & oculos pariter cum manibus ad te IESVM Redemptorem meum in hac Basilica Sancti Pauli attollo, & coram tuæ Celsitudinis gloria pavens ac tremens genu flecto, totisquè medullis cordis, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus hunc Librum Philosophiæ Christianæ, qui tua potenti manu & gratia opitulante in lucem tandem eductus est, Tibi, tuoquè dulcissimo Nomini humiliter dedico & consecro, ac tuis sacratissimis Pedibus Cruci affixis venerabundus aduoluo. In omnibus gratias agens, quòd Te cæptis aspirante, Te vires mihi subministrante, quod nequaquam me posse sperabam, feliciter perfeci. Offero itaque tibi, Domine Iesu Christe crucifixe, quod tuum est: neque enim dare tibi possum, quod tuum non sit: neque Tu acciperes, quod à Te non accepissem. Quidquid autem sapientiæ, quidquid virtutis me habere confido, Tibi Iesu crucifixe, qui es Dei Virtus & Dei Sapientia, deputo. Et ideò ad locum vnde exeunt, revertantur flumina gratiarum, vt iterùm fluant. Revertatur ad suum principium cæleste profluuium, quò vberiùs terræ christianæ refundatur. Alioquin ingratus forem deinceps tuo dono clementissime IESV, nisi hoc tuum beneficium ad Te rediret, qui es origo & fons virtutum & scientiarum. Tu enim sicut quondam Sanctam Brigittam famulam tuam alloquendo, ei revelasti secreta cælestia; ita & nunc in hac Basilica edoces servos tuos, aperis os mutorum, & linguas infantium disertas facis. Si quis calet ingenio, si quis nitet eloquio, ex te est, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Famosum hujus tuæ gratiæ testimonium est per te edocta Brigitta, cui non solùm revelasti mysteria Passionis tuæ, sed etiam dictasti modum reformandi mores Christianorum, prout ex Libris Revelationum ejus constat. Beata quæ audivit loquentem in hac Sacrosancta Imagine Crucifixi Sapientiam: beata quæ Verbi Dei verba, quę ab ipsius ore processerunt, audivit. Verumtamen quod audivit illa, adhuc reseruatur nobis: quia & nos audire possumus, quoties devotè visitamus Dominum Iesum Christum, & hunc Crucifixum, cuius schola est in terris, cathedra in cælis. Gratias tibi ago, Magister meus, quia omnis sapientia, & omnia bona mea tua sunt; nihilquè meum est, nisi peccatum & infirmitas & ignorantia. Si qua esset in me sapientia, seruarem ad Te. Sed Deus tu scis insipientiam meam: nisi hoc ipsum fortassè sapere est, quòd & ego agnosco eam, & quidem ex munere tuo. Tu dedisti posse, de cujus plenitudine omnes accipiunt. Intravi vbi aperuisti, colligendo & connectendo quæ certa sunt, donec tu qui doces hominem scientiam, latentem veritatem manifestes omnibus legentibus hunc Librum. Tuum quippè est Domine IESV, hunc qualemcunque laborem meum benigno favore prosequi, vt omnes hanc Philosophiam Christianam impensiùs legant, & profectu accrescente frequentent, ita vt quæ in ea dicuntur, non solùm teneant memoriter, sed & ardenter diligant, & efficaciter adimpleant. Tu autem Domine, qui es fons largissimus omnis boni, infunde mentibus eorum divini luminis claritatem, qua desuper imbuti inhæreant his Dogmaticis veritatibus, ac mundi & dæmonis susurrationibus despectis, in sempiternæ veritatis amore, ejusquè beata possessione conquiescant. Vni, quæso, cor credentium tibi, vt vnum sint, vnum sapiant, vnum vnanimiter requirant, & benedicant te Deum Salvatorem suum. Reliqui verò qui sectis adhæserunt, Te auspice reducantur in viam, à qua infeliciter aberraverunt, increduli conuertantur ad Fidem Catholicam, conuersi non avertantur, aversi revertantur: porrò peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem Evangelicam revocentur, subuersores inuictis rationibus conuincantur. Hoc votum meum est in Te & per Te IESV Christe crucifixe, qui omnium desideriorum meorum scopus & meta es, & merces mea magna nimis. Suscipe igitur hoc qualecunque munusculum, quod sacratissimis Pedibus tuis tuis substerno reus voti iam pridem concepti. Excipe illud & fove illo tuo munifico amplexu, quo Mellifluum Doctorem Bernardum solutis de Cruce brachiis amplecti dignatus es: placidissimusquè affulgeat huic Libro obtutus tuę incomparabilis pietatis tanquam solare jubar, vt per omnes Orbis & Vrbis Ecclesias emittat radios, quibus corda Fidelium purgentur à vitiis, illuminentur ad cognitionem veritatis, inflammentur in amorem Dei, exhilarentur in omni tribulatione, & confirmentur in spe obtinendi vitam æternam.

O Redemptor meus, & Deus meus IESV crucifixe, aperi mihi clamanti portas iustitiæ, & ingressus in eas confitebor tibi. Te adoro preciosissimum precium redemptionis meæ, hostiam pacificam, qui solâ odoris tui suavitate inæstimabili æternum Patrem placabilem reddidisti mihi. Te revereor in patibulo pendentem, cruentum propter me, pallidum pro-

propter me. Tibi Iesv Christe crucifixe sacrificium laudis immolo pro multitudine gratiarum tuarum, quas mihi indigno largiter præstitisti: meritòquè tuas miserationes prædico, ac tuæ suavitatis memoriam cum abundantia cordis eructo, qui me ad Religionem Cisterciensium vocasti. O fons bonitatis, Deus animæ meæ, quis sum ego, vt me vocare dignatus sis ad hunc tam sublimem statum Monasticum? Nam cùm essem in sæculo quasi vnus ex multis claudicans in duas partes, innotuisti de cęlo, & dedisti vocem tuam vocem magnam & efficacem, qua de mundi vanitatibus eduxisti me, & in Cænobium Andreoviense transtulisti me ipso festo S. Bernardi, anno 1671. Vbi assumpto habitu monastico die festo Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, sinceræ veritatis intuitus irradiabat oculos cordis mei. Ibi auditui meo dabat gaudium & lætitiam dulcissima vox consolatoris interni. Ibi quibusdam spei naribus meis influebat iucundissimus odor agri pleni, cui Dominus benedixit, plantans in eo Rosam odoriferam, Beatum scilicet Vincentium de Rosis, qui liberè renunciato Episcopatu Cracoviensi, induit Monachum in eodem Cænobio, & sanctè obiit anno 1223. clarus ante & post mortem miraculis: adeò vt post iam introductam causam Canonizationis ipsius in Sacra Congregatione Rituum, appareat spes de futura ejus Canonizatione. Ibi denique avidissimè prælibabam incomparabiles delicias charitatis, & succisis vepribus quibus antea pungebar, vnctione misericordiæ divinæ perfusus animus meus in conscientia bona feliciter requiescebat. Sed heu parua mora fuit! Nam vix peractis sex mensibus in Noviatiatu ejusdem Cænobii, iussus fui abire Romam cum P. Theodoro Madalinski tunc electo Abbate, ad assistendum defensioni Iuris electionis ipsius, contra æmulum ejus prætendentem Commendam dicti Monasterii. Romam cùm peruenissem mense Iunio anno 1672. inprimis licuit mihi ex divina inspiratione vtcunque resarcire spiritualium damna studiorum, ac sanctæ quietis detrimenta (quæ in itinere incurreram) restaurare mediantibus exercitiis spiritualibus, factis per totum sequentem mensem Augustum in Domo Novitiatùs Societatis Iesv. Postea die 28. Octobris emisi Professionem Regularem in manibus Abbatis prædicti, in Ecclesia SS. Viti & Modesti, Ordinis nostri de Vrbe. Successivè autē ritè promotus ad omnes sacros majores Ordines, celebravi primam Missam in Basilica Sanctæ Mariæ Majoris in eius Capella (in cujus Altari veneratur miraculosa Imago Deiparæ Virginis, depicta à S. Luca) die vigesima nona Septembris anno 1673. cùm agerem trigesimum primum annum ætatis meæ.

Pro his itaque & aliis beneficiis vsque ad hunc annum 1697. mihi largissimè præstitis, te Dominum Iesvm Christum Redemptorem meum humiliter adoro, te laudo, te glorifico labiis & corde, omniquè, qua valeo, virtute te benedico. Denique procumbens ante tuam sanctissimam Imaginem, tuisquè sacratissimis pedibus deuotè provolutus gratias Tibi ago, quòd per illustrationem gratiæ tuæ illuminasti me, & per documenta Melliflui Doctoris tam in disciplina Monastica, quàm in fide tua confirmasti me. Oculis namque tuis tetigisti meos, interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide & intellectu, Ori meo iunxisti tuum, & mortuo signum pacis impressisti: quoniam cùm adhuc peccator essem, reconciliasti me Deo Patri, iustitiæ mortuum. Os ori meo applicuisti tuum, iteratò inspirans in faciem meam spiraculum vitæ: sed sanctioris quàm primò. Nam primò quidem in animam viventem creasti me; secundò in spiritum vivificantem reformasti me. Tu solus es, qui me hortaris vt pugnem pro iustitia, adiuvas vt vincam: certantem in bello spectas, deficientem sublevas, vincentem coronas. Suaviter rumino ista, & replentur viscera mea, & interiora mea saginantur: & omnia ossa mea germinant laudem tibi Iesv Christe crucifixe, cujus doctrina est seminarium prudentiæ, cujus misericordia est opus iustitiæ, cujus vita est speculum temperantiæ, cujus mors est insigne fortitudinis. Et hoc quoque divinæ providentiæ tuæ deputo, quòd statim ac veni Romam, providisti mihi in magistrum S. Bernardum Doctorem mellifluum, cujus præclara monita & documenta salutis intantùm adhæserunt præcordiis meis, vt nihil certè legi possit aut disertius, aut excellentius, aut efficacius tam ad persuadendum, quàm ad instituendum vitam regularem. Vrit, afficit, penetrat, instruit doctrina ejus melliflua, cui sublimioris Philosophiæ magisterium traditum esse nemo ambigit: à vera siquidem Sapientia quæ Deus est, illa profluxit, quæ in libris ejus mirabiliter elucet. Proinde hæc stylo meo admodùm familiaris est, sicut apparet nedum in Corona Virginali, & Thesauro Divitiarum Cælestium, sed etiam in hac Philosophia Christiana, in qua nihil ausus sum asserere, quod firmissima Melliflui Doctoris authoritate non roboretur. Gloria, laus & honor, & gratiarum actio sit tibi Rex Christe Redemptor meus, quòd talem mihi ab ineunte conversione mea magistrum providisti, cujus præcepta sunt mihi via tutissima salutis, & deducunt me in semitam mandatorum tuorum.

O Sapientia Dei Patris Iesu Christe crucifixe, da mihi quærere & sapere quæ sursùm sunt, vt gustem quàm suavis es. Tu enim dulcis es in voce, de cujus ore lac & mel procedit: diffusa est enim gratia in labiis tuis. O Sapientia quæ ex ore Altissimi prodiisti, illumina intellectum meum, robora infirmitatem meam, vt te cognoscam & diligam, & tanquam vnicum præsidium meum omnibus præferam: inflamma voluntatem meam ferventissimo tui amore, & constanti charitate, vt te solum quæram, & vniuersa despiciam. Adstringe me tibi, vt nec intellectu nec affectu à Te vnquam divellar. Te invoco ô Salvator meus & Deus meus, vt venias in me, & templum me facias dignum gloriæ tuæ. Licet enim ignorem vtrum amore vel odio dignus sim, sed omnia in futurum reservantur incerta: spero tamen in infinita tua bonitate, me futurum vas misericordiæ per merita Passionis tuæ. Rogo te Fili Dei, vt omnia vitia elongentur à me, vt omnes sanctæ virtutes plantentur in me. Iesv Creator & Deus immense, à quo omnia, per quem omnia, in quo omnia facta sunt: custodi me opus manuum tuarum, in te sperantem, & in tua solummodò misericordia confitentem.

tem.

tem. Custodi me, quæso, hic & vbique, nunc & semper, intùs & foris, ita vt in me nullus pateat locus insidiis inimicorum. O Iesu bone, miserere mei. Esto mihi Iesus, esto mihi Salvator meus: miserere mei, qui pro me pium cruorem fudisti. Non intres in iudicium cum servo tuo, quia nullus iustificabitur homo, nisi per teipsum ei peccatorum suorum tribuatur remissio. Non me tua iudiciaria sententia premat, quem tua multa pietas levat. Qui resuscitasti Lazarum iam fætentem, resuscita & me peccatorem iam confitentem. Qui pepercisti peccatrici Magdalenæ, parce peccatrici animæ meæ. Qui lætificasti animam crucifixi Latronis, lætifica animam mei peccatoris. Ad te Iesu crucifixe anima mea suspirat, quoniam à te infæliciter exulat. Discedens à te quantis se intricavit erroribus, doloribus, timoribus? Cor meum conturbatum est, & inde dolor: dereliquit me virtus mea, & inde pavor: lumen oculorum meorum non est mecum,& inde error. Verumtamen in te Domine Jesu speravi, quoniam adhuc confitebor tibi, cùm error videlicet à ratione, à voluntate dolor, atque à memoria timor omnis recesserit; & successerit illa quam spero mira serenitas, plena suavitas, æterna securitas. Magna quidem sunt hæc,sed tu magne Domine promisisti. Ex tua promissione spero,inde audeo dicere: Si corde clamamus pio, certè debes ex promisso. Denique cùm defecerit virtus mea,non conturbor, non diffido, scio quid faciam. *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Hoc est: Monumenta Passionis tuæ intra animæ meæ sinum, & intra memoriæ meæ cellas semper revoluam, vt passionis tuæ particeps efficiar. Illumina oculos meos Domine, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tempore: & sapiens sum. Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris: & iustus sum. Deduc me Domine in via tua: & sanctus sum. Verumtamen nisi interpellet Sanguis tuus pro me, saluus non sum. Passio tua est vltimum refugium, singulare remedium. Deficiente sapientia, iustitia non sufficiente, sanctitatis succumbentibus meritis, Passio tua succurrit. Proinde & ego ab ineunte mea conuersione, per aceruo meritorum quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum myrrhæ colligare, & inter vbera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini mei Iesu Christi crucifixi. In his mihi iustitiæ perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his divitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdùm potus salutaris amaritudinis, ex his rursùm suavis unctio consolationis promanat. Hæc me erigunt in aduersis, in prosperis reprimunt: & inter læta tristiaquè vitæ præsentis viâ regiâ incedenti tutum præbent vtrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulsando. Porrò odor vitæ spirat mihi in omnibus his. Itaque horum vivifico odore spiritum meum Domine Iesu Crucifixe à peccati morte resuscita: horum virtute ab astutiis Sathanæ me custodi, ac me conforta vt iugum mandatorum tuorum suave mihi fiat, & onus crucis quod post te baiulare me iubes, humeris animæ meæ sit leve. Trahe me post te Domine,vt conuersationis tuæ valeam vestigia sequi,vt possim æmulari virtutem, & normam tenere vitæ monasticæ, & morum queam apprehendere disciplinam. In his quippè maximè opus est mihi adiutorio tuo,vt valeam abnegare meipsum,& tollere crucem tuam, & sic sequi vestigia tua; qui pro me mori dignatus es.

O Domine Redemptor meus,nunc audi vocem meam, & inclina super servum tuum suavem crucem illam, quæ lignum vitæ est iis qui apprehendunt eam: vt spero, curram alacriter, portabo infatigabiliter eam quæ ab inimicis est crucem post te. Curram quidem,sed in odore unguentorum tuorum, non in meorum fiducia meritorum: nec in magnitudine virium mearum currere me confido, sed in multitudine miserationum tuarum. Illam, inquam, Divinissimam crucem humeris meis impone, cujus latitudo est charitas, cujus longitudo est æternitas, cujus sublimitas est omnipotentia, cujus profundum est inscrutabilis sapientia. Confige illi manus meas & pedes meos, & totum Passioni tuæ conforma servum tuum Domine: vt omnia quæ mundus amat, crux mihi sint, delectatio carnis, honores, divitiæ, vanæ hominum laudes: quæ verò mundus reputat crucem, illis affixus sim, illis inhæream, illa toto amplecter affectu. Da, obsecro, mihi continere ab operibus carnis quæ odisti, & facere iustitiam quam dilexisti, & in vtroque tuam quærere gloriam:& sinistram quidem manum meam clavo *temperantiæ*, dexteram verò clavo *iustitiæ* in illa sublimi crucefixas esse arbitror. Da menti meæ iugiter meditari in lege & in passione tua, & omnem cogitatum meum iactare in te: & dextrum pedem meum eidem ligno vitæ clavo *prudentiæ* affige. Da vt sinistram spiritus mei sensualitatem non enervet labentis vitæ infelix felicitas, non conturbet præsentis vitæ infelicitas felix: & sinister quoque pes meus *fortitudinis* clavo in cruce tenebitur. Da ut nulla me mundi oblectamenta inclinent, nullæ aduersitates deiiciant. Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini mei Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est: vt quæ mundus appetit, crucem repotem: & ego crucifixus mundo, illis quæ mundus crucem reputat, toto inhæream amore. Inclina aurem tuam ad preces meas Domine IESV Christe crucifixe,refugium meum, animæ lachrymosæ & post te currentis in sudore solatium & suave refrigerium, & custodi me ab incursu, & dæmonio meridiano. Notam fac mihi viam in qua ambulem, & doce me facere voluntatem tuam. Da cordi meo te solùm desiderare, desiderando quærere, quærendo inuenire, inueniendo perfectè amare. Expelle à me spiritum elationis, & extingue desideria carnis. Da patientiam in aduersis, continentiam in prosperis, terrena despicere, & amare cælestia. Vilescant mihi omnia transitoria, nec aliquid cupiam extra te. Auge in me fidem, spem, & charitatem: & da thesaurum humilitatis tuæ. Ad illū quoque scientiæ gradum fac me pertingere, quò peruenit Confessor tuus sanctus Bernardus, cùm dicebat: *Hæc mea sublimior interim philosophia, scire IESVM & hunc Crucifixum*. Deduc me in semita mandatorum tuorum, & quod à me requiris vt faciam, tribuas vt sciam. Tu scis Domine quid à te pete-

 re

re debeam, illud tu mihi largire qui solus omnia potes. In te enim confido, & scio quia non confundar in æternum.

O Domine Deus noster, IESV Christe Salvator redemptorum, exaudi orationem servi tui, & ostende faciem tuam super Ecclesiam tuam Catholicam, quam ædificasti tibi in fortitudine tua, & in magnitudine brachii tui. Percute dorsa inimicorum ejus, & qui oderunt eam non consurgant. Conserva eam quietam & tranquillam usque ad mundi consummationem, & portæ inferi non prævaleant adversùs eam. Ne despicias populum tuum, quem redemisti pretioso Sanguine tuo: permaneat in sanctificatione Ecclesia tua, & ne claudas ora laudantium te, ut omnes gentes agnoscant, quia tu es Deus solus, & non est alius præter te. Auge in nobis puritatem fidei, & munditiam sanctitatis. Præsta ut fidei ratio ita firma teneatur, ut ab Ecclesiastici sensus puritate nulla verisimilitudine, nulla hæretica seu diabolica circumventione devietur. Converte omnes infideles, errores omnes extirpa, ut fiat unum ovile, & unus pastor. Respice Romanum Pontificem INNOCENTIUM XII. quem Ecclesiæ tuæ præesse voluisti, ut verbo & exemplo cunctis præluceat. Da ei jucunditatem cordis, fieri pacem in diebus suis, amplificare gloriam tuam, & populum tuum corroborare. Sit gregi sibi commisso forma justitiæ, sanctimoniæ speculum, pietatis exemplar. Da Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ, ut sint sal terræ, & lux mundi, & quasi Sol refulgeant in domo tua, Ecclesia tua. Da famulis tuis, quos Archiepiscopos & Episcopos elegisti, fungi Sacerdotio sine reprehensione, & habere laudem in nomine tuo. Excita in eis spiritum, cui beati Apostoli tui servierunt, ut eodem repleti studeant prædicare quod prædicaverunt, & opere exercere quod docuerunt, præbendo cunctis fidelibus exemplum bonorum operum. Adesto vniverso Clero sæculari, ut & ipsi sint potentes opere & sermone, nemini præbeant scandali occasionem, diligant puritatem mentis & corporis, & ea instanter sequantur quæ pacis sunt. Esto propitius omnibus Religiosis, quos separasti tibi in hæreditatem de universis populis, ut per angustam portam sequerentur te Dominum IESVM Christum. Da illis nudam paupertatem, purissimam castitatem, & perfectissimam obedientiam. Fac ut omnes Religiosi utriusque sexus in sua vocatione optimè vivant, votaquè sua, & Regulas quas professi sunt, exactissimè observent: Prælati verò sollicitè vigilent super gregem ovium sibi commissarum, ut eas pascant mente, ore, & opere; id est, animi oratione, verbi exhortatione, & exempli exhibitione. Præcipuè verò pro hac Religione Cisterciensi, ad quam me vocare dignatus es Domine IESV, preces effundo in conspectu Divinæ majestatis tuæ, ut spiritualibus proficiat institutis, & temporalibus non destituatur auxiliis. Mitte nobis auxilium de Sancto, & de Sion tuere nos: & da nobis veram charitatem, concordiam & pacem, quæ tibi sit placita ad tuam majorem gloriam. Recordare Domine omnium qui laborant in vinea tua, ut palmites extendant usque ad mare, & per universam terram propagines ejus. Specialiter verò recordare Domine Iesu Societatis tuæ, cujus Fundator Sanctus Ignatius adeò magnam habuit devotionem erga hanc sacram Imaginem tuam, (quæ locuta est Sanctæ Brigittæ) ut elegerit facere cum suis Sociis primam Professionem sui Instituti in hac Basilica Sancti Pauli, die vigesima prima Aprilis, quæ fuit feria sexta post Pascham anno 1541. Extat enim prophetia Sanctæ Brigittæ, quæ ex revelatione hujus Sanctissimi Crucifixi longè ante prædixerat oriturum Institutum Societatis Iesu; prout testantur Pater Guill. Burlamacc. in vita S. Brigittæ lib. 3. cap. 8. in fine, impressa Neapoli anno 1692. & Carol. Barthol. Piazza in Opusculo de Septem Ecclesiis pag. 109. impresso Romæ anno 1694.

O Rex regum, & Domine dominantium Iesu Christe Crucifixe, effunde miserationes tuas in omnes Reges, & Catholicos Principes, ut jungantur pace tua, & ditentur observantiâ mandatorum tuorum. Præbe illis auxilium tuum, ut pacatâ gubernatione tuâ subjectos regant, tequè semper timeant in judiciis suis, & tibi jugiter placere contendant. Fac eos diligere justitiam, & facere judicium in omni tempore, ut bonos præmiis, malos verò pœnis afficiant: & sic transeant per hæc temporalia, ut non amittant æterna. O Domine IESU Crucifixe Imperator mundi, in cujus manu sunt omnium potestates & omnia jura regnorum, respice in auxilium Principum Christianorum, ut gentes paganorum quæ in sua feritate confidunt, dexterâ potentiæ tuæ conterantur, tuaquè protectione muniti de hostibus Sanctæ Crucis lætam victoriam obtineant. Item supplex rogo te clementissime Domine IESU pro inimicis meis, ut eis in omnibus benefacias: pro infamia qua me affecerunt, honorem retribuas: pro detractionibus bonam famam, pro odio quo me gratis oderunt sanctissimum amorem, & pro omnibus malis adversùm me irrogatis bona temporalia saluti eorum utilia, & vitam æternam exhibeas. Illos verò quos ego offendi aut scandalizavi, protege & defende ab omni malo: & gratiam tuam eis infunde, ut per veram emendationem & Confessionem omnium delictorum veniam consequantur. O Domine IESU amator animarum, miserere omnium hominum quos creasti & redemisti; & ostende universis populis lucem miserationum tuarum, qui concurrunt non solùm ad visitandum tuam Sanctissimam Imaginem in hac Basilica miraculis coruscantem, sed etiam ad audiendum vocem tuam diuinam. *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Primùm quidem sonans in auribus animæ vox divina conturbat, terret, dijudicatquè: sed continuò etiam vivificat, liquefacit, calefacit, illuminat, & mundat. Audiat & illud peccator, & conturbabitur venter ejus, à voce illa carnalis anima contremiscet. Omnia namque cordis secreta rimatur atque dijudicat sermo vivus & efficax, cordium atque cogitationum perscrutator. Unde & licet mortuus fueris in peccato, si audieris vocem Filii Dei, vives. Sermo enim quem loquitur, spiritus & vita est. Si cor tuum induratum est, memento Scripturæ dicentis: *Emittet verbum suum, & liquefaciet ea.* Si tepidus es, & evomi jam formidas, non discedas ab eloquio Domini IESU crucifixi, & inflammabit te: quia eloquium ejus ignitum est valdè. Quòd si tenebras ignorantiæ plangis, diligenter audi quid loquatur in te Dominus Deus, & erit lucerna pedibus tuis verbum

bum

bum Domini, & lumen semitis tuis. At fortassis tantò ampliùs doles, quantò clariùs peccata etiam minima illuminatus agnoscis: sed sanctificabit te Dominus in veritate, quæ est utique sermo ejus, ut inter Apostolos audire merearis: *Jam vos mundi estis propter sermonem meum, quem locutus sum vobis*. Non omnes autem mundantur qui audiunt, sed qui obediunt. *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*. Eas denique voces, quæ justitiæ & veritatis nos admonent, tota devotione suscipiamus, & divinæ dignationi gratiam habeamus: nec aliquando tantæ benignitati inveniamur ingrati, scientes quoniam ipse est qui loquitur justitiam: ipse enim est, cujus sermo veritas est. Quantæ enim temeritatis, imò quantæ insaniæ est, si fortè dum alloquitur nos Dominus majestatis in hac Basilica, nos insensati avertamus aurem, & ad nescio quas ineptias convertamur? Quanta est hæc injuria, & quàm graviter vindicanda, cùm vilissimis vermis clamantem ad se audire dedignatur Creatorem vniversitatis? Quanta verò & quàm ineffabilis est divinæ dignatio bonitatis, quæ in hac Ecclesia conspicit nos infelices avertentes aures, obdurantes corda, & nihilominùs clamat ad quemlibet nostrûm pendens in Cruce: *Revertere, revertere, ut intueamur te*. Ac si diceret: Revertere à mala voluntate, à malis factis, ab obstinatione, à desperatione. Reverte inquam ad me tu qui à me aversus fuisti, ut intueamur te intuitu gratiæ, quo mulierem peccatricem, Petrum negantem, & Latronem confitentem respexi.

O Domine IESU Christe zelator animarum, immitte timorem tuum super barbaras nationes, ut cognoscant quia non est alius nisi tu Deus noster, & enarrent magnalia tua. Illumina omnes gentes paganorum à fide alienas, Turcas, atque Ethnicos: aufer iniquitatem à cordibus eorum, ut relictis idolis suis convertantur ad te Deum verum IESUM Christum Dominum nostrum. Libera eos ab idolorum cultura, & aggrega Ecclesiæ tuæ Catholicæ ad laudem & gloriam Nominis sancti tui. Propugna causam tuam, & destrue multitudinem idolorum, ut omnes homines in te unum sint, tequè uno ore nobiscum laudent & glorificent. Tu enim Domine, dum in Carne & per Carnem facis opera non carnis, sed Dei, manifestè teipsum indicas esse per quem eadem & ante fiebant quando fiebant. In Carne inquam & per Carnem potenter ac patenter operatus mira, locutus salubria, passus indigna, evidenter ostendis quia ipse sis qui potenter, sed invisibiliter sæcula condidisses, sapienter regeres, benignè protegeres. Oro & pro perfidis Judæis, ut auferas velamen de cordibus eorum, ut & ipsi agnitâ veritatis tuæ luce, à suis tenebris eruantur, & te Christum IESUM Dominum Deum nostrum agnoscant. O IESU bone, quando respicies carnem tuam, domesticos sanguinis tui, cùm nemo carnem suam odio habeat? Frange Domine esurientibus panem tuum, & egenos vagosquè induc in domum Ecclesiæ tuæ. Quàmdiu miser Cain vagus & profugus erit super terram tuam, quæ aperuit os suum, & suscepit Sanguinem tuum, ô noster Abel, de manu ejus? Nonne adhuc reddidisti ei septuplum in sinum ejus, cùm ubique major serviat minori, & ubique sit jugum premens, & gladius terrens; nec sit qui redimat, neque qui saluum faciat? Veniant veniant tribus tribus Domini, testimonium Israel ad confitendum nomini Domini. Veniant & recumbant in domo Ecclesiæ tuæ, epulentur & delectentur in lætitia, & unus ubique resonet in voce exultationis & confessionis sonus epulantis. Rogo te Domine IESU Christe & pro Hæreticis, & Schismaticis, ut eruas eos ab erroribus universis, & ad sanctam matrem Ecclesiam Catholicam & Apostolicam revocare digneris. Respice Domine ad animas diabolica fraude deceptas, ut omni hæretica pravitate deposita, errantium corda resipiscant, & ad veritatis tuæ redeant vnitatem: recognoscantquè tuum Vicarium Pontificem Romanum, qui est Pastor omnium ovium tuarum, cui claves regni cælorum traditæ sunt, cui animæ Fidelium creditæ sunt in toto orbe terrarum. Utinam omnibus qui hanc Philosophiam Christianam Dogmaticarum veritatum legerint, aperias Domine IESU cor ad intelligendum, depellasquè tenebras ignorantiæ, ut erepti de potestate tenebrarum, ad agnitionem veritatis tuæ perueniant. Hujus rei gratiâ te Christum Deum meum exoro, ut des illis virtute tua corroborari per Spiritum tuum in interiorem hominem, ut charitas in eis erga te magis ac magis abundet, ut sint sinceri in fide sine offensa, repleti fructu justitiæ, & tibi Domine per omnia placentes sine querela, & sine reprehensione. O Saluator piissime IESV crucifixe, propitius esto omnibus amicis, benefactoribus, & Superioribus meis, cæterisquè Fidelibus qui se commendaverunt orationibus meis indignis. Exue illos à peccatis præteritis, custodi ab imminentibus, præserva à futuris. O Rex æterne, cui omnia vivunt, vincat te pietas tua, & propitiare animabus defunctorum parentum meorum, consanguineorum, affinium, amicorum, benefactorum, omniumquè fidelium defunctorum, præcipuè verò quorum corpora in vicino huic Basilicæ cæmeterio sunt sepulta tempore pestilentiæ grassantis in hac Vrbe anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto. Tribue illis remissionem omnium peccatorum, ut indulgentiam quam semper optaverunt, piis supplicationibus eorum qui hanc sacratissimam Imaginem tuam visitare solent, consequantur. Ostende illis faciem tuam, & pone in conspectu tuo preces meas, totiusquè Ecclesiæ tuæ, quæ pro illis clamat die ac nocte, ut concedas eis refrigerii sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem. Libera eas de ore leonis, ut cantare incipiant canticum nouum, misericordias tuas, tequè collaudent cum cæteris Sanctis, gloriosum & benedictum in sæcula sæculorum. Hoc votum meum pro viuis & defunctis sufficiat.

Pro me autem te Deum Redemptorem meum deprecor, ut mentem meam luminis tui claritate perfundas, meamquè imbecillitatem brachii tui potentiâ confirmes, ne qui pro aliis supplico, ipse reprobus efficiar. O lux mundi IESV Christe Crucifixe, purga animam meam igne amoris tui, illumina intellectum, memoriam confirma, ut bonas literas discam, quibus te unum sapiam & diligam: quia extra te quisquis sapit, desipit. Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, ut mecum sit, mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit coram te omni

omni tempore. Da mihi spiritum discretionis, ut vera à falsis discernere queam, & ut sciam eligere bonum, & reprobare malum. Fac ut optimum finem semper intendam, & omnia prævideam quæ accidere mihi possunt. O Domine IESV Christe crucifixe, per illam amaritudinem tuam, quam sustinuisti propter me in Cruce, maximè in illa hora, quando Anima tua egressa est de Corpore tuo, miserere animæ meæ in egressu suo. Suscipe me Domine IESV in vlnas tuas, quas in Cruce expandisti: protege me ab hoste maligno, & fac me participem Crucis tuæ. O suavissime IESV crucifixe, qui tam inhumaniter in Cruce extendi voluisti, ut numerari possent omnia ossa tua; præsta ut omnia membra, sensus & potentias ad te semper erectas tibi amanter vniam, & clavis timoris tui Cruci tuæ perpetuò affixus maneam. O IESV vita morientium, qui cùm jam mortuus esses pro nobis, latus tuum lanceâ aperiri voluisti, ut accedentibus ad te facilis pateat aditus ad Cor; admitte me in latus tuum, ut in eo sit requies mea in sæculum sæculi. In latere tuo latere volo IESV mi crucifixe, ibi orare, ibi tractare negotia mea: quia ibi quidquid voluero, obtinebo. Omnia vulnera tua inscribe cordi meo, ut tu solus tuaquè passio in eo legantur. Immerge me & absconde in vulneribus tuis, imprime illa cordi meo, ut tui amore totus ardeam, & medullitùs tibi compatiar. O quinque Christi preciosa vulnera, divina dulcedine plena, saluto & veneror vos: in vobis enim mihi constitui medicinam vitæ, copiam gratiæ, plenitudinem indulgentiæ, perfectionem justitiæ, plenitudinem scientiæ, divitias salutis, copias meritorum. O Domine IESV crucifixe, qui nos sic amasti ut tibi non parceres, veni, & ne differas vulnerare cor meum, ut solùm tua vulnera sentiam, & in eis jugiter maneam & requiescam. Saucia cor meum vulneribus tuis, mentē meam sic inebria Sanguine tuo, ut quocunque me vertam semper te videam Jesū crucifixum, & quidquid aspexero tuo Sanguine tinctum appareat mihi. Rogo te dulcis IESV, ne finas unquam me oblivisci mortis & passionis tuæ: sed præsta, ut in ea mihi sit requies & accessus ad Divinitatem. Tui dolores sic occupent pectus meum, ut eos de principali pectoris mei nec ad horam patiar avelli, amara illa omnia quæ pro me pertulisti, semper in memoria retinens, & assidua meditatione revoluens, quò possim dicere cum Sponsa: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*.

O Salvator meus Iesu crucifixe, qui tot miracula verbo virtutis tuæ in hac Basilica patrare dignatus es, pluries alloquendo tuam famulam S. Brigittam, eique revelando secreta cælestia, & mysteria Passionis tuæ, impendendo quoque tot beneficia ægris mortalibus: rogo te, ne me indonatum hinc patiaris abire. Innova signa, immuta miracula, & animæ meæ languores sana, eamquè resuscita à morte vitiorum. Si hìc cæcorum oculos discussa caligine, ut solem aspicerent, aperuisti; oculos mentis meæ clarissima luce tua perfunde, ut lumen vultus tui, quod signatum est super nos, puro semper intuitu perspiciam. Illumina me splendoribus tuis, ut perfectionem agnoscam, quam mihi commendas: igne tuo accende, ut eam amem: potentiâ corrobora, ut eam quæram & assequar. Item illumina Domine Iesu oculos mentis meæ lumine fidei & sapientiæ, ut te Crucifixum semper respiciam tanquam exemplum mihi datum ad vitam sanctè instituendam. Illumina cor meum, accende affectum, robora manus, ut eum virtutis gradum ad quem sum destinatus, per tuam misericordiam adipiscar. Aperi oculos animæ meæ, ut non contenti aspectu rerum temporalium quas percipiunt sensus, ascendant ad contemplanda æterna bona quæ non videntur, teque aspiciant Deum invisibilem, qui es tu in omnibus & super omnia. Si in hac Basilica obturatas surdorum aures reserasti; da gaudium & lætitiam auditui meo interno, ut audiam vocem Sponsi loquentis in silentio ad cor Ierusalem. Felix & beata est anima illa, quæ in hac Basilica venas susurrii divini percipit in silentio, frequenter iterans illud Samuelis: *Loquere Domine, quia audit servus tuus*. Vox hæc non sonat in foro, sed nec auditur in publico: secretum concilium quærit secretum auditum. Auditui nostro gaudium procertò dabit & lætitiam vox consolatoris interni, si sobria aure perceperimus. Verbum nempè est non sonans, sed penetrans: non loquax, sed efficax: non obstrepens auribus, sed affectibus blandiens. Felix illa anima, cui se vox Iesu Christi & huius Crucifixi affabilem præbet, cuius indesinenter oblectata anima suavitate facundiæ, à carnis molestiis & vitiis sese vendicet. Hæc est enim vox magnificentiæ & virtutis, deserta concutiens, secreta discutiens, torporem animarum excutiens: porrò blandè & leniter insinuans divinam voluntatem, quæ non est aliud quàm ipse amor, de his quæ Dei sunt solicitans & suadens. Aperi os tuum Domine Iesu, & loquere ad cor meum, quia audit servus tuus, desiderans id exequi quod audierit. *Paratum est enim cor meum, Deus, paratum cor meum*: paratum ad adversa, paratum ad prospera: paratum ad humilia, paratum ad universa quæcunque præceperis. Vtinam mihi aperias aurem Domine Iesu; intret ad cor meum sermo veritatis tuæ, mundet oculum, & lætæ præparet visioni, ut dicam Deo meo: *Præparationem cordis mei audivit auris tua*. Vtilius quippè & salubrius est mihi interim audire te consulentem, consolantem, admonentem, docentem, arguentem, increpantem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebrosa audire te iudicantem, indignantem, vlciscentem, sævientem, & condemnantem. Bonum mihi propter verba labiorum tuorum cum Propheta custodire vias duras, quàm cum impio interfici Spiritu labiorum tuorum. Nunc autem si quid amaritudinis sentio in voce tua, non sine dulcedine est: quoniam cùm iratus fueris, misericordię recordaberis: imò verò & ipsa indignatio non aliunde quàm de misericordia est. Si denique in hac Basilica mutarum linguarum vincula dirupisti Domine IESV crucifixe; tribue ori meo sermonem rectum & benè sonantem, ut cùm divinas laudes concino, placeant verba mea in conspectu Majestatis tuæ. Summè desidero laudare te, & sic honorem afferre tibi, quoniam tu ipse dixisti: *Sacrificium laudis honorificabit me*. Accipe laudationem meam, vitulos labiorum meorum: & quia vir pollutus labiis ego sum, sanctifica me, & mitte Angelum, qui calculo ignito emundet os meum, & faciat me dignum laudi-

udibus tuis. Illumina intellectum meum, ut corde percipiam quod ore pronuncio: transforma in te sensus & cogitationes meas, ut nihil præter te cogitem: affectum purifica, & voluntatem inflamma, ut te solum amem & desiderem. Te laudare volo IESV Christe crucifixe: tu supple pro me, quidquid minus est in me. Dimitte secundùm multitudinem miserationum tuarum, quidquid in tuo servitio scienter vel ignoranter peccavi: & jubeas admitti ante conspectum Majestatis tuæ deprecationem servi tui.

Porrò si malè affectis pristinam valetudinem depulso morbo restituisti in hac Basilica; sana me diuturna infirmitate laborantem, ut integer animus meus sine ulla ægritudine pravæ affectionis nunc & in hora mortis meæ inveniatur. Rogo te propter temetipsum, & per amorem Matris tuæ gloriosæ Virginis Mariæ, & per merita Confessoris tui Sancti Bernardi, ignosce omnibus peccatis meis, negligentiis & ignorantiis meis: neque in finem iratus reserves mala mea. Recordare Domine IESV Christe crucifixe, quia tuum non est perdere quidquam eorum, quæ Pater tuus cælestis dedit tibi: quin tibi proprium est misereri semper & parcere, neminem perdere, sed salvare. Proinde cum ingenti fiducia confugio ad Aram sanctissimæ Imaginis tuæ, cui hanc meam exiguam lucubrationem offero, vt veniam consequar de peccatis meis: quæ quantumvis grauissima sint, & multa nimis, maior est tamen benignitas tua, quàm sint omnes omnium hominum iniquitates ab initio mundi vsque ad finem. Et ego quidem omnia peccata, quæ tam in sæculo quàm in Religione reus promissionis in baptismate factæ, & votorum Monasticorum sacrilegus prævaricator commisi, odio habeo & detestor: meque prorsùs pœnitet ex toto corde, quòd te Redemptorem meum & Deum meum offenderim, quem amo super omnia: firmiterquè propono ampliùs non peccare, & omnes peccandi occasiones devitare. Tu verò Domine IESV Christe crucifixe, cuius proprium est misereri semper & parcere, reminiscere miserationem tuarum, & misericordiarum tuarum quæ à sæculo sunt. Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne statuas coram te, sed auerte faciem tuam à peccatis meis, qui pro me pependisti in ligno Crucis, & vt me redimeres, tradidisti in mortem Animam tuam, & de proprio latere protulisti precium satisfactionis quo placares Patrem tuum. Quamuis autem pro peccatis meis abundantissimè satisfeceris iustitiæ æterni Patris, ego tamen ipse pro illis satisfacere cupio in præsenti vita ex rigore iustitiæ. Hîc vri, hîc secari desidero; ad omnia flagella, ad omnia mala pœnæ taleranda, ad iram Dei mei Redemptoris paratam paratus sum: quoniam peccaui, & offensiones meæ multiplicatæ sunt. Omnia enim hæc possum tolerare in te Domine IESV, qui me confortas: quin etiam tu facies cum tentatione prouentum, vt possim sustinere, & in ira tua misericordiæ tuæ memor eris. Exaudi me Domine IESV, attende Salvator meus, placare, & fac ô clementissime Domine, vt accipias spiritum meum, quacunque hora illum repetere volueris, non corruptibilibus auro & argento, sed pretioso Sanguine tuo redemptū.

Tibi igitur Domine IESV animam meam in egressu suo è corpore, & post ipsius exitum & separationem quantâ possum submissione & humilitate commendo, atque nunc procumbens ante thronum misericordiæ tuæ fusis lachrymis postulo, velut jam positus in articulo mortis: Succurre mihi Domine in illa ultima hora, & ne respicias peccata mea: ne me sinas in perpetuum perire, quem creavit dextera tua; memor esto verbi tui servo tuo in quo mihi spem dedisti. Tu enim dixisti per os Prophetæ tui, quòd in quacunque hora reversus fuerit peccator à viis suis malis, omnes ipsius iniquitates traderes oblivioni. In hac spe singulariter constitutus, audeo levare oculos meos ad te; in vnione acerbissimi doloris tui Domine, qui causâ doloris mei assumpsisti, & emendationem pro peccatis meis suscepisti, miserere mei dum tempus est gratiæ & miserationis: & dum tempus est emendationis, da mihi mereri gloriam benedictionis, ne in die consummationis me feriat verbum maledictionis. Proficiat mihi nunc, & in extremis meis plenaria imò superflua satisfactio amarissima mors tua, & precium inæstimabile fusi Sanguinis tui. Jube me Domine à Sanctis Angelis suscipi, & ad patriam paradisi perduci, quam generi humano per crucem & passionem tuam acquisivisti. Non in meis meritis quæ nulla sunt, nec in justificationibus meis preces effundo ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis confidens, & in Sanguine tuo precioso, quem copiosè effudisti pro me peccatore. In te Domine confido, non erubescam: in te spero, non confundar. Benedic mihi IESV amantissime pendens in Cruce, & nunc me in pace dimitte, quoniam tuus ego sum, & in æternum non dimittam te. Quis jam me poterit à tua charitate separare? Tu es salus mea, quem timebo? Tu es protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Et ideò ad te venio Domine, in quem credidi, quam dilexi: ad te propero, quem semper desideravi, in te vivam, in te moriar, qui pro me dignatus es amaræ mortis subire tormentum: in te Domine, si volueris, in æternum permanebo. O si anima mea inter amplexus tuos suaviter requiescens, tota absorbeatur in te, & felicissimè fruatur te Deo amatore meo: quid mihi jam ultrà cum mundo mi IESV dulcissime, de cujus splendidissima contemplatione fulgebunt justi sicut Sol in regno Patris eorum. Ecce nec in cælis quidquam volui præter te: in manus tuas commendo spiritum meum, recipe me dulcis Amator, ut in æternum benè sit mihi in te, & in pace tua obdormiam, & requiescam. Sonet in auribus mentis meæ vox illa jucunda, vox illa dulcissima, vox illa beatificans: *Hodie mecum eris in paradiso*. Tu enim Domine IESV crucifixe usqueadeò non es dedignatus passionis tuæ consortem & in regnum mittere tecum, ut in cruce confitens Latro eadem die tecum fuerit in paradiso. Ideo suscipe me IESV crucifixe inter amorosa brachia tua, quæ pro me in Cruce extensa cerno & complector, & trahe ad te animam meam. Suscipe me bone IESV in misericordia tua, suscipe in pace spiritum meum. Tunc dimittes seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace, cùm viderint oculi mei salutare suum, IESVM meum, & Dominum meum. Corpus tuum deposuerunt de Cruce viri justi: me verò dignatione tua Angeli sancti deponant, ut consummata viriliter die crucis secunda quæ post mortem est, quiescam

ſcam ſuaviter, dormiam feliciter in ſepulchro, expectans beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei mei, qui reſuſcitabit corpus meum tertia demùm die, configuratum corpori claritatis ſuæ. Interim Domine IESV mundâ ſindone primæ ſtolæ ſpiritum meum involve, in quo requieſcam egrediens & ingrediens in locum tabernaculi admirabilis, & abſcondas me donec pertranſeat furor tuus. Die autem tertio poſt diem laboris, manè prima Sabbati perpetuò inter filios tuos me indignum reſuſcita; ut in carne mea videam claritatem tuam, & implear lætitiâ vultus tui. O Salvator meus & Deus meus IESV Chriſte crucifixe, qui es purificationem faciens peccatorum, præſta ut emundatis per te peccatorum ſordibus, illuſtrataquè mentis acie cognoſcam te, tequè agnoſcens in directione jugiter ad te tendam, ut fælici tandem exitu ad te merear pervenire. Veniat veniat, oro, tempus, ut quod nunc credo, oculis tandem revelatis aſpiciam; quod nunc ſpero & à longè ſaluto, apprehendam; quod pro viribus meis deſidero, vlnis animæ meæ amplectar & deoſculer, & in amoris tui abyſſum totus abſorbear. Id enixè deprecor in ſpiritu humilitatis & animo contrito, ante hanc Sacroſanctam & mirificam Imaginem tuam in genua provolutus hac die Paraſceves, videlicet quintâ Aprilis, quam nobis venerabilem reddidit creatio & redemptio noſtra. Romæ Anno M.DC.XC.VII.

DEO GRATIARUM ACTIO,

ET BEATO BERNARDO,

Servo eius dulci & fideli.

S. Bonavent. Concluſ. tract. medit. de vita Chriſti.

